

Programmabegroting 2010

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	5
1.1.	Aanbieding	5
1.2.	Inhoud en indeling van de programmabegroting.....	6
1.3.	Behandeling en vaststelling.....	7
2.	Organisatie.....	9
2.1.	Organisatiestructuur gemeente Assen.....	9
2.2.	Gemeenteraad	9
2.3.	Samenstelling fracties in de gemeenteraad;raadsleden.....	9
2.4.	College van burgemeester en wethouders	10
3.	Beleid.....	13
3.1.	Samenvatting beleid per programma	13
3.2.	Beleidsvoorstellen en dekkingsplan 2010-2013	19
4.	Programma's	27
4.1.	Programma Bestuur en burger	27
4.2.	Programma Stadsontwikkeling.....	31
4.3.	Programma Mobiliteit.....	37
4.4.	Programma Stads- en wijkbeheer	43
4.5.	Programma Onderwijs.....	49
4.6.	Programma Kunst en cultuur	55
4.7.	Programma Zorg en welzijn	59
4.8.	Programma Werk en inkomen.....	66
4.9.	Programma Sport en ontspanning.....	69
4.10.	Programma Veiligheid.....	73
4.11.	Programma Duurzaamheid en milieu	77
4.12.	Programma Bouwen en wonen.....	81
4.13.	Programma Algemene dekking	85
5.	Paragrafen.....	91
5.1.	Inleiding	91
5.2.	Lokale heffingen	93
5.3.	Weerstandsvermogen	99
5.4.	Instandhouding kapitaalgoederen.....	107
5.5.	Treasuryparagraaf.....	114
5.6.	Bedrijfsvoering.....	121
5.7.	Verbonden partijen	127
5.8.	Paragraaf Grondbeleid.....	131
6.	Financiën	137
6.1.	Inleiding	137
6.2.	Financiële kaders.....	138
6.3.	Programmabegroting 2010.....	142
6.4.	Meerjarenprognose 2011-2013.....	158
6.5.	Algemene dekkingsmiddelen	170
6.6.	Reservepositie	176
6.7.	Stedelijk investeringsplan, STIP	184
6.8.	Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen	187
6.9.	Middeleninzet Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	190
 Bijlagen		
Bijlage I)	Kerngegevens: geschatte gegevens per 1 januari 2010	195
Bijlage II)	Bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's hoofdstuk 5	197
Bijlage III)	Afkortingen.....	199
Bijlage III)	Productramingen 2010	Separate bijlage

1. Inleiding

1.1. Aanbieding

Hierbij bieden wij u de programmabegroting met bijbehorende beleidsvoorstellen voor het jaar 2010 ter bespreking en vaststelling aan. Tevens hebben wij de nieuwe financiële prognose met de daarbij ons inziens behorende beleidsrichtingen voor 2011-2013 ter bespreking bijgevoegd.

De begroting 2010 als tussenbalans

De bestuursperiode 2006-2010 bevindt zich in de eindfase. In maart 2010 worden de gemeenteraadsverkiezingen gehouden. De nieuwe raad en het nieuwe college zullen in de maanden april/mei met hun werkzaamheden starten. Tegen die achtergrond heeft de programmabegroting 2010 die wij u nu aanbieden, meer dan anders, een bijzondere status. Dat wordt nog versterkt omdat in deze begroting voor het eerst ook de impact van de kredietcrisis en de economische recessie zichtbaar en financieel voelbaar worden. De nieuwe begroting en de daarbij behorende financiële vooruitzichten vormen enerzijds het sluitstuk van de lopende en anderzijds het startpunt voor de nieuwe bestuursperiode. Met de begroting 2010 maken wij zowel beleidsmatig als financieel de tussenbalans op.

Beleidsinvulling 2010 en daarna

De beleidsuitvoering blijft zich in 2010 richten op het uitvoeren en afronden van het Collegeprogramma.. Wij blijven inzetten op continuïteit in de beleidsuitvoering en op het afmaken van het beleid en de projecten waarmee wij in deze bestuursperiode zijn gestart en op het oplossen van daarin mogelijk nog aanwezige knelpunten. Daartoe rekenen wij vanzelfsprekend ook het managen van de gevolgen van de economische crisis waaronder het in kaart brengen en het oplossen van de financiële schade die de recessie ons de komende jaren op zal leveren. Op die manier willen wij een solide basis leggen voor het komende gemeentebestuur en voor de beleidsuitvoering in de nieuwe bestuursperiode.

Omdat wij de beleidsruimte voor het nieuwe gemeentebestuur zo ruim mogelijk willen laten, maar ook omdat de begroting 2010 daartoe geen financiële ruimte biedt, treft u in de begroting 2010, anders dan in de jaren hiervoor, niet opnieuw een uitgebreid pakket met nieuwe beleidsintensiveringen aan. Wij hebben ons wat dat betreft beperkt tot het oplossen van een beperkt aantal knelpunten in de bestaande beleidsuitvoering. Voortzetting van het 'Meedoenbeleid' en stimulering van economische ontwikkeling van onze stad zijn daarvan de belangrijkste. Daarnaast hebben wij een proces in werking gezet dat er in moet resulteren dat er ook in de komende jaren weer sprake is van een gezonde financiële positie en sluitende jaarbegrotingen.

Financiële gevolgen economische crisis

Ook onze gemeente ondervindt schade van de door de kredietcrisis ontstane recessie. Wat zich in de Voorjaarsnota al aankondigde maar op dat moment nog niet goed meetbaar was, is in de begroting 2010 voor het eerst goed zichtbaar en financieel voelbaar geworden. Over all conclusie is dat de economische crisis ook in onze gemeente een fors financieel gat slaat in de begrotingspositie. Deze was tot nu toe solide en sluitend. Dat beeld is drastisch gewijzigd en omgeslagen in een tekortsituatie. Waar wij tot voor kort konden rekenen op forse jaarlijkse terugkerende groei in onze inkomsten is nu sprake van krimp in combinatie met extra uitgaven. Het gevolg hiervan is een nadelig effect op de uitkomst van de begroting 2010 van in totaal circa € 5,0 mln. Dat nadeel loopt de komende jaren, enkelal door verdere neerwaartse bijstelling van groei prognoses van het Gemeentefonds jaarlijks minimaal met €1,0 à 1,5 mln. op. Oplopende tekorten in de prognoses voor de jaren 2011 tot en met 2013 zijn hiervan het directe gevolg.

Wij zijn er derhalve slechts met grote moeite in geslaagd om uw raad een sluitende begroting voor 2010 ter behandeling en vaststelling aan te bieden. Dit is onder meer gelukt door een beroep te doen op de beschikbare reserves en op het gemeentelijk weerstandsvermogen. Deze oplossingen zijn eenmalig en ter overbrugging. De financiële prognoses voor de jaren 2011-2013 geven, afgezet tegen de prognoses in de Voorjaarsnota, voor Asser begrippen forse en geleidelijk aan verder oplopende tekorten te zien, liggend in de orde van grootte van € 8 mln. tot € 12 mln. Het is ons, in de tijd die daarvoor beschikbaar was, nog niet gelukt om daarvoor direct al een structureel sluitend dekkingsplan op te stellen en in de begroting te presenteren. Wel hebben wij de aanpak die daartoe moet leiden inmiddels vastgesteld en in uitvoering genomen.

Oplossingsrichtingen

Het is de algemene verwachting dat economische ontwikkeling geleidelijk weer een positieve wending zal gaan nemen. Wanneer en in welk tempo dat zal gaan gebeuren is echter niet of nauwelijks voorspelbaar. Voor ons staat ook zonder dat inzicht vast dat ook Assen er niet aan ontkomt om in de komende jaren de financiële broekriem stevig aan te halen en ons beleid in verband daarmee kritisch door te lichten. Wij hebben op basis van de cijfers in de nieuwe begroting en de bijbehorende meerjarenprognose dan ook een eerste inschatting gemaakt van de omvang van de bezuinigingsopgave.. Wij zijn daarbij uitgekomen op een minimaal noodzakelijk bedrag van jaarlijks circa € 15 mln. Het zwaartepunt in de realisatie zal daarbij in onze visie moeten liggen op het jaar 2011. In dit bedrag hebben wij rekening gehouden met een vrije beleidsruimte voor de nieuwe raad, van 3 mln. structureel.

De uiteindelijke omvang van de opgaaf wordt vooral bepaald door het regeringsbeleid om de overheidsfinanciën weer gezond te maken en van de bijdrage die daarin van de lokale overheden wordt verwacht. Gezondmaking van de rijksbegroting zal een kwestie van lange adem zijn. Daar zullen wij ons op een adequate en financieel weloverwogen wijze op moeten voorbereiden. Wij zijn ons ervan bewust dat dit gevolgen zal hebben voor het voorzieningenniveau voor de inwoners van onze stad en voor de eigen gemeentelijke organisatie.

Sluitende begrotingen

Wij hebben ons de afgelopen jaren steeds tot doel gesteld om een gezonde financiële situatie voor het nieuwe gemeentebestuur achter te laten en als onderdeel daarvan ervoor te zorgen voor lopende en komende jaren een sluitende begroting aan het volgende bestuur over te dragen. Die doelstelling staat nog steeds recht overeind. Dat betekent dat wij het als onze opdracht beschouwen voorwaarden voor het komende bestuur te creëren op basis waarvan de begrotingen voor de komende jaren weer sluitend kunnen zijn. Wij zullen daartoe een breed pakket met ombuigings-/bezuinigingsmaatregelen voorbereiden dat ons inziens als input moet gaan dienen voor de collegeonderhandelingen en het Collegeprogramma voor de komende bestuursperiode. Gezien de ernst van de zaak en om geen tijd te verliezen hebben wij inmiddels een plan van aanpak opgesteld dat erin zal uitmonden dat die opdracht ook daadwerkelijk kan worden gerealiseerd en ingevuld. Wij onderkennen daarbij dat onze bestuursperiode begin 2010 afloopt en dat de uiteindelijke keuze over de feitelijke afweging en invulling van de ombuigingen is voorbehouden aan het nieuwe bestuur.

1.2. Inhoud en indeling van de programmabegroting

In de Programmabegroting 2009 hebben wij een start gemaakt met het helder en transparant presenteren van het beleid en de doelen die wij daarmee willen bereiken. Als onderdeel daarvan zijn wij gestart met het zoeken naar en presenteren van prestatie-indicatoren en kengetallen waarmee wij de resultaten en maatschappelijke effecten van ons beleid kunnen meten. Het zal de nog nodige tijd vragen voordat dit instrumentarium effectief inzetbaar is onze gemeentelijke beleidscyclus. Complicatie voor de begroting 2010 is de overgang naar een nieuwe bestuursperiode. Feitelijk behoort het vaststellen van indicatoren voor de komende periode tot de taak van het nieuwe bestuur een en ander in afstemming met toekomstige beleidsdoelen.

Wij hebben de opzet en inhoud van de paragraaf kapitaalgoederen aangepast en verbeterd ten opzichte van voorgaande jaren. Daarmee sluit deze paragraaf beter aan op de kwaliteitseisen die daaraan in het kader van het BBV (uitschrijven) worden gesteld.

De indeling van de programmabegroting 2010 is vrijwel ongewijzigd ten opzichte van het vorig jaar. Het Algemene deel van de begroting omvat de aanbieding en informatie over de inrichting van en taakverdeling binnen het bestuur en van de gemeentelijke organisatie. De tabel met kerngegevens is verplaatst en opgenomen als bijlage I. Hoofdstuk 3 'Beleid 2010-2013' omvat de kaderstelling, de beleidlijnen en beleidsvoorstellen voor 2010 en de jaren daarna. Aansluitend treft u in hoofdstuk 4 en 5 respectievelijk de 13 begrotingsprogramma's met de bijbehorende programmabudgetten en de op grond van het besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), voorgeschreven 'Paragrafen' aan.

Hoofdstuk 6 'Financiën' gaat dieper in op de gemeentelijke financiële positie. Het gaat hier deels om informatie en toelichting die op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording is voorgeschreven. Het overzicht met de zogenaamde productramingen is als bijlage bij de programmabegroting beschikbaar. De productramingen bevatten de beheersinformatie die bestemd is voor intern gebruik i.c. voor autorisatie et cetera tussen ons college en de organisatie. Dit deel van de begrotingsstukken maakt geen onderdeel uit van de raadsdelingen en de besluitvorming.

Op verzoek van uw raad hebben wij in vergelijking met vorig jaar de paragraaf 'Middeleninzet Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)' aan hoofdstuk 6 toegevoegd. Hierin geven wij de middeleninzet voor de uitvoering van de gemeentelijke taken en activiteiten in het kader van de uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning.

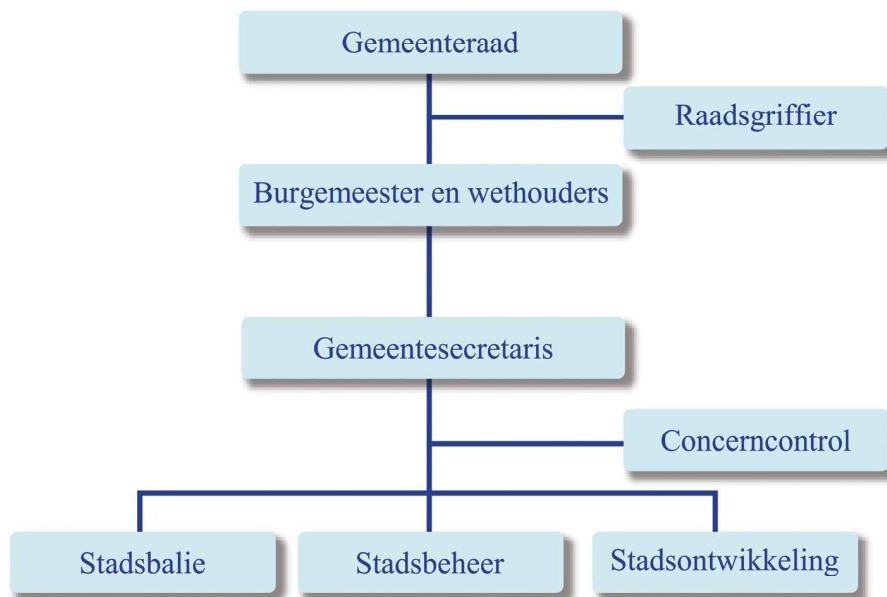
De indeling van de begroting in de programma's is niet gewijzigd. De verdere verdeling van de programma's in beleids- en beheersproducten is waar nodig geactualiseerd. Dit geldt onder meer voor de beleidsproducten en de onderverdeling van de beleidsproducten Uitvoering wet maatschappelijke ondersteuning, kunstbeoefening en bevordering, en het beleidsproduct evenementen. Per saldo hebben deze aanpassingen geen ingrijpende wijzigingen van de structuur tot gevolg.

1.3. Behandeling en vaststelling

Behandeling en vaststelling van de begroting 2010 door uw raad zijn geagendeerd voor de raadsvergadering van 2 en 5 november van dit jaar. De agenda voor die vergadering hebben wij u gelijktijdig met de begrotingsstukken toegezonden. Dat geldt tevens voor de belastingvoorstellen voor 2010. Afweging van en besluitvorming over, deze voorstellen vindt gelijktijdig met de begrotingsbehandeling plaats. De gebruikelijke presentatie van ons gemeentelijk beleid en de gedachtewisseling daarover met de inwoners van Assen staan dit jaar gepland voor 17 oktober a.s. Over de invulling van deze dag en uw rol daarbij wordt u door ons tijdig geïnformeerd.

2. Organisatie

2.1. Organisatiestructuur gemeente Assen.

2.2. Gemeenteraad

In de lopende bestuursperiode bestaat uw raad uit drieëndertig raadsleden die acht fracties vertegenwoordigen. Voorzitter is de heer K.S. Heldoorn, vice-voorzitter de heer E.J. Krebs en raadsgriffier de heer Th. Vlieger. Begrotingsjaar 2010 is bijzonder, omdat op 3 maart 2010 de gemeenteraadsverkiezingen plaatsvinden.

2.3. Samenstelling fracties in de gemeenteraad; raadsleden

Partij	Raadslid
PvdA 11	De heer J.E. van der Noord fractievoorzitter De heer J. Bosma De heer M. Bruins De heer E.J. Krebs De heer J.F. van Oostrum De heer L.G.J. Rengers De heer M.F. Sagel De heer E. Sengül De heer A. Smit Mevrouw M.A. van Toor Mevrouw H. Vrieling
ChristenUnie 4	De heer H. Medema fractievoorzitter De heer S.J. Lagendijk De heer P.J. Sturing Mevrouw H.A. Vlieg-Kempe
CDA 4	De heer S.J. Vegter fractievoorzitter Mevrouw C.B. Franken De heer H.H. Hoff De heer B. Wiegman

<i>Partij</i>	<i>Raadslid</i>
VVD 4	De heer H.A. Matthijsse fractievoorzitter De heer F.P. Duut Mevrouw C.C.A. Klinkenberg De heer Th. C. Verdegem
PLOP 3	De heer J.R. Wiersema fractievoorzitter De heer C.M.V. Boonzaaijer De heer E. Prent
SP 3	De heer J. Broekema fractievoorzitter Mevrouw A. Joustra-Schuiling De heer A.D. Staples
GroenLinks 2	De heer G. Meijer fractievoorzitter Mevrouw L.E. Punt
D66 2	De heer D.D. Kuils fractievoorzitter Mevrouw I.J.M. Eshuis-Hermens
	Eerst opvolgende raadsleden
PvdA CDA PLOP GroenLinks D66	De heer M.F. Sagel Mevrouw T. Holtjer De heer A.V. Solisa De heer R.G. Molijn De heer C. Talsma

2.4. College van burgemeester en wethouders

Burgemeester	De heer K.S. Heldoorn
Portefeuille	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ambassadeursfunctie/regionale samenwerking ▪ bestuurlijke coördinatie ▪ communicatie ▪ algemeen bestuurlijke en juridische aangelegenheden ▪ handhaving openbare orde en veiligheid ▪ brandweer ▪ politie ▪ wettelijke taken Burgerzaken (paspoorten, rijbewijzen, referenda en verkiezingen) ▪ antidiscriminatie
Wethouder	De heer J. Kuin (PvdA)
Portefeuille	<ul style="list-style-type: none"> ▪ sociale zaken en werkgelegenheid (inclusief WIN en volwasseneneducatie) ▪ onderwijs en jeugdbeleid (inclusief voorschoolse educatie en kinderopvang) ▪ verkeer en vervoer (inclusief Regiovisie Groningen-Assen) ▪ sport en sportieve recreatie
Wethouder	De heer H.A.M. van Hooft (CDA)
Portefeuille	<ul style="list-style-type: none"> ▪ financiën en vastgoed ▪ economische zaken (inclusief markten en kermessen) ▪ toerisme, promotie en evenementen ▪ volksgezondheid

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ verslavingszorg ▪ maatschappelijke opvang en WVG (inclusief coördinatie invoering Wmo)
Wethouder	De heer A.L. Langius (ChristenUnie)
Portefeuille	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Grondbedrijf ▪ publieke dienstverlening (Stadsbalie inclusief klachtenbehandeling) ▪ digitale overheid (inclusief automatisering) ▪ wijkbeleid (inclusief groenbeheer, speelvoorzieningen, wijkvoorzieningen, straten en wegen) ▪ welzijn (ouderenbeleid, maatschappelijk werk). ▪ milieubeleid ▪ afvalbeheer
Wethouder	De heer C. de Wal (PvdA)
Portefeuille	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ruimtelijke ordening ▪ stadsvernieuwing ▪ volkshuisvesting ▪ monumentenzorg ▪ personeel en organisatie ▪ cultuur ▪ minderhedenbeleid
Gemeentesecretaris	De heer J.D. Nijkamp (ad interim)
	De gemeentesecretaris is de hoogste ambtenaar. Behalve hoogste manager van de ambtelijke organisatie, is hij tevens eerste adviseur van het college van B&W.

3. Beleid

3.1. Samenvatting beleid per programma

3.1.1. Bestuur en burger

Het verbeteren van de dienstverlening blijft in 2010 hoog op de agenda staan. Dit geldt voor de dienstverlening aan het loket, via internet en de telefoon. Door mee te doen aan DImpact kunnen inwoners van Assen meer producten digitaal aanvragen.

Het gebruik van een centrale digitale kennisbank maakt het mogelijk om meer vragen van burgers direct af te handelen.

Verbetering van de kwaliteit is een continu proces. Inmiddels heeft de gemeente via negen kwaliteitshandvesten de servicenormen vastgelegd voor de kwaliteit van publieksdiensten. Het streven is om ook in 2010 nieuwe kwaliteitshandvesten hieraan toe te voegen.

De nieuwe website staat in de steigers. Begin 2010 vindt de lancering hiervan plaats. Met de nieuwe website wil de gemeente beter inspelen op vragen van inwoners en bedrijven. Ook wordt het aanbod aan informatie verder uitgebreid.

We zijn begonnen met de uitwerking van de voorstellen voor deregulering die de gemeenteraad in 2009 heeft besproken. Bijzondere aandacht gaat uit naar de communicatie over de gevolgen hiervan voor burgers en bedrijven. Bij deregulering komt het accent te liggen op het voorkomen van overbodige lasten. Minder regels is een voortdurend aandachtspunt bij de bedrijfsvoering.

Najaar 2009 heeft de gemeenteraad de notitie interactief werken ontvangen. Met deze aanpak wil de gemeente inwoners en bedrijven op een meer systematische manier bij de totstandkoming van beleid en projecten betrekken.

De afgelopen twee bestuursperiodes was Assen koerst 'uitgangspunt van beleid'. In 2004 is met de uitgave Energie verplaatsen teruggeblikt op de opbrengst tot dan toe. In het najaar van 2009 verschijnt de aanvulling daarop, waarmee het hele traject van Assen koerst is beschreven en gemarkeerd. De verdere verdieping en uitwerking van de ambities loopt via de nieuwe structuurvisie en programma's als die van de FlorijnAs.

Op 3 maart 2010 worden gemeenteraadsverkiezingen gehouden. Wij zetten diverse communicatiemiddelen in om de verkiezingen goed onder de aandacht van de burgers te brengen. Bij deze verkiezingen wordt geen gebruik gemaakt van stemcomputers. Wij treffen diverse organisatorische maatregelen om deze verkiezingen zo goed mogelijk te laten verlopen; zo zal onder andere het aantal stembureaus worden uitgebreid.

3.1.2. Stadsontwikkeling

Assen groeit de komende jaren. Er zal daarom meer ruimte nodig zijn voor wonen, werken en recreatie. Het vinden van ruimte voor deze groei mag niet ten koste gaan van het landschap en het cultureel erfgoed. Bij de ontwikkeling van gebieden wordt altijd gekeken naar mogelijkheden voor nieuwe natuur en het behoud of de versterking van monumentale en cultuurhistorische elementen van de stad. Dit zijn de uitgangspunten voor het opstellen van twee grote ruimtelijke studies: de Structuurvisie en de Masterstudie FlorijnAs. Wij hebben de Masterstudie afgerond en deze wordt een bouwsteen van de Structuurvisie. Met de provincie hebben wij overeenstemming bereikt over de investeringen en de bijbehorende cofinanciering van de FlorijnAs. De Masterstudie is uitgewerkt in verschillende deelgebieden inclusief een raming voor de investeringen.

In 2010 starten wij met de voorbereiding of uitvoering van meerdere grote projecten. Dit zijn onder andere de bestemmingsplannen voor Assen-Zuid, Tweede Fase Blauwe As, Stationsgebied, Havenkwartier, landschapontwikkelingsplan Assen-Oost en het herstel van het beekdal de Messchen.

Zorgen voor werkgelegenheid is in deze periode van recessie een belangrijk uitgangspunt. Wij zetten in op de uitbreiding van bestaande bedrijven en de vestiging van nieuwe bedrijven. Nieuwe werkgelegenheid zoeken wij vooral in de energiesector, zorg, sensortechnologie en toerisme en recreatie. Goede vestigingsmogelijkheden zijn een voorwaarde om bedrijvigheid vast te houden en aan te trekken. Wij zijn in 2009 gestart met de uitvoering van verschillende projecten in het kader van Sensor City en het Ondernemershuis. In 2010 volgen andere initiatieven zoals INCAS³. De verdere ontwikkeling van onderwijs op mbo en hbo niveau zal ook een positief effect hebben op de werkgelegenheid.

Op het gebied van recreatie denken wij nadrukkelijk aan een levendiger binnenstad en het versterken van de toeristische en recreatieve structuur en voorzieningen. Een gevarieerder winkelaanbod moet meer bezoekers naar de binnenstad trekken. De verdere ontwikkeling van Assen-Zuid met een visie op de toeristisch recreatieve zone Baggelhuizerplas-TT-Circuit versterkt de recreatieve structuur in dit deel van de stad. Het stroomdallandschap Drentsche Aa is van groot belang voor de toeristische aantrekkingskracht van de stad. In 2010 werken wij verder aan het eerste van de vier geplande informatiecentra ('toegangspoorten').

3.1.3. Mobiliteit

Groei van de stad zorgt voor meer mobiliteit. Wij hebben de opgave om met deze toename de stad bereikbaar en leefbaar te houden. De afgelopen jaren hebben wij gewerkt aan kwaliteitsverbetering en vlotte en veilige bereikbaarheid voor alle verkeerssoorten. Hier gaan wij mee door in 2010. Het programma van de fietsnota voeren wij in 2010 verder uit. Voor het autoverkeer is ons streven om de hoofdontsluitingswegen filevrij te krijgen en te houden en werken wij verder aan een ring van parkeerplaatsen om de binnenstad. Het gaat om de Citadel, Cultureel Kwartier, en de gerenoveerde Doevenkamp.

In 2010 wordt verder gewerkt aan de soepele doorstroming van de Industrieweg, de verbeterde verbinding van de N373 naar de N371, de verdubbeling van de N33 en aansluiting hiervan op de A28 en de studie naar station Assen-Zuid.

Om overlast van gemotoriseerd verkeer terug te dringen en te zorgen voor een veilige stad voor iedereen werken wij aan 30 km-maatregelen, geluidsschermen en geluidsarme wegverharding. Ook gedragsbeïnvloeding en intensievere handhaving dragen bij aan een veiliger stad. Wij zetten deze activiteiten voort in 2010. Nieuwe parkeergarages in de directe omgeving van de binnenstad moeten het wijkvreemd parkeren in de woongebieden terugdringen. Ook een uitbreiding van het betaald- en vergunningparkeren in en om de binnenstad draagt hieraan bij.

3.1.4. Stads- en wijkbeheer

Leefbare en gezellige wijken met actieve bewoners. Dat vraagt om kwaliteit van de openbare ruimte. Dit wordt onder andere bereikt door gebiedsgericht werken wat inmiddels in zes wijken gebeurt. Wij intensiveren het bestrijden van graffiti en wildplakken. Ook andere vormen van overlast blijven wij aanpakken in 2010. Samen met burgers werken en schouwen wij volgens de Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR) systematiek, waarbij ons doel is de kwaliteit van de openbare ruimte steeds te blijven verbeteren. Om de speelmogelijkheden in de wijken te verbeteren vervangen en plaatsen wij speelvoorzieningen.

Om kinderen meer bewust te maken van hun gedrag gaan wij verder met de ontwikkeling van Natuur- en Milieueducatie (NME). wij investeren in de versterking van bestaand groen en de aanleg van nieuw groen. Hiervoor wordt een actieplan opgesteld. De dienstverlening ten aanzien van begraafplaatsen versterken wij met het uitvoeringsprogramma begraafplaatsen 2008.

In 2010 werken wij aan de voorbereidingen voor de bouw van een Milieu Educatief Centrum (MEC) in stadsdeel Stadsbroek, nabij het Asserbos. Een ander groot project is de uitvoering van het beleidsplan Openbare Verlichting.

3.1.5. Onderwijs

Alle kinderen en jongeren in de stad verdienen optimale ontwikkelingskansen. Daarvoor is een betere samenhang nodig in het aanbod van het primair en voortgezet onderwijs. Brede Scholen in alle wijken dragen bij aan betere ontwikkelingskansen. Zo stimuleert deelname aan activiteiten buiten schooltijd in het kader van de Brede School de ontplooiing en ontwikkeling van kinderen en jongeren. Zoals ook het geval was in 2009, vullen wij dit in 2010 weer aan vanuit de Centra voor Jeugd en Gezin. Inzet is dat alle kinderen van 4 tot 15 jaar, gebruik kunnen maken van de faciliteiten die een Brede School biedt. Wij zetten de proefprojecten rond de Centra voor Jeugd en Gezin voort.

Versteving van de kennisinfrastructuur op mbo en hbo niveau vergroot de keuzemogelijkheden voor jongeren. Ook maken wij een forse verbeterslag in de onderwijshuisvesting.

Terugdringen van het voortijdig schoolverlaten en de bestrijding van werkloosheid bij jongeren blijven onze aandachtspunten. Het convenant met onderwijsinstellingen, werkgevers en het Ministerie is het fundament voor afspraken binnen onze regio. Deze werkafspraken implementeren wij in 2010. Het pakket maatregelen moet er toe bijdragen dat kinderen en jongeren in Assen hun individuele talenten optimaal kunnen ontplooi-

en. Dit leidt vervolgens tot meer schoolsucces en uiteindelijk ook naar betaald werk. In 2010 starten wij met initiatieven om de deelname van peuters (2-3 jaar) aan voorschoolse educatie te bevorderen.

3.1.6. Kunst en cultuur

Het cultureel imago van Assen krijgt een grote impuls met de bouw van het Cultureel Kwartier. De bouw hiervan is inmiddels gestart. Samen met het Erfgoedkwartier en het ICO vormt het Cultureel Kwartier de Culturele As van de stad. Met de provincie onderzoeken wij hoe deze 'As' verder versterkt kan worden. Voor de culturele uitstraling van de stad is het van belang om aansprekende culturele evenementen te organiseren. Wij streven naar een toename van aansprekende evenementen in 2010.

Grotere betrokkenheid van de Assenaar bij de cultuur in de stad blijft een speerpunt voor 2010. In 2009 is daarvoor al de basis gelegd. Concreet ging het om de verruiming en herijking van subsidie- en stimuleringsregelingen kunstbeoefening, aanpassing van het ICO-gebouw voor amateurkunstenaars en de uitwerking van het filialenbeleid bibliotheek inclusief aansluiting bij de Brede Scholen. In aanvulling hierop organiseren wij community-art projecten, komt er beleid voor talentontwikkeling en voeren wij onderzoek uit naar een poppodium/theaterwerkplaats/atelier.

3.1.7. Zorg en welzijn

In 2010 staat de implementatie en doorontwikkeling van beleid en uitvoeringsplannen voor mantelzorg, vrijwilligers, minderheden, jeugd en maatschappelijke opvang centraal. De afgelopen jaren hebben wij veel beleid op het terrein van Zorg en welzijn van kaders voorzien. Daarnaast geven wij de ontwikkeling van het welzijnsbeleid in 2010 specifieke aandacht. De rol en functie van wijkgebouwen en wijkverenigingen wordt hierbij nader gedefinieerd.

Een aantal maatschappelijke ontwikkelingen en tendensen zoals de economische crisis en de individualisering van de maatschappij raken direct het terrein Zorg en welzijn. Dit kan effecten hebben op de bestaande voorzieningen. Dit geldt voor gezinnen, alleenstaanden en specifieke doelgroepen. In overleg met onze maatschappelijke partners bereiden wij ons hierop voor. Dit geldt ook voor mogelijke veranderingen in de Wmo en de Awbz en een andere verhouding tussen collectieve en individuele voorzieningen. De rol van Assen als centrumgemeente voor maatschappelijke opvang en preventie staat in 2010 centraal.

Aan jongeren worden volop kansen geboden. Daarbij willen wij dat via jeugdparticipatie de stem van jongeren zo veel mogelijk gehoord wordt.

3.1.8. Werk en inkomen

Wij stellen alles in het werk om zo veel mogelijk mensen te laten deelnemen aan de samenleving. Aan de ene kant door het vergroten van werkgelegenheid, aan de andere kant door maatschappelijke isolatie van mensen te voorkomen via het Meedoenbeleid.

Wij willen dat de cijfers voor groei van werkgelegenheid en de daling van de werkloosheid de landelijke gemiddelden gaan benaderen. De Nota Arbeidsmarktbeleid (2009) is daarvoor het beleidskader. Werkloosheid bij jongeren en schoolverlaters is een groot aandachtspunt. De wachtlijsten voor de Wsw moeten korter.

Voor 2010 staat een drietal belangrijke maatregelen en activiteiten op de agenda. Het gaat om de uitvoering van het convenant tussen publieke en private partners voor een betere aansluiting van onderwijs- en arbeidsmarktbeleid, het sluiten van een uitvoeringsovereenkomst met ISD, GKB en Alescon en het ontwikkelen van 'Voortrajecten Wsw' voor mensen op de wachtlijst.

Financiële drempels zijn mede oorzaak van maatschappelijk isolement. Het Meedoenbeleid wil deze drempels wegnemen en deelname aan sociale en culturele activiteiten voor iedereen mogelijk maken. Voorbeelden zijn de 'Asser jeugdvakantieweken' en de 'Meedoen-deals'. De herijking van het Meedoenbeleid geeft input om de maatregelen nog verder toe te snijden op de behoefte en de vraag.

Een goede dienstverlening door de uitvoerende instanties is noodzakelijk voor het succes van het arbeidsmarktbeleid en het Meedoenbeleid. Met ISD, Alescon en GKB gaan wij in 2010 een uitvoeringsovereenkomst sluiten. In 2010 onderzoeken wij ook weer de kwaliteit van de dienstverlening met een klanttevredenheidsonderzoek.

3.1.9. Sport en ontspanning

Alle inwoners, dus ook burgers met beperkingen, moeten kunnen sporten en bewegen. Wij willen dat Assen de plaats is voor sportevenementen voor de jeugd en mensen met een beperking. Hiervoor gaan wij de kadernota Sport en Bewegen verder uitvoeren. De Impuls Brede School, Sport en cultuur staat hierbij centraal. Door verder te werken aan een goede fysieke sportinfrastructuur, ontwikkelen wij onder andere Stadsbroek met sporthal, wielervedbaan en uitbreiding van de zwemvoorziening.

Met een zesde plaats als Evenementenstad van Nederland en een eerste plaats als beste Evenementenstad van Noord Nederland in 2009 laten wij zien dat onze gemeente een aantrekkelijke en levendige stad is. In 2010 zetten wij alles op alles om deze titel te behouden. Daarbij richten wij ons met name op het ondersteunen van vrijwilligers en organisatoren. Ook is er aandacht voor de eigen inwoners als ambassadeur van Assen. Verder komt er extra aandacht voor de overlegstructuren. Heldere en korte lijnen zijn nodig voor het organiseren van grootschalige evenementen.

3.1.10. Veiligheid

Met een aantal duidelijke speerpunten zetten wij het ingezette veiligheidsbeleid in 2010 voort. Onze speerpunten zijn het vergroten van het gevoel van veiligheid, voorkomen en beperken van overlast, voorkomen van onveilige situaties en het optimaliseren van brandweezorg en crisismanagement door een goed getrainde en geofefende brandweer.

De Asser aanpak, waarbij de burgemeester mensen die structureel overlast veroorzaken persoonlijk aanspreekt, wordt gecontinueerd.

In mei 2009 is het project Brandveiligheid Thuis begonnen in de wijk Assen-Oost. De 'kick off' van het project is de Smokey-Road Show. In Assen Oost hebben zich meer dan 1000 bewoners voor een brandveiligheidscheck en het plaatsen van rookmelders aangemeld. Inmiddels heeft de kick off van de tweede wijk, Marsdijk, ook plaatsgevonden. De Hulpverleningsdienst Drenthe zal de succesvolle campagne met Smokey overnemen en gebruiken voor andere Drentse gemeenten. Het aantal rookmelders in woonhuizen zal in 2010 substantieel toenemen. Hiermee zal het aantal onveilige situaties afnemen. In 2010 starten wij met de uitvoering van de in de wijkveiligheidsplannen genoemde actiepunten.

3.1.11. Duurzaamheid en milieu

Wij gaan de komende jaren investeren in een duurzame stad, sociaal en fysiek. In 2009 is de Duurzaamheidsvisie 2009-2015 vastgesteld. De visie werken wij jaarlijks uit tot programma met concrete maatregelen.

Wat betreft de milieukwaliteit streven wij naar vermindering dan wel compensatie van de CO₂-uitstoot. Hiervoor stimuleren wij onder andere de opwekking en gebruik van duurzame energie, het fietsgebruik en openbaar vervoer en de toepassing van alternatieve brandstoffen in het vervoer.

Duurzaam ondernemen willen wij bevorderen door een toename van het aantal duurzaam ingerichte bedrijventerreinen en het stimuleren van de vestiging van duurzaam producerende bedrijven in Assen. Wij ondersteunen dit in 2010 door het introduceren en toepassen van parkmanagement en het uitvoeren van energiescans.

Sociale duurzaamheid geven wij vorm door het stimuleren van het Maatschappelijk Verantwoord en Betrokken Ondernemen, duurzame inkoop en het duurzaam inrichten van wijken. Het uitvoeringsprogramma voor 2010 omvat concrete projecten sociale duurzaamheid in de vorm van de inrichting van de leefomgeving Kloosterveste III, de pilot Energiebesparing bestaande woningvoorraad, projecten energiebesparing gemeentelijke gebouwen en het gemeentelijk inkoopbeleid.

Bewustwording van milieugedrag en draagvlak bij de inwoners van Assen is cruciaal. Wij organiseren hiervoor een goede voorlichtingscampagne en aansprekende evenementen die duurzaam leven promoten.

Beperken van het afvalaanbod en hergebruik van materialen blijven speerpunten in 2010. Het onderzoek naar de kostenstructuur afvalstoffenheffing is afgerond en de uitkomsten zijn betrokken bij de vaststelling van de tarieven. In 2010 gaan wij het Afvalstoffen plan 2005-2010 evalueren. Beide acties vormen de opmaat voor ons nieuwe Afvalstoffenplan 2010-2014. Wij streven ernaar de kosten voor de burger zo laag mogelijk te houden.

3.1.12. Bouwen en wonen

Onze uitgangspunten blijven voor 2010 hetzelfde. wij bouwen vraaggericht in aansluiting bij de woonbehoefte van inwoners van Assen. wij hebben aandacht voor de integratie van wonen, welzijn en zorg in de wijken en streven naar meer sturing op het ruimtelijk economisch beleid voor wonen, werken en recreëren. Aansluiting bij de woonbehoefte van inwoners betekent voldoende woningen aanbieden van voldoende keuzemogelijkheden en een duurzaam woningaanbod van hoge kwaliteit. Concreet betekent dit dat, volgens de taakstelling vanuit de regio Groningen-Assen, tot 2020 jaarlijks gemiddeld 520 woningen in verschillende types gebouwd worden. Het aantal te realiseren woningen kan per jaar variëren. In het licht van de huidige recessie, staat het vast dat in 2010 minder woningen worden gebouwd. Daarnaast is variatie in woonmilieus binnen de stad als geheel en in de wijken afzonderlijk van belang. Dit draagt bij aan de keuzemogelijkheden waardoor mensen in dezelfde wijk kunnen blijven wonen. Een duurzaam woningaanbod van hoge kwaliteit bereiken wij door er bijvoorbeeld voor te zorgen dat 20% van de gerealiseerde woningen levensloopbestendig is en dat er 115 gelijkvloerse woningen worden gebouwd. Evenals in 2009 willen wij een derde van de nieuwe woningen bouwen in bestaand stedelijk gebied.

Duurzaam wonen krijgt een uitvoering in de pilot voor energiebesparende maatregelen aan de bestaande woningvoorraad.

Bij het vraaggericht bouwen gaat het erom dat jaarlijks gemiddeld 80 woningen gerealiseerd worden via particulier opdrachtgeverschap en dat bij projectmatige bouw aandacht wordt besteed aan wenswonen in de vorm van consumentgericht bouwen. Dit wordt onderdeel van het Woonplan 2009-2012, vast te stellen eind 2009.

Door verder uitvoering te geven aan het ruimtelijk economisch beleid is de ontwikkeling van onze stad gewaarborgd. Een actief grondbeleid en het Grondbedrijf zijn daarbij ondersteunend.

3.2. Beleidsvoorstellen en dekkingsplan 2010-2013

3.2.1. Beleidsinvulling 2010-2013

Algemene lijn

Onze beleidsvoorstellen voor het komende jaar richten zich primair op het uitvoeren en afronden van het Collegeprogramma. Parallel daaraan zetten wij ons maximaal in om de gevolgen die de economische crisis ook voor onze gemeente zal hebben, zo goed mogelijk op te vangen en van passende oplossingen te voorzien.

Met het oog daarop zijn wij intern een proces gestart dat er in moet resulteren dat er ook in de komende jaren weer sprake kan zijn van een gezonde financiële positie en reëel sluitende jaarbegrotingen. De ontwikkeling die wij bij de Voorjaarsnota 2009 aankondigden is uitgekomen; de financiële crisis heeft in korte tijd een enorm gat geslagen in onze, tot voor kort gezonde, begrotingspositie. Wij zien het als onze taak hiervoor zo snel mogelijk adequate oplossingen te bieden, om een gezonde financiële basis te leggen voor de beleidsuitvoering in de nieuwe bestuursperiode.

Afhechten middeleninzet Collegeprogramma

Wij zetten waar mogelijk in op continuïteit en het afmaken van het beleid en de projecten waarmee wij in deze bestuursperiode zijn gestart. In de afgelopen collegeperiode hebben wij op basis van met uw raad gemaakte beleidsafspraken en vastgestelde beleidsplannen financiële ruimte vrijgemaakt voor uitvoering van het Collegeprogramma en nieuwe beleidsontwikkelingen die zich daarnaast in de afgelopen jaren voor hebben gedaan. Daarom en omdat wij de beleidsruimte voor het nieuwe gemeentebestuur zo ruim mogelijk willen laten, treft u in de begroting 2010 niet opnieuw een uitgebreid pakket met beleidsintensivering aan. Met de voorstellen in deze begroting willen wij de middeleninzet die nodig is voor de ambities uit het Collegeprogramma 'Mensen maken de Stad' en de plannen en projecten in verband daarmee zo goed mogelijk financieel afhechten. Het spreekt voor zich dat wij de sterk verslechterde financieel economische situatie daarin hebben laten meewegen.

Beleidsvoorstellen 2010

In de aanloop naar de beleidsinvulling voor 2010 zijn wij nogmaals nagegaan of en zo ja waar, wij de afgelopen jaren in de beleidsuitvoering zaken nog niet hebben kunnen afronden die feitelijk nog in 2010 opgelost moeten worden en of er, ondanks de crisis, kansen zijn die niet onbenut mogen blijven. Gezien de financiële problematiek waar gemeenten de komende jaren mee geconfronteerd worden, hebben wij, sterker dan in andere jaren, gekozen voor de financiële lijn waarbij blijvende lastenuitzettingen zo veel mogelijk worden voorkomen. Wij houden vast aan projectmatige middeleninzet die, waar mogelijk, maximaal voor de duur van deze bestuursperiode, dus uiterlijk tot en met 2010, vastligt. Continuering van het beleid, de projecten en de middeleninzet na 2010 dient in onze visie door het nieuwe bestuur te worden afgewogen.

▪ *Meedoenbeleid*

Een van de belangrijkste aandachtspunten voor 2010 is het zorgen voor voldoende financiële armslag voor bescherming van kwetsbare groepen in onze gemeente. Dat is nodig om het in deze bestuursperiode op projectbasis verlopende 'Meedoenbeleid' in 2010 op succesvolle manier te kunnen voortzetten. Gezien de urgentie hebben wij u recentelijk een voorstel hierover voorgelegd. Voor voortzetting van het Meedoenbeleid in 2010 is een aanvullend budget van € 1,1 mln. nodig. Circa de helft hiervan kan worden gedekt uit de voorziening Wet Werk en Bijstand.

▪ *Economische stimulering*

Daarnaast hebben wij, met instemming van uw raad, besloten om in aanvulling op hiervoor reeds begrote middelen, extra ruimte vrij te maken voor de, juist in deze tijd zo belangrijke, stimulering van de economische ontwikkeling van onze gemeente. Dat hebben wij gedaan door middelen beschikbaar te stellen voor cofinanciering van de projecten INCAS³ en Sensor City. In totaal is hiervoor eenmalig € 1,7mln. nodig. Voor dekking is gebruik gemaakt van de algemene reserve Grondbedrijf en de parkeerreserve.

- Huisvesting onderwijs*

Een zo goed mogelijke kwaliteit van de onderwijshuisvesting was ook in deze bestuursperiode één van onze belangrijkste beleidsspeerpunten. Over de verdere uitvoering van de kwaliteitsimpuls, waarin het beleid concreet is uitgewerkt, zijn afspraken gemaakt. Op basis daarvan is budgettaire ruimte ingepland. Bijzonder punt van aandacht is de huisvesting van het voortgezet onderwijs. Wij willen, om voortgang te kunnen maken met de planontwikkeling, een voorbereidingskrediet beschikbaar stellen van € 1,2 mln. Tevens stellen wij u voor in te stemmen met het beschikbaar stellen van kredieten voor de vervangende nieuwbouw van de Regenboog en de inrichting van de van Lieflandschool.
- Intensivering evenementenbeleid*

Uw raad heeft in de loop van 2009 een motie aangenomen gericht op voortzetting van het huidige geïntensiveerde evenementenbeleid. Deze motie wijkt af van de voor deze bestuursperiode met u afgesproken kaders. Immers, normaal gesproken zouden de beleidsintensivering en de daarvoor beschikbare middelen na afloop van deze bestuursperiode weer komen te vervallen. Voortzetting legt extra druk op de financiële middelen. Gezien de uitdrukkelijke wens van uw raad stellen wij voor om hiervoor in 2010 eenmalig € 230.000 beschikbaar te stellen. Voortzetting van het beleid na 2010 is ons inziens punt van afweging voor het nieuwe bestuur.
- Maatregelen in verband met wet- en regelgeving*

Tot slot hebben wij middelen in de begroting en de meerjarenbegroting opgenomen in verband met aanpassingen in de dienstverlening en voorgeschreven besteding van middelen die direct voortvloeien uit wet - en regelgeving en dus feitelijk onontkoombaar zijn. Het gaat hierbij om aanpassingen in het takenpakket van onze publieksbalie en vastlegging van middelen voor lokale omroepen. De hiervoor benodigde middeleninzet heeft een grotendeels structureel karakter.

Met de voorstellen hiervoor hebben wij de middeleninzet die deze bestuursperiode benodigd is voor het uitvoeren van het Collegeprogramma verder aangevuld en gecompleteerd. Samen met de in de primaire begroting verwerkte financiële effecten van de economische crisis brengen wij tegelijkertijd ook de omvang van de financiële opgaaf voor de jaren 2011-2013 in beeld.

*Beleidsvoorstellen 2010-2013 bedragen * € 1.000*

Programma/jaar	Investering	2010	2011	2012	2013	Raadsvoorstel	Opmerkingen
Bestuur en Burger							
▪ Beheer gemeentelijke basisregistraties	-	144	44	44	44	nee	wettelijke taak
▪ Mailbox antwoord voor bedrijven c.a.	-	20	20	20	20	nee	idem
Stadsontwikkeling							
▪ Bijdrage INCASS ³	-	561	-	-	-	ja	beschikbaar
▪ Bijdrage Sensor City	-	1.200	-	-	-	ja	beschikbaar
Onderwijs							
▪ Inrichtingskrediet Van Lieflandschool	122	-	-	-	-	nee	
▪ Voorbereiding nieuwbouw Regenboog	240	-	-	-	-	nee	
▪ Voorbereiding nieuwbouw VO-onderwijs	1.185	-	-	-	-	ja	beschikbaar
Kunst en Cultuur							
▪ Vastleggen middelen lokale omroepen	-	42	42	42	42	ja	wettelijke plicht
Sport en ontspanning							
▪							
▪ Intensivering evenementenbeleid	-	230	-	-	-	ja	motie raad
Werk en Inkomen							
▪ Intensivering Meedoenbeleid	-	1.059	-	-	-	ja	raadsbesluit
Duurzaamheid/milieu							
▪ Uitvoering nota duurzaamheid	-	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	ja	t.z.t
Totaal per jaar	1.547	3.256	106	106	106		

Afstemming met uw raad

We hebben met u werkafspraken gemaakt over de wijze van afweging en inhoudelijke bespreking van de beleidsvoorstellen die wij in de begroting presenteren. Op basis van die lijn willen wij ook onze voorstellen voor 2010 met uw raad afstemmen. De afspraken luiden als volgt:

- Voorstellen waarbij sprake is van beeldsvorming, kaderstelling en/of nieuw beleid worden vooraf, dat wil zeggen voordat het college tot uitvoering en besteding van de middelen kan overgaan, op basis van uitgewerkte beleidsvoorstellen door u afgewogen en geaccordeerd.
- Voorstellen die voortzetting van bestaand beleid inhouden of waarbij het gaat om beheersmaatregelen of de bedrijfsvoering, behoeven, omdat deze passen binnen reeds bestaande beleidskaders, geen voorafgaande inhoudelijke bespreking door uw raad. Wij kunnen, nadat de begroting is vastgesteld, direct tot uitvoering overgaan. Als daar behoefte toe bestaat kan uw raad ons schriftelijk om nadere uitleg en verduidelijking vragen.

Wij hebben onze beleidsvoorstellen aan de hand van deze werkafpraak gewogen en het resultaat van die weging in het overzicht hiervoor per voorstel aangegeven.

3.2.2. Actualisering uitkering Gemeentefonds en overige bijstellingen

Om de kaders voor de financiële opgaaf voor de komende jaren zo goed mogelijk in het vizier te krijgen hebben wij de budgetten in de primaire begroting getoetst op actualiteit en volledigheid. Belangrijk element in die toetsing is de actualiteit van de raming van de uitkering die wij in 2010 en de daaropvolgende jaren uit het Gemeentefonds denken te ontvangen. Verder is een tweetal, na het afsluiten de primaire begroting bekend geworden, financieel technische correcties, noodzakelijk. De eindresultaten van de actualisatie luiden als volgt.

Geactualiseerde resultaten; basis voor beeldsbepaling 2010-2013 (bedragen x € 1.000)

Omschrijving/jaar	2010	2011	2012	2013
Primaire resultaten en prognoses 2010-2013*	- 6.529	- 9.104	- 8.918	- 12.370
Bijstellingen en correcties	- 360	- 240	- 360	- 360
Effecten septembercirculaire 2009 (netto)	120	280	400	480
Geactualiseerde resultaten en prognoses	-6.769	- 9.064	- 8.878	-12.250

* zie voor toelichting hoofdstuk 7 'Financiën'

Het overalleffect van de aanpassingen levert over de gehele linie een beperkte bijstelling van de financiële eindresultaten op. De aanpassing in de raming en de prognoses voor de algemene uitkering lichten wij hierna kort toe.

In hoofdstuk 7 van de begroting treft u de analyse aan waarin wij het afwijkende verloop van de uitkomsten van de begroting 2010 en de prognoses voor de jaren 2011 en 2012 ten opzichte van de Voorjaarsnota 2009 verklaren en toelichten. De financiële gevolgen van de economische crisis zijn daarin het belangrijkste element. Daarnaast is sprake van een aantal ontwikkelingen in de eigen beleidsuitvoering (ongunstige aanbestedingsresultaten en beleidsintensiveringen) die binnen de begroting 2010 zijn/moeten worden opgelost. Het jaar 2013 is ingaande de begroting 2010 aan de planning toegevoegd. Die prognose laat ten opzichte van 2012 een uitzetting zien van € 3,5 mln. Dit wordt veroorzaakt doordat in die jaarschijf voor het eerst rekening is gehouden met de budgettaire effecten van de nieuwbouw voor het voortgezet onderwijs, de verplaatsing van de brandweerkazerne en mogelijk noodzakelijke uitbreiding van de eigen huisvesting.

Gevolgen septembercirculaire Gemeentefonds 2009

Kabinetsbeleid en de daaraan gekoppelde maatregelen voor het Gemeentefonds zijn direct van invloed op de begroting en de beleidsontwikkeling van gemeenten. Om die reden brengen wij de effecten van de septembercirculaire, direct na het bekend worden ervan, in kaart opdat wij uitkomsten daarvan direct bij de eigen beleidsvoorbereiding kunnen betrekken.

Accessen onder druk door de economische crisis

In het kader van de crisisbestrijding zijn tussen Kabinet en VNG afspraken gemaakt over omvang en beloop van het Gemeentefonds. Die afspraken hadden met name op de huidige Kabinetsperiode dus op de jaren 2010-2011 betrekking. Voor het eigen beleid zijn vooral de ontwikkelingen in de jaren daarna van belang.

Het Kabinet wilde daarover, gelet op de grote financiële onzekerheden, tot voor kort echter geen uitspraak doen. Op basis van de septembercirculaire ziet het beeld er als volgt uit:

- *Accressen 2010-2011*
Afspraken uit het aanvullend Bestuursakkoord zijn ongewijzigd (loslaten koppeling en bevrozing). Dit betekent dat er voor gemeenten in die jaren, anders dan in de afgelopen jaren gebruikelijk, via de accressen geen extra budgettaire ruimte beschikbaar komt.
- *Accressen 2012 en volgende jaren*
Het Kabinet volstond in haar prognoses tot dusverre met een 'pro memorie raming'. Deze benadering was voor gemeenten niet werkbaar. In de septembercirculaire adviseert het Kabinet gemeenten nu te kiezen voor een 'behoedzaamheid scenario' en daarbij maximaal de nullijn aan te houden. Gelijktijdig wordt daarbij aangetekend dat het Rijk in 2011-2012 start met bezuinigingen en dat het derhalve niet is uitgesloten dat er vanaf 2012 sprake kan zijn van een negatieve accresontwikkeling.

Wij hadden bij het opstellen van de eigen meerjarenprognose 2011-2013 al gekozen voor een behoedzaam scenario. In dat scenario hebben wij ook rekening gehouden met mogelijke gevolgen van de komende Rijksbezuinigingen. Wij zijn daarbij per saldo uitgekomen op een reële krimp van de uitkering uit het fonds met jaarlijks 1%. De informatie in de septembercirculaire 2009 geeft ons op dit moment geen aanleiding dit uitgangspunt aan te passen.

Actualisering raming algemene uitkering 2010

Als resultaat van de maatregelen in de septembercirculaire kan de raming van de uitkering 2010 in totaal met € 0,75 mln. worden verhoogd. Van de extra beschikbaar komende middelen moeten wij in dit stadium in totaal € 630.000 reserveren, in afwachting van eigenbeleidsontwikkeling en -invulling. Per saldo verbetert het resultaat van de begroting dus met € 120.000.

Mutaties algemene uitkering septembercirculaire 2009

Omschrijving	Stand/mutatie * € 1.000	Bestemming
Raming begroting 2010 na meicirculaire:	71.391	primaire raming
1. bijstelling uitkeringsbasis 2010	129	algemene middelen
2. mutaties cluster werk en inkomen	- 79	reserveren
3. mutaties cluster zorg (pakket maatregel Awbz)	322	reserveren
4. aanpassing verdeling stadsvernieuwing	12	algemene middelen
5. bijdrage financiering modernisering GBA en King	- 20	reserveren
6. decentralisatie uitkering innovatie inburgeringstraject	8	reserveren
7. decentralisatie uitkering peuterspeelzaalwerk	124	reserveren
8. bijstelling integratie uitkering Wmo	126	reserveren
9. bijstelling uitkering maatschappelijke opvang c.a.	128	reserveren
bijgestelde raming 2010 t/m september	72.141	nieuwe raming

Behalve de accressen 2010-2013 is voor het verloop van de algemene uitkering in de komende jaren ook ge-prognosticeerde ontwikkeling van de uitkeringsbasis van belang. De septembercirculaire is op dat punt iets minder negatief dan eerder werd aangegeven. Aansluiting op de nieuwe cijfers resulteert in die jaren voor onze gemeente in een lichte verbetering van de prognoses van € 160.000 in 2011 oplopend tot € 390.000 structureel in 2013.

3.2.3. Beleidskaders dekkingsplan 2010-2013

Invloed van de economische crisis

De kredietcrisis die zich eind 2008 in korte tijd heeft aangediend, is uiteindelijk uitgemond in een wereldwijde economische recessie. Ook ons land verkeert, getuige de economische terugval van bijna 5% in 2009, in een diep dal. Hoewel er voorzichtige positieve signalen zijn dat de bodem van dat dal is bereikt is van een echt duurzaam herstel nog geen sprake. Vriend en vijand zijn het er over eens dat wij hoe dan ook nog jaren op meerdere fronten last zullen hebben van de naweeën van deze financiële economische tegenslag. De rijksoverheid heeft, net als in andere landen, veel geld op tafel moeten leggen om de handelsbanken overeind

te houden en de Nederlandse economie te ondersteunen of beter nog draaiende te houden. Een gapend gat in de rijkschatkist is daarvan het directe gevolg. Die situatie kan niet voortduren; gezondmaking van de overheidsfinanciën zal de komende jaren topprioriteit zijn en bovenaan de politieke agenda staan.

Gezondmaking van de overheidsfinanciën

Het zittende Kabinet bereidt met het oog op gezondmaking van de overheidsfinanciën wetgeving voor waarin de plicht tot het gefaseerd terugdringen van het overheidstekort wettelijk wordt verankerd. Daarnaast wordt op dit moment door het Kabinet gewerkt aan een breed pakket heroverwegingsmaatregelen, dat moet resulteren in herstel van evenwicht in de overheidsfinanciën.

Niet alleen het Rijk heeft last van de economische crisis ook de lagere overheden ondervinden hiervan inmiddels de nadelige financiële effecten. Het behoeft geen betoog dat onze gemeente daarop, zoals wij in de inleiding hebben aangegeven en verderop toelichten, zeker geen uitzondering vormt. Sterker nog, de negatieve uitkomsten van de begroting en de meerjarenprognose zijn hiervan grotendeels het directe gevolg. Feitelijk zijn wij van de 'ene op de andere begroting' onverwacht in zeer zwaar weer terecht gekomen met als resultaat een drastische omslag van het begrotingsbeeld. Het gemeentelijk beleid en de middeleninzet zal op deze nieuwe situatie moeten worden afgestemd. Ook wij moeten de komende jaren de tering naar de nering-zetten, dat is onontkoombaar.

Financiële opgaaf en financiële kaders 2010-2013

Ondanks blijvende onzekerheden kunnen wij op basis van de begroting 2010 en de daarbij behorende meerjarenprognose inmiddels wel een eerste globale inschatting maken van de financiële opgaaf die onze gemeente moet oplossen. Het betreft een momentopname die wij op basis van voortschrijdend inzicht op gangbare wijze zullen verfijnen en op basis van externe ontwikkelingen voortdurend actueel houden.

Kijkend naar de uitkomsten van de primaire financiële prognoses en de omvang van de voor 2010 benodigde middelen om het Collegeprogramma financieel af te hechten, komen wij uit op een tekortprognose van rond € 12 mln. structureel in 2013. In 2011 en 2012 bedragen de geprognosticeerde tekorten jaarlijks circa € 9 mln. De financiële opgaaf voor 2010 bedraagt, met inbegrip van de beleidsvoorstellen voor het komend jaar, rond € 10 mln. Het op dit tekort afgestemde dekkingsplan treft u hierna aan.

Samenvatting financiële opgaaf 2010-2013 (bedragen x € 1.000)

Omschrijving/jaar	2010	2011	2012	2013
Geactualiseerde resultaten en prognoses	- 6.769	- 9.064	- 8.878	- 12.250
Beleidsvoorstellen 2010-2013 (zie hiervoor)	- 3.256	- 106	- 106	- 106
Totale opgaaf 2010-2013	- 10.025	- 9.170	- 8.984	- 12.356

Aanpak en oplossingsrichtingen voor 2010-2013

Aan het begin van de bestuursperiode hebben wij met u een aantal financiële beleidskaders afgesproken waar binnen de gemeentebrede beleidsuitvoering zich financieel gezien dient te bewegen. Het gaat daarbij om de volgende afspraken:

- Sluitende jaarbegrotingen met een bijbehorend sluitend financieel perspectief.
- Dekkingsopties voor het realiseren van dat sluitende perspectief staan vast.
- Haalbaarheid van de dekkingsopties wordt periodiek geijkt en zo nodig geactualiseerd.
- Middeleninzet beleidsintensivering in beginsel op projectbasis.
- Gemeentelijke tarieven worden maximaal trendmatig aangepast c.q. blijven kostendekkend.
- Geen nieuwe bezuinigingen tijdens de bestuursperiode.
- Reserves worden enkel voor dekking van incidenteel en/of op projectmatige uitgaven ingezet.
- Sluitende reserve grote projecten aan het eind van de bestuursperiode.

De financiële kaders blijven, ook al zijn de omstandigheden sinds het begin van de bestuursperiode drastisch gewijzigd, ook bij de invulling van het beleid en het opstellen van het dekkingsplan 2010-2013 uitgangspunt van beleid. Aan de meeste ervan kunnen wij ondanks de gewijzigde financieel economische situatie blijven voldoen. Belangrijkste knelpunt zit in het moment waarop wij de maatregelen voor het sluitend maken van de meerjarenprognose 2011-2013 aan uw raad kunnen presenteren en met u kunnen bespreken.

Financieel kader	Toepassing/uitvoering
Sluitende jaarbegroting	Begroting 2010 sluit; dekkingsplan voor het sluitend maken is hierna opgenomen; er is eenmalige en beperkte inzet van de Algemene reserve noodzakelijk.
Sluitend financieel perspectief	Prognoses voor de jaren 2011-2013 sluiten met inbegrip van nader in te vullen ombuigingstaakstelling van € 12 mln. structureel en een nog vrij te spelen vrije beleidsruimte voor de nieuwe bestuursperiode van € 3 mln. structureel. Het plan van aanpak is beschikbaar en in uitvoering.
Dekkingsopties voor sluitend perspectief staan vast	Dekkingsmaatregelen staan nog niet vast. Ambtelijke werkgroepen zijn op basis van plan van aanpak bezig met de voorbereiding. Resultaten zijn in januari 2010 voor uw raad beschikbaar.
Haalbaarheid dekkingsopties wordt periodiek herijkt	Voor zover vastgesteld in voorafgaande jaren vindt jaarlijks tussentijdse toetsing en zo nodig bijstelling plaats. Haalbaarheid nieuwe dekkingsopties/komende ombuigingen vormt onderdeel van het plan van aanpak 2011-2013.
Projectmatige middeleninzet voor beleidsintensiveringen	Hieraan is in het kader van de beleidsinvulling 2007-2009 voldaan. Lijn wordt bij beleidsinvulling 2010 doorgetrokken; over afbouw van projecten na deze bestuursperiode zijn afspraken gemaakt en besluiten genomen.
Tarievenbeleid maximaal trendmatig/kostendekkend	Tariefsvoorstellen en opbrengstramingen voldoen ook in 2010 aan dit uitgangspunt. Ozb wordt maximaal aangepast aan de inflatie; het rioolrecht blijft ongewijzigd en de afvalstoffenheffing blijft kostendekkend.
Geen nieuwe bezuinigingen	Als gevolg van economische crisis onontkoombaar vanaf 2011. In 2010 geen maatregelen die inhoud/kwaliteit van het beleid raken.
Inzet reservemiddelen	Inzet van reserves in het kader van het dekkingsplan 2010 is gekoppeld aan projecten en tijdgebonden. Inzet van algemene reserve in 2010 incidenteel (zie dekkingsplan).
Reserve grote projecten sluitend in 2010	Sluit op kasbasis op basis van afspraken gemaakt in het kader van de beleidsinvulling 2009. Toekomstig verloop is risico.

Sluitend maken begroting 2010 en dekkingsplan 2011-2013

De financiële opgaaf waar wij, de komende jaren als gevolg van de crisis, voor zijn komen te staan is aanzienlijk. De invulling daarvan zal wat ons betreft langs de volgende twee in elkaar overgaande sporen gaan verlopen:

- *Sluitende begroting 2010*

De begroting 2010 maken wij, vooruitlopend op de structurele aanpak, sluitend met een combinatie van incidentele maatregelen die zijn geënt op de gunstige situatie op geld- en kapitaalmarkt en de lage inflatie. Die factoren werken op een aantal onderdelen positief door in de begroting. Als gevolg daarvan betalen wij in 2010 minder rente en kunnen wij vrijwel volledig afzien van het indexeren van de reserves.

Het gaat hierbij om aanpassingen die de inhoud en kwaliteit van het beleid niet raken. Als blijkt dat deze factoren ook na 2010 relevant zijn, kunnen ze tevens input vormen voor het sluitend maken van de komende begrotingen.

Wij gaan de gedragslijn die binnen de grondexploitatie wordt gehanteerd ten aanzien van het budgetteren van zogenaamde 'bouwrente' verbreden en toepassen op de financieringslasten van investeringsprojecten van de algemene dienst. Tot nu kon deze categorie rentekosten, omdat daarvoor ruimte was, steeds worden opvangen binnen reguliere en sluitende jaarexploitaties. Door de gewijzigde economische omstandigheden en doordat gelijktijdig sprake is van forse gemeentelijke investeringen, ontstaat er, als wij de bestaande lijn blijven volgen, een te zware druk op de gemeentelijke exploitatie. Om die druk weg te nemen gaan wij, onder voorwaarden, de bouwrente die gekoppeld is aan investeringen van de algemene dienst, aanmerken als investeringscomponent en samen met de overige investeringskosten kapitaliseren.

In verband met de in de komende jaren noodzakelijke ombuigingen (zie hierna) starten wij in 2010, via een gerichte aanpak, met het beperken van de middeleninzet die op dit moment voor de gemeentelijke

bedrijfsvoering in de begroting is opgenomen. Daartoe behoren in ieder geval de gemeentelijke loonsom en de budgetten die beschikbaar zijn voor inhuur van derden. De verdere inhoudelijke en financiële uitwerking vormt onderdeel van de voor de periode 2011-2013 vast te stellen ombuigingsmaatregelen

In het kader van het sluitend maken van de begroting 2010 zijn wij nagegaan of en zo ja, de aanvullende dekkingsmaatregelen die bij de Voorjaarsnota voor 2011-2012 door de raad zijn vastgesteld, kunnen worden versneld en al in 2010 kunnen worden uitgevoerd. Dit blijkt deels, voor 1,1 mln., het geval te zijn.

Er is een nieuwe inschatting gemaakt van het beroep dat het komend jaar op de Wet Werk en Bijstand wordt gedaan en van de rijksvergoeding die daar in 2010 als compensatie tegenover staat. De nieuwe inschattingen geven een wat positiever beeld dan waarvan aanvankelijk in de begroting 2010 van de ISD werd uitgegaan.

Tot slot maken wij ook nu weer gericht en afgemeten gebruik van beschikbare reserves waaronder de Wmo-reserve en de algemene reserve. De inzet van de Wmo-reserve sluit aan bij de lijn in de begroting 2009. Daarin hebben wij aangegeven dat wij niet noodzakelijke vastlegging van Wmo-gelden in de reserve willen voorkomen en de reserve zullen inzetten voor realisatie van onder bereik van de Wmo vallende activiteiten. Medebekostiging van het 'meedoenbeleid' en van onze activiteiten in het kader van de nazorg van ex-gedetineerden zijn daarvan voorbeelden.

- *Sluitende begrotingen na 2010*

Het sluitend maken en houden van de begrotingen in de jaren na 2010 vraagt om diepgaande structurele oplossingen. Wij koersen daarbij als vertrekpunt op een ombuigingstaakstelling van minimaal € 12 mln. structureel. Invulling van een taakstelling van die omvang is noodzakelijk om de bestaande beleidsafspraken in de komende bestuursperiode te kunnen blijven uitvoeren. Daar bovenop willen wij, in drie stappen van jaarlijks € 1 mln. structureel, nog eens € 3 ml. extra ombuigen ten behoeve van vrije beleidsruimte voor de nieuwe raad en het nieuwe college. Daarmee willen wij voor het nieuwe gemeentebestuur financiële ruimte scheppen om, als daartoe behoefte bestaat, aflopende projecten voort te zetten, bestaand beleid te intensiveren en/of nieuwe beleidswensen te realiseren. De totale ombuigingstaakstelling voor 2011 en daaropvolgende jaren, bedraagt met inbegrip daarvan € 15 mln. structureel.

Het zwaartepunt bij de invulling van die taakstelling ligt direct aan het begin, in 2011. Het merendeel van de ombuigingsmaatregelen zal al in dat jaar operationeel/uitvoerbaar moeten zijn.

Inmiddels is intern gestart met de voorbereidingen. De projectorganisatie is ingericht en de planning is vastgesteld. De resultaten bespreken wij eind 2009 in ons college, waarna deze in januari 2010 voor uw raad beschikbaar komen. Alle voorstellen, suggesties en ideeën die bij kunnen dragen aan het oplossen van de financiële problematiek zijn bespreekbaar. Geen enkel begrotingsprogramma, beleidsproduct en/of beleidsveld is op voorhand uitgezonderd. Het totale zoekgebied is ingedeeld in drie hoofdrichtingen, namelijk: het beheer van de stad, de ontwikkeling van de stad en de gemeentelijke bedrijfsvoering. Opdracht is zoeken naar mogelijkheden om bestaand beleid aan te scherpen en om inzichtelijk te maken waar efficiencyvoordelen te behalen zijn, bijvoorbeeld door taakvelden opnieuw te organiseren. Om 'het vrije denken' te activeren en los te komen van de bestaande begrotingsopbouw laten wij bestaande systematieken en belangen los, zodat er maximale ruimte is voor het vinden van creatieve oplossingen.

Bestuurlijke positionering ombuigingen

Zoals wij in de inleiding hebben aangegeven bevinden wij ons in bestuurlijk opzicht op de scheidslijn van de aflopende en de nieuwe raadsperiode. Dat maakt het afwegen van en de besluitvorming over de, voor de komende jaren noodzakelijke financiële ingrepen, lastig. Zeker ook omdat deze volledig hun weerslag op het beleid in die periode zullen hebben. Dat plaatst ons voor een dilemma. Aan de ene kant, zo hebben wij steeds aangegeven, willen wij de beleidsruimte voor de nieuwe raad en het volgende college zo ruim mogelijk laten. Anderzijds zien wij het ook als onze taak en plicht ervoor te zorgen dat de begroting en de meerjarenprognose de komende jaren weer sluitend kunnen zijn. In onze overwegingen is dit laatste argument doorslaggevend. Om die reden zijn wij gestart met het voorbereiden van een daarop toegespitst keuzepakket aan ombuigingsmaatregelen.

Wij kunnen ons voorstellen dat u in het licht van de komende bestuurswisseling geen inhoudelijke keuzes over de inhoud van dit pakket wilt maken en dat overlaat aan de nieuwe raad. In dat geval geven wij u in overweging het keuzepakket ombuigingen 2011-2013, als input te betrekken bij de collegeonderhandelingen en richtinggevend te laten zijn voor de beleidsinvulling in de nieuwe bestuursperiode.

Het plan van aanpak ombuigingen 2011-2013 met de bijbehorende uitvoeringsplanning zijn door ons in het voortraject in het presidium van uw raad toegelicht. De uitvoering ervan binnen de organisatie loopt. Het plan van aanpak zelf ligt bij de j de begrotingsstukken voor u ter inzage.

3.2.4. Samenvatting bestedings- en dekkingsplan 2010-2013

Omvang en concrete financiële invulling van de diverse dekkingsmaatregelen treft u samengevat aan in de onderstaande tabel. Het geheel van beleidsvoorstellen en dekkingsmaatregelen resulteert in de navolgende einduitkomst van de begroting 2009 en financiële prognoses voor de periode 2010-2012.

Bestedings- en dekkingsplan 2010-2013 (bedragen x € 1.000)

Omschrijving/jaar	2010	2011	2012	2013
Totale financiële opgaaf 2010-2013 (incl. beleidsvoorstellen)	-10.025	- 9.170	- 8.984	- 12.356
Dekkingsmaatregelen 2010-2013:				
- Inzet/afzien indexatie bestemmingsreserves AD	1.200	p.m.	p.m.	p.m.
- Inzet algemene reserve Grondbedrijf	1.311	-	-	-
- Inzet bestemmingsreserves				
- Parkeerreserve (sensor city)	450			
- Wmo	1.000			
- WWB	523			
- Activeren bouwrente projecten	1.100	p.m.	p.m.	p.m.
- Actualisering prognose WWB/FWI	900	800	420	- 160
- Bijstelling raming salarisontwikkeling	750	750	750	750
- Versnellen aanvullende dekkingsmaatregelen 2011/2012	1.100	-	-	-
- Inzet algemene reserve	1.000	-	-	-
- Overige dekkingsmaatregelen/bedrijfsvoering	750	p.m	p.m	p.m
- Vrije beleidsruimte bestuursperiode 2010-2014	-	- 1.000	- 2.000	- 3.000
- Ombuigingsmaatregelen 2011-2013 .	-	9.000	10.000	15.000
Eindresultaat 2010 en prognoses 2011-2013	59	380	186	234

Inzet van de algemene reserve

Voor het sluitend maken van de begroting 2010 willen wij eenmalig gebruik maken van de algemene reserve. Wij achten dit, gelet op de huidige financieel economische omstandigheden en gezien het feit dat wij inmiddels zijn gestart met het proces gericht op het weer structureel sluitend maken van de gemeentebegroting, verantwoord. Bij het maken van de keuze ten aanzien van de inzet van de algemene reserve hebben wij in ogeschouw genomen dat door dat te doen, de veiligheidsmarge (tijdelijk) wordt overschreden en ook dat aanvulling/voeding van de algemene reserve vanuit positieve rekeningsresultaten ten gevolge van de economische crisis de komende jaren ons inziens geen vanzelfsprekendheid meer is. Indien dat onverhoopt nodig mocht blijken dan zal op basis van specifieke maatregelen aanvulling van de algemene reserve moeten worden geregeld.

Conclusie

De begroting 2010 is ondanks de financiële crisis sluitend. Daarvoor is beperkte inzet van de algemene reserve noodzakelijk. Voor wat betreft de meerjarenprognose 2011-2013 is de situatie gecompliceerder. De jaarschijven 2011 tot en met 2013 zijn sluitend gemaakt met inbegrip van een totaalpakket aan ombuigingsmaatregelen van € 15 mln. structureel. Hiervan is €12 mln. direct benodigd om de financiële problemen in de komende begroting op te lossen; het resterende deel is in onze visie bedoeld als vrije ruimte voor de beleidsinvulling in de komende bestuursperiode. Doel is om met behulp van het beoogde maatregelenpakket al vanaf 2011 weer voor sluitende jaarbegrotingen te kunnen zorgen. Wij realiseren ons echter dat wij daarbij ook afhankelijk zijn van externe voor ons niet beïnvloedbare factoren. Het is moeilijk daar nu een inschatting van te maken. Het plan van aanpak dat zal gaan voorzien in de invulling van de ombuigingstaakstelling is inmiddels door ons vastgesteld en in uitvoering genomen. Resultaten daarvan zijn in januari voor bespreking met uw raad beschikbaar.

Samenvattend stellen wij u voor in te stemmen met het bestedings- en dekkingsplan 2010-2013 zoals wij dat hiervoor hebben gepresenteerd en toegelicht.

4. Programma's

4.1. Programma Bestuur en burger

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

1 Betere dienstverlening:

- a. Verbeterde directe dienstverlening aan inwoners, bedrijven en instellingen.
- b. Vereenvoudigde procedures en minder regels.
- c. Snellere afhandeling van brieven en klachten.
- d. Verbetering informatievoorziening aan burgers.

2 Grotere betrokkenheid:

- a. Grotere betrokkenheid van inwoners bij ontwikkeling van de stad, de wijk en de buurt.
- b. Afstand tussen burgers en bestuur verder verkleinen.

3 Een beter imago van de stad Assen bij inwoners en de regio

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Vastgesteld

Collegeprogramma 2006-2010 'Mensen maken de stad'	2006
Externe ontwikkelingen, zoals: omgevingsvergunning, Wmo, EGEM, Digi-D, Overheidsloket 2015, Basisregistraties	n.v.t.
Kerndocument Klant en Kwaliteit (K2)	2004
Nota interactief beleid	2004
Notitie interactief werken	2009
Voorjaarsnota 2009	2009

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

Ad 1a Verbeterde directe dienstverlening aan inwoners, bedrijven en instellingen.

- Wij hanteren drie aanbiedingsconcepten: zelfbediening, klaar terwijl u wacht en op bestelling.
- De klant kan zelf zijn ingangskanaal kiezen (telefoon, brief, mail, balie, digitaal loket).
- Voor steeds meer producten kunnen klanten kiezen voor zelfbediening (7 dagen à 24 uur).
- Als klanten kiezen voor baliebezoek op afspraak is de wachttijd 0.
- Klanten zijn welkom in een optimaal ingerichte ontvangsthal.
- Wij hanteren het principe van eenmalige registratie, meervoudig gebruik.

Ad 1b Vereenvoudigde procedures en minder regels.

- Wij realiseren één vergunning voor alle fysieke vergunningen (omgevingsvergunning).
- De administratieve lastendruk voor klanten neemt met minstens 25% af.
- Hierdoor is het voor klanten begrijpelijker, eenvoudiger, makkelijker en zo mogelijk ook sneller en goedkoper.

Ad 1c Snellere afhandeling van brieven en klachten.

- Wij hanteren vastgestelde richtlijnen voor het beantwoorden van brieven, telefoongesprekken en e-mails.
- Van de klachten en bezwaren handelen wij 80% binnen de wettelijke termijn af.

Ad 1d Verbetering informatievoorziening aan burgers.

- Actuele en vraaggestuurde informatievoorziening via een vernieuwde website en de vernieuwde Berichten van de Brink.
- Grotere herkenbaarheid door een verbeterde en uniform toegepaste huisstijl.
- Begrijpelijke standaardbrieven.
- Antwoorden op meest gestelde vragen van klanten (faq's) nemen wij op in gemeentebrede communicatiemiddelen.

Ad 2a Grotere betrokkenheid van inwoners bij ontwikkeling van de stad, de wijk en de buurt.

- Meer interactief werken.
- Ontwikkelingen rondom gebieds- en wijkgericht werken vinden hun plaats in de programma's Zorg en welzijn en Stads- en wijkbeheer.

Ad 2b Afstand tussen burgers en bestuur verder verkleinen.

- Burgers kunnen kennismaken met ons kennismaken op de 'Ik en mijn gemeentedag'.
- Nieuwe inwoners kunnen met ons kennismaken op introductiedagen.
- Scholieren en andere groepen kunnen kennismaken met onze gemeente via rondleidingen.

Ad 3 Een beter imago van de stad Assen bij inwoners en de regio.

- Burgers worden op de hoogte gesteld van evenementen en activiteiten in hun stad.
- De regio maakt via diverse promotiemiddelen kennis met de stad Assen.
- Het imago van Assen wordt positiever ervaren door gerichte promotie en marketing.

Indicatoren per bestuursperiode

Indicatoren ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in bestuursperiode:

Indicatoren	2006		2008		2010	2012	2014
	plan	realisatie	plan	realisatie	plan	plan	plan
Totaaloordeel klanttevredenheid ¹⁾	-	7,4	7,5	7,4	7,6	8,0	8,0
Administratieve lastendruk ²⁾	-	-	-	100%	75%	70%	65%
Cijfer De burger als kiezer ³⁾	-	-	-	5,7	6,5	7,0	7,0
Cijfer imago algemeen ⁴⁾	-	-	-	7,0	7,5	8,0	8,0

Ad ^{xx)} Bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage II

Activiteiten 2010

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

Ad 1a Betere dienstverlening.

- Continuering verschuiving tussen de drie aanbiedingsconcepten (zelfbediening, klaar terwijl u wacht en op bestelling) door ontwikkelingen als aanpassing Centrale hal, Kennisbank, DImpact, Antwoord 2015, Omgevingsvergunning. Continuering uitbreiding digitalisering dienstverlening.
- Continuering invoering kwaliteitshandvesten Publieksbalie (vijf stuks).
- Modernisering GBA en doorontwikkeling GBA als basisregistratie.
- Eenduidig en uniform gebruik adres- en gebouwgegevens via datadistributiesysteem.

Ad 1b Vereenvoudigde procedures en minder regels.

- Doorontwikkeling en verbreding omgevingsvergunning (fysiek en digitaal loket).
- Implementatie dereguleringsvoorstellen met betrekking tot 30 producten.
- Opstellen vervolgaanpak vermindering administratieve lasten.

Ad 1c Snellere afhandeling van brieven en klachten.

- Continuering huidige inzet ten aanzien van brieven en klachten.
- Sturing op verbeterde proces afhandeling bezwaren.

Ad 1d Verbetering informatievoorziening aan burgers.

- Afronden oplevering nieuwe website/kennisbank, vraaggestuurd en gericht op dienstverlening.

- Continuering project verbeteren begrijpelijkheid brieven.
- Continuering ontwikkelen Faq's per thema.

Ad 2a Grotere betrokkenheid van inwoners bij ontwikkeling stad, wijk en buurt.

- Evaluatie notitie interactief werken.

Ad 2b Afstand tussen burgers en bestuur verder verkleinen.

- Continuëren en intensiveren van bewonersoverleggen en communicatie met wijkverenigingen.

Ad 3 Een beter imago van de stad Assen bij inwoners en de regio.

- Doorontwikkeling www.ditisassen.nl, in samenwerking met Marketing Drenthe en TIP/VVV.
- Continuering stadscampagne, gericht op eenduidige positionering en profilering van de stad.
- Continuering samenwerking met onder andere, binnenstadsvereniging, MKB, toeristisch platform, HIT en Drenthe College.

Grote projecten

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

Niet van toepassing.

Activiteiten komende periode 2011-2013

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Ad 1 Betere dienstverlening & ad 2 Grotere betrokkenheid.

Met betrekking tot de beleidsdoelen 'Betere dienstverlening' en 'Grotere betrokkenheid' stellen wij voor om op hoofdlijnen ons beleid, zoals in de afgelopen bestuursperiode ingezet, te continueren.

Ad 3 Een beter imago bij inwoners en regio.

Aansluiting bij regionale promotie (Noord-Nederland) uitbouwen.

Kengetallen per begrotingsjaar

Kengetallen ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten

Kengetallen	realisatie	plan	plan	plan	plan	plan
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
% bezwaren binnen termijn afgehandeld ⁵⁾	-	60%	70%	80%	80%	80%
% klachten binnen termijn afgehandeld ⁶⁾	-	80%	80%	80%	80%	80%
% brieven binnen termijn afgehandeld ⁷⁾	-	60%	70%	80%	80%	80%
Totaaloordeel gemeentelijke website ⁸⁾	-	6,5	7,0	7,2	7,3	7,4
Totaaloordeel telefonisch contact ⁴⁾	-	6,8	6,8	7,0	7,2	7,2

Ad ^{xv)} Bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage II

Financiën: middeleninzet (bedragen x € 1.000)

Programma 1 Bestuur en burger

Lasten en baten per beleidsproduct	realisatie	begroting		meerjarenprognose		
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Bestuursorganen	1.599	1.484	1.506	1.496	1.506	1.496
Bestuursondersteuning gemeenteraad	898	1.076	1.036	1.000	1.000	1.000
Bestuursondersteuning B&W	3.502	3.584	3.893	3.593	3.598	3.603
Bestuurlijke samenwerking	192	197	193	168	168	168
Publiekszaken	3.622	3.779	3.787	3.896	3.758	3.758
Informatiebeheer/basisregistraties	1.641	1.630	1.635	1.585	1.585	1.585
Totaal lasten	11.454	11.750	12.050	11.738	11.615	11.610

Lasten en baten per beleidsproduct	realisatie	begroting		meerjarenprognose		
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Bestuursorganen	0	0	0	0	0	0
Bestuursondersteuning gemeenteraad	2	2	2	2	2	2
Bestuursondersteuning B&W	14	0	0	0	0	0
Bestuurlijke samenwerking	0	0	0	0	0	0
Publiekszaken	1.051	936	911	924	973	973
Informatiebeheer/basisregistraties	370	50	75	75	75	75
Totaal baten	1.437	988	988	1001	1050	1050
Programmaresultaat vóór bestemming	10.017	10.762	11.062	10.737	10.565	10.560
Storting reserves	0	0	0	0	0	0
Beschikking reserves	0	0	0	0	0	0
Programmaresultaat ná bestemming	10.017	10.762	11.062	10.737	10.565	10.560

Toelichting/analyse 2009-2010

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

Het programmabudget is ten opzichte van 2009 toegenomen met € 300.000. Samengevat betreft dit de volgende grote verschillen:

- Conform besluitvorming in de voorjaarsnota is de formatie van concerncontrol uitgebreid. Met ingang van 2010 zijn de volledige jaarlasten inclusief overhead ad € 113.000 opgenomen in de begroting.
- Door een andere wijze van toerekening van de kosten in verband met communicatie ontstaat op dit programma een nadeel van € 140.000. Gemeentebreed heeft deze verschuiving geen consequenties.
- Diverse voor- en nadelige verschillen van per saldo € 47.000 nadelig. Deze zijn in de toelichting per beleidsproduct nader toegelicht.

Middeleninzet en dekkingsmaatregelen uitvoering Collegeprogramma

Uitvoeringsbudgetten, projectbudgetten, dekkingsmaatregelen en ruimtescheppende maatregelen.

Omschrijving/planning uitvoering (bedragen x € 1.000)	2010	2011	2012	2013
Activiteiten-/programmabudgetten				
Monitoren dienstverlening	75	25	25	25
Aanpassing centrale hal: investering € 300.000 (kapitaallasten € 39.000 per jr. over 10 jr.)	39	39	39	39
Invoering omgevingsvergunning, kosten onduidelijk	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Voortzetting 'Assen koerst' /Stuatuurvisie	225	0	0	0
Citymarketing (in samenhang met cultuur, evenementen, sport)	100	0	0	0
Projecten				
Dekkingsmaatregelen				
Aanpassing via huisvestingsbudget	39	39	39	39
Omgevingsvergunning: mogelijke uitkering VROM onduidelijk	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Dekking 'Assen koerst' via bedrijfsvoering	225	0	0	0
Opgenomen RSM'en 2009-2012				
Efficiëncemaatregelen Publieksbalie (gerealiseerd)	0	0	0	0

4.2. Programma Stadsontwikkeling

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

- 1 *Meer ruimte vinden en bestemmen voor de groeiopgave van Assen met behoud van landschappelijk en cultureel erfgoed.*
- 2 *Versterken van de economische structuur van Assen, afgestemd op Nationaal Stedelijk Netwerk Groningen-Assen.*
- 3 *Versterken van toeristische en recreatieve structuur/voorzieningen , onder andere door middel van een effectieve stadsmarketing*

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Vastgesteld

Collegeprogramma 2006-2010	2006
Convenant regio specifiek pakket	2008
De Economische Beleidsagenda 'Op de boeggolf van ontwikkelingen'	2008
De nota 'Jonge Monumenten'	2008
Investeringsvisie Stedelijke Vernieuwing (ISV II)	2005
Investeringsvisie Stedelijke Vernieuwing (ISV) 2010-2014	2009
Nationale Nota Ruimte	2005
Ontwikkelingsvisie Detailhandel en Horeca + Ontwikkelingsvisie Binnenstad	2009
'Op en top Assen', Visie hogere bouw	2005
Provinciaal Omgevingsplan II Drenthe	2004
Regiovisie Groningen-Assen 2030	2007
Structuurplan Westelijke Stadsrandzone	2008
Structuurvisie Binnenstad	2006

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

- Ad 1 Meer ruimte vinden en bestemmen voor de groeiopgave van Assen met behoud van landschappelijk en cultureel erfgoed.*
- Wij maken de (her)ontwikkeling van nieuwe en bestaande gebieden mogelijk door het opstellen van bestemmingsplannen.
 - Intensiever en ander gebruik van de bestaande bebouwde omgeving.
 - Aanleg van nieuwe natuur.
 - Behoud en versterken van monumentale en cultuurhistorische elementen van de stad.
- Ad 2 Versterken van de economische structuur van Assen, afgestemd op Nationaal Stedelijk Netwerk Groningen-Assen.*
- Een gedifferentieerder winkelaanbod in de stad.
 - Verbeteren van dienstverlening aan bedrijven
 - Meer werkgelegenheid in met name de energiegerelateerde bedrijvigheid, zorg, sensortechnologie en toerisme en recreatie.
 - Uitbreiding van bestaande en vestiging van nieuwe bedrijven.
 - Toevoegen onderwijsfuncties op mbo- en hbo-niveau.
- Ad 3 Versterken van toeristische en recreatieve structuur/voorzieningen.*
- Uitbreiding/vernieuwing van bestaande en vestiging van nieuwe toeristische/recreatieve voorzieningen.
 - Een levendiger binnenstad.

- Het aantrekken en behouden van bedrijvigheid.
- Het aantrekken van extra bewoners.
- De ontwikkeling van het benodigde arbeidspotentieel.
- Het aantrekken en vasthouden van meer bezoekers naar de stad.

Indicatoren per bestuursperiode

Indicatoren ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in bestuursperiode:

Indicatoren	plan	realisatie	plan	realisatie	plan	plan	plan
	2006		2008		2010	2012	2014
% inwoners tevreden over recreatieve voorzieningen ¹⁰⁾	-	-	-	53%	55%	60%	65%
% bezoekers aan Assen tevreden over het winkelaanbod ⁹⁾	-	-	-	-	p.m.	p.m.	p.m.
Aantal inwoners ¹⁹⁾	-	63.383	65.000	-	66.600	68.200	69.800
Werkloosheid, niet werkende werkzoekenden ²⁰⁾	-	3.036	2.300	-	2.200	2.100	-

Ad ^{xxj} Bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage II

Activiteiten 2010

Welke concrete acties zullen daartoe in het komende begrotingsjaar worden ondernomen?

Ad 1 Meer ruimte vinden en bestemmen voor de groeiopgave van Assen met behoud van landschappelijk en cultureel erfgoed.

- Het opstellen van bestemmingsplannen voor het Stadsbedrijvenpark, Assen-Zuid, het Stationsgebied en de 2^e fase Blauwe As.
- Het opstellen van een bestemmingsplan Messchenveld II voor woningbouw.
- Uitvoeren meerjarenprogramma (her)ontwikkeling groen. Start uitvoering projecten:
 - Herstel beekdal Messchen.
 - Uitvoeren Investeringsvisie Stedelijke Vernieuwing 2010-2014.

Ad 2 Versterken van de economische structuur van Assen, afgestemd op Nationaal Stedelijk Netwerk Groningen-Assen.

- Uitvoering geven aan de economische beleidsagenda.
 - Sensor City (realisatiefase).
 - INCAS³ (verdere vormgeving van het instituut).
 - Singelpassage (Culturele As).
 - Start project Marketing Assen.
 - Revitalisering Stadsbedrijvenpark.
- Verdere uitvoering geven aan de nota 'op de boeggolf'.
- Onderzoeken naar mogelijkheden voor zorgfuncties.
- Start mbo-opleiding TT-Institute. Tevens ook benoemd in het programma Onderwijs.

Ad 3 Versterken van toeristische en recreatieve structuur/voorzieningen.

- Verdere ontwikkeling van Assen-Zuid, waaronder het vaststellen van een visie voor de ontwikkeling van de toeristisch recreatieve zone Baggelhuizerplas-TT Circuit.
- Opzet organisatorische eenheid Stadsmarketing Assen.
- Opzetten stadsarrangementen.
- Doorontwikkeling 'side events' tijdens de TT.
- Ontwikkeling internetmarketing.

Grote projecten

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

Erfgoed Kwartier

In 2010 vinden in het Erfgoed Kwartier de volgende ontwikkelingen plaats: Zodra de bouwvergunning onherroepelijk is start de bouw van de uitbreiding Drents Museum. De herinrichtingsplannen van de singels die daar direct aan verbonden zijn, werken wij in 2010 uit tot definitief ontwerp.

Voor de Brink en Gouverneurstuin geven wij de planvorming in 2010 verder gestalte. Bij de herinrichting van de Brink wordt de toekomstige positie van de warenmarkt betrokken en de culturele as tussen Erfgoed Kwartier en Cultureel Kwartier geven wij in deze uitwerking ook een plaats.

Alle ontwikkelingen passen in het bestemmingsplan Erfgoed Kwartier dat in 2009 door u is vastgesteld.

Citadel

In het project 'De Citadel' zijn problemen gerezen die een ongewijzigde uitvoering van het oorspronkelijke plan in de weg staan. Dit heeft te maken met het feit dat de geraamde budgetten ontoereikend waren in combinatie met de huidige recessie, waarin ontwikkelaars moeizaam financieringen kunnen krijgen van banken. Inmiddels ligt er een binnen de kaders van het bestemmingsplan gewijzigd plan. Er wordt gezocht naar passende financieringsconstructies. Ook hebben wij een beroep gedaan op de rijksstimuleringsregeling. Wij gaan ervan uit dat de bouw in 2010 zal starten.

Kloosterveste

De bouw van het voorzieningencentrum Kloosterveste is in volle gang. De scholen worden in 2010 in gebruik genomen. In de loop van 2010 volgen de sporthal, het wijkcentrum, het gezondheidscentrum en de winkels. Het voorzieningencentrum is eind 2010 gereed en in z'n geheel in gebruik, inclusief het parkeersou-terrain. Een en ander wordt uitgevoerd conform de Allongeplanning.

FlorijnAs

Masterstudie

Eind 2009 is de Masterstudie afgerond en kan als bouwsteen worden opgenomen in de Structuurvisie. In de Masterstudie is het programma voor de verschillende deelgebieden geformuleerd en voorzien van een investeringsraming. De programmagroep zal de uitwerking van de Masterstudie inclusief investeringsraming bewaken.

Assen-Zuid

2010 Staat in het teken van de OTB/MER-procedure. Wij verwachten de verdubbeling van de N33 in de periode 2011-2014 (onder voorbehoud van planologische procedures).

Parallel aan deze procedure zullen wij ook de planologische procedure voor het bedrijvenpark Assen-Zuid doorlopen in 2010. Afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek van Grontmij naar de Toeristisch recreatieve zone zullen wij ook voor deze gebiedsontwikkeling een planologische procedure opstarten in 2010.

Het station Assen-Zuid is op z'n vroegst rond 2013 mogelijk. Voorwaarde hierin zijn passeermogelijkheden goederentreinen en aanpassing dienstregeling (van drie naar vier treinen per uur tussen Groningen en Zwolle). De realisatie van het station is sterk afhankelijk van het programma dat wij in Assen-Zuid realiseren.

Stationsgebied

Als uitwerking van de Masterstudie FlorijnAs zullen wij een stedenbouwkundige visie opstellen voor het Stationsgebied en omstreken. Eind 2010 kunnen wij starten met de planologische procedures en de benodigde onderzoeken.

Havenkwartier

In 2010 zal de stedenbouwkundige visie voor het Havenkwartier zijn afgerond. Hieraan gekoppeld gaan wij een ontwikkelvisie voor de eerste fase transformatie opstellen. Aansluitend gaan wij starten met het opstellen van het bestemmingsplan voor de eerste fase.

Blauwe As tweede fase

De invulling van de tweede fase Blauwe As nemen wij mee in de Masterstudie FlorijnAs. Na vaststelling van de Masterstudie kunnen wij de tweede fase Blauwe As als project uitwerken. Dan zullen wij ook een uitvoeringsplanning vaststellen.

Acmesa-terrein

De ontwikkelaar (Bemog) ontwikkelt in samenspraak met ons als gemeentebestuur en de bewoners van de Oranjebuurt een plan voor woningen en kantoren op het Acmesaterrein. Dit plan moet passen binnen de door uw raad vastgestelde stedenbouwkundige visie Oranjebuurt. Daarbij moet ook de haalbaarheid worden aangetoond via diverse onderzoeken (geluid, luchtkwaliteit, economische uitvoerbaarheid, et cetera).

Wij verwachten dat in 2010 overeenstemming wordt bereikt met Bemog over de ontwikkeling van het Acmesaterrein en dat wij kunnen starten met het opstellen van het bestemmingplan.

Structuurvisie+

Volgens planning zullen wij de Structuurvisie gemeente Assen in november 2009 afronden. De kosten om dit mogelijk te maken hebben wij begroot en lijken tot op heden toereikend te zijn.

Het is de bedoeling dat wij de Structuurvisie als agenda van onze gemeente gaan voorzien van een uitvoeringsplan voor de komende collegeperiode. Jaarlijks zullen wij vanuit een dergelijk uitvoeringsplan een jaarplan moeten opstellen, waarin wij de agenda voor dat jaar opnemen. De -per jaar- uit te voeren projecten zullen wij uiteraard voorzien van een eigen begroting. In dit proces zullen wij de inhoud van de Structuurvisie -als een dynamisch document- ook jaarlijks moeten actualiseren. Daarvoor houden wij het toekomstpanel, dat is samengesteld uit een doorsnee van de bevolking, in stand.

Activiteiten komende periode 2011-2013

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Ad 1 Meer ruimte vinden en bestemmen voor de groeiopgave van Assen met behoud van landschappelijk en cultureel erfgoed.

- Verdere planvorming en start uitvoering aan de FlorijnAs.
- Verdere uitvoering van het meerjarenprogramma (her)ontwikkeling groen.
- Voortzetten uitvoering Investeringsvisie Stedelijke Vernieuwing 2010-2014.
- Oplevering Cultureel kwartier.

Ad 2 Versterken van de economische structuur van Assen, afgestemd op Nationaal Stedelijk Netwerk Groningen-Assen.

- Verdere uitvoering geven aan de nota 'op de boeggolf'.
- Uitvoering van het Asser aandeel in de Regiovisie Groningen-Assen, te weten projecten Regiopark en gebiedsontwikkeling Assen-Zuid (andere onderdelen vanuit de Regiovisie hebben wij opgenomen in de begrotingsprogramma's Bouwen en wonen en Mobiliteit).

Ad 3 Versterken van toeristische en recreatieve structuur/voorzieningen.

- De realisering van een toegangspoort in of nabij het stroomdallandschap Drentsche Aa.
- Voortzetting ISV-programma.

Kengetallen per begrotingsjaar

Kengetallen ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in begrotingsjaar:

Kengetallen	realisatie	plan	plan	plan	plan	plan
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
% gehandhaafde monumenten ⁹⁹⁾	-	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Groei in aantal arbeidsplaatsen ⁹⁹⁾	1200	500	500	450	450	450
Aantal bezoekers aan de binnenstad ⁹⁹⁾	-	9,1 mln.	9,3 mln.	9,5 mln.	9,7 mln.	9,8 mln.
Aantal ha uitgegeven bedrijventerreinen ⁸⁸⁾	8,4	5,5	2,5	6	10	7

Ad ^{xv)} Bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage II

Financiën: middeleninzet (bedragen x € 1.000)

Programma 2 Stadsontwikkeling

Lasten en baten per beleidsproduct	Realisatie	Begroting		Meerjarenprognose		
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ruimtelijke ordening	4.210	3.933	3.631	3.246	3.146	3.146
Stedelijke vernieuwing	1.007	1.130	481	439	439	439
Strategische eigendommen	399	421	417	417	417	417
Monumentenzorg	177	176	177	177	177	177
Economische ontwikkeling	769	1.295	1.497	796	796	796
Totaal lasten	6.562	6.955	6.201	5.074	4.974	4.974
Ruimtelijke ordening	1.442	1.175	953	568	568	568
Stedelijke vernieuwing	613	695	42	0	0	0
Strategische eigendommen	311	333	353	353	353	353
Monumentenzorg	0	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	2.366	2.203	1.348	921	921	921
Programmaresultaat vóór bestemming	4.196	4.752	4.853	4.152	4.052	4.052
Storting reserves	0	0	0	0	0	0
Beschikking reserves	0	0	0	0	0	0
Programmaresultaat na bestemming	4.196	4.752	4.853	4.152	4.052	4.052

Toelichting/analyse 2009-2010

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

De middeleninzet voor het programma Stadsontwikkeling neemt ten opzichte van 2009 toe met € 101.000 N. De belangrijkste verschillen zijn hieronder nader toegelicht.

Ruimtelijke ordening (€ 80.000 V)

De middeleninzet is per saldo in 2010 circa € 80.000 lager dan in 2009. Dit komt enerzijds doordat de taakstelling is verwerkt op overige kosten en anderzijds door lagere apparaatskosten.

De fluctuaties in het meerjarenprognose worden vooral veroorzaakt door de extra beschikbaar gestelde middelen voor de uitvoering van de speerpunten in het Collegeprogramma en de afbouw van de ISV-bijdragen. De laatste bijdrage ISV voor bodemsanering is gepland voor het eerste kwartaal 2010. Hierdoor worden in 2010 zowel de lasten als de baten € 228.000 lager ten opzichte van 2009 en in 2011 nog eens € 14.000 lager dan 2010.

Stedelijke vernieuwing (€ 4.000 N)

De overige kosten en baten zijn lager als gevolg van lagere ISV 2 subsidie voor stedelijke vernieuwing. De laatste ISV 2-bijdrage voor Stedelijke vernieuwing is gepland voor het eerste kwartaal 2010. Hierdoor worden in 2010 zowel de lasten als de baten € 653.000 lager ten opzichte van 2009 en het volgende jaar nog eens € 42.000. De aanvraag voor ISV 3 is in voorbereiding/procedure. De beschikbare rijksmiddelen zijn fors lager.

Strategische eigendommen (€ 24.000 V)

De kosten zijn in 2010 lager als gevolg van groot onderhoud aan een aantal panden. Hiertegenover staan ook hogere huurinkomsten.

Monumentenzorg (€ 1.000 N)

De middeleninzet op monumentenzorg is € 1.000 hoger. Dit wordt veroorzaakt door reguliere indexering van de budgetten.

Economische ontwikkeling (€ 202.000 N)

De middeleninzet voor economische ontwikkeling is in 2010 circa € 200.000 hoger dan in 2009. Voor de uitvoering van het Collegeprogramma zijn de volgende beschikbaar gestelde middelen opgenomen:

€ 625.000 cofinanciering REP (€ 275.000 meer dan in 2009), € 20.000 voor deelname beurzen en € 30.000 voor de tijdelijke extra toeristische informatievoorziening.

De fluctuatie in de meerjarenprognose wordt veroorzaakt door de afloop van het nieuwe beleid van het Collegeprogramma en de aanvullende dekkingsmaatregelen 2011/2012.

Middeleninzet en dekkingsmaatregelen uitvoering Collegeprogramma

Uitvoeringsbudgetten, projectbudgetten, dekkingsmaatregelen en ruimtescheppende maatregelen.

Omschrijving/planning uitvoering (bedragen x € 1.000)	2010	2011	2012	2013
1. Activiteiten-/programmabudgetten				
2. Projecten				
Verhoogde bouwproductie tot en met 2010	300	-	-	-
Transformatie stadsbedrijvenpark	-	-	-	-
Extra bijdrage Regiovisie	568	568	568	568
Structuurvisie				
Uitvoering economisch beleidsplan/versterking economische structuur	150	150	150	150
Toegangspoort West Drentsche Aa-gebied*	-	-	-	-
Behoud en ontwikkeling natuurhistorische elementen*	370	-	-	-
3. Dekkingsmaatregelen				
Verhoogde bouwproductie (Grondbedrijf, ISV, derden)	300	-	-	-
Transformatie stadsbedrijvenpark:				
▪ Grondbedrijf	-	-	-	-
▪ Bestaand beleid				
Structuurvisie (helpt gedekt via Grondbedrijf)	-	-	-	-
Uitvoering economisch beleidsplan/versterking economische structuur	0	-	-	-
Toegangspoort West Drentsche Aa (verkoop gronden)*	-	-	-	-
Behoud en ontwikkeling natuurhistorische elementen:				
▪ Verkoop gronden*	245	-	-	-
▪ Bijdrage derden	125	-	-	-
4. Opgenomen RSM'en 2009-2012				
Optimalisering aanbesteding en inkoop infrastructurele projecten	200	200	-	-
Extra bijdrage Regiovisie ten laste van grondexploitatie	568	568	568	568

4.3. Programma Mobiliteit

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

1. *Betere bereikbaarheid*
 - a Een vlottere bereikbaarheid van de (binnen)stad voor alle voertuigsoorten.
 - b Meer gebruik van fiets en openbaar vervoer.
2. *Verhoogde verkeersleefbaarheid*
 - a Minder overlast van gemotoriseerd verkeer.
 - b Een veiligere stad voor alle voertuigsoorten.
3. *Betere parkeervoorzieningen*
 - a Een ruimer aanbod van parkeervoorzieningen nabij (kern) winkelgebieden.
 - b Minder wijkvreemde parkeerders in woongebieden rond (kern) winkelgebieden.

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Vastgesteld

Collegeprogramma 2006-2010	2006
Convenant regio specifiek pakket	2008
Convenant stedelijke bereikbaarheid 2006-2008 (provincie Drenthe - gemeente Assen)	2005
Convenant stedelijke bereikbaarheid 2009 e.v. (provincie Drenthe – gemeente Assen)	2009
Nota fietsverkeer	2005
Nota Mobiliteit	2005
Nota Parkeerbeleid	2005
Nota Ruimte	2005
Nota toegankelijkheid openbare ruimte	2006
Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan	2007
Provinciale Fietsnota	2005
Regiovisie Groningen-Assen 2030 (onder meer Kolibrie)	2007
Strategienota Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP)	2005

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

Ad 1a. Een vlottere bereikbaarheid van de (binnen)stad voor alle voertuigsoorten.

- Geen files (minder dan 1 km wachtrij) op de belangrijkste ontsluitingswegen in Assen.
- Een verbeterde bereikbaarheid voor fiets en bus van het centrum en het NS- en busstation. Vanuit de woonwijken tot het centrum/station een maximale reistijd van 30 minuten.

Ad 1b. Meer gebruik van fiets en openbaar vervoer.

- Primaire fietsroutes zijn uitgevoerd in asfalt of beton.
- Betere doorstroming voor fietsen en bussen bij verkeerslichten, maximale wachttijd 3 minuten.
- Groeiend aantal reizigers in het openbaar vervoer.
- Loopafstand van de woning tot aan de bushalte maximaal 400 meter bij 90% van alle woningen in Assen.
- Een openbare ruimte die ook voor mensen met een beperking goed bereikbaar is. Aangepaste bushaltes zodat mindervaliden ook met het openbaar vervoer kunnen reizen.

Ad 2a. Minder overlast van gemotoriseerd verkeer.

- Door gedragsbeïnvloeding en intensievere handhaving.

- Toepassen van geluidsschermen en geluidsarme verharding.

Ad 2b. Een veiligere stad voor alle voertuigsoorten.

- Door gedragsbeïnvloeding en intensievere handhaving.
- Minder verkeersslachtoffers in relatie tot de groei van het verkeer.

Ad 3a. Een ruimer aanbod van parkeervoorzieningen nabij (kern) winkelgebieden.

- Een ring van hoogwaardige parkeervoorzieningen om de binnenstad.

Ad 3b. Minder wijkvreemde parkeerders in woongebieden rond (kern) winkelgebieden.

- Uitbreiding van het gebied betaald en vergunningparkeren in en om de binnenstad.

Indicatoren per bestuursperiode

Indicatoren ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in bestuursperiode:

Indicatoren	plan	realisatie	plan	realisatie	plan	plan	plan
	2006		2008		2010	2012	2014
% tevredenheid burgers en bezoekers van Assen							
% tevredenheid Bereikbaarheid ⁹⁹⁾	-	-	-	-	p.m.	p.m.	p.m.
% tevredenheid Parkeergelegenheid ¹⁰⁾	-	68	-	59	p.m.	p.m.	p.m.
% tevredenheid Openbaar Vervoer ¹⁰⁾	-	67	-	52	p.m.	p.m.	p.m.

Ad ^{xx)} Bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage II

Activiteiten 2010

Welke concrete acties zullen daartoe in het komende begrotingsjaar worden ondernomen?

Ad 1a. Een vlottere bereikbaarheid van de stad voor alle voertuigsoorten.

- Voorbereiding van het direct na 2010 te realiseren knooppunt A28-verdubbelde (c.q. te verdubbelen) N33 in samenhang met de gebiedsontwikkeling Assen-Zuid.
- Voorbereiden aanpassing op- en afritten voor Openbaar vervoer aan de A28 bij Kloosterveen.

Ad 1b. Meer gebruik van fiets en openbaar vervoer.

- De verbetering van de doorstroming van de bussen door VRI-geregelde kruisingen van korte afstandsradio te voorzien.
- Uitvoering korte termijn maatregelen om het NS- en busstation beter bereikbaar te maken voor voetgangers, fietsers, bussen, taxi's en auto's (in het kader van FlorijnAs).
- Kwaliteitsverbetering van de fietspaden: Nobellaan, Graswijk en Pittelosepad, conform het vastgestelde Fietsbeleidsplan; actieprogramma 2007-2010.
- Het aanpassen van (bestaande) bushaltes, zodanig dat deze ook voor minder validen geschikt zijn. nieuwe haltes zullen direct op deze wijze worden gerealiseerd.

Ad 2a. Minder overlast van gemotoriseerd verkeer.

- Geen bijzondere activiteiten.

Ad 2b. Een veiligere stad voor alle voertuigsoorten.

- Geen bijzondere activiteiten.

Ad 3a. Een ruimer aanbod van parkeervoorzieningen nabij (kern) winkelgebieden.

- Verbeteren van het parkeerverwijssystem.

Ad 3b: Minder wijkvreemde parkeerders in woongebieden rond (kern) winkelgebieden.

- Verdere uitbreiding vergunningparkeren binnenstad.

Grote projecten

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

- Masterstudie FlorijnAs (zie programma Stadsontwikkeling).

Activiteiten komende periode 2011-2013

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Ad 1a Een vlottere bereikbaarheid van de stad voor alle voertuigsoorten.

- Maatregelen ter verbetering van de doorstroming van het verkeer op de Industrieweg (relatie met Havenkwartier en de FlorijnAs).
- Realisatie van verbeterde verbinding N373-N371 (Norgervaart-Balkenweg) in samenwerking met en onder verantwoordelijkheid van de provincie.
- Start realisatie verdubbeling N33 en aansluiting N33-A28.
- Aanpassing op- en afritten voor Openbaar vervoer aan de A28 bij Kloosterveen.

Ad 1b Meer gebruik van fiets en openbaar vervoer.

- Een continu proces van kwaliteitsverbeteringen van (eerst) de primaire fietsroutes (parallelweg van de Industrieweg, diverse recreatieve fietsroutes in het buitengebied Assen-Vries/Assen-Loon).
- Het in stand houden en waar mogelijk uitbreiden van de Servicebussen.
- Verdere bevordering van het gebruik van het openbaar vervoer.

Ad 2a Minder overlast van gemotoriseerd verkeer.

- Toepassen geluidsarme verharding op de Fabriciusstraat (Citadel).

Ad 2b Een veiligere stad voor alle voertuigsoorten.

- Voortzetting van de intensieve gedragsbeïnvloeding op scholen en voor doelgroepen.

Ad 3a Een ruimer aanbod van parkeervoorzieningen nabij (kern) winkelgebieden.

- Realisatie parkeergarages Cultureel Kwartier en Citadel.
- Voorbereiden parkeergarage Zuidersingel en omgeving.
- Renovatie en uitvoering van een kwaliteitsverbetering van de parkeergarage Doevenkamp, waarbij nadrukkelijk rekening wordt gehouden met de belangen van mindervaliden.

Ad 3b Minder wijkvreemde parkeerders in woongebieden rond (kern) winkelgebieden.

- Continueren van het ingezette beleid door invoering van vergunningparkeren in buurten rondom de binnenstad.

Kengetallen per begrotingsjaar

Kengetallen ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in begrotingsjaar:

Kengetallen	realisatie	plan	plan	plan	plan	plan
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Aantal parkeergarages ¹⁹⁾	5	5	5	5	7	7
Aantal garage parkeerplaatsen ¹⁹⁾	1.506	1.506	1.506	1.506	2.597	2.597
Aantal straatparkeerplaatsen ¹⁹⁾	864	854	1.014	1.014	1.014	1.014
Aantal verkeersslachtoffers ¹⁹⁾	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Aantal parkeerders in garage ¹⁹⁾	847.396	855.000	850.000	850.000	1.158.000	1.158.000
Aantal parkeerders straatparkeren ¹⁹⁾	1.078.239	1.116.000	1.093.500	1.096.000	1.099.000	1.101.747
Aantal stadsdienst buspassagiers ¹⁹⁾	183.723	177.000	177.000	177.000	177.000	177.000

Ad ^{xv)} Bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage II

Financiën: middeleninzet (x € 1.000)

Programma 3 Mobiliteit

Lasten en baten per beleidsproduct	Realisatie	Begroting		Meerjarenprognose		
		2008	2009	2010	2011	2012
Verkeer	9.277	412	398	398	398	398
Openbaar vervoer	309	324	328	168	168	168
Betaald parkeren	2.337	2.248	2.491	3.746	5.439	5.471
Totaal lasten	11.923	2.984	3.217	4.312	6.005	6.037
Verkeer	1.431	0	0	0	0	0
Openbaar vervoer	65	40	40	0	0	0
Betaald parkeren	2.794	3.092	3.169	3.775	4.307	4.339
Totaal baten	4.290	3.132	3.209	3.775	4.307	4.339
Programmaresultaat vóór bestemming	7.633	-148	8	537	1.698	1.698
Storting reserves	7	394	227	0	0	0
Beschikking reserves	7.443	80	80	686	1.218	1.250
Programmaresultaat na bestemming	197	166	155	-149	480	448

Toelichting/analyse 2009-2010

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

De middeleninzet voor het programma Mobiliteit neemt ten opzichte van 2009 af met € 11.000 V. De belangrijkste verschillen zijn hieronder nader toegelicht.

Verkeer

De begroting is in 2010 lager dan in 2009. Dit betreft met name de taakstelling die wij in 2010 doorvoeren.

Openbaar vervoer

Net als in 2009 hebben wij vanuit de speerpunten in het Collegeprogramma het 'Aanpassen Bushaltes en VETAG' € 80.000 opgenomen in de meerjarenprognose. De baten zijn € 40.000 doordat 50% van de kosten wordt gedekt door het convenant met de provincie. Alle bushaltes zijn dan naar verwachting aangepast.

Ook de inzet van extra servicebussen gaan wij continueren en is in de meerjarenprognose meegenomen voor € 80.000 tot en met 2010. De kosten worden gedekt uit de reserve Wmo/WVG. Per saldo heeft dit geen effect op het programmaresultaat.

Exploitatie parkeren

Met ingang van 2010 hebben wij € 90.000 opgenomen als bijdrage in de kosten van de Verenigen van Eigenaren in zowel de Triade, als de Neptunusgarage.

De ontwikkelingen in de meerjarenraming zijn het gevolg van de voorgenomen nieuw te bouwen parkeergarages Citadelaan en het Cultureel Kwartier. Met name de kapitaallasten van de nieuwe garages zijn van invloed op het negatieve resultaat vóór bestemming in de jaren na 2010.

De reserve van parkeren zetten wij in om de effecten van de exploitatie van de nieuwe garages op te vangen en om de bijdrage van € 450.000 in stand te houden.

In de tabel middeleninzet voor het programma mobiliteit hebben wij rekening gehouden met aangepaste tarieven, conform uw raadsbesluit van 19 juni 2008, voor betaald parkeren.

Middeleninzet en dekkingsmaatregelen uitvoering Collegeprogramma

Uitvoeringsbudgetten, projectbudgetten, dekkingsmaatregelen en ruimtescheppende maatregelen.

Omschrijving/planning uitvoering (bedragen x € 1.000)	2010	2011	2012	2013
1. Activiteiten-/programmabudgetten				
2. Projecten				
Onderzoek stations	-	-	-	-
Bereikbaarheidsverbetering NS-station/Overcingellaan	-	-	-	-
Fietspadverbetering	-	-	-	-
Continuering Servicebussen	-	-	-	-

Omschrijving/planning uitvoering (bedragen x € 1.000)	2010	2011	2012	2013
Aanpassen bushaltes en VETAG-kruisingen	-	-	-	-
Kwaliteitsverbetering garage Doevenkamp	80	-	-	-
Verbeteren parkeerwijziging	80	-	-	-
Jaarlijkse vulling Reserve Grote Projecten**	-	-	-	-
Fietsroutes knooppunten (2008)	-	-	-	-
Gedragbeïnvloeding en verkeersveiligheid (2008)	-	-	-	-
3. Dekkingsmaatregelen				
Bereikbaarheid NS-station/Overcingellaan (dekking Kolibrie)	-	-	-	-
Fietspadverbetering	-	-	-	-
Continuering Servicebussen (dekking via Wvg-/Wmo-reserve)	-	-	-	-
Aanpassen bushaltes en VETAG-kruisingen (50% convenant provincie)	-	-	-	-
Garage Doevenkamp (dekking uit parkeren)	-	-	-	-
Verbeteren parkeerwijziging (dekking uit parkeren)	80	-	-	-
Reserve Grote Projecten**	40	-	-	-
4. Opgenomen RSM'en 2009-2012				

4.4. Programma Stads- en wijkbeheer

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

1. *Het behouden en waar nodig vergroten van de leefbaarheid van Assen (schoon, heel en veilig).*
2. *Meer actieve en participerende bewoners in de wijken.*
3. *Verbeteren en bestendigen van de onderhoudstoestand van de openbare ruimte.*
4. *Verbeteren van de gebruiksmogelijkheden van de openbare ruimte (uitnodigende ontmoetings- en recreatieplekken voor alle leeftijdscategorieën).*
5. *Verbeteren van de dienstverlening en het beheer ten aanzien van het begraven en de begraafplaatsen.*

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Vastgesteld:

Beheer van het openbare vaarwater in Assen	2008
Beheersplan kunstwerken (in wording)	
Beheersverordeningen gemeentelijke begraafplaatsen	2001
Beleidsnota Natuur- en Milieueducatie	2009
Beleidsnotitie begraafplaatsen	2006
Beleidsplan gladheidsbestrijding gemeente Assen 2007-2011	2007
Beleidsplan graffiti en wildplakken (in wording)	
Beleidsplan openbare verlichting	2008
Collegeprogramma 2006-2010	2006
De Novelle, Het beeld van de Asser school	2005
Duurzaam terreinbeheer (in wording)	
Gemeentelijk Riolerings Plan Assen 2009-2012 (GRP)	2009
Groenbeheervisie	2008
Groenstructuurvisie	2006
IBOR	2007
Kwaliteitsrichtlijn afvalbakken (in wording)	
Nota wegbeheer	2008
Raamnota Openbare Ruimte	2006
Stedelijk speelbeleidskader	2009
Waterplan	2006
Wijkspeelplannen	2009

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

- Ad 1 Het behouden en waar nodig vergroten van de leefbaarheid van Assen (schoon, heel en veilig).*
- Een schoner Assen.
 - Een heel Assen.
 - Een veiligere Assen (zie ook programma Veiligheid).
- Ad 2 Meer actieve en participerende bewoners in de wijken.*
- Bewoners worden goed geïnformeerd, zijn betrokken en nemen mede verantwoordelijkheid.
 - Wij werken samen met andere partijen in de wijk (politie, corporaties en maatschappelijk werk).
 - Wij komen onze afspraken na (gesignaleerde knelpunten hebben een eigenaar).

Ad 3 Verbeteren en bestendigen van de onderhoudstoestand van de openbare ruimte.

- Een op het afgesproken niveau onderhouden en schone openbare ruimte.
- Zo min mogelijk wateroverlast.
- Zo schoon mogelijk water.
- Veilig gebruik van de infrastructuur.
- In het kader van de kwaliteitsrichtlijn afvalbakken gaan wij de huidige afvalbakken gefaseerd vervangen door een nieuwe Asser afvalbak.

Ad 4 Verbeteren van de gebruiksmogelijkheden van de openbare ruimte (uitnodigende ontmoetings- en recreatieplekken voor alle leeftijdscategorieën).

- Een uitnodigende en inspirerende openbare ruimte die voor alle leeftijds- en doelgroepen mogelijkheden biedt om te recreëren, te spelen en te ontmoeten.
- De openbare ruimte werpt zo min mogelijk drempels op voor mensen met een beperking.

Ad 5 Verbeteren van de dienstverlening en het beheer ten aanzien van het begraven en de begraafplaatsen.

- Voldoende begraafcapaciteit in Assen, een goede dienstverlening en goed onderhouden begraafplaatsen.

Indicatoren per bestuursperiode

Indicatoren ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in bestuursperiode:

Indicatoren	plan	realisatie	plan	realisatie	plan	plan	plan
	2006		2008		2010	2012	2014
Verloederingsindicator (0–10; hoe lager hoe beter) ¹⁰⁾	-	4,6	-	4,5	4,2	4,0	4,0
% Assenaren met het oordeel dat de eigen woonomgeving vooruit is gegaan ¹⁰⁾	-	16%	-	20%	22%	24%	24%
% Assenaren dat vindt dat de gemeente voldoende doet om bewoners bij veranderingen in de wijk te betrekken ¹⁰⁾	-	34%	-	43%	45%	50%	50%
% Assenaren dat actief is geweest in het verbeteren van de eigen wijk ¹⁰⁾	-	11%	-	13%	15%	17%	17%

Ad^{xv)} Bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage II

Activiteiten 2010

Welke concrete acties zullen daartoe in het komende begrotingsjaar worden ondernomen?

Ad 1 Het behouden en waar nodig vergroten van de leefbaarheid van Assen (schoon, heel en veilig).

- Wij gaan gebiedsgericht werken in vier wijken. Zie ook activiteiten in programma Veiligheid.
- Wij voeren het Graffiti- en wildplakbeleid uit.

Ad 2 Meer actieve en participerende bewoners in de wijken.

- Zie ook activiteiten Wmo prestatieveld 1.
- Zie ook activiteiten 'Assen jouw podium'.
- Op verzoek van bewoners, met bewoners schouwen conform de IBOR systematiek.
- Doorontwikkelen van Natuur- en Milieueducatie: Wij organiseren activiteiten op het gebied van natuur, milieu en duurzaamheid voor basisscholen, middelbare scholen, gezinnen en wijkbewoners. Wij zetten projecten, lespakketten, educatieve routes en dergelijke op, waar groepen zelfstandig of onder begeleiding van vrijwilligers mee aan de slag kunnen.
- Inwoners betrekken bij ontwikkeling van de plannen van 2010.
- Groot onderhoud wegen. In verband met de economische crisis zullen wij in 2010 projecten naar voren halen.
- Invoering Certificering Duurzaam Terreinbeheer (goud)

Ad 3 Verbeteren en bestendigen van de onderhoudstoestand van de openbare ruimte.

- Uitvoeren van het planmatig dagelijks onderhoud op basis van IBOR kwaliteitsbeelden. Het onderhoud moet leiden tot de IBOR-beeldkwaliteiten zoals die zijn vastgelegd in de IBOR- kwaliteitscatalogus. IBOR-niveau 'Basis' geldt voor de wijken, bedrijventerreinen en groengebieden. Het IBOR-niveau 'Hoog' geldt voor het centrum, de centra in de wijken, de representatieve plekken, de ontmoetingsplekken en de entrees. Ook het bedrijventerrein Messchenveld moet voldoen aan beeldkwaliteit 'Hoog'.
- Schouwen van de kwaliteit van het onderhoud met behulp van de IBOR methodiek in het dagelijks beheer.
- Uitvoeren van groenrenovaties volgens aangepast meerjarenprogramma 2007 tot en met 2010.
- Uitvoeren van groot onderhoud aan de wegen en riolering.
- Opstellen van een actieplan om leemtes in de groenstructuur te verbeteren.
- Onderzoeken of en hoe er een database moet komen voor gegevens over flora en fauna.
- Opstellen van gebiedgerichte beheervisies.
- Uitvoeren van het GRP 2009-2012, jaarschijf 2010

Ad 4 Verbeteren van de gebruiksmogelijkheden van de openbare ruimte (uitnodigende ontmoetings- en recreatieplekken voor alle leeftijdscategorieën).

- Vervangen en nieuw plaatsen van speelvoorzieningen voor diverse leeftijdsgroepen met extra aandacht voor activiteiten, de doelgroepen jongeren, gehandicapten en voor natuurspeelplaatsen.
- Het verder stimuleren van het gebruik van het recreatiegebied Baggelhuizen en het strandpaviljoen bij de zwemplas.

Ad 5 Verbeteren van de dienstverlening en het beheer ten aanzien van het begraven en de begraafplaatsen.

Uitvoeren van het uitvoeringsprogramma begraafplaatsen 2008, omvat:

Het afronden van de laatste projecten van het uitvoeringsprogramma begraafplaatsen 2008. Een deel van de projecten is dan uitgevoerd en afgerond. Een ander deel van de projecten leidt tot een vervolg zoals bijvoorbeeld het inrichtingsplan van de Boskamp, het ruimingsplan, het plan voor de toekomst van de Noorder- en de Zuiderbegraafplaats. Voor deze plannen met een vervolg maken wij een actieplan.

Grote projecten

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

- Voorbereiding van de bouw van een stedelijk centrum voor Natuur- en Milieu Educatie in het Asserbos.
- Uitvoering beleidsplan Openbare Verlichting.

Activiteiten komende periode 2011-2013

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Ad 1 Het behouden en waar nodig vergroten van de leefbaarheid van Assen (schoon, heel en veilig).

- Doorgaan met gebiedsgericht werken.

Ad 2 Meer actieve en participerende bewoners in de wijken.

- Doorontwikkelen van activiteiten voor Natuur- en Milieu Educatie.
- Op verzoek van bewoners, met bewoners schouwen conform de IBOR systematiek.

Ad 3 Verbeteren en bestendigen van de onderhoudstoestand van de openbare ruimte.

- Uitvoeren van het planmatig dagelijks onderhoud op basis van IBOR-kwaliteitsbeelden.
- Schouwen van de kwaliteit van het onderhoud met behulp van de IBOR-methodiek in het dagelijks beheer.
- Uitvoeren van groenrenovaties volgens het aangepast meerjarenprogramma 2007 tot en met 2010.
- Uitvoeren van groot onderhoud aan de wegen en riolering.
- Opstellen van gebiedgerichte beheervisies.
- Uitvoeren van het GRP 2009-2012, jaarschijf 2009.
- Uitvoering beleidsplan Openbare Verlichting.

Ad 4 *Verbeteren van de gebruiksmogelijkheden van de openbare ruimte (uitnodigende ontmoetings- en recreatieplekken voor alle leeftijdscategorieën).*

- Vervangen en nieuw plaatsen van speelvoorzieningen voor diverse leeftijdsgroepen met extra aandacht voor activiteiten, de doelgroepen jongeren, gehandicapten en met extra aandacht voor natuurspeelplaatsen.
- Het verder stimuleren van het gebruik van het recreatiegebied Baggelhuizen en het strandpaviljoen bij de zwemplas.
- Vervangen en nieuw plaatsen van speelvoorzieningen voor diverse leeftijdsgroepen met extra aandacht voor jongeren en gehandicapten.

Ad 5 *Verbeteren van de dienstverlening en het beheer ten aanzien van het begraven en de begraafplaatsen*

Kengetallen per begrotingsjaar

Kengetallen ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in begrotingsjaar:

Kengetallen	realisatie	realisatie	plan	plan	plan	plan
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Gemiddelde onderhoudskwaliteit verharding ¹⁵⁾	-	Basis en hoog	Basis en hoog	Basis en hoog	Basis en hoog	p.m.
Gemiddelde onderhoudskwaliteit groen ¹⁵⁾	-	Basis en hoog	Basis en hoog	Basis en hoog	Basis en hoog	p.m.
Gemiddelde onderhoudskwaliteit meubilair ¹⁵⁾	-	Basis en hoog	Basis en hoog	Basis en hoog	Basis en hoog	p.m.
Gemiddelde onderhoudskwaliteit kunstwerken en oevers ¹⁵⁾	-	Basis en hoog	Basis en hoog	Basis en hoog	Basis en hoog	p.m.
Gemiddelde kwaliteit verzorging ¹⁵⁾	-	Basis en hoog	Basis en hoog	Basis en hoog	Basis en hoog	p.m.
aantal bezoekers recreatiegebied Baggelhuizen 2008 tot en met 2010 ¹⁶⁾	-	70.000	75.000	80.000	p.m.	p.m.

Ad ^{xv)} Bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage II

Financiën: middeleninzet (bedragen x € 1000)

Programma 4 Stads- en wijkbeheer

Lasten en baten per beleidsproduct	Realisatie	Begroting		Meerjarenprognose		
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Wegbeheer	4.069	4.702	5.966	4.456	4.551	4.746
Verzorging overige infrastructuur	4.343	4.398	4.970	4.993	4.908	5.005
Groenbeheer	6.216	6.226	6.655	6.709	7.033	7.179
Rioolbeheer en waterwegen	8.243	5.254	5.770	5.867	5.965	6.063
Begraven	672	615	580	580	580	580
Beheer en exploitatie buitenruimte	259	270	269	219	219	219
Wijkzaken	1.381	2.041	1.919	1.419	1.419	1.419
Totaal lasten	25.184	23.506	26.129	24.243	24.675	25.211
Wegbeheer	184	96	107	107	107	107
Verzorging overige infrastructuur	577	573	527	539	551	563
Groenbeheer	214	156	158	158	158	158
Rioolbeheer en waterwegen	8.671	5.559	5.873	5.963	6.054	6.145
Begraven	538	599	580	570	570	570
Beheer en exploitatie buitenruimte	567	578	414	414	414	414
Wijkzaken	8	0	0	0	0	0
Totaal baten	10.759	7.561	7.659	7.751	7.854	7.957
Programmaresultaat vóór bestemming	14.426	15.945	18.470	16.492	16.821	17.254
Storting reserves	93	0	0	0	0	0
Beschikking reserves	138	561	1870	62	62	62

Lasten en baten per beleidsproduct	Realisatie	Begroting		Meerjarenprognose		
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Programmaresultaat nà bestemming	14.381	15.384	16.600	16.430	16.759	17.192

Toelichting/analyse 2009-2010

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

De lasten van het programma Stads- en wijkbeheer stijgen met € 1.216.000 N

Wegbeheer

De middeleninzet op dit beleidsproduct neemt af met € 18.000 V. Als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen en met name het doorvoeren van de 2% bezuiniging dalen de lasten met € 20.000. De inkomsten stijgen met € 11.000. Als gevolg van de 2% bezuiniging in 2010 hebben wij een bezuiniging doorgevoerd van € 82.000. De volumeontwikkeling 2009 is gehalveerd. In 2010 volgt de correctie ad € 50.000. De volumeontwikkeling in 2010 zelf bedraagt € 45.000. In 2010 zijn ten opzichte van 2009 € 1.272.000 hogere uitgaven van projecten. Totaal geraamde uitgaven op projecten conform de meerjarenplanning (onder andere in de Oldenhofstraat, Gerbrandystraat en Vennebroekstraat) is € 1.694.000.

Deze extra uitgaven worden gedekt door een onttrekking uit de reserve Straten en wegen. De stand van deze reserve bedraagt ultimo 2010 € 352.000. Op basis van de huidige planning ontstaat er geen tekort.

Verzorging Infrastructuur

De middeleninzet op dit beleidsproduct neemt toe met € 618.000 N. In het budget zijn middelen opgenomen voor het project Zwerfafval € 100.000, vervanging glas in de geluidsschermen Europaweg € 30.000, onderhoud kunstwerken inzake het verwijderen van graffiti € 25.000. De kosten in verband met de onkruidbestrijding zijn met € 270.000 gestegen. De correctie op de halvering van het volume 2009 bedraagt € 25.000. Het volume voor 2010 bedraagt € 134.000. De 2% bezuiniging is voor € 57.000 verwerkt. Hogere kapitaallasten ad € 46.000 openbare verlichting conform beleidsplan Openbare verlichting. Vanuit het beleidsproduct rioolbeheer en afvalinzameling volgt een lagere bijdrage van € 45.000, doordat er minder kosten in de grondslag voor de bijdrage mogen worden opgenomen.

Groenbeheer

De middeleninzet op dit beleidsproduct neemt toe met € 390.000 N. De begroting 2009 is gecorrigeerd met de vrijval van kapitaallasten ad € 30.000 en de halvering van de volume 2009 ad € 100.000. Het volume voor 2010 bedraagt € 80.000. Dit is de helft van het benodigde volume. De kapitaallasten nemen toe met € 60.000. Voor sport- en speelimpuls 12+ is dit € 38.000 en voor de speelvoorzieningen is dit € 22.000. De extralasten ad € 38.000 voor de sport- en speelimpuls 12+ worden gedekt uit extra inkomsten uit de reserve. De bedrijfsvoeringskosten zijn € 153.000 hoger dan in 2009. Dit wordt veroorzaakt door hogere doorbelasting aandelen, prijs- en volumeontwikkelingen. In de begroting is rekening gehouden met de extra lasten ad € 50.000 voor de horecavoorziening aan de Baggelhuizerplas. De dekking van deze extra last wordt gevonden binnen het programma Stads- en wijkbeheer maar is vooralsnog opgenomen in de begroting van Groenbeheer. De 2% bezuiniging is voor een bedrag van € 55.000 verwerkt. Extra middelen ad € 50.000 zijn geraamd voor het op peil houden van het groenbeheer in verband met sterke groei van de stad. Het saldo van de overige onderdelen bedraagt nadelig € 10.000.

Wijkzaken

De middeleninzet op dit beleidsproduct neemt af met € 122.000 V. De 2% taakstelling ad € 16.000 is verwerkt in de begroting. Het voordeel op de bedrijfsvoering bedraagt € 106.000 mede als gevolg van autonome ontwikkelingen en het inleveren van 1fte ten behoeve van de bezuinigingen. Ook de vervallen eenmalige extra inzet ten behoeve van binnenstadsmanagement (€30.000) in 2009 is hier in opgenomen.

Rioolbeheer en waterwegen

De middeleninzet op dit beleidsproduct neemt toe met € 202.000 N. In de begroting 2010 is de exploitatie van de havens opgenomen. Dit betekent hogere lasten van € 66.000. De storting in de voorziening is € 102.000 hoger dan in 2009. Als gevolg van de uitvoering van het investeringsprogramma stijgen de kapi-

taallasten met € 308.000. Door autonome ontwikkelingen stijgen de rioolrechten met € 305.000. Het saldo van de overige ontwikkelingen (onder andere prijs en volume) bedraagt € 31.000 nadelig.

Begraven

De middeleninzet op dit beleidsproduct neemt af met € 6.000 V. De bijdrage ad € 14.000 voor het hekwerk aan de Zuiderbegraafplaats valt vrij in 2010. De lasten van gebouwen zijn € 9.000 lager door lagere kapitaal-lasten Columbarium en lagere exploitatiekosten.

Het saldo van de overige posten bedraagt € 12.000 voordelig. Het beleidsproduct begraven moet kostendek-kend zijn. Derhalve zijn, als gevolg van de lagere lasten, ook de inkomsten € 29.000 lager.

Beheer- en exploitatiebuitenruimte

De middeleninzet op dit beleidsproduct neemt toe met € 163.000 N. Als gevolg van de 2% bezuiniging zijn de lasten van de reclameconcessies € 1.000 lager.

Eind 2009 worden de nieuwe contracten voor de abri's, billboards en plattegrondkasten afgesloten. Dit zal naar verwachting € 164.000 minder aan inkomsten opleveren.

Middeleninzet en dekkingsmaatregelen uitvoering Collegeprogramma

Uitvoeringsbudgetten, projectbudgetten, dekkingsmaatregelen en ruimtescheppende maatregelen.

Omschrijving/planning uitvoering (bedragen x € 1.000)	2010	2011	2012	2013
1. Activiteiten-/programmabudgetten				
Het wijk- en buurtgericht werken wordt versterkt zodanig dat een integrale aanpak op meerdere fronten leidt tot verbetering binnen wijken.	500	-	-	-
Verbetering dienstverlening begraafplaatsen/beheer/Aanleg nieuw grafveld De Boskamp.	25	25	25	25
2. Projecten				
Ontwikkeling methodiek wijk- en buurtgericht werken, valt onder gebiedsgericht werken.	-	-	-	-
Opstellen wijkplannen, vloeien voort uit gebiedsgericht werken.	-	-	-	-
Leefbaarheidsmonitor en statistisch jaarboek, worden in samenhang met monitoren bij het programma Bestuur en burger opgepakt.	-	-	-	-
3. Dekkingsmaatregelen				
Rechten aanpassen aan uitbreiding De Boskamp en uitbreiding dienstverlening begraafplaatsen.	25	25	25	25
4. Opgenomen RSM'en 2009-2012				
Wegbeheer: optimalisering aanbesteding en inkoop, fase 2.	250	250	250	250
Groenbeheer: optimalisering aanbesteding en inkoop, fase 2 .	55	250	250	250
Wijkzaken: efficiencyverbetering wijkoverleg, fase 3.	50	50	50	50
Wegbeheer: lager onderhoudsbudget infrastructuur, verhoging inkomsten.	250	250	250	250
Groenbeheer: meer projectmatig uitbesteden c.a..	250	250	250	250

4.5. Programma Onderwijs

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

1. *Versterken van de samenhang in het aanbod van het primair en voortgezet onderwijs (inclusief speciaal onderwijs).*
2. *Versterken van de kennisinfrastructuur op mbo en hbo niveau.*
3. *Bestendigen en uitbouwen van Brede Scholen.*
4. *Vermindering van voortijdig schoolverlaten en het bevorderen van arbeidsparticipatie van alle schoolverlaters.*
5. *Verbeteren van de kwaliteit van de onderwijshuisvesting, rekening houdend met de behoefte aan andere voorzieningen in de wijken.*
6. *Alle kinderen van 0-4 jaar in Assen ontwikkelen zich dusdanig, dat er een goede startpositie in het basisonderwijs aanwezig is.*

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Vastgesteld

Beleidskader Brede School 2008-2011	2008
Beleidskader Volwasseneneducatie 2008-2012	2008
Beleidsnotitie Centrum voor Jeugd en Gezin	2009
Collegeprogramma 2006-2010	2006
Economische beleidsagenda 'Op de boeggolf van ontwikkelingen'	2008
Huisvestingsprogramma onderwijs	jaarlijks
Lokaal Educatieve Agenda	2008
Meerjarenprogramma kwaliteitsimpuls huisvesting onderwijs	2004
Nota Integraal Jeugdbeleid 2009-2012	2009
Notitie Jeugd en Veiligheid	2008
Notitie Onderwijsachterstandenbeleid/Voor- en vroegschoolse educatie (VVE)	2008
Verordening Leerlingenvervoer	2009

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

- Ad 1. Versterken van de samenhang in het aanbod van het primair en voortgezet onderwijs (inclusief speciaal onderwijs).*
- *Optimale ontwikkelings-, ontplooiings- en opleidingsmogelijkheden voor kinderen en jongeren in de gemeente Assen. Wij zorgen dat alle talenten van kinderen/jongeren worden benut. Dit leidt tot:*
 - *Meer schoolsucces en betere doorstroming naar voortgezet onderwijs en uiteindelijk naar betaald werk.*
 - *Alle kinderen en jongeren in Assen kunnen een vloeiende overstap maken van de ene onderwijsvorm naar de andere.*
 - *Kinderen en jongeren in Assen maken kennis met nieuwe maatschappelijke en technologische ontwikkelingen.*
 - *Na schooltijd kunnen kinderen zich ontwikkelen en ontplooien. Randvoorwaarden hierbij zijn voldoende zorg- en opvangmogelijkheden.*
- Ad 2. Versterken van de kennisinfrastructuur op mbo- en hbo-niveau.*
- *Het aantal opleidingen in Assen neemt toe.*

Ad 3. Bestendigen en uitbouwen van Brede Scholen.

- Deelname aan activiteiten op het gebied van sport, cultuur, samenleving en dergelijke
- Psychisch en fysiek welzijn van kinderen en hun ouders.

Ad 4. Vermindering van voortijdig schoolverlaten en het bevorderen van arbeidsparticipatie van alle schoolverlaters.

- Een betere aansluiting tussen de eindkwalificaties vanuit het onderwijs op de vraag vanuit de arbeidsmarkt.

Ad 5. Het verbeteren van de kwaliteit van de onderwijshuisvesting, rekening houdend met de behoefte aan andere voorzieningen in de wijken.

- Alle scholen beschikken over een goed schoolgebouw.
- Waar mogelijk worden andere maatschappelijke voorzieningen in de wijk vernieuwd of toegevoegd.

Ad 6. Alle kinderen van 0-4 jaar in Assen ontwikkelen zich dusdanig, dat er een goede startpositie in het basisonderwijs aanwezig is.

- Verhogen deelname van 2- en 3-jarigen aan de voorschoolse educatie

Indicatoren per bestuursperiode

Indicatoren ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in bestuursperiode:

Indicatoren	plan	realisatie	plan	realisatie	plan	plan	plan
In % tevredenheid burgers van Assen	2006		2008		2010	2012	2014
(zeer) tevreden over aanbod basisscholen ¹⁰⁾	80	93	80	85	85	85	85
(zeer) tevreden over bereikbaarheid basisscholen ¹⁰⁾	80	86	80	75	75	75	75
(zeer) tevreden over de Brede Scholen vanaf 2009 ¹⁰⁾	-	-	-	75	75	75	75

Ad ^{xv)} Bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage II

Activiteiten 2010

Welke concrete acties zullen daartoe in het komende begrotingsjaar worden ondernomen?

Ad 1 Het versterken van de samenhang in het aanbod van het primair en voortgezet onderwijs (inclusief speciaal onderwijs).

- Afstemmen overleg gemeente en scholen en instellingen.
- Organiseren van opvoedingsondersteuning en bevorderen van ouderbetrokkenheid.
- Bevorderen van dagarrangementen en naschoolse activiteiten/verlengde schooldag.
- Verbeteren van de zorgafstemming rond het onderwijs.
- Bevorderen van de doorgaande lijn tussen de voorschoolse periode en de diverse onderwijsniveaus.

Ad 2 Het versterken van de kennisinfrastructuur op mbo en hbo niveau.

- Voorbereiden en ontwikkelen opleidingsactiviteiten TT-Institute (onder andere onderwijs, huisvesting) op TT circuit.

Ad 3 Het bestendigen en uitbouwen van Brede Scholen.

- Voortzetten van twee 'pilots' centra Jeugd en Gezin als front office in Brede School.
- Brede School aanpak in alle wijken toepassen.

Ad 4 Vermindering van voortijdig schoolverlaten en het bevorderen van arbeidsparticipatie van alle schoolverlaters.

- Implementatie werkafspraken regiowerktop via convenant met het Ministerie van Sociale Zaken, werkgevers en onderwijsinstellingen waardoor de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt wordt verbeterd.

- Plan van Aanpak LVG+ (leerlingen met een licht verstandelijke beperking).

Ad 5 Het verbeteren van de kwaliteit van de onderwijshuisvesting, rekening houdend met de behoefte aan andere voorzieningen in de wijken.

- Voorbereiding vervangende bouw de Regenboog (multifunctionele accommodatie Assen-Oost).
- Start uitbreiding de Borg.
- Start uitbreiding de Marskramer.
- Start uitbreiding de Driespong.
- Bouwvoorbereiding nieuwbouw Dr. Nassau College en Vincent van Gogh.
- Start bouw 3e cluster Kloosterveen.
- Start bouw Lichtbaak/Driemaster (multifunctionele accommodatie Pittelo).
- Start en oplevering aanpassingen de Cirkel.
- Oplevering multifunctionele accommodatie Baggelhuizen.
- Oplevering nieuwbouw de Vuurvogel.
- Oplevering sporthal en wijkcentrum Kloosterveste.

Ad 6 Alle kinderen van 0-4 jaar in Assen ontwikkelen zich dusdanig, dat er een goede startpositie in het basisonderwijs aanwezig is.

- Onderzoek naar voorschoolse educatie in de Kinderopvang en Peuterspeelzalen.
- Versterken van de toeleiding naar voorschoolse educatie via jeugdgezondheidszorg.

Ad 7 Uitvoeren nieuwe Verordening Leerlingenvervoer.

Grote projecten

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

Zie hiervoor:

- Multifunctionele accommodatie Assen oost.
- Nieuwbouw voortgezet onderwijs.
- 3e cluster Kloosterveen.
- Multifunctionele accommodatie Pittelo.
- Multifunctionele accommodatie Baggelhuizen.

Activiteiten komende periode 2011-2013

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Ad 1 Het versterken van de samenhang in het aanbod van het primair en voortgezet onderwijs (inclusief speciaal onderwijs).

- Wij stellen vast in hoeverre de voorgenomen concrete acties in 2009 zijn uitgevoerd en in welke mate de samenhang in het aanbod van primair en voortgezet onderwijs inmiddels is versterkt. Daar waar nodig continueren van de in 2009 geplande acties en/of deze eventueel bijstellen.

Ad 2 Het versterken van de kennisinfrastructuur op mbo- en hbo-niveau.

- Doorontwikkelen Mobiliteitscentrum.
- Ontwikkelen muziekonderwijs.

Ad 3 Het bestendigen en uitbouwen van Brede Scholen.

- Afhankelijk van de uitkomsten van de 'pilots' verder vormgeven aan de front office van het centrum van Jeugd en Gezin.

Ad 4 Vermindering van voortijdig schoolverlaten en het bevorderen van arbeidsparticipatie van alle schoolverlaters.

- Evalueren en verder invulling geven aan het ingezette beleid.

Ad 5 *Verbeteren van de kwaliteit van de onderwijshuisvesting, rekening houdend met de behoefte aan andere voorzieningen in de wijken.*

- Start en oplevering nieuwbouw Dr. Nassau College en Vincent van Gogh.

Ad. 6 *Alle kinderen van 0-4 jaar in Assen ontwikkelen zich dusdanig, dat er een goede startpositie in het basisonderwijs aanwezig is.*

- Versterken voorschoolse educatie binnen de keten kinderopvang, peuterspeelzaalwerk, onderwijs.
- Start en oplevering vervangende bouw de Regenboog.

Kengetallen per begrotingsjaar

Kengetallen ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in begrotingsjaar:

Kengetallen	realisatie	plan	plan	plan	plan	plan
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Aantal spijbelaars ⁹⁹⁾	364	+26%	+15%	+10%	+5%	+5%
Aantal uitvallers ⁹⁹⁾	332	- 5%	-5%	-5%	-5%	-5%
Toename aantal leerlingen met startkwalificaties ⁹⁹⁾	99	+ 10%	+10%	+10%	+10%	+10%
Aanbod mbo en hbo opleidingen		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Aantal werkloze schoolverlaters	37	52	52	52	52	p.m.

Ad ^{xx)} Bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage II

De Wet Investeren Jongeren (WIJ) treedt per 1 oktober 2010 in werking. De WIJ regelt dat gemeenten deze jongeren op verzoek een werkleeraanbod op maat doen. Een werkleeraanbod is het aanbieden van werk of, als dat nog niet mogelijk is, een opleiding, of sociale activering en ook ondersteuning bij het vinden van werk. Einddoel van het werkleeraanbod is voor lange tijd werk. Het werkleeraanbod wordt aangepast op de mogelijkheden en omstandigheden van de jongere.

Het werkleeraanbod moet er voor zorgen dat jongeren voldoende verdienen om in hun bestaan te kunnen voorzien. In vergelijking met de Wet werk en bijstand (WWB) werkt de WIJ dus omgekeerd. De jongere heeft recht op een werkleeraanbod en daarnaast, als de jongere niet in staat is om het werkleeraanbod uit te voeren, of als het werkleeraanbod niet genoeg inkomen oplevert, zondig een uitkering.

Door de inwerkingtreding van de WIJ is de prognose voor 2010, 2011, 2012 en 2013, dat het aantal werkloze schoolverlaters gelijk zal blijven ten opzichte van 2009., omdat de jongeren allemaal een werkleeraanbod ontvangen en zich hierdoor in de meeste gevallen financieel zelf kunnen redden.

Financiën: middeleninzet (bedragen x € 1.000)

Programma 5 Onderwijs

Lasten en baten per beleidsproduct	Realisatie	Begroting		Meerjarenprognose		
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Huisvesting onderwijs	5.956	8.381	9.233	9.628	10.631	12.451
Schoolbestuurlijke taken	21.856	23.391	24.795	24.544	24.850	25.280
Overig lokaal onderwijsbeleid	2.273	2.178	2.411	2.057	2.008	2.059
Uitvoering lokaal onderwijs	1.478	1.681	1.754	1.754	1.754	1.754
Volwasseneneducatie	1.400	1.144	614	614	614	614
Totaal lasten	32.963	36.775	38.807	38.597	39.857	42.158
Huisvesting onderwijs	95	219	972	164	129	135
Schoolbestuurlijke taken	22.268	22.666	24.056	24.416	24.810	25.183
Overig lokaal onderwijsbeleid	618	456	297	5	5	5
Uitvoering lokaal onderwijs	619	401	481	481	481	481
Volwasseneneducatie	1.388	1.110	578	578	578	578
Totaal baten	24.988	24.852	26.384	25.644	26.003	26.382

Lasten en baten per beleidsproduct	Realisatie	Begroting		Meerjarenprognose		
		2008	2009	2010	2011	2012
Programmaresultaat vóór bestemming	7.975	11.923	12.423	12.953	13.854	15.776
Storting reserves	1.295	0	0	224	308	251
Beschikking reserves	590	1.086	387	0	0	0
Programmaresultaat na bestemming	8.680	10.837	12.036	13.177	14.162	16.027

Toelichting/analyse 2009-2010

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

De begrote middeleninzet neemt toe met € 1.200.000 en is als volgt opgebouwd.

Huisvesting onderwijs € 766.000 N

De middeleninzet op dit beleidsproduct neemt toe met € 766.000. Enerzijds nemen de lasten toe met € 1.097.000 door verwerking van opgenomen investering. Hierin is meegenomen de oplevering van de scholen in Kloosterveen, de scholen in multifunctionele accommodatie Baggelhuizen, Pro Assen en de aanpassing in de Cirkel. Tevens is rekening gehouden met de verlate oplevering van een aantal nieuwbouwprojecten waaronder multifunctionele accommodatie Pittelo, multifunctionele accommodatie Assen-Oost (afhankelijk van het vertrek van de politie), de Vuurvogel en de versterking van het speciaal onderwijs. Daarnaast nemen de lasten toe met € 31.000 door autonome ontwikkelingen. In de begroting 2009 is een post opgenomen inzake afboeken boekwaarden in verband met nieuwbouw scholen. Deze post vervalt in 2010. Dit betekend een voordeel van € 182.000. Daarnaast zijn de bedrijfsvoeringskosten € 180.000 lager in verband met bezuinigingen.

In de meerjarenraming hebben wij onder andere rekening gehouden met de lasten van de realisatie van het derde cluster in Kloosterveen, de bijstelling van de kredieten voor de Marskramer, Driesprong, multifunctionele accommodatie Pittelo en multifunctionele accommodatie Assen-Oost. In de meerjarenraming is, conform besluit, een bedrag opgenomen voor de investeringen in het voortgezet onderwijs. Ten aanzien van deze investering zullen wij u een afzonderlijk voorstel voorleggen.

Schoolbestuurlijke taken € 65.000 N

De middeleninzet op dit beleidsproduct neemt toe met € 65.000 wat met name het gevolg is van verwerking van de bij de Voorjaarsnota 2009 aangevraagde 'structurele middelen schoolbestuurlijke taken'. Vanwege het verwachte negatieve resultaat van Plateau wordt ter afdekking hiervan een onttrekking aan de reserve OBO Plateau begroot van € 387.000. Hierbij zijn wij uitgegaan van instandhouding van de ruimtescheppende maatregel. De fluctuaties in de meerjarenprognose ontstaan door verwerking van de begroting van Plateau.

Overig lokaal onderwijsbeleid € 391.000 N

De middeleninzet neemt op dit beleidsproduct toe met € 391.000. Dit ontstaat door een toename van de totale vervoerskosten leerlingenvervoer met € 340.000 wat grotendeels het gevolg is van de uitkomsten van de nieuwe aanbesteding. Daarnaast nemen de bedrijfsvoeringskosten met ongeveer € 160.000 toe als gevolg van verwerking van de bij de Voorjaarsnota 2009 aangevraagde 'structurele middelen schoolbestuurlijke taken' en door een verschuiving van € 95.000 aan kosten vanuit het beleidsproduct publiekszaken naar leerlingenvervoer. Daartegenover staat een vrijval van € 100.000 omdat wij het budget van 2009 eenmalig met € 100.000 hebben verhoogd ten behoeve van 'Realisatie hoger beroepsonderwijs Sensor Universe' en daarnaast hebben wij bezuinigen van in totaliteit € 14.000 doorgevoerd. Zowel de baten als lasten dalen vanaf 2010 omdat de Rijksregeling Onderwijsachterstandenbeleid formeel eindigt op 1 augustus 2010. De verdere fluctuaties in de meerjarenprognose worden veroorzaakt door het meerjarenbeeld nieuw beleid, volumebeleid leerlingenvervoer en verwerking taakstelling.

Uitvoering lokaal onderwijs € 8.000 V

De middeleninzet daalt op dit beleidsproduct met € 8.000 als gevolg van lagere bedrijfsvoeringskosten.

Volwasseneneducatie € 3.000 N

De middeleninzet blijft ten opzichte van vorig jaar ongeveer gelijk. Wel dalen de baten doordat de rijksbijdragen nu naar de individuele gemeenten gaat in plaats van naar de centrumgemeenten. Gezien de koppeling met de ontvangen rijksbijdragen zullen de lasten ook lager worden.

Middeleninzet en dekkingsmaatregelen uitvoering Collegeprogramma

Uitvoeringsbudgetten, projectbudgetten, dekkingsmaatregelen en ruimtescheppende maatregelen.

Omschrijving/planning uitvoering (bedragen x € 1.000)	2010	2011	2012	2013
1. Activiteiten-/programmabudgetten				
mbo-motorvoertuigentechniek.	70	70	70	70
Programma Sensor Universe & hbo-Kenniscentrum*.	335	335	335	335
Brede Scholen voor alle wijken.	300	300	300	300
Bevordering mbo/hbo.	50	0	0	0
Voorziening reboundgroep.	60	0	0	0
2. Projecten				
Vorbereiding nieuwbouw Dr. Nassau College/Vincent van Gogh.	-	-	p.m.	p.m.
Vervanging noodlokalen Peelo en Marsdijk door permanente bouw (investering € 2,5 mln.).	150	150	150	150
Vervangende bouw De Lichtbaak (investering € 2,7 mh.) mz: mfa Pittelo raming zie eerste begrotingswijziging 2009.	162	162	162	162
Vervangende bouw De Regenboog (investering € 3 mln).	180	180	180	180
Tijdelijke huisvesting Kloosterveen.	350	350	0	0
Multifunctioneel gebruik van nieuwe en bestaande accommodaties (investering € 150.000 via project Brede Scholen).	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Derde openbare school Kloosterveen.	0	0	627	627
Versterking speciaal onderwijs (investering € 4 mln).	240	240	240	240
3. Dekkingsmaatregelen				
Vervanging noodlokaal Peelo en Marsdijk door permanente bouw (bestaand beleid).	150	150	150	150
Vervangende bouw De Lichtbaak (bestaand beleid).	162	162	162	162
Vervangende bouw De Regenboog (bestaand beleid).	180	180	180	180
Tijdelijke huisvesting Kloosterveen.	350	350	0	0
Versterking speciaal onderwijs (bestaand beleid).	240	240	240	240
4. Opgenomen RSM'en 2009-2011				
Schoolbestuurlijke taken: bestuurscommissie op afstand, fase 3.	350	350	350	350
Lokaal onderwijsbeleid: kostenreductie leerlingenvervoer, fase 3.	100	100	100	100

* De kapitaallasten van de aanpassing van het gebouw zijn hierin opgenomen

4.6. Programma Kunst en cultuur

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

1. Een levendig Assen met een gedifferentieerd aanbod voor Assen en omgeving in actieve en receptieve cultuurbeleving.
2. Verbetering culturele infrastructuur.
3. Grotere betrokkenheid bij cultuur.
4. Versterking cultureel imago assen.

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Vastgesteld

Beleidskader Bibliotheekwerk Assen 2009-2012	2009
Collegeprogramma 2006-2010	2006
Cultureel Profiel Cultureel Kwartier Assen	2008
Cultuurpalet, cultuurbeleid 2008 – 2012	2008
Programma Levendig Assen	2007
Raadsbesluit afronding kerntakendiscussie ICO	2005
Raadsbesluit Ontwikkeling Cultureel Kwartier en omstreken	2005
Raadsbesluit realisatie Cultureel Kwartier Assen	2008
Startnotitie onderzoek accommodatievoorziening amateurkunstsector	2007

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

Ad 1a. Verbetering culturele infrastructuur.

- Eenvoudige toegang tot subsidiestromen waardoor actieve kunstbeoefening beter toegankelijk wordt.
- Een ruimer en gericht aanbod van culturele activiteiten.
- Meer en betere cultuuraccommodaties.
 - Een gevarieerd aanbod van accommodaties op centraal en op wijkniveau (met name als gevolg van Brede School en filialenbeleid bibliotheek).

Ad 1b. Grotere betrokkenheid bij cultuur.

- Meer mensen nemen actief of passief deel aan cultuur in Assen.
- Toename van het aantal culturele evenementen.

Ad 1c. Versterking cultureel imago Assen.

- De levendigheid, de aantrekkingskracht van de stad voor inwoners, bedrijven en bezoekers neemt toe.
- Het Cultureel kwartier, het ICO en het Erfgoedkwartier (de Culturele As) worden belangrijke dragers van het culturele beeldmerk van de stad.

Indicatoren per bestuursperiode

Indicatoren ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in bestuursperiode:

	plan	realisatie	plan	realisatie	plan	plan	plan
% tevredenheid burgers van Assen	2006		2008		2010	2012	2014
De burger is tevreden over het aanbod van culturele voorzieningen ¹⁰⁾	-	-	-	29%	45%	55%	60%
De burger is tevreden over de bereikbaarheid van de culturele voorzieningen ¹⁰⁾	-	64%	-	39%	55%	60%	70%

Ad ^{xx)} Bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage II

Activiteiten 2010

Welke concrete acties zullen daartoe in het komende begrotingsjaar worden ondernomen?

Ad 1a. Verbetering culturele infrastructuur.

- Uitvoeren van subsidie-, stimuleringsregelingen (amateuristische) kunstbeoefening.
- Uitvoeren van een haalbaarheids-, accommodatieonderzoek; poppodium/theaterwerkplaats/broedplaats/ateliervoorziening en besluiten over locatie.
- Uitwerking en afronden beheersorganisatie en inhoudelijke ontwikkeling cultureel kwartier.
- Uitvoering bibliotheekbeleid (inclusief filialenbeleid bibliotheek en aansluiting bij Brede Schoolontwikkeling).
- Evaluatie rol en positie commissie verwerving beeldende kunst mede in relatie tot rol en positie CBK.

Ad 1b. Grotere betrokkenheid bij cultuur.

- Via websites en geschreven pers meer bekendheid aan culturele activiteiten geven (gekoppeld aan stadsmarketing).
- Uitvoering geven aan de culturele speerpunten in het evenementenbeleid.
- Stimuleren van culturele activiteiten, waaronder bibliotheekwerk, binnen de Brede School.
- Ontwikkelen van beleid gericht op talentontwikkeling.
- Stimuleren van 'community art' projecten.
- Aanstellen Stadskunstenaar.

Ad 1c. Versterking cultureel imago Assen.

- Bouw Cultureel Kwartier.
- Onderzoek naar versterking van de Culturele As in samenwerking met de provincie Drenthe.
- Het realiseren van minimal vier kunst opdrachten in het kader van de percentageregeling.

Grote projecten

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

Geen.

Activiteiten komende periode 2011-2013

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Ad 1a. Verbetering culturele infrastructuur.

- Realisatie van het Cultureel Kwartier, waaronder het sluiten van afgestemde subsidieovereenkomsten met de organisaties in het Cultureel Kwartier.
- Realisatie Erfgoedkwartier.

Ad 1b. Grotere betrokkenheid bij cultuur.

- Implementatie van de nota Cultuurpalet met onder andere inzet op actieve participatie en kwaliteitsverbetering.
- Aanstellen Stadskunstenaar.

Ad 1c. Versterking cultureel imago Assen.

- Implementatie evenementenbeleid in relatie tot cultuur, toerisme en recreatie.

Kengetallen per begrotingsjaar

Kengetallen ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in begrotingsjaar:

Kengetallen	realisatie	plan	plan	plan	plan	plan
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Aantal gehonoreerde subsidieaanvragen amateurkunst ¹⁹⁾	50	53	54	55	56	56
Aantal bezoekers bibliotheek ^{21) en 33)}	353.000	360.000	365.000	365.000	370.000	370.000
Aantal theaterbezoekers theatervoorstellingen de Kolk ³³⁾	5.500	5.000	5.000	15.000	50.000	55.000
Aantal theatervoorstellingen de Kolk ³³⁾	49	57	58	75	150	165
Aantal leerlingen ICO ³⁴⁾	1.800	1.875	1.880	1.885	1.890	1.890
Aantal deelnemers kunstmenu (ICO) ³⁴⁾	5.900	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Aantal deelnemers Cultuurtraject ⁹⁹⁾	3.300	3.300	3.300	3.300	3.300	3.300

Ad ^{xx)} Bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage II

Financiën: middeleninzet (bedragen x € 1.000)

Programma 6 Kunst en cultuur

Lasten en baten per beleidsproduct	Realisatie	Begroting		Meerjarenprognose		
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Bibliotheekvoorziening	3.331	2.403	2.491	2.516	2.491	2.516
Schouwburg	997	1.078	1.090	1.340	1.615	1.615
Kunstbeoefening en -bevordering	169	250	391	391	391	391
Creatieve en culturele vorming	2.530	2.795	2.753	2.803	2.703	2.703
Totaal lasten	7.027	6.526	6.725	7.050	7.200	7.225
Bibliotheekvoorziening	1.016	17	17	17	17	17
Schouwburg	0	0	0	0	0	0
Kunstbeoefening en -bevordering	0	0	0	0	0	0
Creatieve en culturele vorming	565	526	534	534	534	534
Totaal baten	1.581	543	551	551	551	551
Programmaresultaat vóór bestemming	5.446	5.983	6.173	6.498	6.649	6.674
Storting reserves	0	0	0	0	0	0
Beschikking reserves	0	33	83	33	33	33
Programmaresultaat na bestemming	5.446	5.950	6.090	6.465	6.616	6.641

Toelichting/analyse 2009-2010

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

De begrote middeleninzet neemt toe met € 140.000 en is als volgt opgebouwd.

Bibliotheekvoorziening € 88.000 N

De begrote middeleninzet stijgt met € 88.000 door een toename van de begrote bijdrage aan de bibliotheek als gevolg van het volumebeleid en toegepaste loon- en prijsindexering. De fluctuatie in de meerjarenprognose wordt veroorzaakt door het volumebeleid (€ 25000) en verwerking van de taakstelling.

Schouwburg € 12.000 N

De begrote middeleninzet stijgt met € 12.000. Dit ontstaat doordat de begrote bijdrage aan Stichting Theater De Kolk € toeneemt als gevolg van de reguliere indexatie en vaststelling subsidie 2008.

Kunstbeoefening en -bevordering € 91.000 N

De begrote middeleninzet stijgt, conform besluitvorming in de begroting van 2009, met € 91.000. Dit ontstaat door toename van de middeleninzet Cultuurpalet ten behoeve van de amateurkunstregeling, stimulering cultuur en cultuurparticipatie met ongeveer € 90.000. Grotendeels is dit een verschuiving van het budget

vanuit het beleidsproduct creatieve en culturele vorming. Daarnaast nemen de bedrijfsvoeringkosten met € 22.000 toe en is er sprake van vrijval van € 20.00 doordat in de begroting 2009 een eenmalig bijdrage stadsfotograaf/stadsmuzikant is opgenomen. De fluctuatie in de meerjarenprognose ontstaat doordat in de jaarschijf de onttrekking aan het fonds stadsverfraaiing van € 50000 vervalt.

Creatieve en culturele vorming € 51.000 V

De begrote middeleninzet daalt met ongeveer € 50.000. Enerzijds stijgt de begrote bijdrage aan Stichting ICO met € 25.000 als gevolg van reguliere indexering. Anderzijds dalen de bedrijfsvoeringkosten met € 20.000 en is er sprake van een vrijval van € 30.00 in verband met de in begroting 2009 opgenomen eenmalig onderzoek naar Radio Assen FM. Daarnaast daalt de begrote middeleninzet Cultuurpalet met € 25.000 met name door een verschuiving van budgetten naar kunstbeoefening en –bevordering. Op programmaniveau stijgt de middeleninzet Cultuurpalet met € 55.000. De fluctuaties in de meerjarenprognose worden veroorzaakt door verwerken meerjarenbeeld nieuw beleid, voortzetting van het project kunst en cultuur en verwerking van de taakstelling.

Middeleninzet en dekkingsmaatregelen uitvoering Collegeprogramma

Uitvoeringsbudgetten, projectbudgetten, dekkingsmaatregelen en ruimtescheppende maatregelen.

Omschrijving/planning uitvoering (bedragen x € 1.000)	2010	2011	2012	2013
1. Activiteiten-programmabudgetten				
Uitvoering cultuurnota (exclusief apparaatskosten ad € 75.000)	225	260	260	260
2. Projecten				
Project kunst en cultuur (stimulering kunst en cultuur in de wijken)	0	50	50	50
3. Dekkingsmaatregelen				
Uitvoering cultuurnota	50	0	0	0
4. Opgenomen RSM'en				
Bibliotheekvoorziening; modernisering filialen	0	0	0	0
Bibliotheekvoorziening; samenwerking met PBC	100	100	100	100

4.7. Programma Zorg en welzijn

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

- 1 *Meer mensen kunnen deelnemen aan het maatschappelijk leven.*
- 2 *Meer sociale betrokkenheid in stad, wijk en buurt.*
- 3 *Meer integrale en toegankelijke voorzieningen in stad en wijken die op de vraag zijn afgestemd.*

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Vastgesteld

Beleidskader Brede School 'een logisch vervolg 2008-2011	2007
Beleidsnota 'Vrijwilligers maken het verschil'	2009
Beleidsnota jeugd 'Kansrijk opgroeien in Assen' 2009-2012	2009
Beleidsnota 'Kleurrijk Assen'	2008
Beleidsnota 'Meedoen mogelijk Maken', ISD	2007
Beleidsnota 'Û staat niet alleen'. Samenwerken aan de ondersteuning van mantelzorgers in Assen 2009-2012	2009
Beleidsplan Centrum voor Jeugd en Gezin 'Geen gezin tussen wal en schip' 2009-2012	2009
Collegeprogramma 2006 - 2010	2006
Nota lokaal Gezondheidsbeleid 2009-2012 'Assen gezond en wel'	2009
Nota Ouderenbeleid (nog vast te stellen in 2009)	2009
Stedelijk Kompas 2008-2011 'Van de straat, zorg op maat! Programma ter bestrijding van (dreigende) dakloosheid en verslaving'	2008
Voorjaarsnota 2009	2009
Wmo-plan 'Meedoen en meetellen'	2008

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

- Ad1 Meer mensen kunnen deelnemen aan het maatschappelijk leven.*
- Meer aandacht, ondersteuning en voorzieningen voor kwetsbare groepen.
 - Minder achterstanden bij allochtonen.
 - Meer inzet van vrijwilligers.
 - Meer ondersteuning voor mantelzorgers en vrijwilligers.
 - Beleid wordt ontwikkeld o.a. in samenspraak met de jeugd.
 - Meer jongeren met een startkwalificatie.
- Ad2 Meer sociale betrokkenheid in stad, wijk en buurt (zie ook programma's Veiligheid en Stads- en wijkbeheer).*
- Meer sociale contacten en minder overlast in de wijken.
 - Assenaren nemen verantwoordelijkheid voor de eigen leefomgeving.
 - Assenaren zijn meer onderling betrokken.
 - De leefbaarheid in wijken en buurten is gestegen.
 - Burenruzies worden opgelost.
 - Minder overlast door jongeren.

Ad. 3 Meer integrale en toegankelijke voorzieningen in stad en wijken die op de vraag zijn afgestemd.

- Oudere Assenaren kennen het Gezondheidsbureau voor ouderen en kunnen daar terecht voor adviezen betreffende een gezonde leefstijl.
- Assenaren hebben de beschikking over de op hun vraag afgestemde voorzieningen.
- Wij zorgen voor een sluitende keten in het aanbod van voorzieningen voor jeugd, welzijn en zorg.
- Opvoeders weten waar ze terecht kunnen voor opvoedingsvragen.
- Gezinnen met problemen worden sneller geholpen.
- Meer activiteiten voor jongeren.
- Minder alcoholgebruik onder jongeren.
- Daders en slachtoffers van huiselijk geweld ontvangen intensieve hulp.
- Voor dakloze mensen is in onze gemeente passende opvang beschikbaar.
- Minder huisuitzettingen.
- Zorgmijders worden beter bereikt.

Indicatoren per bestuursperiode

Indicatoren ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in bestuursperiode:

Indicatoren	plan	realisatie	plan	realisatie	plan	plan	plan
	2006		2008		2010	2012	2014
Sociale samenhang (0 – 10, hoe hoger hoe beter) ¹⁾	-	6,3	-	6,2	6,5	7,0	p.m.
% (zeer) tevreden Assenaren over wijkwelzijnsvoorzieningen ¹⁾	-	78%	-	68%	75%	80%	p.m.
% (zeer) tevreden Assenaren over jongerenvoorzieningen ¹⁾	-	31%	-	21%	25%	30%	p.m.
% Assenaren dat vrijwilligerswerk doet in de eigen wijk ¹⁾	-	41%	-	43%	45%	47%	p.m.
% Assenaren met overlast van groepen jongeren ¹⁾	-	13%	-	13%	12%	10%	p.m.

Ad ^{xxj} Bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage II

Activiteiten 2010

Welke concrete acties zullen daartoe in het komende begrotingsjaar worden ondernomen?

Ad 1 Meer mensen kunnen deelnemen aan het maatschappelijk leven.

- In de Lariks en Kloosterveen worden twee projecten uitgevoerd om kwetsbare groepen te betrekken bij hun wijken.
- Uitvoeren beleidsnota en korte termijn acties mantelzorg.
- Uitvoeren beleidsnotitie vrijwilligerswerk.
- Uitvoeringsprogramma Kleurrijk Assen (minderhedenbeleid).
- Beleid herverdeling rijksmiddelen Maatschappelijke Opvang verslavingszorg en Oggz uitvoeren.
- Versterken Oggz netwerk.
- Uitvoering geven aan jongerenactiviteitenbudget.
- Uitvoering geven aan subsidie budget welzijnsactiviteiten.
- Uitvoeren Jongerenwerk.
- Uitvoering antidiscriminatievoorziening.
- Uitvoeren projecten Beweeg je leven en Gezondheid in balans door GGZ Drenthe ten behoeve van preventie eenzaamheid en depressie.
- Inzet sportbuurtwerk in BOS-wijken (zie ook programma Sport en ontspanning).
- Verder ontwikkelen Wmo beleid en de uitvoering daarvan.

Ad 2 Meer sociale betrokkenheid in stad, wijk en buurt.

- Vier projecten gebiedsgericht werken in de wijken Assen-Oost, Peelo, Pittelo en Lariks.
- Organiseren van vrijwilligersprijs.
- Organiseren en ondersteunen van multiculturele activiteiten.
- Regie op voorzieningen voor gespecialiseerde zorg.
- Uitvoering jeugdparticipatie.
- Uitvoering 'Assen jouw podium'.
- Uitvoering Project buurtbemiddeling.

- Uitvoering Project Go4it in de wijk Peelo.
- Ondersteuning van bewonersinitiatieven.
- Programmering wijkgebouwen.

Ad 3 *Meer integrale en toegankelijke voorzieningen in stad en wijken die op de vraag zijn afgestemd.*

- Ontwikkelen woonserviceszones (zie ook programma Bouwen en wonen).
- Uitbreiden aantal Brede Scholen (zie ook programma onderwijs).
- Uitvoeren zorg en hulpverlening in kader van het tijdelijk huisverbod door maatschappelijke dienstverlening.
- Ondersteuning voor mensen met sociaal psychologische problematiek.
- Uitvoeringsprogramma jongeren en alcohol.
- Versterking van de coördinatie van het Oggz netwerk
- Uitvoering activiteiten ter bestrijding van (dreigende) dakloosheid en verslaving zoals verwoord in het Stedelijk Kompas 2008-2011.
- Doorontwikkelen CJG.
- Gezondheidsbureau voor ouderen opzetten als pilot gedurende twee jaar (2010 en 2011).

Grote projecten

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

Niet van toepassing.

Activiteiten komende periode 2011-2013

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

De uitvoering van de hierboven genoemde uitvoeringsprogramma's en actieplannen lopen door in de periode 2011-2013. In 2010 worden wel een aantal uitvoeringsplannen geëvalueerd en eventueel bijgesteld. Dit betreft onder andere het uitvoeringsplan integraal jeugdbeleid. Verder zal de uitvoeringsnota mantelzorg op onderdelen verder worden gespecificeerd. Een aantal projecten loopt af per 2011.

Kengetallen per begrotingsjaar

Kengetallen ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in begrotingsjaar

Kengetallen	realisatie	plan	plan	plan	plan	plan
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Aantal cliënten AMW in hulpverleningstraject ¹⁾	-	1.320	1.320	1.320	1.320	p.m.
Aantal bereikte zorgmijders/cliëntensystemen (geheel Drenthe) ¹⁾	-	500	500	500	500	p.m.
Aantal huisuitzettingen zonder hulp aanbod vooraf (Assen) ¹⁾	-	20	10	0	0	p.m.
Aandeel ex-gedetineerden, met Assen als woonplaats, dat aansluitend op detentie is voorzien van ID-uitkering of arbeid (percentage van de doelgroep) ¹⁾	-	-	80%	80%	80%	p.m.
Gebruik voorzieningen mantelzorg ¹⁾	-	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Aantal buurtbemiddelingen/opgeloste conflicten ¹⁾	-	15/9	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Aantal bereikte jongeren door Go4it ¹⁾	-	55	55	p.m.	p.m.	p.m.
Aantal jongeren dat deelneemt aan de activiteiten jongerenwerk en sportbuurtwerk ¹⁾	-	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

Ad ^{xx)} Bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage II

Financiën: middeleninzet (bedragen x € 1.000)

Programma 7 Zorg en welzijn

Lasten en baten per beleidsproduct	Realisatie	Begroting			Meerjarenprognose		
		2008	2009	2010	2011	2012	2013
Gezondheidszorg	1.921	2.324	2.373	2341	2359	2372	
Maatschappelijke ondersteuning beleid	156	257	273	273	273	273	

Lasten en baten per beleidsproduct	Realisatie	Begroting		Meerjarenprognose		
		2008	2009	2010	2011	2012
Maatschappelijke ondersteuning uitvoering	7.573	9.873	9.880	9818	9570	9570
Maatschappelijke dienstverlening	922	999	1.061	1070	1080	1090
Asielzoekers en nieuwkomers	637	868	862	808	790	790
Minderhedenbeleid	293	316	334	334	334	334
Maatschappelijke Opvang, Vz, Oggz	3.454	3.682	3.795	3795	3795	3795
Ouderenbeleid	537	597	616	616	616	616
Lokaal jeugdbeleid	1.987	1.512	2.891	2517	2517	2517
Vrijwilligersbeleid	0	531	391	161	161	161
Welzijnswerk	4.366	4.359	4.121	3723	3523	3523
Totaal lasten	21.845	25.318	26.597	25.456	25.018	25.041
Gezondheidszorg	723	883	845	845	845	845
Maatschappelijke ondersteuning beleid	0	-	0	0	0	0
Maatschappelijke ondersteuning uitvoering	1.259	565	565	565	565	565
Maatschappelijke dienstverlening	9	-	0	0	0	0
Asielzoekers en nieuwkomers	570	780	791	747	747	747
Minderhedenbeleid	8	-	0	0	0	0
Maatschappelijke Opvang, Vz, Oggz	3.443	3.605	32	0	0	0
Ouderenbeleid	34	35	36	36	36	36
Lokaal jeugdbeleid	248	123	1.443	1357	1357	1357
Vrijwilligersbeleid	0	-	-	0	0	0
Welzijnswerk	1.036	588	597	597	597	597
Totaal baten	7.330	6.579	4.309	4.147	4.147	4.147
Programmaresultaat vóór bestemming	14.515	18.739	22.288	21.309	20.871	20.894
Storting reserves	55	0	0	0	0	0
Beschikking reserves	57	356	645	0	0	0
Programmaresultaat na bestemming	14.512	18.383	21.643	21.309	20.871	20.894

Toelichting/analyse 2009-2010

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

De lasten van het programma Zorg en welzijn stijgen met € 3.260.000 N.

Gezondheidszorg

De middeleninzet op dit beleidsproduct neemt af met € 3.000. De begrote bijdrage aan de GGD stijgt met € 107.000 als gevolg van reguliere indexatie, volumebeleid en de verdere uitvoering van de vorig jaar in gang gezette kwaliteitimpuls. In de begrote bijdrage is tevens een bezuiniging van € 20.000 verwerkt. In de meerjarenprognose hebben wij rekening gehouden met het volumebeleid (€ 13.000) en de kwaliteitimpuls. De lasten met betrekking tot de invoering van het elektronisch kinddossier nemen af met € 149.000. Dit als gevolg van een daling van de extra lasten en een onttrekking uit de reserve Wmo ad € 90.000. De bedrijfsvoeringskosten nemen toe met € 39.000 onder meer door extra werkzaamheden ten behoeve van jeugdgezondheidszorg en Centrum voor Jeugd en Gezin. In de meerjarenprognose is rekening gehouden met het volumebeleid (€ 13.000 N), de kwaliteitimpuls (€ 8.00 N in 2011) en de mutatie met betrekking tot de externe lasten van de invoering EKD (€ 53.000 V in 2011) Vanaf 2012 bedragen de structurele lasten van het EKD € 80.000 per jaar.

Maatschappelijke ondersteuning (beleid)

De middeleninzet op dit beleidsproduct neemt toe met € 16.000. Dit is het gevolg van hogere bedrijfsvoeringskosten.

Maatschappelijke ondersteuning (uitvoering)

De middeleninzet op dit beleidsproduct neemt af met € 206.000 V na verrekening met de reserve. De bedrijfsvoeringskosten nemen toe met € 93.000. Het budget is verlaagd met een taakstelling van € 90.000 voor

invulling van de generieke maatregelen en € 83.000 voor realisatie van de 1% taakstelling 2009. Het budget is € 43.000 naar beneden bijgesteld als gevolg van de meicirculaire 2009 (minder inkomsten Gemeentefonds). Voor de uitvoering van de nota mantelzorg (vastgesteld in 2009) is € 100.000 extra beschikbaar gesteld. Dit bedrag wordt gedekt uit de Wmo-reserve. Met het vaststellen van de formatie voor de coördinatie van het Oggz-netwerk is een budget van € 48.000 overgeheveld naar het beleidsproduct gezondheidszorg. Voor de uitvoering van de nota sport en bewegen is voor de periode 2009-2016 jaarlijks een bedrag van € 35.000 onttrokken aan het budget.

Maatschappelijke Dienstverlening

De middeleninzet op dit beleidsproduct neemt toe met € 61.000. Dit heeft vooral te maken met de subsidie aan de Noordermaat. Voor de bepaling van de hoogte van de subsidie voor 2010 is de laatste subsidievaststelling (2008) als uitgangspunt genomen en toegerekend naar prijspeil 2010. In deze subsidievaststelling zit een extra verhoging als gevolg van CAO-ontwikkelingen verwerkt, die structureel doorwerkt. Daarnaast houden wij bij de subsidieverlening rekening met volumeontwikkelingen. Dit is ook zichtbaar in de meerjarenprognose. Vanuit Lokaal Jeugdbeleid is € 25.000 overgeheveld met betrekking tot Vroegtijdige signalering.

Asielzoeker en nieuwkomers

De begroting 2010 sluit € 17.000 lager dan de begroting 2009. Deze verlaging ontstaat door een lager bedrag voor de inzet van taalcoaches (€ 5.000 minder), conform de meicirculaire Gemeentefonds. Verdere verschuivingen betreffen de afbouw van de subsidie aan de Stichting Vluchtelingenwerk conform besluit B&W. de subsidie wordt in 2010 voor de laatste keer verstrekt (dekking ten laste van de voorziening asielzoekers/nieuwkomers). De afgesproken 2% bezuiniging (€3.000) is verwerkt en het saldo van de overige ontwikkelingen bedraagt € 2.000 nadelig. Het saldo van de inkomsten is € 11.000 voordelig als gevolg van een hogere rijksbijdrage.

In de meerjarenbegroting wordt vanaf 2011 rekening gehouden met een structurele taakstelling van € 15.000 voor aanvullende vluchtelingenopvang. In 2011 is voor de inzet van taalcoaches nog € 4.500 beschikbaar vanaf 2012 niet meer.

Minderhedenbeleid

De middeleninzet op dit beleidsproduct neemt toe met € 18.000. Deze uitzetting is het gevolg van autonome ontwikkelingen.

Verslavingszorg/maatschappelijke opvang

De middeleninzet op dit beleidsproduct neemt toe met € 3.687.000. De doeluitkering Verslavingszorg, Maatschappelijke Opvang en Oggz vanuit het Ministerie van VWS maakt per 2010 onderdeel uit van het Gemeentefonds. Deze ontwikkeling leidt tot een nadeel van € 3.574.000 op dit beleidsproduct. De toename van € 85.000 aan lasten ten opzichte van 2009 is het gevolg van autonome ontwikkelingen en is mede gebaseerd op het Stedelijk Kompas. De ambtelijke en/of externe inzet ten behoeve van het lokale Oggz-netwerk leidt per saldo tot een toename van € 28.000. Dekking van de kosten lokaal Oggz vindt voor een groot deel plaats vanuit Wmo-ZVP gelden.

Ouderenbeleid.

De middeleninzet op dit beleidsproduct neemt toe met € 18.000. Enerzijds is er sprake van een hogere bijdrage aan Stichting Welzo van circa € 50.000 als gevolg van een verwachte toename van het aantal 55-plussers. Anderzijds zijn de huisvestingskosten € 8.000 lager.

Lokaal Jeugdbeleid.

De middeleninzet op dit beleidsproduct neemt af met € 97.000. Door autonome ontwikkelingen binnen de bedrijfsvoeringskosten voor de handhaving en de vergunningverlening voor kinderopvang stijgen de lasten met € 20.000. De accommodatielasten voor kinderopvang stijgen met € 9.000. De financiële verwerking van het voorstel inzake jeugdsubsidies geeft een toename van de lasten van € 30.000. Hiervan komt € 15.000 uit andere producten. De andere € 15.000 is beschikbaar gesteld voor de jaren 2008 tot en met 2010.

Als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen stijgen de lasten met € 27.000. In de begroting is de formatie van het jongerenwerk op niveau gebracht. De lasten ad € 56.000 worden gedekt uit de reserve gebiedsgericht werken. Uit de reserve Wmo wordt een bijdrage van € 100.000 ontvangen ten behoeve van het project Jonge-

reanaanpak totaal. Ten behoeve van de 2% bezuiniging zijn de lasten met € 10.000 verlaagd. De bijdrage ad € 25.000 inzake Vroegtijdige signalering is overgeheveld naar het beleidsproduct Maatschappelijke Dienstverlening. Vanuit het fonds werk en inkomen wordt een bijdrage ad € 48.000 verkregen in de subsidiering van Bruce en Brian. In de lasten en de baten van het jeugd- en jongerenbeleid zijn conform besluitvorming de middelen ad € 1.272.000 opgenomen voor de uitvoering van het Centrum voor Jeugd en Gezin.

In 2009 hebben wij geïnvesteerd in de huisvesting van Bruce en Brian. Door de beëindiging van de subsidie van Bruce en Brian met ingang van 2011 ontstaat er een risico van onvoldoende aflossing op deze investering voor een totaal bedrag van circa € 70.000.

Vrijwilligersbeleid

Op basis van de door uw raad vastgestelde notitie Vrijwilligersbeleid zijn de budgetten voor 2010 opgenomen in de begroting. Per saldo is het resultaat in de begroting 2010 € 83.000 (na bestemming) voordeliger als gevolg van:

- Een lagere bijdrage voor het beheersproduct Vrijwilligerswerk (vervallen eenmalige extra bijdrage en een aantal overige zaken € 10.000).
- Een correctie op de Voorjaarsnota 2009 vanwege de vastgestelde nota Vrijwilligersbeleid (€ 98.000 voordeel).
- Een lagere bijdrage aan de platformfunctie bij Maatschappelijk Betrokken Ondernemen (€ 10.000).
- Het vervallen van eenmalige kosten voor de Makelaarsfunctie in 2010 (totaal € 19.000) en de korting van 2 % (€ 3.000). Hier staat een lagere onttrekking aan de reserve Wmo tegenover (€ 57.000).

Welzijnswerk

De middeleninzet op dit beleidsproduct neemt af met € 247.000. In 2009 was voor wijkveiligheidsplannen/leefbaarheid € 250.000 beschikbaar gesteld, in 2010 is hiervoor € 100.000 beschikbaar (een afname van € 150.000). De lasten op de welzijnsaccommodaties nemen als gevolg van autonome ontwikkelingen en het doorvoeren van de 2% taakstelling af met € 17.000. Als gevolg van verschuivingen naar andere producten dalen de bedrijfsvoeringslasten met € 80.000.

In de meerjarenbegroting worden de lasten vanaf 2011 met € 443.000 verlaagd vanwege:

- De vervallen bijdrage voor Gebiedsgericht Werken (€300.000).
- Het vervallen budget voor buurtbemiddeling (€ 45.000).
- Een lagere bijdrage voor wijkveiligheidsplannen/leefbaarheid (€ 50.000).
- Een lagere subsidie aan de wijkvereniging in Kloosterveen (€ 48.000) vanwege het niet structureel subsidiëren van deze wijkvereniging.

Wij hebben in de meerjarenbegroting geen rekening gehouden met meerkosten in het beheer en exploitatie van de multifunctionele accommodaties in Pittelo en Assen-Oost. Vanaf 2012 houden wij rekening met een versobering van de exploitatie van de wijkwelzijnsgebouwen voor een bedrag van € 200.000.

Middeleninzet en dekkingsmaatregelen uitvoering Collegeprogramma

Uitvoeringsbudgetten, projectbudgetten, dekkingsmaatregelen en ruimtescheppende maatregelen.

Omschrijving/planning uitvoering (bedragen x € 1.000)	2010	2011	2012	2013
1. Activiteiten-/programmabudgetten				
Oggz-taken centrumgemeente per 2007	774	774	774	774
Regierol Oggz per 2007 binnen bestaand budget	-	-	-	-
Voortzetting beleidsmedewerker integraal jeugd- en jongerenbeleid	78	-	-	-
Implementatie Wmo-uitvoering	230	230	230	230
Zorgaanbod/zorgarrangementen sluiten aan op vraag (Wmo)	-	-	-	-
Jeugd en veiligheid	100	-	-	-
Jongerentotaalaanpak, onder meer:	-	-	-	-
Voortzetting jongerenactiviteitenbudget, voortzetten jongerenwerk	300	245	245	245
Jongerencentrum	-	-	-	-
Jongeren informatievoorziening	-	-	-	-
Versterking sociale samenhang	300	-	-	-
Grotere deelname minderheden aan samenleving	95	-	-	-
2. Projecten				

Omschrijving/planning uitvoering (bedragen x € 1.000)	2010	2011	2012	2013
3. Dekkingsmaatregelen				
Bijdrage rijksregeling Oggz	774	774	774	774
Wmo: uitvoeringsuitkering rijk	230	230	230	230
Dekking 1 fte jongerenwerk uit bedrijfsvoering Zorg en welzijn	78	-	-	-
Grotere deelname minderheden aan samenleving: dekking uit bestaand beleid	95	-	-	-
4. Opgenomen RSM'en 2008-2011				
Ouderenbeleid: bijstelling gemeentelijke subsidie	15	15	15	15

4.8. Programma Werk en inkomen

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

1. *Vergroten van werkgelegenheid en verminderen van werkloosheid.*
2. *Meer participatie van Asser minima aan de samenleving.*

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Vastgesteld

Beleidskader Werk, Inkomen en Inkomensondersteuning 2005 en volgende	2005
Beleidsnotitie Modernisering Wet sociale werkvoorziening (Wsw)	2008
Collegeprogramma 2006-2010	2006
Economische beleidsagenda 'Op de boeggolf van ontwikkelingen'	2008
Landelijke wet- en regelgeving sociale zekerheid.	
Nota Arbeidsmarktbeleid 2010-2014	2009
Nota Meedoen Mogelijk Maken	2007
Verordeningen Wsw op cliëntenparticipatie, persoonsgebonden budget en wachtlijsten	2008
Verordeningen WWB op reïntegratie, toeslagen, afstemming en cliëntenparticipatie	2005

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

Ad 1. *Vergroten van werkgelegenheid en verminderen werkloosheid:*

- Een intensievere samenwerking met het bedrijfsleven en andere werkgevers, gericht op werkgelegenheids groei overeenkomstig het landelijk gemiddelde.
- Terugbrengen van het werkloosheidspercentage in Assen naar het landelijk gemiddelde.
- Terugbrengen van het werkloosheidspercentage in Assen naar het landelijk gemiddelde voor jongeren en allochtonen.
- Vermindering van werkloosheid onder schoolverlaters.
- Kortere wachtlijsten Wet sociale werkvoorziening (Wsw).

Ad 2. *Meer participatie van Asser minima aan de samenleving:*

- Vermindering maatschappelijke isolatie.
- Minder problematische schulden.
- Integraler aanbod en grotere bekendheid bij minima van beschikbare voorzieningen in het kader van het participatiebeleid.
- Een hogere mate van klanttevredenheid bij gebruikers over de dienstverlening van uitvoeringsorganisaties (ISD, GKB en Alescon).

Indicatoren per bestuursperiode

Indicatoren ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in bestuursperiode:

Indicatoren	plan	realisatie	plan	realisatie	plan	plan	plan
8 Werk en inkomen	2006		2008		2010	2012	2014
Percentage minima dat bekend is met beschikbare voorzieningen. ⁹⁹⁾	-	-	70%	75%	80%	80%	80%
Waardering dienstverlening van uitvoeringsorganisatie door gebruikers ISD ²⁴⁾	-	-	7,5	7,3	7,5	8	8
Waardering dienstverlening van uitvoeringsorganisatie door gebruiker GKB ²⁵⁾	-	-	7.5	-	7.5	8	8
Waardering dienstverlening van uitvoeringsorganisatie door gebruiker Alescon ²⁶⁾	-	-	7.5	6,7	7.5	8	8
Percentage NWW over all (werkloosheid) ²⁷⁾	10,5%	8,1%	9,5%	7%	9%	9,5%	8%
Percentage NWW onder jongeren ²⁷⁾	6,5%	6%	6%	5%	5,5%	6%	5%

Ad^{xv)} Bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage II

Activiteiten 2010

Welke concrete acties zullen daartoe in het komende begrotingsjaar worden ondernomen?

Ad 1 *Vergroten van werkgelegenheid en verminderen werkloosheid.*

- Uitvoeren strategisch beleidskader Arbeidsmarktbeleid.
- Uitvoering geven aan convenant dat gesloten is tussen publieke en private partners ten behoeve van betere aansluiting onderwijs en arbeidsmarktbeleid.
 - Uitvoeringsovereenkomst sluiten met ISD, GKB en Alescon.
 - 'Voortrajecten Wsw' ontwikkelen voor personen op de wachtlijst Wsw.

Ad 2 *Meer participatie van Asser minima aan de samenleving.*

In 2010 vindt een onderzoek plaats naar de tevredenheid van klanten over de dienstverlening van de ISD, Alescon en GKB.

- Het stimuleren van deelname aan sociale en culturele activiteiten door het wegnemen van financiële drempels zoals de 'Asser jeugdvakantieweken' en de 'meedoendeals'.

Activiteiten komende periode 2011-2013

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

- Implementatie Nota Arbeidsmarktbeleid 2010-2014.
- Implementatie herijking Meedoenbeleid.

Kengetallen per begrotingsjaar

Kengetallen ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in begrotingsjaar:

Kengetallen	realisatie	plan	plan	plan	plan	plan
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Aantal uitkeringsgerechtigden (WWB) ²⁸⁾	1.447	1.536	1.574	1.574	n.t.b.	n.t.b.
Aantal mensen op de wachtlijst Wsw. ²⁹⁾	196	184	184	184	184	184
Aantal Wsw medewerkers bij een Sociale Werkvoorziening. ²⁹⁾		686	686	686	686	686
Het aantal gebruikers van schuldhulpverleningsregeling. ³⁰⁾		185	230	200	180	180
Aantal minima dat gebruik maakt van participatie-instrumenten ³⁰⁾ , onderverdeeld in:						
- Kinderen	1.903	1.130	1.970	1.970	1.970	2000
- Chronisch zieken, gehandicapten en ouderen	681	450	1.000	1.000	1.000	1000

Ad ^{xx)} Bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage II

Financiën: middeleninzet (bedragen x € 1.000)

Programma 8 Werk en inkomen

Lasten en baten per beleidsproduct	Realisatie	Begroting		Meerjarenprognose		
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Inkomenswaarborg	24.261	25.835	27.334	26.934	26.534	25.934
Activering en uitstroom	32.739	26.313	27.409	27.334	27.191	27.140
Totaal lasten	57.000	52.148	54.743	54.268	53.725	53.074
Inkomenswaarborg	20.117	19.086	18.148	18.148	18.148	18.148
Activering en uitstroom	28.415	25.165	26.166	26.066	26.066	26.066
Totaal baten	48.532	44.251	44.314	44.214	44.214	44.214
Programmaresultaat vóór bestemming	8.468	7.897	10.429	10.054	9.511	8.860
Storting reserves	0	0	0	0	0	0
Beschikking reserves	25	0	0	0	0	0
Programmaresultaat na bestemming	8.442	7.897	10.429	10.054	9.511	8.860

Toelichting/analyse 2009-2010

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

De middeleninzet voor het programma Werk en inkomen neemt ten opzichte van 2009 toe met € 2.532.000 (N). De belangrijkste verschillen zijn hieronder nader toegelicht.

Algemeen

De begroting 2010 van de ISD is verwerkt in onze begroting met uitzondering van de posten. Bijzondere bijstand, Schuldhulpverlening en het Meedoenbeleid. In het najaar 2009 wordt de nota voor Arbeidsmarktbeleid opgesteld. Deze nota zal effect hebben op de inzet van de I- en W-deel van de WWB. Daarnaast kan de evaluatie van het Meedoenbeleid gevolgen hebben op de financiële middeleninzet.

De hogere inzet van middelen bestaat uit circa € 13 mln. hogere uitkeringskosten als gevolg van de stijging van het aantal uitkeringsgerechtigden, lagere rijksbijdrage in de uitkeringskosten van circa € 690.000. De rijksbijdrage wordt naar verwachting naar beneden bijgesteld aangezien met ingang van 2010 de uitkeringsgerechtigden 65+ niet langer behoren tot de groep van WWB. In de baten hebben wij nog geen rekening gehouden met een naar verwachting naar boven bijgestelde bijdrage van het Rijk. Het Rijk stelt de landelijke bijdrage bij als het aantal huishoudens met een uitkering met meer dan 12.500 toeneemt.

De kosten van de bedrijfsvoering ISD zijn, ten opzichte van 2009, circa € 290.000 hoger na verwerking van de taakstelling van 2% (€ 114.000). De toename komt door de CAO-verhogingen en de indexatie van 1,5% op prijsgevoelige onderdelen in de bedrijfsvoering. Daarnaast is er sprake van een hogere formatie door een intensievere begeleiding naar een baan van uitkeringsgerechtigden.

Ten opzichte van het budget van 2009 is er een nadeel van € 168.000 op het werkdeel. De doeluitkering FWI-werkdeel is voor de jaren 2009 en 2010 tijdelijk verhoogd naar € 168.000. Aangezien het tekort of het overschot verrekend wordt met de voorziening moet het saldo, budgettair gezien, neutraal zijn.

Met ingang van 2008 lopen de programma-uitgaven voor de sociale werkvoorziening (circa € 18.200.000) via de gemeentelijke administratie. De kosten en baten voor de Sociale werkvoorziening zijn overgenomen uit de conceptbegroting 2010 van Alescon. Hierin is de bijdrage aan Alescon verlaagd met € 130.000 van € 833.000 in 2009 naar € 703.000 in 2010. In de jaren tot 2012 zal deze bijdrage afgebouwd worden tot circa € 485.000.

In de meerjarenprognose vervalt vanaf 2011 op Inkomenswaarborg € 100.000 voor 'intensivering cluster w&i' en € 100.000 voor de kindervakantieweken. Daarnaast vervalt € 50.000 voor lokale werkgelegenheidsinitiatieven en hebben wij € 100.000 extra beschikbaar gesteld voor leerwerkbanen.

De fluctuatie in de meerjarenprognose wordt veroorzaakt door de afloop van het nieuwe beleid van het Collegeprogramma en de aanvullende dekkingsmaatregelen 2011-2012.

Middeleninzet en dekkingsmaatregelen uitvoering Collegeprogramma

Uitvoeringsbudgetten, projectbudgetten, dekkingsmaatregelen en ruimtescheppende maatregelen.

Omschrijving/planning uitvoering (bedragen x € 1.000)	2010	2011	2012	2013
1. Activiteiten-/programmabudgetten				
Cluster: armoedebeleid, activering W&I	100	100	-	-
2. Projecten				
Project leer-/werkbanen	100	-	-	-
Lokale werkgelegenheidsinitiatieven	50	-	-	-
Kindervakantiekampen (2008)	100	-	-	-
3. Dekkingsmaatregelen				
Project leer-/werkbanen (10% vrije beleidsruimte Fonds Werk en inkomen)	100	-	-	-
4. Opgenomen RSM'en 2009-2012				

4.9. Programma Sport en ontspanning

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

1. *Versterken van de levendigheid van Assen door een gevarieerd aanbod van evenementen.*
2. *Verbeteren van het profiel van Assen als aantrekkelijke stad door gerichte promotie.*
3. *Vergroten van de deelname aan sport- en beweegactiviteiten.*
4. *Meer kinderen laten kennismaken met een grote variëteit aan sport- en beweegactiviteiten.*
5. *Meer inwoners, waaronder ouderen, chronisch zieken en aangepast sporters in beweging krijgen en houden.*

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Vastgesteld

Assen in beweging, breedtesportimpuls 2002-2007	2002
Buurt, onderwijs en sportimpuls 2006-2010	2006
Buurt, onderwijs en sportimpuls 2007-2011	2007
Collegeprogramma 2006-2010	2006
Samen voor sport 2006-2010, uitvoeringsplan ministerie VWS	
Tijd voor sport, beleidsnota ministerie VWS	
Evenementenbeleid Assen 2009-2012	2009
Uitvoeringsnota evenementen Assen 2009 - 2013	2009
Toeristisch Recreatief Ontwikkelingsplan	2004
Programma Levendig Assen 2009	2008
Kadernota Sportsubsidies	2008
Kadernota Sportaccommodaties, 'Een blik in de toekomst' 2008-2025	2008
Kadernota Sport en Bewegen 2009-2016	2009

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

- Ad 1. Het versterken van de levendigheid van Assen door een gevarieerd aanbod van evenementen.*
- Wij spelen in op actuele ontwikkelingen die kansen bieden tot het organiseren van spraakmakende evenementen en streven een dergelijk evenement iedere twee jaar te organiseren. Met een gevarieerd evenementenaanbod het hele jaar door is Assen een levendige stad voor haar bewoners.
 - De gemeente is uitnodigend en stimulerend naar haar burgers en organisaties voor het organiseren van activiteiten.
 - De bezoekersaantallen van de evenementen stijgen.
- Ad 2. Het verbeteren van het profiel van Assen als aantrekkelijke stad door gerichte promotie.*
- Actuele en frequente informatie over het evenementenaanbod via website, evenementenkalender, weekbladen, advertenties, folders en brochures gericht op stad en regio (zie ook programma Bestuur en Burger).
 - Onderscheidende en herkenbare wijze van communiceren, al dan niet via beeldmerk of slogan.
- Ad 3. Het vergroten van de deelname aan sportactiviteiten.*
- De deelname aan sportactiviteiten is hoog.
 - Het aantal sportaccommodaties is voldoende.
 - Eens per jaar wordt er een sportevenementen naar Assen gehaald. Bij voorkeur (mede) gericht op jeugd en/of mensen met een beperking.

Ad 4. *Meer kinderen laten kennismaken met een grote variëteit aan sportactiviteiten.*

- Er is een grote deelname van kinderen aan naschoolse sportactiviteiten (verlengde schooldag/Brede School).
- Er zijn structurele inloopuren in de sportaccommodaties voor jongeren tot 18 jaar.

Ad 5. *Meer inwoners, waaronder ouderen, chronisch zieken en aangepast sporters in beweging krijgen en houden.*

- De deelname van allochtonen aan sport is vergroot.
- Er zijn nieuwe activiteiten opgestart voor aangepast sporten.
- Er is een fitheidstest met vervolgactiviteiten voor de doelgroep 55-70 jarigen beschikbaar.

Indicatoren per bestuursperiode

Indicatoren ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in bestuursperiode:

Indicatoren	plan	realisatie	plan	realisatie	plan	plan	plan
Waarden in % tevredenheid burgers van Assen	2006		2008		2010	2012	2014
% Assenaren met oordeel 'aanbod evenementen voldoende' ¹⁰⁾	-	-	-	58%	65%	70%	p.m.
% Assenaren met oordeel 'bereikbaarheid evenementen (zeer) goed' ¹⁰⁾	-	-	-	68%	70%	70%	p.m.
% Assenaren dat vaak gebruik maakt van sportvoorzieningen ¹⁰⁾	-	22%	-	25%	30%	32%	p.m.
% Assenaren dat vaak gebruik maakt van zwembad ¹⁰⁾	-	14%	-	16%	18%	20%	p.m.

Ad^{xx)} Bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage II

Activiteiten 2010

Welke concrete acties zullen daartoe in het komende begrotingsjaar worden ondernomen?

Ad 1 *Versterken van de levendigheid van Assen door een gevarieerd aanbod van evenementen.*

- Organisatie van evenementen rond het thema 'water en varen'.
- Uitvoeren van de acties uit de nieuwe beleidsnota Evenementen (2009) waaronder onderzoek naar de mogelijkheden van een evenementenbureau in de stad.
- Versterken van de relatie tussen evenementen circuit en binnenstad door ondersteuning van het evenement A1 Grand Prix.

Ad 2 *Verbeteren van het profiel van Assen als aantrekkelijke stad door gerichte promotie.*

- Uitbrengen van de brochure 'Dit is Assen, evenementen 2010'.

Ad 3 *Vergroten van de deelname aan sportactiviteiten.*

- Evaluatie van het project Assen-Oost fit en gezond.
- Opstarten van het project aangepast sporten voor chronisch zieken.
- Uitvoeren van de Impuls Brede Scholen, sport en cultuur door uitbreiding inzet combinatiefunctionarissen.
- Uitvoering geven aan de vastgestelde Kadernota's Sport en Beweging, Sportaccommodaties en Sportsubsidies.

Ad 4 *Meer kinderen laten kennismaken met een grote variëteit aan sportactiviteiten.*

- Voortzetten en afronden van BOS activiteiten in drie wijken (sportbuurtwerk).
- Doorzetten 'good practices' BOS en BSI door wijkcombinarissen in alle andere wijken.

Ad 5 *Meer inwoners, waaronder ouderen, chronisch zieken en aangepast sporters in beweging krijgen en houden.*

- Voortzetten sport stimuleringsactiviteiten en ondersteunen sportdomeinen.

Grote projecten

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

- Ontwikkeling Stadsbroek met sporthal, wielervedbaan en uitbreiding zwemvoorzieningen.

Activiteiten komende periode 2011-2013

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Ad 1. Het versterken van de levendigheid van Assen door een gevarieerd aanbod van evenementen.

- Versterken van de jaarlijks terugkerende evenementen.
- Verdere verwerking van de aanbevelingen uit de nieuwe beleidsnota Evenementen in de organisatie.

Ad 2. Het verbeteren van het profiel van Assen als aantrekkelijke stad door gerichte promotie.

- Jaarlijks brengen wij de brochure 'Dit is Assen' uit.
- Verder uitbouwen van het profiel van Assen als aantrekkelijke stad.

Ad 3. Het vergroten van de deelname aan sportactiviteiten.

- Besluiten over de continuering, vorm en omvang van sportbuurtwerk in lijn met de nieuwe sportnota.
- Impuls Brede School, sport en cultuur afronden en definitief inbedden in sportstructuur Assen.

Kengetallen per begrotingsjaar

Kengetallen ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in begrotingsjaar:

Kengetallen	realisatie	plan	plan	plan	plan	plan
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Bezoekersaantallen ⁹⁹⁾	-	nulmeting	+ 5 %	+ 5 %	+ 5 %	+ 5 %
Economische spin off ⁹⁹⁾	11,5 mjn.	Vuelta	Water en Varen	p.m.	p.m.	p.m.
Sportdeelname tot 18 jaar ⁹⁹⁾	-	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

Ad ^{xv)} Bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage II

Financiën: middeleninzet (bedragen x € 1.000)

Programma 9 Sport en ontspanning

Lasten en baten per beleidsproduct	Realisatie	Begroting		Meerjarenprognose		
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Sport	12.988	6.337	5921	6.765	6.971	6.971
Evenementen	2.180	1.664	1.289	975	975	975
Totaal lasten	15.168	8.001	7.210	7.740	7.946	7.946
Sport	4933	2.039	1.517	1.467	1.467	1.467
Evenementen	263	212	177	197	197	197
Totaal baten	5.196	2.251	1.694	1.664	1.664	1.664
Programmaresultaat vóór bestemming	9.972	5.750	5.516	6.076	6.282	6.282
Storting reserves	0	0	0	0	0	0
Beschikking reserves	0	0	0	0	0	0
Programmaresultaat na bestemming	9.972	5.750	5.516	6.076	6.282	6.282

Toelichting/analyse 2009-2010

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

De lasten van het programma Sport en Ontspanning dalen met € 234.000 V.

Sport

De begroting 2010 sluit € 106.000 hoger dan de begroting 2009. Ten opzichte van 2009 vervalt een aantal eenmalige bijdragen voor een totaalbedrag van € 750.000. Dit betreft onder andere bijdragen ten behoeve van de Vuelta, Brede School en aanschaf defibrillatoren. Ten behoeve van de kadernota sport hebben wij extra middelen opgenomen ad € 433.000. Tegenover het vervallen van een aantal eenmalige uitgaven staat ook het vervallen van de dekking of inkomsten die daarbij behoren; dit voor een totaalbedrag van € 554.000. De subsidie ten behoeve van het BOS-project is € 50.000 lager dan in 2009. De jeugdsubsidie ad € 14.000 is

overgeheveld naar het beleidsproduct Lokaal Jeugdbeleid. Ten behoeve van de 2% bezuiniging is een bedrag ingeboekt van € 137.000. De exploitatielasten van het oude gymlokaal Baggelhuizen vervalt. Dit levert een voordeel op van € 53.000. Vanuit onderwijs is € 188.000 overgeheveld inzake het gymzalenmultifunctionele accommodatie Baggelhuizen. Als gevolg van autonome ontwikkelingen stijgen de huurinkomsten voor de sportaccommodaties met € 31.000. Het saldo van de overige ontwikkelingen bedraagt € 34.000 voordelig. De exploitatielasten van de nog te bouwen sporthal Stadsbroek hebben wij niet in het begrotingsjaar 2010 opgenomen. Deze lasten zijn meegenomen in de jaarschijf 2011. Dit geldt tevens voor de lasten van de nog te realiseren wielervedbaan.

Evenementen

De budgetten van het product evenementen voor 2010 liggen € 340.000 V lager dan in 2009.

Een aantal tijdelijke budgetten, ad € 350.000, vervalt. Het betreft onder andere het budget voor de 'side events' bij de Vuelta en het extra budget voor het organiseren van het TT-festival. Het resterende verschil ad € 10.000 wordt verklaard door een nadeel op de bedrijfsvoeringskosten.

In het beleidsproduct evenementen hebben wij met ingang van 2011 de volgende bezuinigingen (samen € 334.000) gepland: Het programma Levendig Assen vervalt, het promotiefonds wordt opgeheven, de inkomsten van de kermis worden verhoogd. Het in 2009 en 2010 extra beschikbare budget ten behoeve van evenementen, ad € 50.000 vervalt in 2011.

Middeleninzet en dekkingsmaatregelen uitvoering Collegeprogramma

Uitvoeringsbudgetten, projectbudgetten, dekkingsmaatregelen en ruimtescheppende maatregelen.

Omschrijving/planning uitvoering (bedragen x € 1.000)	2010	2011	2012	2013
1 Activiteiten-/programmabudgetten				
Kloppend stadshart, cluster voor samenspel cultuur, evenementen, sport en citymarketing, waaronder de volgende activiteiten vallen:				
▪ Levendig Assen	250	0	0	0
▪ Evenementenpromotieplan (apart gefinancierd tot en met 2006)				
▪ Voortzetting 'highlights' Sportjaar 2006				
Themajaar evenementen	0	0	0	0
Gevolgen nieuw subsidiebeleid sport	-	-	-	-
2. Projecten				
Aanleg kunstgrasveld ACV	50	50	50	50
3. Dekkingsmaatregelen				
Themajaar evenementen (opgenomen in begrotingen 2007 en 2008)	-	-	-	-
4. Opgenomen RSM'en 2009-2012				
Sport: verbetering kostendekking verenigingsgebruik, fase 3	50	50	50	50

4.10. Programma Veiligheid

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

1. Vergroten van het gevoel van veiligheid.
2. Voorkomen en beperken van overlast.
3. Beheersen van de risico's in het kader van fysieke en externe veiligheid.
4. Optimaliseren van brandweezorg, rampenbestrijding en crisismanagement.

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

	Vastgesteld
Begroting 2010 Veiligheidsregio's Drenthe	2009
Beleidsplan Brandweer 'De rode jas'	2008
Collegeprogramma 2006-2010	2006
Kadernota integraal veiligheidsbeleid gemeente Assen 2008 - 2012	2008
Regionaal Beheersplan Rampenbestrijding en Crisismanagement Drenthe (RBD)	2007
Veiligheidsprogramma Assen 2010	2010

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

- Vergroten van gevoel van veiligheid: Onder regie van de gemeenten nemen instellingen hun verantwoordelijkheid. Bewoners zijn mede verantwoordelijk voor de veiligheid in de wijk. Ouders zijn verantwoordelijk voor hun kinderen.
- Voorkomen en beperken van overlast: De problemen in de buurt worden in kaart gebracht door het kern-team, waarbij buurtbemiddeling wordt ingeschakeld om escalatie te voorkomen. Mensen die structureel overlast veroorzaken, worden door de burgemeester persoonlijk gewaarschuwd (Asser aanpak).
- Wij creëren geen fysieke of externe onveilige situaties. Risico's zijn in beeld. De vergunningverlening is op orde. Toezicht en handhaving openbare ruimte is gericht op gevoel van rechtsgelijkheid, beperken van overlast en onveilige situaties.
- Optimaliseren brandweezorg & crisismanagement: Opleiden en oefenen van de brandweer voldoet aan de normen. Het beleidsteam is geoefend en getraind.

Indicatoren per bestuursperiode

Indicatoren ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in bestuursperiode:

Indicatoren	plan	realisatie	plan	realisatie	plan	plan	plan
	2006		2008		2010	2012	2014
Tevredenheid van de burgers van Assen							
% Assenaren dat zich wel eens onveilig voelt ¹⁰⁾	-	31%	-	28%	25%	25%	p.m.
Vermogensdelicten (0 = geen. 10 = veel delicten) ¹⁰⁾	-	3,8	-	3,4	3,2	3,0	p.m.
Overlast door omwonenden (0 = geen. 10 = veel overlast) ¹⁰⁾	-	8	-	7	6	5	p.m.

Ad ^{xx)} Bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage II

Activiteiten 2010

Welke concrete acties zullen daartoe in het komende begrotingsjaar worden ondernomen?

- Opstellen van een notitie over jeugd en alcohol.
- Vergroten van de rookmelderdichtheid.

Grote projecten

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

- Start uitvoering van de actiepunten uit de wijkveiligheidsplannen.

Activiteiten komende periode 2011-2013

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Kengetallen per begrotingsjaar

Kengetallen ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in begrotingsjaar:

Kengetallen	realisatie	plan	plan	plan	plan	plan
10 Veiligheid	2008	2009	2010	2011	2012	2014
Aantal keren Asser aanpak toegepast ¹⁸⁾	7	3	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Rookmelderdichtheid ⁹⁹⁾	-	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Aantal gebruiksvergunningen ⁹⁹⁾	36	25	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

Ad ^{xv)} Bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage II

Financiën: middeleninzet (bedragen x € 1.000)

Programma 10 Veiligheid

Lasten en baten per beleidsproduct	Realisatie	Begroting		Meerjarenprognose		
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Openbare orde	754	843	932	932	932	932
Openbare veiligheid	3.088	3.875	4.140	4.198	4.011	4.961
Totaal lasten	3.842	4.718	5.072	5.130	4.943	5.893
Openbare orde	84	87	88	89	89	89
Openbare veiligheid	401	418	423	423	481	481
Totaal baten	485	505	511	512	570	570
Programmaresultaat vóór bestemming	3.357	4.213	4.561	4.618	4.373	5.323
Storting reserves	0	0	0	0	0	0
Beschikking reserves	0	0	0	0	0	0
Programmaresultaat na bestemming	3.357	4.213	4.561	4.618	4.373	5.323

Toelichting/analyse 2009-2010

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

Het resultaat na bestemming van het programma Veiligheid neemt toe met € 348.000 N.

Openbare Orde

De middeleninzet op dit beleidsproduct neemt toe met € 88.000 N. De bedrijfsvoeringskosten nemen toe met € 23.000 N. De 2% taakstelling ad € 2.000 V is verwerkt in de begroting. Een voordeel van € 45.000 ontstaat als gevolg van een lagere doorberekening van juridische inzet ten behoeve van de APV.

Ten behoeve van de Nazorg voor ex-gedetineerden wordt structureel een ambtelijke inzet gepleegd (€ 112.000 nadeel).

Openbare Veiligheid

De middeleninzet op dit beleidsproduct neemt toe met € 260.000 N. De toename van de bedrijfsvoeringskosten met € 223.000 wordt veroorzaakt door een hogere inzet ten behoeve van Brandpreparatie & -repressie en de Hulpverleningsdienst. Daarnaast hebben wij het vakteam Veiligheid versterkt en zijn er verschuivingen van inzet over andere producten geweest.

De kosten voor alarmering sirenes/rampen nemen toe met een bedrag van € 22.000. Als gevolg van autonome ontwikkelingen stijgen de lasten met € 11.000.

De bijdrage aan de Hulpverleningsdienst Drenthe neemt per saldo met € 4.000 toe. De bijdrage aan de Hulpverleningsdienst Drenthe (HVD) is opgenomen conform de begroting 2010 van de HVD en conform het besluit van uw raad in juni 2009. Deze bijdrage is €138.000 hoger dan 2009. De toename van de bijdrage wordt veroorzaakt door een kwaliteitsverbetering die al in 2008 in gang is gezet en de meerkosten van de vorming van een Noordelijke Meldkamer. De hogere bijdrage aan de HVD wordt voor het grootste gedeelte gedekt uit de vrijval van de bijdrage ad € 53.000 aan de GHOR en de verlaging van de bijdrage aan de Veiligheidsregio met € 81.000.

De eenmalige kosten voor het 250-jarig bestaan van de Brandweer (€ 25.000 N) zijn binnen het budget voor Brandpreparatie & -repressie opgenomen. In verband met de 2% taakstelling hebben wij een korting van € 16.000 toegepast op het budget voor Brandveiligheid thuis, opgenomen onder Brandpreventie. Het saldo van de overige ontwikkelingen bedraagt € 9.000 V.

Meerjarenbegroting

€ De planontwikkeling voor de nieuwe huisvesting van de Brandweer is gaande. Het voorstel hierover met het uitvoeringskrediet en dekkingsplan leggen wij te zijner tijd ter afweging en besluitvorming aan u voor. Vooruitlopende daarop hebben wij in de jaarschijf 2013 van de meerjarenprognose, als aanname, alvast rekening gehouden met een structurele lastenuitzetting van € 445.000 in verband met de toekomstige exploitatie van de nieuwe kazernes. Ook hebben wij in 2013 een eenmalige financiële ruimte van € 500.000 in de planning opgenomen voor het afboeken van de boekwaarde van de huidige kazerne. Vanaf 2012 vervalt, zoals afgesproken, de tijdelijke extra middeleninzet voor het project verbetering brandveiligheid.

De nota 'Een Rode Jas die past' is eveneens verwerkt onder Openbare veiligheid. Conform de nota is een jaarlijkse groei van € 65.000 ten behoeve van de dagbezetting zichtbaar tot en met 2012. De bijdrage aan de Hulpverleningsdienst Drenthe is financieel conform de begroting 2010 en de meerjarenbegroting van de HVD opgenomen.

Tenslotte wordt in de meerjarenbegroting ten behoeve van de Hulpverleningsdienst Drenthe een hogere bijdrage zichtbaar als gevolg van volume-effecten (€ 5000 structureel per jaar), de begroting 2010 en meerjarenbegroting van de HVD (totaal € 18.000 vanaf 2011). In 2012 wordt in onze meerjarenbegroting de oorspronkelijke inzet van de bijdrage aan de Veiligheidsregio met € 30.000 verlaagd.

Middeleninzet en dekkingsmaatregelen uitvoering Collegeprogramma

Uitvoeringsbudgetten, projectbudgetten, dekkingsmaatregelen en ruimtescheppende maatregelen.

Omschrijving/planning uitvoering (bedragen x € 1.000)	2010	2011	2012	2013
1. Activiteiten-/programmabudgetten				
Verbeteren gemeentelijke voorbereiding rampenbestrijding.	-	-	-	-
Vorming Veiligheidsregio (kwaliteitsslag GHOR/RBD).	148	150	150	150
Overige ontwikkelingen Veiligheidsregio.	-	-	-	-
Informatievoorziening handhaving/veiligheidsketen verbeteren.	-	-	-	-
Opleiden en aanstellen buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's).	-	-	-	-
2. Projecten				
3. Dekkingsmaatregelen				
Bestaand opleidings- en automatiseringsbudget	-	-	-	-
4. Opgenomen RSM'en 2009-2012				
Openbare veiligheid: regionale samenwerking materieel/personeel.	50	50	50	50

4.11. Programma Duurzaamheid en milieu

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

- 1 *Vergroten van de duurzaamheid in Assen, door:*
 - a. De lokale CO₂-uitstoot verminderen en/of te compenseren.
 - b. Bevorderen van duurzaam ondernemen.
 - c. Vergroten van de sociale duurzaamheid.

- 2 *Hogere milieukwaliteit.*

- 3 *Inzamelen en laten verwerken van afvalstoffen.*
 - a. Beperken van het afvalaanbod.
 - b. Meer scheiding en hergebruiken.
 - c. De kosten voor de burger zo laag mogelijk houden.

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Vastgesteld

Afvalstoffenplan 2005-2010	2004
Beleidsnota Natuur- en Milieueducatie Gemeente Assen	2008
Collegeprogramma 2006-2010	2006
Duurzaamheidsvisie 2009-2015	2009
Op de boeg golf van ontwikkelingen 2008-2013	2008

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

Ad 1a. Verminderen en/of compenseren CO₂-uitstoot.

- Energiebesparing in de inrichting van de openbare ruimte, in de bestaande bouw, bij nieuwbouw en utiliteitsbouw, waaronder het maatschappelijk vastgoed.
- Stimuleren van opwekking en gebruik van duurzame energie.
- Stimuleren van fietsgebruik, openbaar vervoer en overige duurzame mobiliteit.
- Gefaseerde verduurzaming van het gemeentelijk wagenpark.
- Meer bewustwording van milieugedrag (dieren, planten en duurzaamheid) bij kinderen en volwassenen.

Ad 1b. Bevorderen van duurzaam ondernemen.

- Stimuleren duurzame bedrijvigheid.
- Stimuleren Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO).

Ad 1c. Bevorderen van sociale duurzaamheid.

- Wij zetten in op het realiseren van duurzaam ingerichte wijken.
- Gemeentelijk duurzaam inkopen.
- Stimuleren Maatschappelijk Betrokken Ondernemen (MBO).

Ad 2. Hogere milieukwaliteit.

- Minder geluidsoverlast door wegverkeer en bedrijvigheid en minder bodemverontreiniging.

Ad 3. Inzamelen en laten verwerken van afvalstoffen.

- Minder restafval per huishouden.
- Meer scheiding en hergebruik van afval.
- Intensivering voorlichting en communicatie over preventie, scheiding en hergebruik van afvalstromen.

Indicatoren per bestuursperiode

Indicatoren ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in bestuursperiode:

Indicatoren	plan	realisatie	plan	realisatie	plan	plan	plan
	2006		2008		2010	2012	2014
Mate van CO ₂ neutraliteit van Assen vanaf 2009 ⁹⁹⁾	-	100,30	-	100,91	100,97	100,85	100,73
Mate van tevredenheid over dienstverlening Milieupark ⁹⁹⁾	-	-	-	-	p.m.	p.m.	p.m.
Mate van tevredenheid over afvalinzameling ⁹⁹⁾	-	-	-	-	p.m.	p.m.	p.m.

Ad ^{xx)} Bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage II

Activiteiten 2010

Welke concrete acties zullen daartoe in het komende begrotingsjaar worden ondernomen?

Ad 1a. Verminderen en/of compenseren CO₂- uitstoot.

- Pilot 'Energiebesparing bestaande woningvoorraad'.
- Realiseren energiebesparing maatschappelijk vastgoed, waaronder Stadhuis.
- Realiseren energiebesparing openbare verlichting.
- Het concept 'CO₂-neutraal bouwen' implementeren in planontwikkeling uitleg en bestaande stad.
- Bevorderen openbaar vervoer (inzet servicebussen en betere doorstroming).
- Compensatie maatregelen voor CO₂-uitstoot, (zie ook programma Stadsontwikkeling, uitvoering meerjarenprogramma Groen).
- Bewustwording en draagvlak voor duurzaamheid versterken (Week van de Vooruitgang, autoloze zondag, ik en mijn gemeentedag).

Ad 1b Bevorderen van duurzaam ondernemen.

- Uitvoeren energiescans.
- Introduceren, toepassing en versterken parkmanagement.

Ad 1c. Bevorderen van sociale duurzaamheid.

- Ontwikkelen duurzame inrichting woonwijk in Kloosterveen III.
- Doorontwikkelen beleid duurzaam inkopen.
- Stimuleren van Maatschappelijk Verantwoord en Betrokken Ondernemen.

Ad 2 Hogere milieukwaliteit.

- Uitvoeren duurzaam terreinbeheer.

Ad 3. Inzamelen en laten verwerken van afvalstoffen.

- Beperken van het afvalaanbod, meer scheiding en hergebruik en zo de kosten voor de burger zo laag mogelijk houden.
- Uitwerken resultaten Onderzoek kostenstructuur afvalstoffenheffing, als opmaat voor het Afvalstoffenplan 2010-2014.
 - Evaluatie van het afvalstoffenplan 2005-2010, als opmaat voor het afvalstoffenplan 2010-2014.
 - Intensivering voorlichting en communicatie betreffende gescheiden inzameling en hergebruik, in combinatie met intensivering voorlichting/communicatie over zwerfafval.
 - Verwerking/aanbesteding overige composteerbare stromen als biomassa.

Grote projecten

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

Pilot energiebesparing bestaande woningvoorraad.

Thermografische foto's van Assen hebben in beeld gebracht waar de grootste warmteverliezen zich bevinden in de bestaande woningvoorraad. Deze warmteverliezen geven onnodig energieverbruik en CO₂-uitstoot weer. Met een pilot bij 3.000 woningen, op basis van een energiebesparingsplan, wil Assen deze warmtever-

liezen terugdringen, zodoende energie besparen en de CO₂-uitstoot reduceren. Deze pilot past daarmee perfect bij onze ambities om CO₂-neutraal te willen worden.

In een plan van aanpak gaan wij de nulmeting, doelstelling, mogelijke maatregelen, mogelijke financieringsconstructies (subsidie, revolving fund) en organisatievorm beschrijven om een passend aanbod te maken voor de eigenaren. Kortom: in een plan van aanpak beschrijven wij hoe de diverse doelgroepen het beste benaderd en overtuigd kunnen worden om in te gaan op het energiebesparingsplan. Daarbij maken wij gebruik van 'best practises' in den lande en wordt bijvoorbeeld via het woonwensenonderzoek expliciet gekeken hoe wij het beste 'achter de deur' van particulieren kunnen komen. Vooralsnog steken wij in op ontzorging en een duidelijke kosten-batenanalyse: er moet een makkelijke keuze gemaakt kunnen worden, die past bij de individuele situatie van de eigenaar. Ook de wijze van uitvoering, voorlichting, communicatie (met de thermografische foto's als beeldmateriaal) en evaluatie krijgen een plaats in ons plan van aanpak.

Wij hebben deze pilot opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Duurzaam Assen.

Activiteiten komende periode 2011-2013

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Ad 1. Assen CO₂-neutraal.

- Uitvoeringsprogramma Duurzaamheidsvisie 2009-2015.

Ad 2. Bevorderen van duurzaam ondernemen.

- Uitvoeringsprogramma Duurzaamheidsvisie 2009-2015.

Ad 3. Beperken van het afvalaanbod, meer scheiding en hergebruik om de kosten voor de burger zo laag mogelijk te houden.

- Vervolgacties naar aanleiding van de evaluatie van het afvalstoffenplan 2005-2010
- Opstellen afvalstoffenplan 2010-2014.
- Vervolgacties afvalstoffenplan 2010-2014.

Kengetallen per begrotingsjaar

Kengetallen ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in begrotingsjaar:

Kengetallen	realisatie	plan	plan	plan	plan	plan
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Terugdringing CO ₂ uitstoot ⁸⁸⁾		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Aantal klachten geluidsoverlast ⁸⁸⁾	-	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Aantal kilo's huishoudelijk afval per burger ⁸⁸⁾		604	609	609	609	609
Gem. afvalstoffenheffing per huishouden ⁸⁸⁾	€ 239,14	€ 239,14	€ 246,35	€ 250,00	€ 255,00	€ 260,00
% restafval ⁸⁸⁾		46 %	46 %	<46 %	<46 %	<46 %

Ad ^{xx)} Bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage II

Financiën: middeleninzet (bedragen x € 1.000)

Programma 11 Duurzaamheid en milieu

Lasten en baten per beleidsproduct	Realisatie	Begroting		Meerjarenprognose		
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Milieubeleid	542	462	436	311	272	272
Huishoudelijk afval	7.441	7.361	7.543	7.627	7.459	7.543
Bedrijfsafval	1.964	1.930	1.931	1.931	1.931	1.931
Totaal lasten	9.948	9.753	9.910	9.869	9.662	9.746
Milieubeleid	0	0	0	0	0	0
Huishoudelijk afval	8.070	7.897	7.984	8.068	7.900	7.984
Bedrijfsafval	2.079	1.930	1.931	2.031	2.046	2.046

Totaal baten	10.149	9.827	9.915	10.099	9.946	10.030
Programmaresultaat vóór bestemming	-201	-74	-5	-230	-284	-284
Storting reserves	0	0	0	0	0	0
Beschikking reserves	0	0	0	0	0	0
Programmaresultaat na bestemming	-201	-74	-5	-230	-284	-284

Toelichting/analyse 2009-2010

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

De begrote middeleninzet neemt toe met € 69.000 en is als volgt opgebouwd.

Milieubeleid € 26.000 V

De middeleninzet daalt ten opzichte van de begroting 2009 met € 26.000. Dit wordt verklaard door lagere lasten in verband met Stimulering lokale klimaatinitiatieven (SLOK) van circa € 10.000 en door lagere bedrijfsvoeringkosten. De fluctuatie in de meerjarenprognose wordt veroorzaakt door een verdere daling van de lasten inzake SLOK.

De duurzaamheidsactiviteiten zijn in bovenstaande financiële opstelling nog niet meegenomen. Hiervoor zullen wij separate besluiten aan u voorleggen.

Huishoudelijk afval € 95.000 N

De middeleninzet neemt ten opzichte van begroting 2009 toe met € 95.000. Dit ontstaat door volume groei wat leidt tot extra kosten van € 77.000 en door hogere toerekening van € 122.000 vanuit het beheersproduct schoonhouden openbare ruimte wat een verschuiving is met het programma Stads- en wijkbeheer. Daarnaast is er sprake van een daling van de inkomsten uit deelfracties (oud papier, grofvuil en metaal) met € 45.000. Daarentegen is er sprake van een voordeel van € 23.000 door het inzamelen van papier niet meer uit te besteden aan een externe partij en nemen de inkomsten uit de afvalstoffenheffing met € 133.000 toe. De afvalstoffenheffing stijgt als gevolg van het opnemen van de kostenstijgingen in de heffing en de volumestijging (toename aantal huishoudens).

Bedrijfsafval € 0

De middeleninzet blijft ten opzichte van begroting 2009 gelijk. De stijging van de inkomsten in het meerjarenperspectief is het gevolg van verwerking taakstelling.

Middeleninzet en dekkingsmaatregelen uitvoering Collegeprogramma

Uitvoeringsbudgetten, projectbudgetten, dekkingsmaatregelen en ruimtescheppende maatregelen.

Niet van toepassing.

4.12. Programma Bouwen en wonen

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

1. *Beter aansluiten bij de woonbehoefte van (toekomstige) inwoners van Assen door:*
 - a. Voldoende woningen te bouwen, conform taakstelling regio.
 - b. Te voorzien in de behoefte aan keuzemogelijkheden.
 - c. Een duurzaam woningaanbod van hoge kwaliteit te creëren, onder meer door meer woningen in de bestaande stad te bouwen (duurzaam grondgebruik).
2. *Meer vraaggericht bouwen ten behoeve van woonconsumenten.*
3. *Meer integratie van wonen, welzijn en zorg in de wijken.*
4. *Meer sturing op het Ruimtelijk economisch beleid onder meer voor wonen, werken en recreëren.*

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Vastgesteld

Collegeprogramma 2006-2010	2006
Convenant voor de regiovisie (met betrekking tot verhoogde taakstelling)	2005
Convenant wonen, welzijn en zorg regio Groningen-Assen	2007
Duurzaamheidsvisie 2009-2013	2009
Nota grondbeleid 'Sturen met grond en beleid'	2005
Nota ouderenbeleid	2003
'Overeenkomst prestatieafspraken wonen 2006-2014' met wooncorporaties	2007
Regiovisie Groningen-Assen 2030	2007
Woonplan 'Groeien met kwaliteit'	2005

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

Ad 1a. Voldoende woningen bouwen, conform taakstelling regio.

- In de jaren tot 2020 gemiddeld 520 gerealiseerde woningen per jaar.

Ad 1b. Voorzien in de behoefte van woonconsumenten aan keuzemogelijkheden:

- Wij zorgen voor differentiatie in het aanbod van de gerealiseerde woningen naar:
 - Typologie: vrijstaand, 2/1 kap, rijen en appartementen.
 - Financieringscategorieën: goedkoop, middelduur en duur.
 - Bediening van alle doelgroepen (aandacht voor starters, lagere inkomens, ouderen, zorgvragers en gezinnen).
 - Huur en koop. Vertrekpunt is de differentiatie volgens het Woonplan.
- Wij bieden variatie in woonmilieus binnen de stad als geheel en in de wijken afzonderlijk, hetgeen bijdraagt in keuzemogelijkheden waardoor mensen in dezelfde wijk kunnen blijven wonen.

Ad 1c. Een duurzaam woningaanbod van hoge kwaliteit te creëren.

- 20% van de gerealiseerde woningen is levensloopbestendig c.q. aanpasbaar gebouwd waardoor mensen langer zelfstandig in de woning kunnen blijven wonen.
- Gemiddeld realiseren wij 115 nultredenwoningen per jaar.
- 35% van de nieuw te bouwen woningen wordt in de bestuursperiode tot en met 2010 in bestaand stedelijk gebied gerealiseerd.
- Stimulering van het bouwen door particulieren en bedrijven (waaronder corporaties, bouwers/ontwikkelaars) conform de uitgangspunten van de Asser School.

Ad 2. Meer vraaggericht bouwen ten behoeve van woonconsumenten:

- Jaarlijks realiseren wij gemiddeld 80 woningen gerealiseerd via particulier opdrachtgeverschap.

- Bij projectmatige bouw besteden wij aandacht aan consumentgericht bouwen (wenswonen).

Ad 3. Meer integratie van wonen, welzijn en zorg in de wijken.

- Wij bieden gebouwen en diensten op het terrein van zorg en welzijn aan, hetgeen bijdraagt aan het langer zelfstandig wonen (woonservicezones).

Ad 4. Meer sturing op het Ruimtelijk economisch beleid onder meer voor wonen, werken en recreëren.

- Door het actief inzetten van het grondbeleid en het Grondbedrijf waarborgen wij de continuïteit van de gewenste stedelijke ontwikkeling.

Indicatoren per bestuursperiode

Indicatoren ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in bestuursperiode:

Indicatoren	plan	realisatie	plan	realisatie	plan	plan	plan
	2006		2008		2010	2012	2014
Opgeleverde woningen (cum) BLS vanaf 2005 ^{31) 32)}	1.394	1.379	2.776	2.741	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Opgeleverde woningen (cum.) regio 2002 ^{31) 32)}	2.575	2.522	3.615	3.884	4.655	5.695	6.735
Opgeleverde huurwoningen (% van totaal) ^{31) 32)}	30%	33%	30%	30%	30%	30%	30%
Opgeleverde koopwoningen (% van totaal) ^{31) 32)}	70%	67%	70%	70%	70%	70%	70%
Meer bouwen in de bestaande stad ^{31) 32)}	35%	49%	35%	46%	35%	35%	35%

Ad ^{xxv)} Bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage II

Activiteiten 2010

Welke concrete acties zullen daartoe in het komende begrotingsjaar worden ondernomen?

Ad 1 Aansluiten bij de woonbehoefte van (toekomstige) inwoners van Assen:

- Aanpassen van de starterslening.
- Uitvoeren van het nog vast te stellen Woonplan voor de jaren 2010-2014.
- Uitvoering geven aan de Duurzaamheidsvisie voor de nieuwbouw en de bestaande bouw (zie ook programma Duurzaamheid).

Ad 3. Meer integratie van wonen, welzijn en zorg in de wijken.

- Het voortdurend bij elkaar brengen van en het maken van afspraken met aanbieders van diensten op het terrein van welzijn en zorg in de wijken, gericht op de realisatie van woonservicezones in de verschillende wijken.

Ad 4. Meer sturing op het Ruimtelijk economisch beleid ondermeer voor wonen, werken en recreëren.

- Uitvoering te geven aan het Woonplan en de nota Grondbeleid.

Grote projecten

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

Messchenveld II

Om Messchenveld in aanvulling op Kloosterveen en het Stadsbedrijvenpark voor woningbouw geschikt te maken zullen wij op korte termijn starten met het opstellen van het stedenbouwkundig plan, het bestemmingsplan, een Besluit- Milieueffectrapport en mogelijke aanvullende onderzoeken. In 2010 gaan wij het stedenbouwkundig plan en uitwerkingsplan opstellen. Vervolgens starten wij met de ruimtelijke procedure (bestemmingsplan) en procedure in het kader van de Wet milieubeheer (Besluit-m.e.r.).

Kloosterveen III

In de tweede helft van 2009 zal zowel de tracékeuze voor de ontsluiting van de Norgervaart (N373) naar de Balkenweg (N371), als de gebiedsontwikkeling vastgesteld moeten worden door de colleges van de provincie, de gemeente Midden-Drenthe en onze gemeente. Daarna gaan partijen het communicatietraject naar de

bevolking opstarten. Tot op heden is er geen definitieve keuze gemaakt voor het tracé en de daarmee gepaard gaande financiering. Belangrijk aspect hierbij is de verkeersoplossing over de Drentse Hoofdvaart en de stedenbouwkundige en landschappelijke inpassing van deze oplossing. De besluitvorming over het tracé en de financiering heeft een relatie met de discussie rondom het RSP-pakket (FlorijnAs). Uitgaande van overeenstemming met de provincie over het tracé en de financiering wordt verwacht dat in december 2009 het intergemeentelijk voorontwerpbestemmingsplan voor het totale plangebied ter inzage kan worden gelegd. Dit is echter wel sterk afhankelijk van de uitkomsten van de diverse onderzoeken die daarvoor noodzakelijk zijn (onder andere flora en fauna). 2010 Zal in het teken van de planologische procedures staan. Daarnaast zullen wij diverse grondaankopen in het gebied doen. Tevens zal de provincie de civieltechnische voorbereidingen van het wegtracé oppakken.

Activiteiten komende periode 2011-2013

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

- Voortzetting van het beleid zoals dat voor 2009 is verwoord.
- Uitvoering geven aan de activiteiten vanuit het duurzaamheidsbeleid.
- Uitvoering geven aan de activiteiten uit het Woonplan.

Kengetallen per begrotingsjaar

Kengetallen ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in begrotingsjaar:

Kengetallen	realisatie	plan	plan	plan	plan	plan
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Opgeleverde woningen (per jaar BLS) ¹⁹⁾	670	1.034	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Opgeleverde woningen (per jaar regio) ¹⁹⁾	670	520	520	520	520	520
Opgeleverde huurwoningen (per jaar) ¹⁹⁾	204	160	160	160	160	160
Opgeleverde koopwoningen (per jaar) ¹⁹⁾	466	360	360	360	360	360
Totaal aantal woningen in Assen per 31-12 ¹⁹⁾	29.220	29.720	30.220	30.720	31.220	31.720

Ad ^{xx)} Bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage II

Financiën: middeleninzet (bedragen x € 1.000)

Programma 12 Bouwen en wonen

Lasten en baten	realisatie	begroting		meerjarenprognose		
Per beleidsproduct	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Bouwgrondexploitatie	19.508	37.102	25.948	33.503	22.249	5.043
Wonen	155	258	200	485	185	185
Bouwzaken	2.322	2.314	2.476	2.251	2.351	2.351
Totaallasten	21.986	39.674	28.624	36.239	24.785	7.579
Bouwgrondexploitatie	24.742	25.542	15.509	24.606	9.543	8.996
Wonen	1.250	15	15	40	40	40
Bouwzaken	2.484	2.375	1.875	1.775	2.025	2.225
Totaal baten	28.476	27.932	17.399	26.421	11.608	11.261
Programmaresultaat vóór bestemming	-6.490	11.742	11.225	9.818	13.177	-3.682
Stortingreserves	6.840	0	0	0	0	3953
Beschikkingreserves	384	11.560	10.479	9.197	12.706	0
Programmaresultaat na bestemming	-34	182	746	621	471	271

Toelichting/analyse 2009-2010

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

De middeleninzet voor het programma Bouwen en wonen neemt ten opzichte van 2009 toe met € 564.000 (N). De belangrijkste verschillen zijn hieronder nader toegelicht.

Bouwgrondexploitatie

Het budget bouwgrondexploitatie wordt bepaald door de begroting van het Grondbedrijf. De verrekening met het Grondbedrijf is in bovenstaande opstelling geïncorporeerd. Voor nadere onderbouwing wordt verwezen naar de meerjarenprognose van het Grondbedrijf.

Wonen.€ 58.000 V

In 2010 laten wij de intensieve inzet op Wonenbeleid voor het realiseren van de verhoogde taakstelling qua bouwproductie vervallen. Ten opzichte van 2009 is derhalve een voordeel van € 58.000.

Bouwzaken 663.000 N

Hogere bedrijfsvoeringskosten (€ 162.000 nadelig). Dit wordt enerzijds veroorzaakt door de reguliere prijsstijging in de kosten van de bedrijfsvoering en anderzijds doordat er meer uren zijn toegerekend op het gebied van advisering, ontwerp, planologie en vergunningverlening.

De raming van de baten uit de bouwleges komt uit op € 1.875.000 en is daarmee € 500.000 lager dan vorig jaar. Dit op basis van de actuele raming van de bouwproductie en de planning van de grotere bouwprojecten.

De fluctuatie in de meerjarenprognose wordt veroorzaakt door de afloop van het nieuwe beleid van het Collegeprogramma en de aanvullende dekkingsmaatregelen 2011/2012.

Middeleninzet en dekkingsmaatregelen uitvoering Collegeprogramma

Uitvoeringsbudgetten, projectbudgetten, dekkingsmaatregelen en ruimtescheppende maatregelen.

Omschrijving/planning uitvoering (bedragen x € 1.000)	2010	2011	2012	2013
1 Activiteiten-/programmabudgetten				
Verhoogde bouwproductie	200	0	0	0
2. Projecten				
Beleid startersleningen	0	0	0	0
Woonplan (2008)	0	0	0	0
Woonservicezones (2008)	0	0	0	0
Maatregelen scheefwonen (2008)	0	0	0	0
Startersleningen (2008)	300	0	0	0
3. Dekkingsmaatregelen				
Inkomsten ten gevolge van verhoogde bouwproductie (leges e.d.)	200	0	0	0
Vorbereiding startersleningen (via regulier werk)	0	0	0	0
4. Opgenomen RSM'en 2009-2012				
Bouwen en wonen: efficiency gemeentebrede handhaving	50	50	50	50

4.13. Programma Algemene dekking

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

- 1 *Onze besteding en het beheer van gemeenschapsgeld is zorgvuldig, efficiënt, transparant en resultaatgericht.*
- 2 *Duurzaam evenwicht tussen lasten en baten waarbij de lasten op evenwichtige wijze gespreid worden over huidige en komende generaties.*
- 3 *Ons gemeentelijk weerstandsvermogen is op voldoende niveau.*
- 4 *Voor zover de middelenvoorziening bestaat uit belastingheffing geschiedt dit naar redelijkheid en billijkheid en op basis van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur in het belastingrecht.*
- 5 *De tarieven van de gemeentelijke heffingen zijn waar mogelijk kostendekkend. Er vindt geen boven-trendmatige tariefaanpassing plaats.*
- 6 *Efficiënte en risicomijdende financiering van onze uitgaven.*

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Vastgesteld

Algemene Wet inzake rijksbelastingen	1959
Belastingverordeningen	Jaarlijks
Provinciaal beleidskader financieel toezicht	2008
Besluit Begroting en Verantwoording	2004
Bestuursakkoorden rijk/gemeenten	2007
Collegeprogramma 2006-2010	2006
Controleverordening (art. 213 GW)	2004
Financiële Verhoudingswet	1996
Financiële verordening 2009 (art. 212 GW)	2009
Gemeentelijk treasurystatuut	2007
Gemeentewet	1992
Invorderingswet	1990
Nota volumebeleid	1999
Regeerakkoord(en)	2007
Verordening collegeonderzoeken (art. 213 GW)	2009
Voorjaarsnota en Najaarsnota	Jaarlijks
Wet financiering decentrale overheden	2001/2009

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

- Ad 1. *De besteding en het beheer van gemeenschapsgeld is zorgvuldig, efficiënt, transparant en resultaatgericht.*
- Een adequaat en evenwichtig voorzieningenniveau voor de Asser burger nu en in de toekomst.
 - Onze beleidsuitvoering is rechtmatig, doelmatig en doeltreffend.
 - De presentatie van onze beleidsuitvoering is voor de Asser burger transparant.
- Ad 2. *Duurzaam evenwicht tussen lasten en baten waarbij de lasten op evenwichtige wijze gespreid worden over huidige en komende generaties.*
- De gemeentebegroting is structureel sluitend.
 - De uitwerking van het Collegeprogramma 2010-2014 voorziet in een sluitend financieel dekkingsplan.

- Wij dragen zorg voor de toereikendheid van en de continuïteit in de verkrijging van algemene dekkingmiddelen, waaronder belastingen.
- Het provinciaal financieel toezicht is repressief.

Ad 3. *Het gemeentelijk weerstandsvermogen is op voldoende niveau.*

- Risico's in de beleidsuitvoering en de bedrijfsvoering zijn 'in control'.
- De reserves en voorzieningen zijn op voldoende niveau.
- Er is voldoende flexibiliteit in de begroting om in te kunnen spelen op onvoorziene ontwikkelingen.

Ad 4. *Voor zover de middelenvoorziening bestaat uit belastingheffing geschiedt dit naar redelijkheid en billijkheid en op basis van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur in het belastingrecht.*

- Wij voeren een rechtvaardig invorderingsbeleid. .
- De maximale wettelijke ruimte in het kwijtscheldingsbeleid wordt benut.

Ad 5. *De tarieven van de gemeentelijke heffingen zijn waar mogelijk kostendekkend. Er vindt geen boven-trendmatige tariefaanpassing plaats.*

- De tarieven van bestemmingsheffingen en leges zijn, waar mogelijk, kostendekkend.
- De algemene heffingen stijgen jaarlijks niet meer dan met het inflatiepercentage.
- Nieuw beleid leidt niet tot extra lastenverzwaring voor de burger.

Ad 6. *Efficiënte en risicomijdende financiering van gemeentelijke uitgaven.*

- Financiering en belegging vindt plaats met het oog op uitoefening van de publieke taak en beperking van de schuldenlast voor toekomstige generaties, zoals vastgelegd in het treasurystatuut.
- Wij maken optimaal gebruik van externe middelen voor de medefinanciering van gemeentelijke taken, projecten en activiteiten.

Indicatoren per bestuursperiode

Indicatoren ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in bestuursperiode:

Indicatoren	plan	realisatie	plan	realisatie	plan	plan	plan
	2006		2008		2010	2012	2014
Goedkeurende accountantsverklaring ¹¹⁾ :							
Getrouwheid	ja	ja	ja	ja	ja	p.m.	p.m.
Rechtmatigheid	ja	ja	ja	ja	ja	p.m.	p.m.
Repressief financieel toezicht ¹²⁾	ja	ja	ja	ja	ja	p.m.	p.m.
Weerstandsratio ¹³⁾	-	-	-	1,36	1,69	p.m.	p.m.
Lokale lastendruk per huishouden (max +2%/j) ¹³⁾	€ 60€	€ 60€	€ 61€	€ 61€	€ 631	p.m.	p.m.
Omvang bedrijfsvoering (in % begroting) ¹³⁾	22,6 %	23,1 %	22,8 %	20,5 %	23,0%	p.m.	p.m.
Omvang overhead (in % bedrijfsvoering) ¹³⁾	-	-	24,2 %	23,3 %	22,7%	p.m.	p.m.

Ad ^{xx)} Bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage II

Activiteiten 2010

Welke concrete acties zullen daartoe in het komende begrotingsjaar worden ondernomen?

Ad 1. *De besteding en het beheer van gemeenschapsgeld is zorgvuldig, efficiënt, transparant en resultaatgericht.*

- Evalueren en waar nodig in aangepaste vorm voortzetten van het volumebeleid met oog op de groei van de stad.
- Uitvoeren van tenminste twee onderzoeken naar doelmatigheid en doeltreffendheid van de beleidsuitvoering (conform verordening collegeonderzoeken).
- Opstellen en uitvoeren van en implementeren van noodzakelijke verbeteracties uit het AO/IC plan 2010 (waaronder het gemeentelijk inkoopproces).
- Opstellen kaderstellende notitie over de gemeentelijke bedrijfsvoering.
- Inhoud, omvang en lay-out van de gemeentelijke jaarverslag en jaarrekening zijn compact, transparant en eenvoudig toegankelijk.
- Er is een plan van aanpak voor het versnellen van het jaarrekening-/verantwoordingsproces.

- De middeleninzet voor uitvoering van de Wmo-taken is in samenhangend verband in de toelichting op de begroting zichtbaar.

Ad 2. Duurzaam evenwicht tussen lasten en baten waarbij de lasten op evenwichtige wijze gespreid worden over huidige en komende generaties.

- Bewaken van en sturen op sluitend blijvende begroting/exploitatie 2010.
- Rapportage over stand van de uitvoering begroting via de Voorjaarsnota en Najaarsnota 2010.
- Monitoren en managen van de financiële gevolgen economische recessie.
- Uitwerking Collegeprogramma 2010-2014 waaronder opstellen financieel dekkingsplan.
- Opstellen begroting 2011 en meerjarenprognose 2012-2015, met bijbehorend dekkingsplan.
- Nieuw beleid c.a. 2010 is gedekt op basis van het principe 'nieuw voor oud'.
- Voorbereiding stopzetting projectmatige gefinancierde beleidsintensivering 2006-2010 loopt
- Idem voor wat betreft de realisatie aanvullende dekkingsmaatregelen 2011/2012 ad € 2,8 mln.
- Het gemeentelijk activerings- en afschrijvingsbeleid wordt door ons geëvalueerd en waar nodig geactualiseerd.

Ad 3. Het gemeentelijk weerstandsvermogen is op voldoende niveau.

- Weerstandsparameters worden doorontwikkeld, vastgesteld en het gemeentelijk risicobeleid wordt verder ingevuld.
- Wij voeren planmatige risico-inventarisatie, -analyse en een daarop afgestemd risicobeheer uit.
- De risico's uit de paragraaf weerstandsvermogen van begroting en jaarrekening zijn gekwantificeerd.

Ad 4. Voor zover de middelenvoorziening bestaat uit belastingheffing geschiedt dit naar redelijkheid en billijkheid en op basis van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur in het belastingrecht

- Continuering van een rechtvaardig invorderings- en actief kwijtscheldingsbeleid.

Ad 5. De tarieven van de gemeentelijke heffingen zijn waar mogelijk kostendekkend. er vindt geen boven-trendmatige tariefaanpassing plaats.

- Het tarief voor rioolrecht bedraagt in 2010 conform het GRP 2009-2012 € 174,96. De afvalstoffenheffing voor eenpersoons- en meerpersoonshuishoudens bedragen respectievelijk € 196,39 en € 266,82.
- De opbrengsten en de tarieven voor de Ozb zijn gebaseerd op de Woz-waarden per 01-01-2009.
- De Ozb-opbrengst is gebaseerd op een trendmatige stijging van 1,25 %.
- Invordering van Ozb, rioolrecht en van de afvalstoffenheffing verloopt in 2010 via gecombineerde aanslag met mogelijkheden voor gespreide betaling door middel van automatische incasso.
- Het tarief toeristenbelasting is in 2010 verhoogd van € 0,77 naar € 0,85 per overnachting.

Ad 6. Efficiënte en risicomijdende financiering van gemeentelijke uitgaven.

- Permanente en passende financiering van de gemeentelijke uitgaven.
- Optimaal renderende belegging van de opbrengst van de Essent-aandelen binnen de daarvoor geldende kaders.
- Veilig stellen van de vaste financiering voor in uitvoering genomen grote projecten, waaronder het Cultureel Kwartier, de centrumvoorzieningen Kloosterveste, de FlorijnAs-projecten et cetera.
- Kwaliteitsverbetering van de interne informatievoorziening ten behoeve van het maken van liquiditeitsprognoses voor de korte en middellange termijn.
- Opstellen gemeentebrede investeringsplanning voor de middellange en lange termijn.

Grote projecten

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

Binnen dit programma zijn geen fysieke investeringsprojecten in voorbereiding of uitvoering.

Activiteiten komende periode 2011-2013

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Ad 1 De besteding en het beheer van gemeenschapsgeld is zorgvuldig, efficiënt, transparant en resultaatgericht.

- Verder verbeteren (financiële) lange termijnbeleid.

- Evaluatie en actualisering gemeentelijke volumebeleid.
- Jaarverslag en jaarrekening worden vanaf 2011 in de maand mei door uw raad behandeld/vastgesteld.

Ad 2 Duurzaam evenwicht tussen lasten en baten waarbij de lasten op evenwichtige wijze gespreid worden over huidige en komende generaties

- Opstellen sluitende jaarbegrotingen en meerjarenprognoses die in de tijd gezien in evenwicht zijn.
- De op projectbasis gefinancierde beleidsintensiveringen uit de bestuursperiode 2006-2010 zijn conform de planning afgebouwd.
- De aanvullende dekkingsmaatregelen 2011-2012 ad € 28 mln. structureel, uit de Begroting respectievelijk Voorjaarsnota 2009, zijn conform de planning gerealiseerd.

Ad 3 Het gemeentelijk weerstandsvermogen is op voldoende niveau

- Het gemeentelijke risicobeheer blijft in control.
- De daarvoor als achtervang benodigde weerstandscapaciteit is op peil.

Ad 4 Voor zover de middelenvoorziening bestaat uit belastingheffing geschiedt dit naar redelijkheid en billijkheid en op basis van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur in het belastingrecht

- Continuering van de bestaande inzet.

Ad 5 De tarieven van de gemeentelijke heffingen zijn waar mogelijk kostendekkend. er vindt geen boven-trendmatige tariefaanpassing plaats.

- Het tarief voor het rioolrecht is conform het Gemeentelijk Rioleringsplan tot 2012 gefixeerd op afgerond € 175 per aansluiting.
- Het tarief voor de toeristenbelasting loopt in de pas met de tarieven in de omliggende Drentse gemeenten.
- Voor het overige is sprake van continuering van de bestaande inzet.

Ad 6 Efficiënte en risicomijdende financiering van gemeentelijke uitgaven.

- Continuering van de bestaande inzet.

Kengetallen per begrotingsjaar

Kengetallen ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in begrotingsjaar:

Kengetallen	realisatie	plan	plan	plan	plan	plan
13. Algemene dekking	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Omvang algemene uitkering (Asser aandeel in % van totaal) ¹⁴⁾	0,40 %	0,390%	0,386%	0,388%	0,387%	0,386%
Minimale omvang algemene reserve (€ per inwoner) ¹³⁾	100	100	100	100	100	100
Renterisiconorm (bedragen x € 1.000) ⁸⁸⁾	11.721	10.455	48.000	48.000	48.000	48.000
Kasgeldlimiet (bedragen x € 1.000) ⁸⁸⁾	15.828	18.275	20.400	20.400.	20.400.	20.400.
Vaste schuld per inwoner ⁸⁸⁾	807	788	907.	1.235	1.467.	1.320.

Ad ^{xx)} Bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage II

Financiën: middeleninzet (bedragen x € 1.000)

Programma 13 Algemene dekking

Lasten en baten per beleidsproduct	Realisatie	Begroting		Meerjarenprognose		
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Onvoorzien	0	290	300	310	320	330
Belastingheffing en invordering	300	241	302	312	322	332
Beleggingen	19	19	11	11	11	11
Financiering en liquiditeit	281	324	269	269	269	269
algemene uitkering	6	8	0	0	0	0
btw-Compensatiefonds (BCF)	324	290	325	325	325	325
Overige algemene dekkingsmiddelen	4.923	-626	-574	804	590	473

Bedrijfsvoering	4.116	1.023	731	1.459	1.509	2.759
Totaal lasten	9.969	1.569	1.364	3.490	3.346	4.499
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Belastingheffing en invordering	10.232	10.805	11.260	11.643	11.923	12.220
Beleggingen	4.895	2.780	580	580	580	580
Financiering en liquiditeit	5.098	3.663	6.164	6.164	6.764	6.764
algemene uitkering	62.857	67.316	71.391	71.138	70.715	70.305
btw-Compensatiefonds (BCF)	0	0	0	0	0	0
Overige algemene dekkingsmiddelen	3857	945	0	0	0	0
Bestemmingsreserves /voorzieningen	0	0	0	0	0	0
Bedrijfsvoering	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	86.939	85.509	89.395	89.525	89.982	89.869
Programmaresultaat vóór bestemming	-76.970	-83.940	-88.031	-86.035	-86.636	-85.370
Storting reserves	5.608	2.367	3.752	3.767	3.782	3.797
Beschikking reserves	13.003	2.656	2.880	1.252	1.172	1.095
Programmaresultaat na bestemming	-84.365	-84.229	-87.159	-83.520	-84.026	-82.668

Toelichting/analyse 2009-2010

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

Het resultaat van het programma Algemene Dekking valt in totaal € 2,9 mln. gunstiger uit dan in 2009. Hieraan ligt een breed scala van mutaties aan ten grondslag. Wij noemen daarvan hierna in het kort de belangrijkste elementen:

- De heffing en invordering van de algemene belastingen resulteert in een voordeel van € 0,4 mln. Dit is het directe gevolg van prijs- en volume-effecten. Bij de opbrengstraming van de Ozb is rekening gehouden met een nominale stijging van 1,25%.
- De producten financiering en belegging (waaronder de renteverdeling) vertonen per saldo een voordeel van ruim € 0,6 mln. Dit is te verklaren door een renteverlaging van 1%. Verder hebben wij meer bespaarde rente kunnen toerekenen aan de eigen financieringsmiddelen (waaronder over de opbrengst Essent-aandelen). Deze hogere toerekening wordt gecompenseerd met het vervallen dividend. Tevens kunnen wij hiermee de bouwrente voor het Cultureel Kwartier voor 2010 compenseren.
- De raming van de algemene uitkering is geactualiseerd op basis van de meicirculaire 2009. Daarbij is rekening gehouden met de afspraken uit het aanvullende bestuursakkoord Kabinet/VNG. De raming valt € 4,1 mln. hoger uit dan in 2009. Reden hiervan is omleiding/toevoeging aan het Gemeentefonds van de middelen voor maatschappelijke opvang ad € 3,7 mln. De tot en met 2009 nog bestaande doeluitkering is hiermee komen te vervallen. Voor onze gemeente verloopt deze omlegging vrijwel budgettair neutraal. De middelen blijven geormerkt voor de maatschappelijke opvang. De overige aanpassingen van de raming van de algemene uitkering resulteert per saldo in een voordeel van € 0,4 mln.
- De raming van het budget voor de overige algemene dekkingsmiddelen (inclusief btw-Compensatiefonds) vertoont een nadeel van ruim € 10 mln. ten opzichte van 2009. Belangrijkste oorzaak hiervan is de vrijval van de in 2009 op dit product geraamde inverdien-/stelposten voor loon- en prijsontwikkelingen, onderuitputting en taakmutaties in verband met de uitkering uit het Gemeentefonds. Budgettaire gevolgen hiervan maken vanaf 2010 onderdeel uit van de betrokken programmabudgetten. Het volumebudget 'Kloosterveste' is teruggebracht naar het voor 2010 afgesproken niveau, zoals opgenomen in het dekkingsplan van de begroting 2009. De budgetten voor dekking van de (onverdeelde) kosten van de bedrijfsvoering en van het voormalig/herplaatsbaar personeel lopen vrijwel parallel aan die van 2009. Het positieve resultaat van de gemeentebrede rentecalculatie is betrokken bij de analyse bij de producten 'financiering/belegging'.
- Op grond van de voor het komende jaar vastliggende mutaties in de reserves wordt er in 2010 per saldo € 1,2 mln. meer aan de reserves worden toegevoegd dan in de begroting 2009. Dit is het directe gevolg van het weer toepassen van de zogenaamde indexatie. In het kader van het dekkingsplan begroting 2009 is hiervan in 2009 eenmalig afgezien. Bovendien ligt de basis waarop de indexatie van toepassing is hoger dan in 2009. Het totaaleffect van de indexatie is gecalculiseerd op € 2,4 mln. Daar staat tegenoverdat de in 2009 gebudgetteerde eenmalige toevoeging aan de algemene reserve van € 1 mln. uit de vrijval van de lasten van DeSmelt in 2010 volgens plan is vervallen. Tot slot wordt op grond van hierover gemaakte

afspraken in € 0,3 mln. voor dekking van Wmo-gerelateerde taken/kosten aan de Wmo-reserve onttrokken. Alle voor 2010 gebudgetteerde mutaties in de reserves zijn gebaseerd op bestaand beleid

Voor meer achtergrondinformatie over en toelichting op de binnen het programma algemene dekking geraamde budgetten wordt in dit verband verwezen naar de paragrafen bedrijfsvoering, lokale heffingen en de treasuryparagraaf.

Middeleninzet en dekkingsmaatregelen uitvoering Collegeprogramma

Uitvoeringsbudgetten, projectbudgetten, dekkingsmaatregelen en ruimtescheppende maatregelen.

Omschrijving/planning uitvoering (bedragen x € 1.000)	2010	2011	2012	2013
1 Activiteiten-/programmabudgetten				
2. Projecten				
Versterking Reserve Grote Projecten conform CP 2006-2010	-	p.m.	p.m.	p.m.
3. Gemeente brede dekkingsmaatregelen				
Inzet algemene reserve	1.235	p.m.	p.m.	p.m.
Onderuitputting	-	-	-	-
Generieke korting 2% (voorheen scherper budgetteren/onderuitputting)	2.000	2.150	2.200	2.200
Inzet volume ruimte Kloosterveste	635	-	-	-
Vrijval afweegruimte	-	1.850	1.850	1.850
Afzien indexatie bestemmingsreserves AD	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Taakstellend pakket dekkingsmaatregelen 2011/2012 begroting 2009	-	800	2.800	2.800
Extra Dekkingsmaatregelen Voorjaarsnota 2009	-	-	-	900
Overige dekkingsmaatregelen (EKD-Gemeentefonds)	80	80	80	80
4. Vastgestelde bezuinigingen 2011/2012				
Bijstelling indexatie Fpu-voorziening	-	60	60	60
Overige maatregelen	-	80	74	74
Herziening renteaftspraken Grondbedrijf	-	-	300	300
Bijstelling indexatie reserves	-	-	200	200
Actualiseren rente uitgangspunten	-	-	100	100

5. Paragrafen

5.1. Inleiding

De beheersparagrafen zijn een instrument waarmee uw raad verder inhoud kan geven aan uw kaderstellende en controlerende rol. Net als de programma's vormen de paragrafen sinds 2004 een voorgeschreven vast onderdeel van de begroting en de jaarrekening.

De informatie in de paragrafen heeft tot doel uw raad, naast de begrotingsprogramma's, via een aantal daartoe specifiek aangewezen terreinen, extra inzicht te geven in ons gemeentelijk handelen, het daar achterliggende beleid en beheer en de daarvoor in het begrotingsjaar in te zetten middelen. Het gaat dan met name om beheersmatige zaken die in beginsel alle programma's raken en/of daar invloed op hebben. In dit hoofdstuk treft u de uitvoering van de volgende zeven paragrafen aan.

Paragraaf	
5.2. Lokale heffingen	5.2.1. Algemene beleidslijn 5.2.2. Fiscaal beleid en tarieven 5.2.3. Belastinginkomsten 5.2.4. Gemeentelijke belastingdruk 5.2.5. Bijzonderheden en ontwikkelingen
5.3. Weerstandsvermogen	5.3.1. Inleiding 5.3.2. Algemene beleidslijn 5.3.3. Weerstandscapaciteit 5.3.4. Risico's en risicomanagement
5.4. Instandhouding kapitaalgoederen	5.4.1. Inleiding 5.4.2. Kaders 5.4.3. Algemene kaders 5.4.4. Wegen 5.4.5. Overige infrastructuur 5.4.6. Riolering en water 5.4.7. Groen 5.4.8. Begraven 5.4.6. Gebouwen
5.5. Treasuryparagraaf	5.5.1. Financiering/treasury 5.5.2. Algemene beleidslijn 5.5.3. Beleidsinvulling 5.5.4. Treasurybeheer 5.5.5. Toepassing kasgeldlimiet en renterisiconorm 5.5.6. Koers- en kredietrisicobeheer 5.5.7. Liquiditeits- en financieringsrisicobeheer 5.5.8. Berekening EMU-saldo gemeente Assen
5.6. Bedrijfsvoering	5.6.1. Algemene beleidslijn 5.6.2. Personeel & Organisatie 5.6.3. Facilitaire ondersteuning 5.6.4. Planning en control 5.6.5. Communicatiebeleid 5.6.6. Middeleninzet bedrijfsvoering 2010
5.7. Verbonden partijen	5.7.1. Doel 5.7.2. Verbonden partij 5.7.3. Algemene beleidslijn 5.7.4. Inventarisatie verbonden partijen
5.8. Paragraaf Grondbeleid	5.8.1. Nota grondbeleid 5.8.2. Realisering beleidsdoelstellingen in 2010

- 5.8.3. Grondexploitatiewet
- 5.8.4. Financieel beleid Grondbedrijf
- 5.8.5. Begroting
- 5.8.7. Algemene reserve van het Grondbedrijf
- 5.8.8. Toelichting meerjarenprojectie algemene reserve

5.2. Lokale heffingen

5.2.1. Algemene beleidslijn

De paragraaf Lokale heffingen geeft inzicht in het beleid, de beleidsvoornemens, ontwikkelingen en de uitvoering van dit beleid, zoals dat voor de lopende bestuursperiode in het Collegeprogramma 2006-2010 is vastgelegd en zal worden gerealiseerd.

Het fiscale beleid wordt uitgevoerd overeenkomstig de fiscale wetgeving, de gevormde jurisprudentie en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, zoals die gelden voor het belastingrecht.

Daarnaast zijn rechtvaardigheid, redelijkheid en billijkheid zowel bij de heffing als bij de invordering de bepalende elementen.

Bij de bestemmingsheffingen, zoals de afvalstoffenheffing, rioolrechten, begraafrechten, leges en marktgeld (retributies) is het uitgangspunt volledige kostendekking. Hier geldt dan ook het profijtbeginsel in enge dan wel in ruime zin. Omdat de wetgeving het maken van winst op deze heffingen uitsluit, betaalt de burger gemiddeld niet meer dan de kostprijs voor het afnemen van deze gemeentelijke producten en diensten.

De onroerendezaakbelastingen, de precariobelasting en de toeristenbelasting zijn algemene belastingen en hebben het karakter van algemeen dekkingsmiddel en vloeien als zodanig in de algemene middelen van de gemeente. De tarieven voor deze belastingen zijn, voor zover ze niet leiden tot onredelijke en willekeurige belastingheffing, vrij. Hierdoor kunnen de opbrengsten beleidsmatig worden ingezet.

De parkeerbelasting wordt geheven in het kader van parkeerregulering. De opbrengst wordt aangewend voor het op efficiënte en financieel verantwoorde wijze realiseren van het parkeerbeleid. Er geldt geen opbrengstnormering waardoor de opbrengst deels als algemeen dekkingsmiddel kan worden gebruikt.

Er is wel een maximumtarief voor de door te berekenen kosten voor het opleggen van een naheffingsaanslag bij niet-betalen, in de volksmond de 'parkeerbon'. Het wettelijk maximum is per 1 januari 2009 € 50 en wordt jaarlijks door het rijk geïndexeerd. In Assen is het tarief in juni 2008 vastgesteld op € 35.

5.2.2. Fiscaal beleid en tarieven

In deze bestuursperiode is het fiscale beleid gestoeld op de volgende uitgangspunten van het Collegeprogramma:

- Er is een terughoudend tarievenbeleid waarbij de tarieven in beginsel niet meer dan trendmatig, voor dit jaar 1,25%, worden aangepast.
- Nieuw beleid wordt niet gedekt door lastenverzwaring voor de burger.
- De verhoging van de tarieven voor de onroerendezaakbelastingen bedraagt voor 2010 gezien het voorgestane beleid eveneens 1,25%.
- De tarieven van de bestemmingsheffingen worden vastgesteld op basis van volledige kostendekking.
- Het tarief van de toeristenbelasting wordt gefaseerd in lijn gebracht met het advies van het Recreatieschap Drenthe.

Een en ander resulteert voor het belastingjaar 2010 in de volgende tarieven met bijbehorende (meer-) opbrengsten.

Opbrengsten en tarieven 2010 (bedragen x € 1.000)							
Heffing	Tarief 2009	Tarief 2010	Grondslag	in %	Opbrengst 2009	Opbrengst 2010	Toename
Ozb:							
▪ eigenaren woningen	n.n.b.	n.n.b.*	Woz-waarde	p.m.	5.517	5.746	229
▪ gebruikers niet-woningen	n.n.b.	n.n.b.*	Woz-waarde	p.m.	2.200	2.296	96
▪ eigenaren niet-woningen	n.n.b.	n.n.b.*	Woz-waarde	p.m.	2.838	2.953	115

* volgt op basis tariefvoorstel in decemberraad

Opbrengsten en tarieven 2010 (bedragen x € 1.000)							
Heffing	Tarief 2009	Tarief 2010	Grondslag	in %	Opbrengst 2009	Opbrengst 2010	Toename
Afvalstoffenheffing							
▪ eenpersoonshuishouden	187,47	196,39	huishouden	0	1.606	1.625	19
▪ meerpersoonshuishouden	257,79	266,82	huishouden	0	5.615	5.684	69
Rioolheffing	174,96	174,96	aansluiting	0	5.514	5.823	309
Toeristenbelasting	0,77	0,85	overnachting	10	185	200	15

5.2.3. Belastinginkomsten

Op basis van het beleid, de tarieven en volumeontwikkelingen is in de begroting 2010 een totale belastingopbrengst geraamd van € 29,3 mln. bruto. De samenstelling van de voor 2010 geraamde opbrengst en het beloop daarvan in vergelijking met de ramingen voor 2009, zien er als volgt uit.

Opbrengst gemeentelijke heffingen 2010 (bedragen x € 1.000)			
Gemeentelijke heffing	Raming 2009	Raming 2010	Mutatie
Onroerendezaakbelastingen (bruto)	10.555	10.995	440
Toeristenbelasting	185	200	15
Afvalstoffenheffing	7.221	7.309	88
Rioolrechten	5.514	5.822	308
Begraafrechten	589	580	- 9
Bouwleges	2.375	1.875	-500
Overige legesopbrengsten	1.051	1.033	-18
Precario	79	80	1
Marktgeden	128	128	-
Parkeergelden (straatparkeren)	1.427	1.337	-90
Bruto totaal	29.124	29.359	235
Af: derving in verband met kwijtschelding	629	629	-
Opbrengst gemeentelijke heffingen	28.130	28.730	235

5.2.4. gemeentelijke belastingdruk

Belastingdruk per huishouden in €							
Heffing/jaar	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ozb	284,36	294,31	175,00	179,80	183,40	187,07	189,41
Afvalstoffenheffing	278,16	278,16	258,24	262,44	257,79	257,79	266,82
Rioolrecht	167,88	171,24	171,24	171,24	171,24	174,96	174,96
Totaal	730,40	743,71	604,48	613,49	612,43	619,82	631,19

De belastingdruk zal in 2010 toenemen ten opzichte van 2009 van € 619,82 naar € 631,19 per huishouden. Bij de bepaling van de belastingdruk voor huishoudens wordt gekeken naar belastingen die zijn gerelateerd aan het wonen. Dit betekent dat de belastingdruk per huishouden wordt berekend aan de hand van de onroerendezaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de rioolrechten. Bij de afvalstoffenheffing wordt voor de vergelijking uitgegaan van een meerpersoonshuishouden. Bij een eenpersoonshuishouden wordt een korting toegepast.

5.2.5. Bijzonderheden en ontwikkelingen

Gecombineerde aanslag voor de onroerendezaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Medio oktober 2008 heeft de Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD) aangegeven met ingang van 2010 te stoppen met de inning van de afvalstoffenheffing en het rioolrecht voor de gemeente. Dit betekent dat de gemeente zelf gaat zorgen voor de heffing en inning van deze rechten. De riool- en afvalstoffenheffing worden in het vervolg samen met de onroerendezaakbelastingen geheven door middel van een gecombineerde aanslag.

Via de WMD werden de heffingen in zes termijnen geïnd. In de nieuwe situatie zal de burger ook de mogelijkheid worden geboden de aanslag in meerdere termijnen te betalen. Voorwaarde is dan wel dat gebruik gemaakt wordt van automatische incasso. De uitwerking komt in een afzonderlijk raadsvoorstel aan de orde.

Oplossing problematiek riool- en afvalstoffenheffing bij kamerverhuur

De bestaande landelijke problematiek - wie is de juiste belastingplichtige - met betrekking tot het opleggen van de aanslagen riool- en afvalstoffenheffing bij kamerverhuur wordt opgelost. Bij de nieuwe rioolheffing is het al mogelijk de aanslag op te leggen aan verhuurder. Voor de afvalstoffenheffing heeft de Minister toegezegd dit door middel van een wetswijziging zo spoedig mogelijk te realiseren. De verhuurder mag de heffingen doorberekenen aan de kamerhuurders.

De Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet Woz)

Voor het belastingjaar 2010 worden nieuwe Woz-waarden gebruikt voor de heffing van de onroerendezaakbelastingen. De nieuwe waarden zijn gebaseerd op het prijspeil van 1 januari 2009. De waardepeildatum ligt steeds één jaar voor het belastingjaar en blijft daardoor actueel. De waarden worden elk jaar herzien. Door de actualiteit van de waarde kan deze mede voor andere doeleinden, zoals hypotheekverstrekking, worden gebruikt. Op basis van voorlopige analyses blijkt dat de verkoopprijzen als gevolg van de economische crisis onder druk staan.

Onroerendezaakbelastingen (Ozb)

Vanaf 2008 is de limitering van de onroerendezaakbelastingen (Ozb) vervallen. Wel heeft de regering een macronorm ingesteld voor de verhoging van de Ozb. De norm bedraagt voor dit jaar 4,30%. Bij overschrijding van de norm kan het rijk eventueel ingrijpen via een correctie van het volume van het Gemeentefonds.

Rioolheffing

Zoals vorig jaar al aangegeven is op 1 januari 2008 de Wet verankering en bekostiging gemeentelijke water-taken in werking getreden. Deze wet introduceert in artikel 228a van de Gemeentewet een nieuwe rioolheffing. Deze heffing komt in de plaats van het bestaande rioolrecht (een retributie op grond van artikel 229 van de Gemeentewet) en heeft het karakter van een bestemmingsheffing, waarmee de kosten kunnen worden verhaald om collectieve maatregelen te treffen die noodzakelijk zijn voor een doelmatige riolering en maatregelen ten aanzien van grond- en hemelwater. De nieuwe heffing moet uiterlijk per 2010 worden ingevoerd. De nieuwe wet maakt een onderscheid tussen de waterketen (afvoer van afvalwater) en het watersysteem (afvoer van hemelwater en grondwater) en biedt de gemeenten de keuze uit één of twee heffingen:

- Eén rioolheffing voor de waterketen en het watersysteem samen, of
- twee aparte heffingen voor waterketen en watersysteem.

De keuze voor één of twee heffingen hangt samen met de verwachting dat steeds vaker gekozen zal worden voor een fysieke scheiding van huishoudelijk- en bedrijfsafvalwater aan de ene kant en hemelwater en grondwater aan de andere kant (gescheiden rioolstelsels voor afvalwater en hemelwater). Deze scheiding van de waterketen en het watersysteem is een proces dat vele jaren zal duren. De wet laat het aan de gemeenten over of en wanneer in dit geleidelijke traject wordt gekozen voor de financiële ontvlechting.

De mogelijkheid blijft om ook in de toekomst te werken met één heffing, waaruit zowel de gemeentelijke waterketen- als watersysteemkosten worden bekostigd.

De keuze voor één heffing is logisch omdat inzameling en transport van huishoudelijk en bedrijfsafvalwater, hemelwater en grondwater nog steeds via een overwegend gemengd rioolstelsel plaatsvindt.

Voor 2010 wordt een nieuwe Verordening rioolheffing vastgesteld.

In het voorjaar van 2009 is het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) 2009-2012 vastgesteld. In het GRP is rekening gehouden met de meest actuele regelgeving met betrekking tot de Wet verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken en aanvullende regelgeving BBV.

Uw raad heeft besloten de rioolheffing voor de periode 2009-2012 te bevroren op een bedrag van € 17496. Met ingang van 2010 zal het oude rioolrecht worden vervangen door de rioolheffing. Deze verordening zal bij de behandeling van de begroting ook ter besluitvorming worden voorgelegd.

Parkeertarieven

Investeringslasten voor nog te realiseren parkeergarages in het Cultureel Kwartier en de Citadel en een transformatie van het parkeren op straat naar garageparkeren leiden bij gelijkblijvende parkeertarieven tot een negatief resultaat van het parkeerbedrijf.

Omdat het financiële uitgangspunt van het parkeerbedrijf kostendekking is, zijn de parkeertarieven daarom medio 2008 verhoogd. In 2010 stijgen de tarieven ten opzichte van 2009 met gemiddeld 10%.

Begraafrechten

De tarieven voor de begraafrechten worden niet aangepast. Uitgangspunt voor de tariefstelling is volledige kostendekking van de tot de heffingsgrondslag behorende kosten.

Leges, brandweerrechten en precariobelasting

Door de inwerkingtreding van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) komt er één integrale vergunning op het terrein van bouwen, wonen, monumenten, ruimte, natuur en milieu die bij één loket kan worden aangevraagd. Dit zal in de meeste gevallen de gemeente zijn.

Samen met de nieuwe regelgeving met betrekking tot de Europese Dienstenrichtlijn betekent dit dat er een nieuwe Legesverordening/tarieventabel moet worden vastgesteld. Dit zal plaatsvinden in de maand december van dit jaar.

Marktgeden

De tarieven van de week- en jaarmarkten worden ten opzichte van 2009 verhoogd voor de autonome kostenstijging. Uitgangspunt voor de tariefstelling is volledige kostendekking van de tot de heffingsgrondslag behorende kosten. De totale opbrengst voor de marktgeden is voor het komend jaar geraamd op € 131.000.

Toeristenbelasting

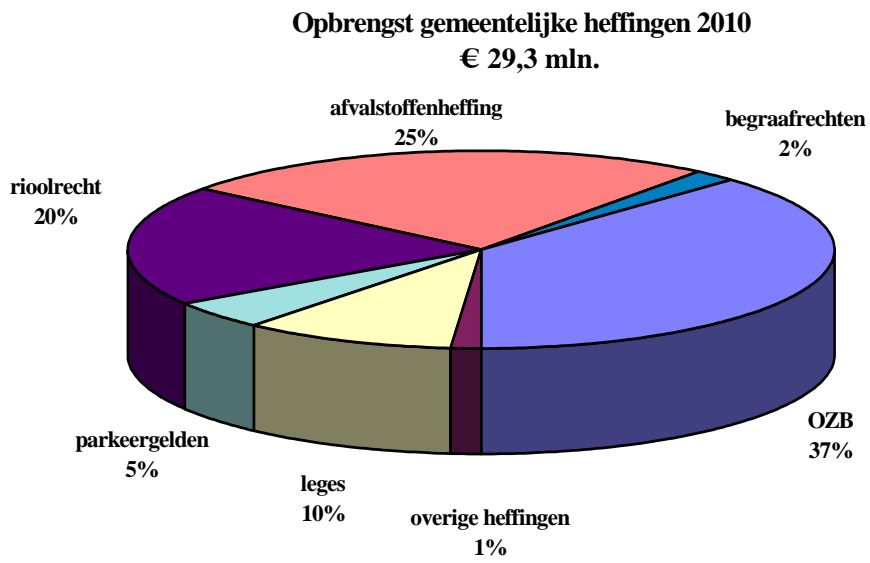
Het tarief van de toeristenbelasting is de afgelopen jaren gefaseerd in lijn gebracht met het advies van het Recreatieschap Drenthe in het kader van de harmonisatie van de tarieven van de toeristenbelasting in Drenthe. Het tarief gaat van € 0,77 naar € 0,85 per overnachting. Hiermee is het voor 2010 gewenste niveau bereikt. De opbrengst stijgt door de aanpassing met €19.000.

Kwijtschelding

De kwijtschelding wordt uitgevoerd volgens de Uitvoeringsregeling van de Invorderingswet 1990. Als inkomensvoets voor de kwijtschelding wordt de 100% bijstandsnorm gehanteerd. Dit betekent dat, afgezien van vermogen c.a., aanvragers met een inkomen op bijstandsniveau in principe voor kwijtschelding in aanmerking komen. Het is ook toegestaan normpercentages van 90 of 95 te hanteren. De 100%-norm is wel de bovengrens.

Kwijtschelding kan worden verleend voor de afvalstoffenheffing, de rioolrechten en de onroerendezaakbelasting. Omdat de gebruikersbelasting voor woningen is afgeschaft komt kwijtschelding van de onroerendezaakbelasting bijna niet meer voor; een eigen woning staat als vermogen kwijtschelding meestal in de weg.

De ministerraad heeft dit voorjaar ingestemd met een wetswijziging die het mogelijk maakt ook aan ondernemers kwijtschelding van gemeentelijke belastingen te verlenen. Het gaat dan uitsluitend om privébelastingen; dit om oneerlijke concurrentie tegen te gaan. Het wetsvoorstel biedt tevens de mogelijkheid bij de beoordeling van de aanvraag uit te gaan van de ruimere vermogensnormen uit de Wet werk en bijstand. Het wetsvoorstel wordt voor advies aan de Raad van State gezonden. Met de kwijtschelding is een bedrag van ruim € 0,6 mln. gemoeid. De uitvoering berust bij de Intergemeentelijke Sociale Dienst.

5.3. Weerstandsvermogen

5.3.1. Inleiding

Het weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de begroting is. Dit is van belang wanneer zich een financiële tegenvaller voordoet. Door aandacht te hebben voor het weerstandsvermogen kan worden voorkomen dat elke financiële tegenvaller ons dwingt tot bezuinigen. Het weerstandsvermogen is voldoende als financiële tegenvallers goed opgevangen kunnen worden en het saldo van de weerstandscapaciteit minus risico's positief is. Weerstandscapaciteit zijn alle middelen en mogelijkheden waarover de gemeente Assen beschikt om niet begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, te dekken, zonder dat de begroting en het beleid aangepast hoeven te worden.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen statisch en dynamisch weerstandsvermogen. Het statisch weerstandsvermogen wordt berekend door middel van de incidentele weerstandscapaciteit en het dynamisch weerstandsvermogen wordt berekend met behulp van de structurele weerstandscapaciteit.

Incidentele weerstandscapaciteit is de capaciteit die de gemeente Assen heeft om eenmalige tegenvallers op te vangen. Onder structurele weerstandscapaciteit verstaan wij de middelen die permanent inzetbaar zijn om tegenvallers op te vangen.

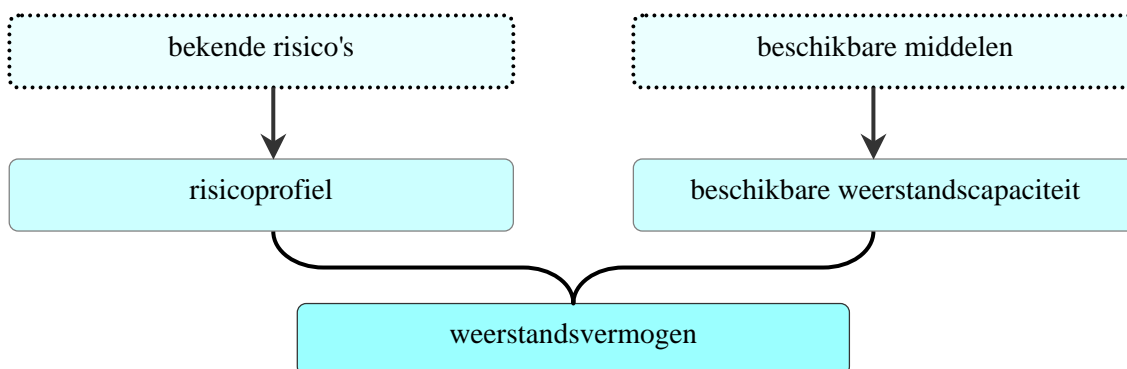
Tot de incidentele weerstandscapaciteit rekenen wij het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve, het saldo van onvoorzien incidenteel en de stille reserves.

Tot de structurele weerstandscapaciteit rekenen wij het saldo van onvoorzien structureel, de begrotingsruimte, de onbenutte belastingcapaciteit en de kostenreductie (bezuiniging).

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de risico's en de weerstandscapaciteit (de beschikbare middelen om eventuele tegenvallers op te kunnen vangen).

Schematisch is dit als volgt weer te geven:

5.3.2. Algemene beleidslijn

Onze beleidsuitvoering is gericht op:

- Voorkoming van niet-overzienbare en niet-beheersbare risico's en het tijdig signaleren van risicovolle aspecten in de beleidsvorming, beleidsuitvoering en risicovolle externe ontwikkelingen.
- Adequate en actuele risico-inventarisatie met daaraan gekoppeld toetsing, sturing en periodieke rapportage over ontwikkelingen.
- Monitoren van en rapporteren over, risico's uit externe niet-beïnvloedbare ontwikkelingen.
- Tijdig treffen van eenmalige en/of structurele financiële voorzieningen ter afdekking van risico's die voorzienbaar en kwantificeerbaar zijn.
- Zorg voor een adequate c.q. op het eigen gemeentelijk risicoprofiel afgestemde weerstandscapaciteit.

Vastgesteld beleidskader

- De veiligheidsmarge voor risicoafdekking in de algemene reserve is genormeerd op € 100 per inwoner
- De normering voor de weerstandsreserve grondexploitatie is conform de uitgangspunten van het vastgestelde grondbeleid.

5.3.3. Weerstandscapaciteit

Op basis van het 'normenkader financieel toezicht' worden de volgende bronnen tot de gemeentelijke weerstandscapaciteit gerekend. De bestemmingsreserves zijn echter verbonden aan vastgestelde beleidsintenties. Om de bestemmingsreserves daadwerkelijk in te zetten is te zijner tijd een besluit tot beleidswijziging van uw raad noodzakelijk.

Bron	(bedragen x € 1.000) Omvang eind 2010
Algemene reserve AD ruimte boven veiligheidsmarge ultimo 2010	-588
Reserve Grondbedrijf boven de weerstandsreserve ultimo 2010	18.683
Bestemmingsreserves ultimo 2010 (inclusief RGP)	53.868
Vrijmaken en inzetten van zogenaamde 'stille' reserves	p.m.
Inzet van onbenutte belastingcapaciteit	0
Extra bezuinigingen en/of ruimtescheppende maatregelen	0

5.3.4. Risico's en risicomanagement

Bij onze gemeente staat gestructureerd risicomanagement nog in de kinderschoenen. Wij hebben de risico's geïnventariseerd en voor zover mogelijk worden er financiële gevolgen aan de risico's toegekend en als dat nodig blijkt worden er maatregelen aan verbonden. Het proces van risicomanagement houdt een viertal stappen in: identificatie, analyse en beoordeling, beheersing van risico's en structurele inpassing in het beleid.

Wij hebben de risico's geïnventariseerd. Vervolgens hebben wij een inschatting gemaakt van de kans dat een gebeurtenis optreedt. De volgende stap is om ervoor te zorgen dat er iets met de risico's gebeurt: hoe gaan wij met risico's om?

Hieronder volgt een inventarisatie op hoofdlijnen van de risicofactoren, die een relatie hebben met de uitvoering van het voorgestelde beleid in deze begroting en de meerjarenprognose van de gemeente Assen. Voor de berekening van het weerstandsvermogen hebben wij de risico's gekwantificeerd door een inschatting te maken van de kans van optreden en de omvang van de mogelijke schade.

Risico's ten gevolge van externe niet beïnvloedbare factoren.

Kabinetsbeleid

Als gevolg van de economische crisis is de kans groot dat het Kabinet maatregelen neemt die de gemeenten in negatieve zin treffen, bij het financieel gezond maken van de rijksbegroting. Hierbij moeten wij bijvoorbeeld denken aan het naar beneden bij stellen van de doeluitkeringen en algemene uitkering. Wij schatten in dat er de komende jaren maatregelen op ons af komen die financieel gevolgen hebben voor de gemeente.

btw-compensatiefonds (BCF)

In 2003 is het btw-Compensatiefonds in werking getreden, waaruit de gemeenten de btw op overheidstaken kunnen declareren. In 2007 heeft de Belastingdienst een controle uitgevoerd op deze declaraties, resulterend in een verrekening voor de periode 2003-2006. Het risico van een naheffing is daardoor beperkt tot de periode vanaf 2007 tot heden.

Gemeentefonds; koppeling, nacalculatiesystematiek en ontwikkelingen in de economische crisis

Het Gemeentefonds en de hoogte van de uitkeringen daaruit zijn voor gemeenten een potentiële bron van financieel risico. Als gevolg van de economische crisis heeft het kabinet besloten om de systematiek in het Gemeentefonds 'samen trapje op samen trapje af' losgelaten. Deze systematiek gaat er vanuit dat als de uitgaven bij het Rijk toenemen de gemeenten in Nederland ook meer mogen uitgeven. Het kabinet heeft besloten om de loon- en prijsstijgingen niet te compenseren en de systematiek tot 2012 los te laten; dit betekent dat wij de mogelijke loonstijging zelf moeten opvangen binnen de begroting. Voorzichtigheidshalve hebben wij rekening gehouden met € 600.000. Op dit moment kunnen wij niet inschatten hoe groot het risico voor onze gemeente is. De pensioenpremie wordt in 2010 (eenmalig) verhoogd. Een gedeelte wordt doorberekend aan de werknemers. De ontwikkeling van de pensioenpremie voor de jaren na 2010 zijn nog onduidelijk. Wij

achten het niet ondenkbeeldig dat wij geconfronteerd worden met extra kortingen en maatregelen. Gezien de onzekere economische situatie is het lastig een inschatting te maken in hoeverre dit risico zich voordoet.

Nieuwe wetgeving

Nieuwe wetgeving of aanpassingen van bestaande regelgeving brengen financiële risico's met zich mee. Dit geldt eerst voor de invoering en daarna bij de beleidsuitvoering. Juist bij nieuwe wetgeving, zoals bijvoorbeeld bij de Wmo, zijn er geen tot nauwelijks basisgegevens bekend, op grond waarvan de begroting van de kosten en baten opgesteld kan worden. Bovendien moeten er nieuwe (administratieve) processen worden ingevoerd. Dit leidt ertoe dat zowel in de beleidsvoorbereiding als in de beleidsuitvoering diverse onzekerheden optreden. Voor 2010 is er onder andere sprake van de invoering van de Wet omgevingsvergunning.

Ontwikkeling conjunctuur

Het Centraal Planbureau prognosticeert in haar nieuwsbrief juni 2009 dat de economische groei in 2009 krimpt met 4,75%. Voor 2010 wordt een krimp (BBP) met 0,5% voorzien. In de nieuwsbrief wordt aangegeven dat de onrust op de financiële markten is afgenomen, maar een volledige normalisering in 2009-2010 zeker niet gegarandeerd is. Gezien de precaire situatie zijn nieuwe problemen in de financiële sector een reële mogelijkheid. De kredietcrisis en de wereldwijde recessie zouden dan ook langer kunnen aanhouden. Er bestaat het risico van deflatie als gevolg van de zeer diepe recessie. Hiertegenover staat dat de forse overheidsmaatregelen effectiever kunnen zijn dan is voorzien, zodat het economisch herstel wat sterker kan zijn. Bovengenoemde ontwikkelingen, die gesignaleerd zijn door het CPB kunnen een effect hebben op onze ambities op onder andere woningbouw, bedrijfsontwikkeling en werkgelegenheid. Het risico is dat de vraag naar woningen, bedrijfsterreinen en arbeid afneemt, hetgeen consequenties heeft op onze financiële huishouding. In de gemeentebegroting hebben wij rekening gehouden met 1% krimp in het meerjarenperspectief. Als de krimp groter zal worden, zullen wij te maken krijgen meer nadelen.

Renterisico's

Het bestaande beleid ten aanzien van de rentecalculatie wordt voortgezet. In de treasuryparagraaf wordt dit beleid en de uitwerking ervan nader toegelicht. Het rentepeil was historisch laag in 2006-2007 en kende een lichte stijging in 2008. Renteaanpassingen hebben effecten op onze financiële positie. De ontwikkelingen in deze worden in het kader van treasury nauwlettend gevolgd, zodat tijdig kan worden geanticipeerd. Wij hebben de rente in de begroting 2010 verlaagd van 5% naar 4,5%. Op het moment dat de rente stijgt heeft dit consequenties voor onze begroting. De ontwikkeling van de rente is een onzekere factor.

Leges

Een ingrijpende wijziging op het gebied van leges is op komst, met de nieuwe Wet op de ruimtelijke ordening (Wro). De legesinkomsten dienen beter aan te sluiten op de daadwerkelijk gemaakte kosten van de vergunningverlening. Deze wijziging betreft de grote bouwwerken en dus grote legesbedragen. Jurisprudentie is reeds aanwezig over zaken waar de bezwaarmaker in het gelijk is gesteld vanwege een gebrekkige aansluiting. De leges zijn in die gevallen tot een fractie van het oorspronkelijke bedrag teruggebracht.

Verkoop aandelen Essent

De huidige stand van zaken is dat de aandelen van Essent verkocht worden, een en ander is afhankelijk van de juridische stappen die Delta nog wil ondernemen. In de begroting zijn wij ervan uitgegaan dat wij met de opbrengst van de Essent-aandelen een rendement halen van 4,5%. Of wij dit rendement kunnen realiseren is afhankelijk van de wijze waarop wij de gelden kunnen wegzetten. De economische situatie is hierbij van invloed.

Risico's in de bedrijfsvoering en specifieke producten

Algemeen

De risico's binnen de bedrijfsvoering zijn (omgekeerd evenredig) afhankelijk van de kwaliteit van de interne organisatie, mensen, systemen en processen. Het kwaliteitsbewustzijn binnen de gemeentelijke organisatie was in het verleden in het algemeen zodanig dat een eventueel niet tijdig signaleren van risico's in voldoende mate kon worden opgevangen. Wij constateren echter dat er sprake is van externe ontwikkelingen die leiden

tot een verhoogd risicoprofiel, bijvoorbeeld de toenemende claimbereidheid van afgewezen inschrijvers in aanbestedingsprocedures. Verhoging van het risicobewustzijn en het structureel anticiperen en monitoren van risico's is daarom van belang. Risicomanagement wordt daarmee een belangrijk onderdeel van het kwaliteitssysteem.

Ruimtescheppende maatregelen

In de vorige bestuursperiode is tot een pakket aan bezuinigingsmaatregelen besloten teneinde de begroting sluitend te maken en te houden. Enkele maatregelen staan nog open, maar het merendeel is gerealiseerd, zodat nog een klein risico resteert.

Cultureel Kwartier Assen en exploitatie

In het Cultureel Kwartier worden De Kolk (het theater, de bioscoop), de bibliotheek Assen, het Centrum voor Beeldende Kunst, Biblionet, horeca, woningen en commerciële ruimten gehuisvest. De kosten van het gebouw worden doorberekend aan de deelnemers in het Cultureel Kwartier. Deze partijen nemen de huisvestingslasten op in hun exploitaties en dienen ervoor te zorgen dat er sluitende begrotingen worden gepresenteerd en gerealiseerd. De uitgangspunten die ten grondslag liggen aan de begrotingen (bedrijfsplannen en meerjarenplannen) zijn ambitieus maar realistisch. Mogelijke tegenvallers in de realisatie (exploitatieverliezen) zijn van invloed op de continuïteit van de activiteiten van de partijen in het Cultureel Kwartier. Wij zijn een belangrijke subsidieverstrekker van De Kolk, de Bibliotheek Assen en het Centrum voor Beeldende Kunst.

Cultureel Kwartier en bouwrenterisico

De leningen voor het Cultureel Kwartier komen gefaseerd tijdens de bouwperiode dus in de periode 2009-2011 beschikbaar. De rentelasten van deze leningen lopen op van circa € 235.000 in 2009 tot circa € 2,9 mln structureel vanaf 2012. Zodra het Cultureel Kwartier in gebruik wordt genomen komt de financieringsrente ten laste van de exploitatie van het complex. Tot die tijd zal, omdat wij als algemene lijn hanteren dat aan investeringsprojecten geen bouwrente wordt toegerekend, voor deze financieringslasten tijdelijk elders, dat wil zeggen binnen het totaal gemeentelijke middelen, waaronder de renteparagraaf, dekking moeten worden aangegeven.

Risico's ten gevolge van open einde regelingen

Algemeen

Wij voeren open einde-regelingen uit, waarbij het beroep door de burger(s) op de regeling het aanwezige budget kan overstijgen en wij meer middelen moeten inzetten dan waarvoor wij gecompenseerd worden. De aanvraag weigeren, omdat het budget niet toereikend is, kan en mag niet.

Regelingen in dit verband zijn: Wet maatschappelijke ondersteuning, Wet basisvoorziening Kinderopvang, huisvesting onderwijs, spoedaanvragen huisvesting onderwijs, leerlingenvervoer, borgstellingen Wet werk en bijstand en de Generaal Pardon Regeling.

Wanneer de kosten van de aanvragen hoger zijn dan het beschikbare budget in een bepaald jaar zal dit tot een negatief exploitatieresultaat leiden. In het verleden is bij een aantal regelingen een reserve of voorziening ingesteld, die als buffer aangewend kan worden. Dit geldt onder andere voor de voorzieningen rondom de Wet op de Maatschappelijke opvang en borgstellingen Wwb (via reserve bijzondere bijstand).

Wet maatschappelijke ondersteuning

Gemeenten zijn per 1 januari 2007 verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Kern van de regelgeving is een overheveling van taken vanuit de Awbz naar de gemeenten. Het gaat hierbij hoofdzakelijk om huishoudelijke verzorging en de uitvoering van enkele subsidieregelingen. De geldstromen zijn eveneens, via het Gemeentefonds, verlegd naar de gemeenten.

Verdergaande decentralisatie van Awbz-taken zonder dat daarvoor voor gemeenten afdoende financiële compensatie tegenover staat, is in dit verband een financieel risico.

Uitvoering specifieke rijksregelingen en uitkeringen

Uitvoering regeling verslavingszorg en maatschappelijke opvang: De voorgenomen dynamisering van de betreffende wetgeving betekent dat een lagere uitkering vanuit het Rijk hieromtrent verstrekt gaat worden. De-

ze lagere uitkering wordt doorvertaald naar de subsidiepartijen, echter de fasering vanuit het Rijk is nog niet bekend. Wanneer de lagere uitkering goed gefaseerd wordt, kan vanuit de gemeente een gefaseerde afbouw naar de subsidiepartijen plaatsvinden zonder financiële consequenties voor de gemeente. Vindt echter een abrupte stop plaats, ook dan vindt vanuit de gemeente gefaseerde afbouw plaats. In dit laatste geval kost het onze gemeente geld. Dit kan een bedrag zijn tussen € 100.000 en € 500.000. De kans hierop is 50%.

Risico's Wet Inburgering en Generaal Pardon

Wij zijn vanaf 2007 belast met de uitvoering van de nieuwe Wet Inburgering en voor de jaren 2007, 2008 en 2009 ook met de Generaal Pardon Regeling. Hoewel het uitgangspunt is dat alle uitgaven binnen de betreffende rijksregeling gedekt kunnen worden, is dat op dit moment nog onduidelijk en dus onzeker.

Risico's met betrekking tot de zogenaamde 'verbonden partijen'.

Algemeen

Het algemene risico inzake de verbonden partijen betreft de mogelijke calamiteiten die zich kunnen voordoen bij de vennootschappen, gemeenschappelijke regelingen en gesubsidieerde instellingen waarin de gemeente op enigerlei wijze financieel en bestuurlijk participeert. Dit risico kan variëren van verlies of afwaardering van ingebracht kapitaal tot het moeten deelnemen in verliesafdekking.

Wij werken aan verbetering van de sturing op verbonden partijen. Deze is gericht op het leveren van betere kwaliteit van producten en diensten. Tevens ontstaat meer inzicht in mogelijk financiële risico's. Onze gemeente wordt rechtstreeks aangesproken op de financiële resultaten van Gemeenschappelijke Regelingen. Bij andere partijen zoals stichtingen is de financiële relatie formeel beperkt tot de afgesproken bijdragen. Hoe dit feitelijk uitpakt is echter afhankelijk van de politiek-bestuurlijke afweging. Wij hebben de verbeteringen rondom de sturing op verbonden partijen in gang gezet. Wij zullen uw raad in het vierde kwartaal van 2009 informeren over de vorderingen van het verbeterplannen.

In het bijzonder kan naast deze algemene constatering rondom verbonden partijen het volgende worden opgemerkt.

Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD)

De middelen voor de uitvoering van de rijksregelingen WWB en FWI worden door het Rijk beschikbaar gesteld op basis van landelijke indicatoren. Afwijkingen op lokaal niveau zijn voor rekening van onze gemeente. Het uitkeringsniveau wordt door het Rijk vastgesteld op basis van de landelijke cijfers van bijstandsccliënten. De uitkeringskosten komen ten laste van onze gemeente en hebben een open eindekarakter. Als gevolg van de economische recessie is de ontwikkeling van het aantal bijstandsccliënten een risico.

Alescon

Het eigen vermogen van Alescon is nagenoeg nihil. De resultaatontwikkeling van Alescon zal in komende jaren waarschijnlijk een verhoogd financieel beslag voor de in de gemeenschappelijke regeling.deelnemende gemeenten betekenen.

Tussen Alescon en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid loopt nog een traject over de afwikkeling van een boete met een omvang van € 500.000. Mogelijke betaling daarvan door Alescon is niet verwerkt in de exploitatie en de vermogenspositie van Alescon.

GGD

Bij de GGD is er sprake van een beperkt weerstandsvermogen. Mogelijke tegenvallers kunnen derhalve beperkt binnen de GGD zelf worden opgevangen.

Gemeenschappelijke regeling ICO

In verband met afwikkeling liquidatie gemeenschappelijke regeling.ICO is een voorziening gevormd. Er kunnen zich echter ontwikkelingen voordoen waardoor de afwikkeling niet past binnen de aanwezige middelen in de frictievoorziening.

Plateau

Aan Plateau zijn ruimtescheppende maatregelen opgelegd welke zijn verwerkt in de primaire begroting 2010. Dit najaar presenteren wij een voorstel aan uw raad waarin wij voorstellen hoe om te gaan met het terugdraaien van deze ruimtescheppende maatregel.

Lokale omroep

Naar alle waarschijnlijkheid vindt er een wetswijziging plaats met betrekking tot de financiering van de lokale omroepen. Als de wetswijziging wordt aangenomen dan kan de gemeente verplicht worden om de lokale omroep te subsidiëren.

Elektronisch kind dossier (EKD)

Bij de begrotingsbehandeling van nieuw beleid voor 2009 hebben wij het standpunt ingenomen dat een deel van de gevraagde bijdrage voor de invoering van het elektronisch kind dossier voor rekening komt van de uitvoerende partijen, GGD en Icare. Zij worden geacht deze kosten binnen de reguliere bedrijfsvoering op te vangen.

Huisvesting onderwijs Dr. Nassaucollege/Vincent van Gogh

Wanneer de nieuwbouw van de scholen vertraging oploopt, ontstaat de situatie dat achterstallig onderhoud uitgevoerd moet worden. Dit omdat met het oog op de nieuwbouw groot onderhoud niet is uitgevoerd de laatste jaren.

Risico's grondexploitatie en projecten

Grondexploitatie

Risico's op grondexploitaties worden binnen het Grondbedrijf financieel vertaald. Zekere, berekende risico's worden ten laste gebracht van de algemene reserve van het Grondbedrijf. Voor mogelijk optredende risico's is een weerstandsreserve gevormd.

Met het oog op het realiseren van onze beleidsdoelen op het terrein van ruimtelijke ontwikkeling en ruimtelijke groei worden plannen voorbereid en in sommige gevallen investeringen gedaan door de aankoop van panden en/of gronden. De omvang van deze investeringen en de timing daarvan is niet altijd voorspelbaar. De beslaglegging op onze financiële middelen is een resultaat van onderhandelingen met marktpartijen op basis van bestuurlijke afwegingen.

Projectsubsidies, bijdragen en stimuleringsregelingen

Onze gemeente is de afgelopen jaren de grootste groeistad van het Noorden geweest. Ook de komende jaren groeit Assen fors. Naar verwachting heeft Assen rondom 2020 circa 80.000 inwoners. Als gevolg van deze groei investeren wij in infrastructuur en gebiedsontwikkelingen die vervolgens weer leiden tot groei. Er is in dit verband een gezonde balans tussen aanbod en vraag voor wonen, werken en de benodigde voorzieningen voor verkeer en vervoer.

Voor de bekostiging doen wij een beroep op rijk, regio en provincie. Daarbij is in alle gevallen sprake van cofinanciering. Wij zullen bij subsidietoekenning dan ook zelf financiële middelen moeten inzetten om de bedoelde voorzieningen te realiseren. Het fonds grote projecten vormt daarbij een belangrijk instrument. Ons aandeel in de projectinvesteringen is nog niet in alle gevallen van dekking voorzien.

Messchenveld

Bij de kavelverkoop hebben wij niet voldaan aan de subsidievoorwaarde dat minimaal 89% van de uitgeefbare gronden binnen de in de subsidievoorwaarden aangegeven BIK-categorieën moet vallen. Ook is nog niet zeker of alle opgevoerde kosten als subsidiabel worden aangemerkt. De subsidie zal naar rato lager worden vastgesteld.

FlorijnAs

De FlorijnAs is een programma dat bestaat uit verschillende gebiedsontwikkelingen en de aanleg van hoofdinfrastructuur voor mobiliteit. Het Rijk heeft in een convenant met het Noorden voor het hoofdwegennet van Assen een subsidie toegezegd. Het budget voor de hoofdinfrastructuur is taakstellend. Ambities, de steden-

bouwkundige invulling, het verkeerstechnische ontwerp en financiële haalbaarheid moeten daarbij met elkaar in evenwicht worden gebracht.

In juni 2009 heeft uw raad met de keus voor variant twee voor de hoofdverbinding door Assen gekozen voor de compacte, duurzame stad. Dit heeft invloed op zowel de infrastructuur als ook de gebiedsontwikkelingen. Stadsontwikkeling in de bestaande stad leidt tot hogere kosten en langere looptijden van projecten in verband met de vele uiteenlopende belangen.

Betaald parkeren

Als gevolg van de uitbreiding van het aantal parkeergarages (afgelopen jaren en de komende jaren) is het kapitaalsbeslag door het parkeerbedrijf toegenomen. De bekostiging vindt plaats uit de parkeerinkomsten. Daarbij wordt voor de lange termijn een continue groei van het aantal parkeerders verondersteld en een aantal incidentele groeielementen gekoppeld aan de realisatie van het Cultureel Kwartier en de functies in de Citadel. Tevens gaan wij uit van een tariefstijging voor betaald parkeren zonder dat dit leidt tot vraaguitval.

Overige risico's

Garantstellingen

Wij voeren een terughoudend garantiebeleid. In het verleden zijn garantieverplichtingen aangegaan ten behoeve van door instellingen aan te trekken vaste financieringsmiddelen. Bij niet-nakoming van betalingsverplichtingen door de instellingen kunnen wij op onze garantie worden aangesproken. Dit is overigens in de afgelopen jaren nog nooit gebeurd. Het totaal van deze verplichtingen bedraagt ultimo 2008 nog € 52 miljoen, waarvan circa 50% onder de garantstelling door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw valt.

Controle rijksbelastingdienst

De Belastingdienst voert periodiek controles uit op de aanvaardbaarheid van de aangiften van gemeenten. Het risico van deze controles is de kans op een mogelijke naheffing op de afdrachten en declaraties. De lopende controle op de juistheid van de afgedragen loonbelasting en sociale lasten over de periode 2003-2005 is nog niet afgerond, omdat de Rijksbelastingdienst andere prioriteiten had gesteld. Deze zomer is begonnen met de controle.

Debiteurenrisico's

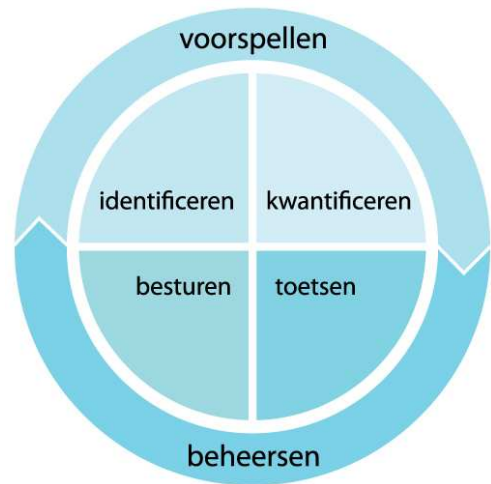
Vorderingen op derden nemen wij op de balans op voor de nominale waarde zolang er reële verhaalsmogelijkheden aanwezig zijn. Wanneer de verhaalsmogelijkheid afwezig is, wordt er een voorstel tot oninbaarverklaring gedaan en vindt afboeking van de vordering plaats. In de begroting is ervan uitgegaan dat alle openstaande vorderingen voldaan worden. De praktijk heeft geleerd dat dit enigszins te optimistisch gesteld is, maar de financiële gevolgen kunnen tot nu toe binnen de bestaande budgetten worden opgevangen. Hoewel er voor de gewone debiteuren geen voorziening is getroffen, bestaat er sinds 2005 voor oninbaar geachte vorderingen ten aanzien van uitkeringsgerechtigden wel een voorziening. Aanleiding hiervoor was de invoering van de Wwb en de hogere risico's die wij dienaangaande lopen.

Relevante kengetallen zijn:

Weerstandscapaciteit (bedragen * € 1.000)	2009	2010
A. Weerstandscapaciteit in reserves	31.743	42.238
B. Risico's	23.265	24.983
C. Weerstandvermogen		
Absoluut (A-B)	8.478	17.256
Ratio (A/B)	1,36	1,69

Met ingang van de begroting 2009 zijn wij begonnen met een (cijfermatige) onderbouwing van de paragraaf weerstandvermogen.

Wij hebben zowel een inschatting gemaakt van de kans dat de betreffende omstandigheid zich voor zou kunnen gaan doen als van de schade die daar voor ons mogelijk uit voort zou kunnen vloeien. Het resultaat van deze inschattingen zijn gewogen financiële risicobedragen, met in achtneming van waarschijnlijkheidsmarges..De aldus verkregen bedragen zijn afgezet tegen de intern beschikbare financiële weerstandscapaciteit. De einduitkomst van die vergelijking is positief; de 'weerstandratio' bedraagt voor 2010 1,69. Dit houdt concreet in dat de beschikbare weerstandscapaciteit ruimschoots toereikend is om, uitgaande van de theoretische kans dat alle genoemde risico's zich gelijktijdig zouden openbaren, de daaruit voortvloeiende financiële schade op te vangen. Het theoretisch surplus bedraagt, zoals hiervoor zichtbaar gemaakt, € 17,256 mln. wij zien ten opzichte van 2009 een positieve ontwikkeling van de weerstandratio. In 2009 was deze geschat op 1,36 en in 2010 op 1,69.

De ontwikkeling van de ratio is te verklaren door de volgende factoren:

De risico's die wij hebben ingeschat komen hoger uit dan vorig jaar. Dit heeft onder andere te maken met de economische ontwikkelingen waardoor de risico's voor de Gemeente Assen toenemen. De weerstandscapaciteit in de reserves is toegenomen. Met de interpretatie van de ratio is voorzichtigheid geboden.

Met de aanpak hiervoor hebben wij een begin gemaakt met het kwantificeren van de risico's en de paragraaf weerstandscapaciteit. Gaandeweg zullen wij verder werken aan de verbetering van de kwaliteit van dit nieuwe instrumentarium. De zorg voor een actuele risicoinventarisatie, het monitoren van het verloop ervan en het waar mogelijk en noodzakelijk vaststellen en uitvoeren van beheersmaatregelen zijn daar onlosmakelijk mee verbonden. In het begrotingsjaar 2010 willen wij nadrukkelijker aandacht hebben voor risicomanagement als sturingsinstrument, dit betekent dat wij niet alleen risico's identificeren en kwantificeren maar ook hierop willen gaan sturen.

5.4. Instandhouding kapitaalgoederen

5.4.1. Inleiding

Als gemeente hebben wij duurzame middelen nodig om goederen en diensten aan de burger te kunnen leveren. Deze middelen worden aangeduid met de term kapitaalgoederen. De belangrijkste kapitaalgoederen hebben betrekking op wegen, riolering, water, groen en gebouwen. Al deze kapitaalgoederen vergen onderhoud en dienen in exploitatie te worden genomen. Deze paragraaf biedt inzicht in de beleidskaders voor de instandhouding van de kapitaalgoederen en de financiële consequenties daarvan.

5.4.2. Kaders

De besteding voor de instandhouding van kapitaalgoederen hebben wij opgenomen in de verschillende programma's van de begroting. De kosten van de instandhouding bestaan onder andere uit kosten voor onderhoud, kapitaallasten, beheer en exploitatielasten. De flexibiliteit in de onderhoudsbudgetten is beperkt, omdat onderhoud vroeg of laat altijd moet worden uitgevoerd. Bovendien leidt achterstallig onderhoud over het algemeen tot meer kosten dan dat het onderhoud tijdig wordt gepleegd.

De hoogte van de budgetten is afhankelijk van het gekozen kwaliteitsniveau. De vaststelling van het kwaliteitsniveau is aan u voorbehouden. Hiervoor hebben wij diverse beheervisies opgesteld, waarin beleidsdoelstellingen voor de diverse kapitaalgoederen zijn vastgesteld. In het vervolg van dit hoofdstuk is per soort kapitaalgoed op hoofdlijnen een relatie met de relevante beleidskaders gelegd.

5.4.3. Algemene kaders

Voor het realiseren van een kwaliteitsverbetering in het ontwerp, de inrichting en het beheer van de openbare ruimte hebben wij de beleidskaders vastgelegd in de Raamnota Openbare Ruimte (2006). De Raamnota bevat concrete richtlijnen en referentiebeelden over het gewenste beeld van de openbare ruimte. De Raamnota is een integrale paraplunota, wat wil zeggen dat de specifieke beleidsnota's (bijvoorbeeld de groenstructuurvisie) voldoen aan de richtlijnen uit de Raamnota.

Naast de Raamnota is de notitie IBOR Assen (2007) vastgesteld. In deze notitie hebben wij kwaliteitsniveaus vastgesteld voor het Integrale Beheer van de Openbare Ruimte (IBOR). Voor de gehele stad geldt het kwaliteitsniveau Basis als minimum en voor een aantal delen van de stad geldt het niveau Hoog. In de notitie IBOR Assen is bovendien vastgesteld dat al bij de ontwikkeling van plannen nadrukkelijk rekening gehouden wordt met het beheer. In de besluitvorming over dit soort projecten moeten wij daarom altijd een beheerparagraaf opnemen.

Tevens is het Waterplan 'Assen koerst op helder water' (2006) vastgesteld. In het Waterplan hebben wij de gezamenlijke visie, ambities op gebied van water in relatie tot ruimtelijke ordening van de gemeente en de waterschappen vastgelegd.

5.4.4. Wegen

Het in stand houden van de wegen is in de begroting terug te vinden onder het programma Stads- en wijkbeheer en het beleidsproduct Wegbeheer.

Relevante beleidskaders

Beleidskader	Vastgesteld	Actualisatie voorzien in	Opmerking
Nota Wegbeheer Assen	2008	2012	

In maart 2007 is u gevraagd een besluit te nemen over IBOR en het gewenste onderhoudsniveau voor de gehele openbare ruimte hierbij vast te stellen. In de nota IBOR concludeerden wij dat het huidige wegbeheer en groenbeheerbudget past bij het huidige areaal en de daarvoor gekozen onderhoudskwaliteit. Als aandachtspunt bij deze conclusie hebben wij echter ook aangegeven dat er geen rekening is gehouden met de investeringen voor vervanging van de openbare ruimte aan het eind van de levensduur.

Om een goed inzicht, afstemming met andere belangen en prioritering te krijgen is een voortschrijdende planning nodig. Daarbij kijken wij steeds vier jaar vooruit –zie ook hier–voor– met een doorzicht naar de werkvoorraad daarna (circa 5 à 6 jaar). In 2009 hebben wij een integrale planning opgesteld voor 2010-2020 die o.a. afgestemd is op het gemeentelijk rioleringsplan voor de periode tot 2013.

Vanaf 2007 proberen wij met de planningen ook aan te sluiten bij de gebieden waar zaken opgepakt worden in het kader van Gebiedsgericht Werken (GGW). Dit door benodigde fysieke maatregelen in de openbare ruimte aan te laten sluiten bij de sociale maatregelen in een bepaald gebied. Duidelijk is dat sociale maatregelen zich lastiger in laten plannen dan fysieke maatregelen.

Financiën

De begrote lasten voor de wegen bedragen:

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Realisatie	Begroting		Meerjarenraming		
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Wegen	4.162	4.702	5.966	4.456	4.551	4.746
Totaal	4.162	4.702	5.966	4.456	4.551	4.746

De nota wegbeheer (24 januari 2008) geeft inzicht in de werkwijze en financiering ten aanzien van deze herinrichtingsprojecten. Wij maken een integrale afweging ten aanzien van de prioritering van de projecten die voortkomen uit einde levensduur en slijtage van de inrichting, maatschappelijke vragen en bijvoorbeeld functiewijzigingen. De financiering van deze infrastructurele herinrichtingsprojecten komt uit een bijdrage uit de reserve straten en wegen (indien er ook sprake is van groot onderhoud), rioolfonds, externe financiering en subsidies en de algemene middelen.

De huidige meerjarenplanning geeft u inzicht in de projecten tot en met 2014. De benodigde bijdrage vanuit de reserve straten en wegen past voor deze jaren binnen de beschikbare middelen.

De totale geraamde extra uitgaven in 2010 ten behoeve van projecten (o.a. in de Oldenhofstraat, Gerbrandystraat en Vennebroekstraat) zijn €1,7 mln.

Deze extra uitgaven worden gedekt door een onttrekking uit de reserve Straten en Wegen. De stand van deze reserve bedraagt ultimo 2010 € 352.000. Op basis van de huidige planning ontstaat er geen tekort.

Afwijkingen en risico's

Een integrale planning en afweging van projecten houdt voor ons als wegbeheerder een risico in. Dit risico bestaat uit wegen die versleten zijn maar steeds onvoldoende prioriteit krijgen in een integrale afweging. Onze dienst Stadsbeheer moet als wegbeheerder de weg echter veilig houden en zal daarom maatregelen moeten nemen, waarvoor tot aan de vaststelling van de Nota Wegbeheer geen financiering was geregeld.

Op twee manieren maakt de nota een inschatting van dit risico. Om dit risico af te dekken, besloten wij eerder de storting in de reserve straten en wegen na 2010 te verhogen met minimaal € 600.000, dit zal worden gedaan door een jaarlijkse cumulatieve groei van €150.000.

Inmiddels hebben wij dit in het kader van de bezuinigingen teruggebracht naar een toename met € 500.000, wat kan betekenen dat wij, ten gevolge van gebrek aan financiële middelen projecten pas in een later stadium kunnen uitvoeren.

5.4.5. Overige infrastructuur

Het in stand houden van de overige infrastructuur is in de begroting terug te vinden onder het programma Stads- en wijkbeheer en het beleidsproduct Verzorging overige infrastructuur.

Relevante beleidskaders

Beleidskader	Vastgesteld	Actualisatie voorzien in	Opmerking
Beleidsplan openbare verlichting	2009		
Beheersplan kunstwerken			In wording
Duurzaam terreinbeheer en certificering			In wording

Beleidsplan graffiti en wildplakken			In wording
Beleids- en beheersplan VRI			In wording

Het beleidsplan Openbare Verlichting is gericht op 35% energiebesparing en een evenredige reductie van CO₂ uitstoot, door het toepassen van dimbare installaties en invoering van LED-verlichting.

Financiën

De begrote lasten voor de overige infrastructuur bedragen:

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Realisatie	Begroting		Meerjarenraming		
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Openbare verlichting	739	843	914	943	979	1.022
Kunstwerken	379	595	628	475	482	489
Bermen	213	286	304	322	315	333
Klein straatmeubilair	79	121	94	94	94	94
Schoonhouden openbare ruimte	1.574	1.257	1.767	1.891	1.765	1.789
Verkeersregelingen	338	474	426	426	426	426
Totaal	3.322	3.576	4.133	4.151	4.061	4.153

De stand van de voorziening Groot onderhoud kunstwerken per ultimo 2010 is geraamd op € 487.000 en is vooralsnog voldoende op niveau. Wij kiezen voor grootschalige vervanging van openbare verlichting, waarvoor budget beschikbaar is gesteld.

Afwijkingen en risico's

Voor de producten Onkruidbestrijding en Bermonderhoud hebben wij meer budget nodig in verband met slechter uitvallende aanbestedingen. Het budget voor onkruidbestrijding is momenteel onvoldoende om het afgesproken IBOR-niveau te realiseren.

Een risico vormt het onderhoud van Schanskorven, deze groeien snel dicht met onkruid. Aangezien wij niet chemisch bestrijden, moet dit onkruid handmatig worden verwijderd om het op het afgesproken IBOR niveau te houden, hetgeen extra kosten met zich mee zal brengen.

5.4.6. Riolering en water

Het in stand houden van de riolering en waterhuishouding is in de begroting terug te vinden onder het programma Stads- en wijkbeheer en het beleidsproduct Rioolbeheer en waterwegen.

Relevante beleidskaders

Beleidskader	Vastgesteld	Actualisatie voorzien in	Opmerking
Gemeentelijke Rioleringsplan Assen 2009-2012 (GRP)	2009	2012	
Beleidsplan Waterwegen	-	2010	In wording
Beheer van het openbaar vaarwater in Assen	2009	2011	Actualisatie

In januari 2009 hebt u het Gemeentelijk Rioleringsplan Assen 2009-2012 (GRP) en de bijbehorende maatstaven, het gewenste onderhoudsniveau voor het watersysteem vastgesteld. In het GRP concludeerden wij dat het huidige waterbeheer past bij het huidige areaal en de daarvoor gekozen maatstaven.

Om goed inzicht te krijgen, belangen te wegen en prioriteiten te stellen is een voortschrijdende planning nodig. Daarbij wordt steeds vier jaar vooruitgekeken met een doorzicht naar de werkvoorraad daarna (circa vijf tot zes jaar). In 2009 hebben wij een integrale planning opgesteld voor 2010-2020 die o.a. afgestemd is op het gemeentelijk wegbeheer voor de periode tot 2013.

Vanaf 2007 sluiten onze planningen aan op de gebieden waar zaken opgepakt worden in het kader van Gebiedsgericht Werken (GGW). Dit door benodigde fysieke maatregelen in de openbare ruimte aan te laten sluiten bij de sociale maatregelen in een bepaald gebied. Duidelijk is dat sociale maatregelen zich lastiger in laten plannen dan fysieke maatregelen.

Financiën

De begrote lasten voor riolering en water bedragen

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Realisatie	Begroting		Meerjarenraming		
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Riolering beheer en klein onderhoud	4.571	4.670	5.073	5.161	5.251	5.340
Watergangen	247	262	297	299	300	302
Waterwegen	199	322	400	400	400	400
Totaal	5.017	5.254	5.770	5.860	5.951	6.042

De uitgaven met betrekking tot riolering worden gedekt door inkomsten uit rioolrechten. Voor het overige is een onderhoudsvoorziening. De geraamde stand van de voorziening is per ultimo 2010 € 3,1 mln. en is voornamelijk op een voldoende niveau.

Afwijkingen en risico's

In het rioolbeheer voorzien wij geen afwijkingen op kwaliteitsniveau, financiën en/of risico's door achterstallig onderhoud en dergelijke. Derhalve zal, met uitzondering van tussentijdse beleids- en/of begrotingswijzigingen, de rioolheffing conform het GRP 2009-2012 ontwikkelen.

In het beheer van de waterwegen houden wij rekening met mogelijke afwijkingen op kwaliteitsniveau, financiën en/of risico's voor de volgende onderdelen:

- Baggeren vaarwegen:
De vaarwegen zijn in 2008 gebaggerd. Medio 2015 zal rekening moeten worden gehouden met het onderhoudsbaggeren;
- Onderhoud oeverconstructies:
Medio 2010 gaan wij, op basis van recent opgedane ervaring met de damwanden en nader onderzoek, de meerjarenplanning actualiseren. Op basis van de in het Beleidsplan Waterwegen vast te stellen uitgangspunten, kunnen wij de begroting bijstellen.
- Voorzieningen Recreatievaart:
In 2011 gaan wij het beleid 'Beheer van het openbaar vaarwater in Assen' evalueren. Afhankelijk van de uitkomsten en onze ambities kunnen wij de begroting bijstellen.

5.4.7. Groen

Het in stand houden van het groen is in de begroting terug te vinden onder het programma Stads- en wijkbeheer en het beleidsproduct Groenbeheer.

Relevante beleidskaders

Beleidskader	Vastgesteld	Actualisatie voorzien in	Opmerking
Groenstructuurvisie	2006		
Groenbeheervisie	2008		
Beleidsnota Natuur- en Milieueducatie	2009		
Stedelijk speelbeleidskader	2009		
Wijkspeelplannen	2009		

De Groenstructuurvisie geeft onze lange termijnvisie voor het groen in Assen, om het groene karakter van Assen te bewaren en te versterken. De Groenstructuurvisie is het toetsingskader voor de ontwikkeling van ruimtelijke plannen en de basis voor het ontwikkelen van groenplannen.

Onze opgaven zijn: Het versterken en in stand houden van de kwaliteiten en de functies; het versterken van en invullen van ontbrekende schakels in de groenstructuren het versterken van de groene verbindingen tussen stad en omliggend landschap.

Tevens is de Groenstructuurvisie onze kapstok voor het opstellen van de Groenbeheervisie. Deze Groenbeheervisie geeft algemene kaders voor het beheer van het openbaar groen en richtlijnen voor het dagelijks onderhoud. Verder staan hierin de uitgangspunten voor het opstellen van gebiedsgerichte beheerplannen. De kwaliteitsniveaus voor het beheer zijn door u vastgesteld aan de hand van de kwaliteitscatalogus IBOR: Integraal Beheer Openbare Ruimte. Als aandachtspunt hebben wij bij het raadsvoorstel aangegeven dat geen rekening is gehouden met de investeringen voor vervanging van de openbare ruimte aan het eind van de levensduur.

De beleidsnota Natuur- en Milieu Educatie (NME) geeft het belang van NME en de accenten aan voor de komende jaren. De hoofdlijnen zijn het betrekken van bewoners bij hun leefomgeving; het samenwerken met maatschappelijke partners; het hebben van adequate stedelijke voorzieningen (een nieuw NME centrum) en voorzieningen in de wijken; het doorontwikkelen van het aanbod op basis van de vraag en maatschappelijke ontwikkelingen. De kwaliteit van de Asser NME-activiteiten voldoet momenteel ruim voldoende aan de landelijke uitgangspunten, die overigens door de komende jaren door het Rijk meetbaarder worden gemaakt.

Ons Stedelijk speelbeleidskader geeft de kaders en ambities voor het buitenspelen in Assen voor de lange termijn. De nota geeft het belang van buitenspelen aan voor de gezondheid en ontwikkeling van kinderen en voor de leefomgeving. De hoofdlijnen zijn: een goede kwaliteit en maatwerk afgestemd op de behoeften.

De accenten voor de komende jaren zijn spelaanleidingen en natuurspeelplekken, normering voor de wijken, het organiseren van activiteiten in samenwerking met jongerenwerk, sportbuurtwerk en NME.

Het stedelijk speelbeleidskader geeft de algemene randvoorwaarden voor de Wijkspiegelplannen. In de Wijkspiegelplannen hebben wij per wijk geregeld hoe de concrete spreiding van de voorzieningen zou moeten zijn en hoe nieuwe speelvoorzieningen met draagvlak gerealiseerd kunnen worden.

De kwaliteitsniveaus voor het beheer hebben wij vastgelegd in de kwaliteitscatalogus IBOR: Integraal Beheer Openbare Ruimte.

Financiën

De begrote lasten voor het groenbeheer bedragen:

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Realisatie	Begroting		Meerjarenraming		
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Plantsoenen	3.901	4.047	4.180	4.151	4.071	4.071
Bossen en natuurterreinen	260	223	315	330	330	330
Kinderboerderijen	423	305	294	294	294	294
Groenonderhoud recreatierreinen	295	291	334	378	368	368
Speelterreinen	201	195	194	199	204	210
Totaal	5.080	5.061	5.317	5.352	5.267	5.273

Het huidig budget is net toereikend voor regulier beheer op basis van de afgesproken IBOR-kwaliteitsniveaus. Binnen de beheerbudgetten is geen ruimte voor het renoveren/vervangen van verouderd groen.

Afwijkingen en risico's

Het grootschalig renoveren van groen gebeurt projectmatig in de periode 2007-2010. Het renoveren van groen is structureel nodig om aan de afgesproken kwaliteitsniveaus (Raamnota Openbare Ruimte, Groenstructuurvisie, IBOR kwaliteitscatalogus) te kunnen blijven voldoen. Voor de periode vanaf 2011 gaan wij een nieuw renovatieprogramma opstellen met bijbehorende structurele financiering.

Met de plannings sluiten wij aan bij de gebieden waar zaken opgepakt worden in het kader van herinrichtingsprojecten, onderhoud aan wegen en riolen. Waar mogelijk sluiten wij ook aan bij de planning van Gebiedsgericht Werken (GGW).

5.4.8. Begraven

Het in stand houden van de begraafplaatsen is in de begroting terug te vinden onder het programma Stads- en wijkbeheer en het beleidsproduct Begraven.

Relevante beleidskaders

Beleidskader	Vastgesteld	Actualisatie voorzien in	Opmerking
Beleidsnotitie begraafplaatsen	2007		
Beheersverordening gemeentelijke begraafplaatsen	2001		

De beleidsnota begraafplaatsen geeft de kaders aan voor beleid en uitvoering voor de lange termijn. Onze doelen zijn: het zorgen voor kwalitatief goed begraven op de korte en lange termijn; het waarborgen van de begraafcapaciteit; het bieden van kwalitatief goede begraafplaatsen waar kostendekkend wordt begraven; het op peil houden van de bijdrage die de begraafplaatsen leveren aan de groene kwaliteiten van Assen en aan de openbare ruimte. Projectmatig maken wij momenteel de inhaalslag van bestaande situatie naar de doelen van de beleidsnota.

Het begraven moet voldoen aan wettelijke eisen (Wet op de Lijkbezorging). Het groenbeheer en het padenonderhoud op de begraafplaatsen voldoet aan de afgesproken IBOR-kwaliteitsniveaus (basis), echter het totale beheer van de begraafplaatsen moet kwalitatief beter geborgd worden door het opstellen van beheerplannen. Hetzelfde geldt voor cultuurhistorisch waardevolle (graf)monumenten.

Financiën

De begrote lasten voor de begraafplaatsen bedragen:

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Realisatie	Begroting		Meerjarenraming		
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Begraafplaatsen	533	613	578	578	578	578
Totaal	533	613	578	578	578	578

Afwijkingen en risico's

Het huidige budget is net toereikend voor regulier beheer van de begraafplaatsen en de opstellen. Er is geen budget voor het renoveren van verouderd groen en/of andere voorzieningen op de begraafplaats.

Eén van de onderdelen van het project 'Uitvoeringsprogramma Begraafplaatsen' is meer inzicht krijgen in beheerkwaliteiten en het bijbehorend budget. Ook komen wij met een raadsvoorstel voor de toekomstige functies van de Noorder- en de Zuiderbegraafplaats en de bijbehorende beheerkwaliteiten en budgetten. Onze verwachting is dat de huidige budgetten niet toereikend zijn voor instandhouding.

5.4.9. Gebouwen

Het in van de gebouwen is in de begroting terug te vinden in meerdere programma's in de begroting en onder diverse beleidsproducten.

Relevante beleidskaders

Beleidskader	Vastgesteld	Actualisatie voorzien in	Opmerking
Contourennota vastgoed 2009-2013	2009	2013	

De afdeling Vastgoed fungeert als middelenafdeling en draagt daarbij zorg voor het huisvesten van beleids-wensen. De afdeling Vastgoed heeft tevens een controlefunctie en zal daarbij kritische vragen stellen aan de betrokken beleidsafdelingen die vastgoed inzetten ten behoeve van de beleidsdoelen.

Het beheer en onderhoud van bestaand bezit is één van de kerntaken van de afdeling. Bij het onderhoud van gebouwen wordt gedifferentieerd naar het kwaliteitsniveau van het onderhoud gekeken op basis van zogenaamde conditiemetingen gebaseerd op de NEN 2767 normen.

Financiën

De begrote lasten voor de gebouwen bedragen:

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Realisatie	Begroting		Meerjarenraming		
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Bedrijfsgebouwen	4.074	3.669	3.638	3.638	3.638	3.638
Onderwijsgebouwen	4.719	6.506	7.780	7.780	7.780	7.780
Sportgebouwen	3.422	3.119	2.481	2.481	2.481	2.481
Welzijnsgebouwen	1.427	1.365	1.246	1.246	1.246	1.246
Parkeergarages	315	281	288	288	288	288
Overige gebouwen	1.124	1.071	1.001	1.001	1.001	1.001
Totaal	15.081	13.572	15.307	15.307	15.307	15.307

Op basis van meerjarige onderhoudsprogramma's begroten wij per gebouw de noodzakelijke onderhoudswerkzaamheden. Deze onderhoudsprogramma's worden regelmatig geactualiseerd. De jaarlijkse uitgaven kunnen fluctueren. Om dit effect enigszins te nivelleren werken wij met onderhoudsvoorzieningen per beleidsproduct. Voor een aantal qua oppervlakte kleinere gebouwgroepen gaan wij wenselijkheid en noodzaak van een onderhoudsvoorziening in beeld brengen.

Het groot onderhoud aan gebouwen kent een cyclisch verloop. Om de jaarlijkse lasten van het cyclisch onderhoud te kunnen egaliseren hebben wij onderhoudsvoorzieningen ingevoerd. De stand van de onderhoudsvoorzieningen is:

Voorziening onderhoud (bedragen x € 1.000)	Benodigd vanuit onderhoudsplan	Stand voorziening per 1 januari 2010	Jaarlijkse storting
Bedrijfsgebouwen	105	426	10
Onderwijsgebouwen	331	1.373	228
Sportgebouwen	89	460	100
Welzijnsgebouwen	239	424	15
Parkeergarages	-	-	-
Overige gebouwen	0	297	0
Totaal	764	2.980	353

De huidige stand van de voorzieningen is voldoende om de onderhoudsprogramma's te kunnen bekostigen.

5.5. Treasuryparagraaf

5.5.1. Financiering/treasury

De financierings- of treasuryparagraaf in de begroting is een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van de gemeentelijke financieringsfunctie.

De Wet financiering decentrale overheden (Fido) en het Teasurystatuut gemeente Assen vormen het beleidskader waarmee en waarbinnen de financiering van het geheel van gemeentelijke activiteiten, investeringen en projecten zijn beslag krijgt. De financieringsparagraaf in de begroting en rekening is de jaarlijkse uitwerking/invulling ervan.

5.5.2. Algemene beleidslijn

Ons beleid is gericht op een zo efficiënt en doeltreffend mogelijke financiering van de gemeentelijke huishouding, alsmede op het beheer en de beheersing van de geldstromen daarbinnen. Voorkoming en beheersing van financiële risico's zijn daarbij belangrijke doelstellingen. Daartoe dient bij de invulling van het beleid in ieder geval, in de lijn van de Wet Fido, te worden voldaan aan de volgende randvoorwaarden:

- Het aangaan en verstrekken van leningen is alleen toegestaan voor de uitoefening van de publieke taak (de gemeente mag geen bankiersfunctie vervullen).
- Het uitzetten van tijdelijk overtollige middelen moet een prudent karakter hebben. In het Teasurystatuut gemeente Assen is het beleidsmatig kader van de treasuryfunctie vastgelegd in de vorm van uitgangspunten, richtlijnen, bevoegdheden en verantwoordelijkheden.

5.5.3. Beleidsinvulling

Wij zetten het bestaande financieringsbeleid voort, met in achtneming van de hierboven vermelde punten, conform de bestendige gedragslijn. De gemeentelijke activa financieren wij voor een groot deel (55%) met eigen vermogen (reserves c.a.), waaronder de verkoopopbrengst van de Essent-aandelen, die vooralsnog is toegevoegd aan de algemene reserve. Het restant wordt gefinancierd met reeds beschikbaar vreemd vermogen en zo nodig in de loop van 2010 nieuw aan te trekken middelen. De vaste schuld zal per saldo in 2010 met € 23 mln. toenemen tot € 84 mln. Enerzijds lossen wij in totaal voor € 2 mln. regulier af, anderzijds wordt een nieuwe lening gestort van € 25 mln.

Beloop vaste schuld (bedragen * € 1 mln.)								
Omschrijving/jaar	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Vaste schuld ultimo	34	53	51,2	59,9	58,6	52,2	60,9	84

Met inachtneming van de ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt bezien wij doorlopend of ter consolidatie van de vlottende schuld een beroep moet worden gedaan op de kapitaalmarkt.

Verder kan de financiering van bijzondere projecten aanleiding zijn om een beroep op de kapitaalmarkt te doen. Zo hebben wij in 2008 zes overeenkomsten van geldlening gesloten voor de financiering van het Cultureel Kwartier Assen. Het gaat om een totaalbedrag van € 60 mln. De leningen worden gespreid opgenomen, zodanig dat aansluiting plaatsvindt bij de met de investeringen verwachte geldstromen, c.q. financieringsbehoefte. Zo zal in 2010 € 25 mln. worden gesbrt. Normaliter moet voor uitgestelde stortingen extra worden betaald, omdat lang geld doorgaans duurder is dan kort geld, maar doordat bij het aangaan van de overeenkomsten sprake was van een omgekeerde rentestructuur in de markt werkt de gekozen 'financiering op maat' in dit geval in het voordeel van de gemeente.

5.5.4. Treasurybeheer

De kern van de treasuryactiviteiten bestaat uit risicobeheer. Het gaat daarbij in hoofdzaak om rente-, krediet- en liquiditeitsrisico's.

Renterisicobeheer

Bij het opstellen van de Programmabegroting, de Voorjaarsnota en de Najaarsnota, besluiten wij in hoeverre het gemeentelijk rentebeleid en de rentevisie moeten worden bijgesteld.

Voor het bepalen van de rentevisie maken wij inschattingen op grond van de actuele economische situatie en de daarin voorziene ontwikkelingen. Wij maken hierbij gebruik van de opvattingen die daaromtrent bestaan bij de op het vakgebied opererende instellingen.

Ten tijde van het opstellen van de begroting nam onder invloed van het economisch herstel de inflatieverwachting toe. De lange rentetarieven zullen daardoor op langere termijn gaan oplopen. Niettemin wordt verwacht dat de Europese Centrale Bank het monetaire beleid tot medio 2010 ongemoeid zal laten.

Gezien de lage percentages voor kort geld in de markt hebben wij in de begroting het percentage voor financiering tot de kasgeldlimiet ten opzichte van 2009 met 1% verlaagd tot 3%. Ook de overige percentages hebben wij met 1% verlaagd, met uitzondering van de calculatierente voor interne doorbelasting die wij op 5% handhaven. Hierdoor en door de versterkte toerekening van de bespaarde rente over de eigen financieringsmiddelen vertonen de producten financiering en belegging per saldo een voordeel van ruim € 0,6 mln. Met de hieruit ontstane voordelen hebben wij ruimte gevonden voor dekking van het vervallen Essent-dividend en voor de in 2010 optredende bouwrente in verband met de in dat jaar geplande investeringen in het cultureel kwartier.

Samengevat zien de voor 2010 gehanteerde beleidsuitgangspunten ten aanzien van de gecalculeerde rente er als volgt uit:

Rente-uitgangspunten 2010		
Omschrijving/begrotingsjaar	2009	2010
Calculatierente interne financiering	5,5%	4,5%
Calculatierente externe financiering tot kasgeldlimiet	4,0%	3,0%
Calculatierente externe financiering boven kasgeldlimiet	5,5%	4,5%
Rentebijdragen reserves Algemene Dienst	2,0%	1,0%
Renteverrekening met Grondbedrijf	5,5%	4,5%
Calculatierente interne doorbelasting	5,0%	5,0%

Het onderstaande overzicht geeft het resultaat weer op de renteparagraaf met daarbij de onderdelen die daarvoor bepalend zijn.

Renteparagraaf/Overzicht kapitaallasten

Lasten (bedragen x €1.000)	Rekening	Begroting	Begroting
Omschrijving	2008	2009	2010
Rente vaste geldleningen	2.137	1.971	3.191
Rente reserves en voorzieningen	4.892	3.510	5.487
Rente kortlopende leningen (financieringstekort)	479	4.953	2.748
Rente rekening-courant Grondbedrijf	1.272	639	74
Vergoedingsrente gemeentelijke heffingen	2	-	-
Voordeel renteomslag	-	-	35
Totaal	8.782	11.073	11.535

Baten (bedragen x €1.000)	Rekening	Begroting	Begroting
Omschrijving	2008	2009	2010
Rente geldleningen u.g. instellingen	6	4	3
Rente rekening-courant Grondbedrijf	-	404	383
Diverse rentebaten	8	-	-
Invorderingsrente gemeentelijke heffingen	5	-	-
Rente investeringen	7.423	10.656	11.149
Rentebelegging in Revolving fund SVN	69	-	-
Nadeel renteomslag	1.271	9	-
Totaal	8.782	11.073	11.535

Zie verder de financiële toelichting in het Programma Algemene dekking.

5.5.5. Toepassing kasgeldlimiet en renterisiconorm

De Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) maakt bij het inventariseren en toetsen van renterisico's onderscheid tussen het risico van:

- a) *De vlottende schuld door middel van de kasgeldlimiet*
- b) *De vaste schuld door middel van de renterisiconorm*

Ad a) De vlottende schuld door middel van de kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is bedoeld om de mogelijkheid van het financieren met in de regel goedkoper kort geld te begrenzen. De limiet is een vast percentage (8,5) van de totale lasten van de begroting en bedraagt voor 2010 € 20,4 mln. Dit betekent dat wij maximaal voor dit bedrag met kort geld mogen financieren. Uitgaande van de huidige Asser situatie zal op enig moment door de investeringsuitgaven het kasgeldoverschot omslaan in een tekort. De hierdoor noodzakelijke voorziening in de financieringsbehoefte zal samenhangen met de mate waarin de geplande investeringen hun beloop zullen krijgen en hoe een beroep op de geld- en kapitaalmarkt zich tot elkaar zullen verhouden. Zo zijn voor 2010 bepalende factoren de investeringen in het cultureel kwartier en Kloosterveste, alsmede de mate waarin wij de verkoopopbrengst van de Essent-aandelen hierin kunnen betrekken.

Voor 2010 houden wij, als aanname, rekening met een vlottende schuld van €10 mln. Uit het volgende overzicht blijkt, dat de kasgeldlimiet niet zal worden overschreden.

Kasgeldlimiet (bedragen x €1.000)	
Omschrijving	2010
Omvang begroting (= grondslag)	240.000
1. Toegestane kasgeldlimiet	
in procenten van de grondslag	8,5
in bedrag	20.400
2. Omvang vlottende schuld	
opgenomen gelden < 1 jaar	9.150
schuld in rekening-courant	850
gestorte gelden door derden < 1 jaar	-
overige geldleningen niet zijnde vaste schuld	-
3. Vlottende middelen	
contante gelden in kas	-
tegoeden in rekening-courant	-
overige uitstaande gelden < 1 jaar	-
4. Toets kasgeldlimiet	
a. totaal netto vlottende schuld (2-3)	10.000
b. toegestane kasgeldlimiet (1)	20.400
Ruimte (+)/overschrijding (-) (b-a)	10.400

Ad b) De vaste schuld door middel van de renterisiconorm.

De renterisiconorm is bedoeld om het renterisico bij herfinanciering te beheersen, met andere woorden te voorkomen dat wij in enig jaar worden geconfronteerd met forse renteherzienings- en herfinancieringsproblemen. De norm is 20% van het begrotingstotaal van de gemeente en daarmee direct gerelateerd aan het budgettaire risico. De renterisiconorm voor 2010 bedraagt € 48 mln. Dit betekent dat de som van de vaste geldleningen waarvan de rente wordt herzien en de noodzakelijke herfinancieringen beneden de € 48 mln. moet blijven.

Uit het onderstaande overzicht blijkt, dat aan de renterisiconorm wordt voldaan.

Renterisiconorm (bedragen x €1.000)		2010	2011	2012	2013
1	Renteherziening vaste schuld	0	0	0	0
2	Aflossingen	1.953	2.965	8.777	8.781
3	Renterisico (1+2)	1.953	2.965	8.777	8.781
4	Renterisiconorm	48.000	48.000	48.000	48.000
5	Ruimte (+) / Overschrijding (-) (4-3)	46.047	45.035	39.223	39.219
Berekening renterisiconorm					
		2010	2011	2012	2013
4a	Begrotingstotaal	240.000	240.000	240.000	240.000
4b	Percentage regeling	20	20	20	20
00	Renterisiconorm	48.000	48.000	48.000	48.000

5.5.6. Koers- en kredietrisicobeheer

Overeenkomstig het treasury statuut beperken wij ons bij uitzettingen uit hoofde van onze treasurytaken tot producten waarbij geen koersrisico wordt gelopen. Het uitzetten van overtollige middelen mag uitsluitend gebeuren bij Nederlandse overheden en andere publiekrechtelijke lichamen die volledig solvabel zijn, alsmede bij financiële instellingen die over de bij het treasury statuut vereiste credit rating beschikken.

Assen kent een beperkt aantal langlopende beleggingen. Deze zijn veelal historisch bepaald en/of door bijzondere omstandigheden ontstaan. De beleggingen zelf hebben wij tegen de nominale waarde op de balans opgenomen. Voor zover sprake is van risico's hebben wij voorzieningen getroffen.

Het betreft deelnemingen uit hoofde van de publieke taak in de aandelenkapitalen van nutsbedrijven (WMD en Enexis), BNG en Groningen Airport. De revenuen van deze beleggingen in de vorm van dividenden en in een enkel geval in de vorm van een aandeel in de verliesafdekking, maken onderdeel uit van de begroting. Voorts gaat het om door ons verstrekte langlopende leningen. De uitzettingen zijn in het onderstaande kredietrisico-overzicht weergegeven.

Sinds 2009 is het ingevolge de Wet Fido niet meer toegestaan om nieuwe hypothecaire geldleningen aan personeel te verstrekken. Bestaande overeenkomsten mogen worden gehandhaafd. Het bedrag hiervoor in het overzicht betreft dus (af)lopende leningen. De volgende deelnemingen zijn nieuw. Ze maken deel uit van de overeenkomst tussen Essent en RWE:

- Het aandeel in het totaal van de Aandeelhoudersleningen aan Enexis. De bruglening van Essent aan het netwerkbedrijf is omgezet in zogenaamde aandeelhoudersleningen. Deze leningen zullen in 2012, 2014, 2016 en 2019 aan de aandeelhouders worden afgelost.
- Aandeel in geschatte terugontvangst van RWE van reserveringen in verband met garanties en zekerheden voor bedrijfs- en belastingrisico's.

Overzicht aan derden verstrekte geldleningen (bedragen x €1.000)			
Kredietnemer	Risico/zekerheid	Schuld restant	% totaal
Alescon (geldleningen ten behoeve van hypothecaire geldleningen personeel)	In de overeenkomst met Alescon is bepaald dat de inkomsten van de lening worden doorbetaald aan de gemeente, zo ook de opbrengst bij een eventueel gedwongen verkoop. Verder wordt het risico beperkt, omdat Alescon een gemeenschappelijke regeling is.	59	0,5
Gemeentelijk personeel (hypothecaire leningen ten behoeve van aankoop van een woning)	Recht van hypotheek.	1.191	7
Enexis (achtergestelde lening)	Nauwelijks risico, solvabel bedrijf.	884	5,5
Enexis (aandeelhoudersleningen)	Nauwelijks risico, solvabel bedrijf.	10.368	65

Overzicht aan derden verstrekte geldleningen (bedragen x €1.000)			
Kredietnemer	Risico/zekerheid	Schuld restant	% totaal
RWE (aandeel in geschatte terugontvangst van reserveringen voor garanties en zekerheden)	Het beheer van de fondsen wordt ondergebracht bij één of meerdere financiële instellingen die ook op lange termijn kredietwaardig zijn.	2.517	16
Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (Startersleningen)	De ingelegde gelden komen terug via het revolving-systeem	840	5
Stichting Telematica Drenthe (achtergestelde lening)	Bij verstrekking reeds gedekt door middel van beschikking over Bedrijvenfonds en extra winstuitkering gasbedrijf	159	1
Totaal		16.018	100

5.5.7. Liquiditeits- en financieringsrisicobeheer

Realisatie van gunstige renteresultaten en minimalisering van kosten zijn uitgangspunt van beleid. Met het oog op eenduidigheid en vanuit efficiencyoverwegingen lopen de geldstromen bijna volledig via de rekening-courant bij onze hoofdbankier, de Bank Nederlandse Gemeenten. Verder werken wij voortdurend aan de verbetering en optimalisering van het inzicht in de planning en beheersing van de interne en externe geldstromen. Mede aan de hand hiervan zijn wij in staat om te bepalen in welke mate en op welke wijze er kort geld moet worden opgenomen en/of kan worden uitgezet ofwel dat wij, met inachtneming van de regelgeving, actie moeten ondernemen op de kapitaalmarkt.

5.5.8. Berekening EMU-saldo gemeente Assen

Het Kabinet en de VNG/IPO hebben, ter beheersing van het Europese Monetaire Unie (EMU)-saldo lokale overheden, afspraken gemaakt waarbij gemeenten zijn gehouden het, op basis van de ramingen in het betreffende jaar, verwachte meerjarig beloop van het lokale EMU-saldo in de begroting te presenteren voor het begrotingsjaar, het eraan voorafgaande en het erop volgende jaar.

In de Meicirculaire Gemeentefonds 2009 is aangekondigd dat als gevolg van de economische situatie de gemeenten tijdelijk extra EMU-ruimte krijgen voor automatische stabilisatie en investeringsversnellingen. Het kabinet zal een wetsvoorstel indienen voor een wettelijk kader voor de verbetering van het EMU-saldo, waarin de tekortnormering voor medeoverheden wordt bepaald en vastgelegd.

In 2004 hebben Rijk en medeoverheden afgesproken dat het EMU-tekort van medeoverheden maximaal -0,5% BBP mag bedragen. Deze beperking vloeit voort uit de Europese saldogrens van -3% BBP die geldt voor de volledige Nederlandse collectieve sector. De EMU-grens voor medeoverheden wordt de macrorferentiewaarde genoemd. In het Aanvullend Beleidsakkoord heeft het kabinet voor de kortere termijn afspraken gemaakt over onder meer de werking van automatische stabilisatoren en een gerichte stimulering van de economie. Rijk en medeoverheden zijn overeengekomen dat medeoverheden extra EMU-ruimte krijgen voor automatische stabilisatie en investeringsversnellingen. Dit vertaalt zich in een EMU-begrenzing van -0,6% BBP in 2009 en -0,7% BBP in 2010.

Daarnaast heeft het kabinet afgesproken dat in 2011, als sprake is van economisch herstel, het ook een begin maakt met het herstel van gezonde overheidsfinanciën en een verbetering van het nationale structurele EMU-saldo van tenminste 0,5 procentpunt per jaar. De afspraak met betrekking tot de jaarlijkse verbetering van het structurele saldo wordt door het kabinet wettelijk vastgelegd in de Wet tekortreductie Rijk en medeoverheden (TReM). De wet voorziet ook in de normering van het EMU-saldo van gemeenten, provincies en waterschappen. De individuele referentiewaarden voor medeoverheden zullen een wettelijke functie krijgen bij de inwerkingtreding van deze wet.

Gemeentelijke referentiewaarde EMU-saldo

Onze gemeentelijke referentiewaarde wordt bepaald op basis van de begrotingstotalen.

EMU-saldo (Bedragen x € 1.000)		2009	2010	2011
1	Exploitatiesaldi voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves exclusief gemeentelijke bedrijven	-13.545	-19.203	-18.531

EMU-saldo (Bedragen x € 1.000)		2009	2010	2011
2	Afschrijving ten laste van de exploitatie	8.287	9.327	9.327
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	10.891	3.277	3.300
4	Uitgaven aan investeringen in materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	15.133	31.409	30.000
5	Ontvangen bijdragen van het rijk, provincies, EU en overige, inzake investeringen die niet via de exploitatie lopen	8.692	512	937
6	Desinvesteringen in vaste activa:	-	-	-
6a	ontvangsten uit desinvesteringen in vaste activa	-	-	-
6b	daarin te verwachten boekwinst	-	-	-
7	Uitgaven aan aankoop van grond en uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d.	22.313	24.133	24.774
8	Grondverkopen:	-	-	-
8a	ontvangsten uit verkopen van grond	21.163	15.043	22.077
8b	daarin te verwachten boekwinst	-	-	-
9	Betalingen ten laste van de voorzieningen	17.442	1.639	2.000
10	Betalingen die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves worden gebracht	40.666	24.609	24.000
11	Verkoop van deelnemingen en aandelen:	-	-	-
11a	verkoop deelnemingen en aandelen	44.470	nee	nee
11b	bij verkoop te verwachten boekwinst	-	-	-
	Berekend EMU-saldo	-60.066	-72.834	-63.664

5.6. Bedrijfsvoering

5.6.1. Algemene beleidslijn

De paragraaf bedrijfsvoering geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de interne bedrijfsvoering. De paragraaf geeft eveneens inzicht in de omvang, de samenstelling en de toedeling van de middelen die voor de bedrijfsvoering beschikbaar zijn. Uitgangspunt is dat de gemeentelijke middelen rechtmatig, doelmatig en doeltreffend besteed worden.

Het Algemeen Management Team (AMT) is ambtelijk verantwoordelijk voor de bedrijfsvoering. Het AMT bestaat uit de gemeentesecretaris, de directeurs van de drie diensten, de concerncontroller en de secretaris/beleidscoördinator. Daarbij laat het AMT zich adviseren door het Bedrijfsvoeringsoverleg (BVO). Bepaalde bedrijfsvoeringsonderwerpen zijn door het AMT aan het BVO gemandateerd. Verder stuurt het BVO op de uitvoering van de (jaarlijkse) bedrijfsvoeringsagenda. Het BVO bestaat uit de concerncontroller, de controllers van de drie diensten, het afdelingshoofd Servicecentrum en het afdelingshoofd Beleid en Control.

De organisatie is in de eerste plaats een lijnorganisatie en kent daarbinnen verschillende vormen van sturing zoals processturing, het werken in projecten en programmasturing ('Assen koerst'). In 2008 hebben wij ingezet op de verdere implementatie van processturing. Dit vervolgen wij in 2009, met name vanuit het frontoffice/backoffice-principe.

Om uw raadsgriffier ambtelijk te ondersteunen is er het Platform Griffier. Dit platform wordt gevormd door de griffier, de drie plaatsvervangende griffiers en de beleidscoördinator. De deelnemers zorgen voor de afstemming tussen uw raad enerzijds en de ambtelijke organisatie anderzijds.

'Assen koerst'

In de vorige en in deze bestuursperiode is Assen koerst 'uitgangspunt van beleid'.

In combinatie met de Collegeprogramma's zijn onze ambities eerst vooral via aparte programma's en later meer en meer via de reguliere activiteiten uitgewerkt en verankerd en van een uitvoeringsprogramma voorzien.

In 2004 hebben wij met de uitgave 'Energie verplaatsen' teruggeblikt op de opbrengst tot dan toe. In het najaar van 2009 publiceren wij de aanvulling daarop, waarmee het hele traject van 'Assen koerst' is beschreven en gemarkeerd. De verdere verdieping en uitwerking van de ambities loopt via de nieuwe structuurvisie en programma's als die van de FlorijnAs. In de nieuwe bestuursperiode zal het nieuwe bestuur bekijken of een vernieuwde toekomstvisie kansen biedt.

5.6.2. Personeel & Organisatie

Organisatieperspectief

'Van bezinning naar bezieling' (2008) vormt de basis voor ons organisatieperspectief. Voor het ontwikkelingsperspectief van onze gemeentelijke organisatie is de *collectieve ambitie* gericht op de volgende de vier focuspunten:

- Wij willen een energieke, lerende en bezielende organisatie met professionele medewerkers zijn.
- Wij willen bovenaan in het 'linkerrijtje van de Eredivisie' staan.
- Wij gaan Noordoost¹ (innovatief en extern georiënteerd).
- Wij willen slagvaardig zijn.

De ambities van Assen stellen onze gemeentelijke organisatie voor de opgave om in een dynamisch krachtveld te anticiperen op de diverse ontwikkelingen. In zo'n omgeving laat de 'ideale' omgeving zich niet uittekenen. De ontwikkeling en vernieuwing van onze organisatie is een continu proces waarbij een appèl gedaan wordt op het aanpassingsvermogen van ons management en onze medewerkers.

Om het geschetste organisatieperspectief dichterbij te brengen investeren wij vooral in de ontwikkeling van leiderschap.

¹ Zie concurrerend waardenmodel van Quinn.

HRM-beleid

In 'Kwaliteit is Mensenwerk' is de HRM-visie als volgt geformuleerd:

'Klant en Kwaliteit is onze drijfveer. Bedienen van de klant en leveren van kwaliteit is mensenwerk. De medewerkers zijn het 'kapitaal' van de organisatie. Ze zijn als individu, maar vooral in teamverband, van cruciaal belang voor het behalen van de doelen van de organisatie en het boeken van resultaten. Investeren in menselijk kapitaal is daarom op alle fronten noodzakelijk. Van geboeide en gemotiveerde medewerkers mogen wij een optimale inzet verwachten.'

Mensen bepalen het succes van onze gemeentelijke organisatie. Alle activiteiten van onze organisatie moeten gericht zijn op het op elkaar afstemmen van gedrag, kennis en ambities van mensen in de organisatie enerzijds en de doelstellingen anderzijds. Het onderzoek naar de strategische personeelsvoorziening bij onze gemeente door het bureau Berenschot (april 2009) accentueert dit nog eens. Uit het rapport komt naar voren dat het HRM-beleid en instrumentarium over het algemeen op orde zijn. Op een aantal aspecten verdient het beleid en bijbehorend instrumentarium een vernieuwing of aanscherping om de opgaven, waarvoor wij staan, het hoofd te kunnen bieden. Het betreft:

- Continue aandacht voor leiderschapsontwikkeling.
- Meer nadruk op de loopbaanontwikkeling van medewerkers (mobiliteit en doorstroming).
- Het verbeteren van de arbeidscommunicatie.
- Bewuster omgaan met de inhuur van extern personeel.

Wij zullen voor deze aspecten (specifieke) maatregelen treffen. Ook het thema ziekteverzuim krijgt in 2010 specifieke aandacht. In 2010 willen wij het ziekteverzuim terugdringen naar 5,2 %.

Samenwerking

De samenwerking op HRM-gebied in Noorderlinkverband en met de publieke werkgevers in Assen e.o. (ARUN) gaan wij intensiveren. Deze samenwerkingsverbanden hebben tot doel om de krachten te bundelen om goed opgeleid personeel voor de regio te behouden en de aantrekkingskracht van de regio voor personeel van elders te vergroten. De samenwerking draagt tevens bij aan de vergroting van de mobiliteit en de loopbaanontwikkeling van de medewerkers van de diverse organisaties.

5.6.3. Facilitaire ondersteuning

Huisvesting

Vanuit **Klant en Kwaliteit** staan de klant en de werkprocessen centraal. De consequenties vertalen wij in de huisvesting van de gemeentelijke organisatie. Als ideaalbeeld zien wij huisvesting van de gemeentelijke organisatie op één plek. Dit ideaalbeeld is echter niet op korte termijn te realiseren. Daarom kijken wij nu naar korte termijn-, middellange termijn- en lange termijnoplossingen.

De lange termijnoplossing richt zich op onderzoek naar één centrale huisvesting voor onze gehele gemeentelijke organisatie, met uitzondering van de afdeling Uitvoering en de Brandweer. Daarnaast implementeren wij pragmatische korte termijnoplossingen en onderzoeken wij middellange termijnoplossingen.

De knelpunten op het gebied van dienstverlening en arbeidsomstandigheden in de centrale hal zijn eind 2009 aangepakt. Belangrijk in de dienstverlening naar de klant is ons inziens om de drie aanbiedingsconcepten 'zelfbediening', 'klaar terwijl u wacht' en 'op bestelling' adequaat uit te kunnen voeren.

Dit onderdeel richt zich vooral op de begane grond van het stadhuis (entreegebied en back-office).

Informatievoorziening

In 2010 zullen wij verder uitvoering geven aan het bestuurlijk geaccordeerde EGEM realisatie plan. Dit is een plan dat ervoor zorgt dat de (digitale) dienstverlening aan burgers en bedrijven en alles wat hier voor nodig is, goed geregeld wordt binnen onze gemeente. De voor onze gemeente te realiseren basisvoorzieningen uit het realisatieplan zijn grotendeels een wettelijke verplichting. Deze basisvoorzieningen, denk hierbij aan de basisregistraties (GBA, BAG, Woz), technische voorzieningen, het digitaal loket en het NUP (Nationaal Uitvoerings Programma) zijn vooral instrumenten en bouwstenen om het functioneren van de overheid en de individuele gemeente te verbeteren. Om bovengenoemde ontwikkelingen goed te kunnen implementeren en integreren in de organisatie moeten wij aanmerkelijke en ingrijpende veranderingen doorvoeren. Dit zal resulteren in betere bedrijfsvoering en dienstverlening. In 2009 hebben wij ervoor gekozen om bij DImpact aan te sluiten. Dit is een samenwerkingsverband met andere gemeenten waarbij de verbetering van de digitale dienstverlening centraal staat.

Door de aansluiting bij DImpact zal het huidige Asser loket, met de bijbehorende technische infrastructuur vervangen worden. Hiermee kunnen wij de digitale dienstverlening aan burgers en bedrijven uitbreiden en verbeteren. De uitbreiding van het aantal transacties gaan wij in 2010 voortzetten. Tevens gaan wij in DImpact verband gezamenlijk andere wettelijk verplichte basisvoorzieningen gaan ontwikkelen.

Administratie

Eind 2008 hebben wij een start gemaakt met het digitaliseren van de factuurstroom: het scannen en herkennen van facturen. In 2009 is onderzoek gedaan naar digitalisering van de workflow. In 2010 gaan wij dit implementeren. Facturen worden dan niet meer op papier verspreid, maar digitaal. De diensten worden hierdoor beter ondersteund. De administratieve bulkprocessen (debiteuren en crediteuren) zijn op orde en het debiteurenproces wordt in 2010 uitgebreid: wij zullen ook de riool- en afvalstoffenheffing gaan innen (gebeurde eerder door de WMD). Ook de administratieve personeelsprocessen zijn verbeterd/vereenvoudigd, deze trend zetten wij in 2010 voort, waarbij met de implementatie van een nieuw personeelssysteem de diensten ook beter ondersteund zullen worden.

5.6.4. Planning en control

Beleidsinhoudelijk

In het eerste kwartaal van 2010 ronden wij de uitvoering van het Collegeprogramma 'Mensen maken de stad' af. In maart vinden de verkiezingen plaats en het nieuwe bestuur zal een nieuw Collegeprogramma opstellen. Op basis van het Collegeprogramma stelt het nieuwe bestuur een uitvoeringsprogramma op. In de begroting 2010 hebben wij rekening gehouden met de middelen die nodig zijn voor de uitvoering van het bestaande beleid. Het nieuwe college zal zich uitspreken over het nieuwe beleid en het al dan niet voortzetten van het bestaande beleid.

Het jaar 2010 staat in het teken van professionaliseren van de bedrijfsvoeringagenda. Tevens zullen wij de nadruk leggen op de doorontwikkeling van onze visie op het gebied van bedrijfsvoering.

Het resultaat waar wij naar streven is betere sturing. De uitgangspunten die wij hierbij hanteren zijn:

- Sturing vooraf in plaats van alleen maar constatering achteraf.
- Bedrijfsvoering is een prikkel om slim en verstandig om te gaan met middelen.

Bij deze ontwikkeling willen wij in ieder geval de visie op de bedrijfsvoering scherper formuleren. Dit houdt in dat wij kaders willen benoemen voor bedrijfsvoering, de overhead, het kwaliteitsniveau van de ondersteuning en wij willen uitgangspunten formuleren voor volumebeleid.

Een ander aspect van bedrijfsvoering dat wij gaan oppakken betreft resultaatafspraken. Wij willen bezien op welke wijze wij de interne afspraken op het gebied van bedrijfsvoering en resultaten die gehaald moeten worden kunnen vastleggen in dienstverleningsafspraken. Met bovengenoemde maatregelen streven wij naar een 'smartere' bedrijfsvoering.

In 2009 zijn de eerste resultaten zichtbaar geworden van het versmarten van de begrotingsprogramma's. Wij hebben samen met uw raad de programma's uniformer en beknopter geformuleerd voor wat betreft de opbouw. Wij willen samen met uw raad in de komende bestuursperiode ervaring opdoen met het werken met indicatoren. De indicatoren zullen door ons worden doorvertaald in de verantwoording.

Op grond van artikel 213a van de Gemeentewet verricht het college periodiek onderzoek naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het gevoerde bestuur. Dit gebeurt conform de 'Verordening collegeonderzoeken van de gemeente Assen' die in uw raad is vastgesteld. De onderzoeken worden via auditoren die in dienst zijn van de gemeente uitgevoerd.

In 2009 wordt een audit naar de toepassing van 'Subsidie als beleidsinstrument' uitgevoerd op het gebied van de beleidsproducten Welzijnswerk en Kunstbeoefening en Kunstbevordering. Tevens vindt een onderzoek plaats naar de opvang van kwetsbare mensen en dan specifiek op de prestatievelden 7,8 en 9 van de Wmo.

In 2010 doet het college onderzoek naar: E-dienstverlening en Onderwijsbeleid. De meerjarenlijst bevat de volgende onderwerpen: leerlingenvervoer, bibliotheek, beheer openbare ruimte, arbeidsmarktbeleid, duurzaamheid, Interactieve beleidsvorming/ communicatie, minderhedenbeleid en wijkbeleid.

Wij hebben de eenheid Concerncontrol uitgebreid, zodat de bestuursondersteuning kan worden versterkt. De effecten hiervan zullen in 2010 merkbaar worden.

Financieel

Het jaar 2009 stond in het teken van de herinrichting van de gemeentelijke P&C-cyclus (van verantwoordingsinformatie naar stuurinformatie). Als gevolg van deze herinrichting gaan wij de verordening op dit gebied aanpassen.

Wij hebben een aanzet gedaan voor de doorontwikkeling van risicomanagement. In 2010 zullen wij deze ontwikkeling doorzetten.

De ontwikkeling van de economie en de doorontwikkeling van een langjarige investeringsplanning heeft onze nadrukkelijke aandacht. De verkoop van de aandelen van Essent heeft invloed op het treasurybeleid van onze gemeente. Begin 2010 zullen wij meer duidelijkheid hebben over de middellange en lange termijnvisie en de wijze waarop wij met de opbrengst van de gelden Essent kunnen omgaan. Wij zullen uw raad informeren en hierbij betrekken.

Juridisch

Wij lopen als gemeente bij de uitvoering van onze taken juridische en daarmee vaak ook financiële risico's, zowel door publiekrechtelijk, privaatrechtelijk als door feitelijk handelen. Juridische kwaliteitszorg houdt in dat werkprocessen zodanig worden ingericht dat wij structureel aandacht besteden aan de juridische kwaliteit van alle soorten handelingen binnen onze gemeente. Risico's worden daardoor ingeperkt.

De juridische controlfunctie zal samen met de andere middelenfuncties werken aan de verdere professionalisering van onze bedrijfsvoeringsagenda. De eigen juridische kwaliteitsnormen zullen zijn ontwikkeld en vormen een randvoorwaarde om te komen tot sturing vooraf.

Als belangrijke aandachtspunten uit de accountantscontrole en de eigen IC's blijven de verdere verbetering van het proces en beleid rond inkoop en aanbesteding en subsidieverlening in beeld. Nadruk in 2010 zal, naast de rechtmatigheidsaspecten, liggen op de doelmatigheid en doeltreffendheid van de processen. Wat betreft inkoop baseren wij verdere professionalisering op een doorlichting van de inkoopfunctie. Wat betreft de subsidieverstrekking is de opzet van een nieuwe subsidiesystematiek basis voor de doorontwikkeling van beleid, regelgeving en bijbehorende werkprocessen. Beperking van interne en externe administratieve lasten is daarbij een belangrijk aandachtspunt.

In de tweede helft van 2009 heeft een klantonderzoek plaatsgevonden naar de afhandeling van bezwaarschriften. Hieruit voortvloeiende verbeterpunten gaan wij in 2010 implementeren.

Met de implementatie van belangrijke nieuwe Europese en landelijke regelgeving zijn wij gestart in 2009 en dit loopt door naar 2010:

- Inrichten van een één loketfunctie in het kader van de Dienstenrichtlijn.
- Wet elektronische bekendmaking.
- Dwangsom bij niet tijdig beslissen.
- Vierde tranche van de Algemene wet bestuursrecht.

Monitoring dienstverlening

Inmiddels is uitgebreide monitoringsinformatie beschikbaar. Monitoring heeft echter pas meerwaarde als met de informatie ook daadwerkelijk 'iets gedaan wordt'. Daarom verwerken wij monitoringsinformatie in de P&C-documenten. Zie bijvoorbeeld het programmadeel van deze begroting, waarbij monitoringsinformatie wordt gebruikt ten behoeve van de indicatoren om de realisatie van de beleidsdoelen te meten.

Wij gaan tweejaarlijks deelnemen aan de 'Staat van de gemeente'. Wij zullen in 2010 bezien op welke wijze wij de monitorinformatie gaan gebruiken bij de doorontwikkeling van dit instrument.

5.6.5. Communicatiebeleid

Professionele communicatie draagt bij aan de realisatie van onze beleidsdoelstellingen en aan de organisatorische doelstellingen van onze ambtelijke organisatie. In 2010 zetten wij de gemeentelijke communicatie voort op basis van de lijnen die in 2008 zijn uitgezet. De nieuwe internetsite komt in 2010 gereed. Deze zal veel vraaggestuurder zijn ingericht en meer aandacht hebben voor dienstverlening aan de burger. Daarnaast wordt gewerkt aan het verbeteren van (standaard)brieven. Deze worden begrijpelijker en toegankelijker gemaakt. Introductiedagen voor nieuwe inwoners en rondleidingen blijven ook in 2010 bestaan. Wij blijven aandacht houden voor de relatie tussen burger en bestuur door bijvoorbeeld wijkbezoeken, de ik- en mijn gemeentedag en informatiebijeenkomsten over projecten en initiatieven. Met het gereedkomen van het interactief beleid in 2009 gaan wij scherper kijken naar rol en invloed van de burger bij gemeentelijke projecten en beleid.

5.6.6. Middeleninzet bedrijfsvoering 2010

Algemeen

De in de begroting 2010 ten behoeve van de bedrijfsvoering geraamde middelen zijn op de gebruikelijke wijze aangepast ten opzichte van de begroting 2009. Dit houdt onder meer in dat wij rekening hebben gehouden met aanpassingen van de budgetten op basis van voor 2010 geraamde loon- en prijsontwikkelingen (begrotingsrichtlijnen). Verder hebben wij bij de samenstelling van de nieuwe budgetten rekening gehouden met de gevolgen van volumegroei, taakmutaties en de verdere uitwerking van het Collegeprogramma, lopende projecten en de financiële doorwerking van de nog voor 2010 op de bedrijfsvoering rustende ruimtescheppende maatregelen. Daar waar afgesproken hebben wij rekening gehouden met in 2010 nog op de bedrijfsvoering drukkende bezuinigingen.

Het totale bedrijfsvoeringbudget 2010 komt uit op een bedrag van ruim € 53 mln. Dit is een stijging van 5% ten opzichte van de begroting 2009.

Begroting kosten bedrijfsvoering 2010 (bedragen x €1.000)

Omschrijving	Realisatie	Begroting	Begroting	Mutatie 2009 – 2010	
	2008	2009	2010	€	%
<i>Totale personeelskosten</i>	38.820	39.193	41.216	2.023	+ 5%
Beheerskosten	8.272	8.174	8.249	75	+ 1%
Kapitaallasten	4.768	5.176	5.429	253	+ 5%
Inkomsten bedrijfsvoering	-1.797	-1.750	-1.676	74	- 4%
Totale kosten bedrijfsvoering	50.063	50.793	53.218	2.425	+ 5%

Beloop personeelsformatie in fte's

Dienstformaties	Jaarrekening 2008	Begroting 2009	Begroting 2010	Mutatie 2009-2010
Stadsontwikkeling	138,9	137,0	154,0	17
Stadsbeheer	304,1	310,5	310,8	0,3
Stadsbalie	216,1	208,7	214,4	5,8
Totaal	659,1	641,1	673,6	23,1

De kosten van de bedrijfsvoering bedragen ruim € 53mln. De kosten van bedrijfsvoering worden volgens onderstaande tabel als volgt toegerekend aan begrotingsprogramma's, projecten en investeringen, exploitatie van gebouwen, het Grondbedrijf en aan derden (instellingen/organisaties waar de gemeente Assen werkzaamheden voor uitvoert). Uit de tabel komt naar voren dat 75% van de kosten wordt toegerekend aan begrotingsprogramma's en 25% aan overige onderdelen, projecten en investeringen, exploitatie gebouwen, Grondbedrijf en derden.

Begroting toerekening kosten bedrijfsvoering 2010 (bedragen x € 1.000)					
Omschrijving	Realisatie	Begroting	Begroting	Mutatie 2009 – 2010	
	2008	2009	2010	€	%
Begrotingsprogramma's	37.092	38.710	40.070	1.360	+ 4 %
Projecten en investeringen	4.780	4.816	5.547	730	+ 15%
Exploitatie gebouwen c.a.	3.624	4.168	4.172	4	-
Grondbedrijf	2.515	3.143	3.250	106	+ 3%
Doorberekening aan derden	167	316	462	147	+ 46%
Totale toerekening	48.178	51.153	53.501	2.347	+ 5 %

Uit bovenstaande tabellen komt naar voren dat de wij als gemeente Assen een hoge ambitie hebben; dit is te zien aan de toename van projecten en investeringen met 15% ten opzichte van 2009. Deze stijging is voor een groot deel te verklaren door de het project de FlorijnAs en de overige ambities die de gemeente Assen heeft.

Formatie

Onze formatie is ten opzichte van de bijgewerkte begroting 2009 gestegen met 23,1 fte. De toename heeft grotendeels te maken met de voorbereiding van de FlorijnAs (uitbreiding SO), maar ook heeft ook te maken met uitbreiding op het gebied van bedrijfsvoering en ondersteuning. Daarnaast hebben wij gekozen voor een andere wijze van ramen hetgeen ogenschijnlijk leidt tot uitbreiding maar niet als zodanig kan worden gezien.

Informatievoorziening/rapportage

Verantwoordelijkheid voor het interne beheer van de bedrijfsvoeringmiddelen, de doelmatige en doeltreffende besteding ervan en de sturing daarop ligt bij het management van onze organisatie. Via periodieke rapportages worden wij hiervan door hen op de hoogte gehouden. Als op basis daarvan sprake is van ontwikkelingen die raken aan de kaders die wij met uw raad over de bedrijfsvoering hebben afgesproken wordt u daarover op gebruikelijke wijze en op hoofdlijn via de gemeenterapportages geïnformeerd. Daarnaast ontvangt uw raad te zijner tijd de door de accountant over 2010 op te stellen 'managementletter' ter informatie.

5.7. Verbonden partijen

5.7.1. Doel

De paragraaf Verbonden partijen is bedoeld om op één centrale plek in de begroting en jaarrekening van de gemeente inzicht te bieden in en informatie te geven omtrent partijen waarmee de gemeente bestuurlijke en financiële banden onderhoudt en in het beleid dat de gemeente in dat kader voert. Inzicht hierin is voor uw raad relevant omdat betrokken partijen:

- Direct of indirect belast (kunnen) zijn met uitvoering met beleid dat door de gemeente aan de betreffende partij is overgedragen.
- Daarmee gemeentelijke middelen gemoeid kunnen zijn en financiële risico's kunnen worden gelopen.

5.7.2. Verbonden partij

Een 'verbonden partij' wordt in dit verband gedefinieerd als een privaot- of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft. Materieel gezien houden die beide belangen het volgende in:

- Bestuurlijk: gemeentelijke zeggenschap uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur dan wel uit hoofde van stemrecht.
- Financieel: gemeentelijke aansprakelijkheid ten aanzien van aan betrokken partij beschikbaar gestelde financiële middelen die niet verhaalbaar zijn bij faillissement of het bedrag waarvoor de gemeente aansprakelijk gesteld kan worden indien de partij haar verplichtingen niet nakomt.
- Gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en verenigingen en/of deelnemingen in NV's, BV's, CV's en VOF's zijn voorbeelden van verbonden partijen.

5.7.3. Algemene beleidslijn

Wij verbinden ons als gemeente Assen in principe alleen bestuurlijk en financieel jegens een derde wanneer deze verbinding met het oog op het realiseren van een specifieke beleidsdoelstelling een duidelijk aantoonbare meerwaarde oplevert ten opzichte van het 'zelf' doen. Hierbij gelden de volgende overwegingen:

- Bestuurlijke overwegingen.
- Dan wel vanuit een oogpunt van doelmatigheid en doeltreffendheid.
- Dan wel vanuit financieel-economische overwegingen.

Binnen de Vereniging Drentse gemeenten is bestuurlijk gesproken over een coördinerende aanpak van gemeenschappelijke regelingen teneinde de sturing te verbeteren.

5.7.4. Bijzonderheden

Naar aanleiding van een vraag vanuit uw raad hebben wij een proces opgestart ter verbetering van de aansturing van de verbonden partijen. Het proces loopt nog. De actuele stand van zaken is in het voorjaar van 2009 verwoord in een Voortgangsrapportage 2008-2010. Hierin gaan wij onder meer in op invulling van de regiefunctie met controlemechanismen teneinde de doelmatigheid van de verbonden partij te verbeteren en de samenwerkingsrisico's te verminderen. De controlemechanismen zijn: geven van sturing, beheersen, verantwoordwoorden en toezicht houden.

De volgende thema's staan op het programma.

Voor 2010:

- (Aanscherpen) beleidskaders.
- Subsidieverlening voor het jaar 2011 op basis van de gestelde prestaties in plaats van kostensoorten.
- Verder ontwikkelen en op peil houden van de aansturing van verbonden partijen via gerichte training en scholing van medewerkers.
- Actualiseren risico-inventarisatie verbonden partijen.
- Gemeentelijk beleid opstellen ten aanzien van indexering.
- Gemeentelijk beleid opstellen ten aanzien van huur van gemeentelijke eigendommen.

Voor 2011:

- Subsidieafrekening 2010 op basis van afgesproken prestaties (in plaats van kostensoorten).
- Actualiseren risico-inventarisatie verbonden partijen.

5.7.5. Inventarisatie verbonden partijen

In de begroting 2010 en de programma's daarbinnen zijn wij zowel ten aanzien van het beleid als het gemeentelijk financieel belang uitgegaan van een bestendige gedragslijn. De financiële verplichtingen maken onderdeel uit van de begroting.

Wijzigingen ten opzichte van begroting 2009.

Bij een aantal verbonden partijen zijn er ontwikkelingen die relevant zijn voor de beeldvorming omtrent de begroting 2010. Deze ontwikkelingen staan toegelicht in de paragraaf Weerstandsvermogen.

Op basis van bestuursbesluiten, gesloten overeenkomsten en/of gemaakte afspraken, hebben wij als gemeente Assen per 1 januari 2010 in de navolgende verbonden partijen een bestuurlijk en financieel belang.

Inventarisatie verbonden partijen per 1 januari 2010				
Naam verbonden partij	Vestigingsplaats	Doelstelling	Aard/omvang van het bestuurlijk belang	Aard/omvang van het financieel belang
NV Waterleidingmaatschappij Drenthe	Assen	nutsvoorziening	aandeelhouder	inbreng kapitaal/dividend
Enexis Holding N.V.	Den Bosch	distributie en transporteren van energie, netwerkbeheer	aandeelhouder	inbreng kapitaal/dividend
Essent Milieu Holding N.V.	Arnhem	afvalverwerking	aandeelhouder	inbreng kapitaal/dividend
NV Bank Nederlandse gemeenten	Den Haag	nutsvoorziening	aandeelhouder	inbreng kapitaal/dividend
NV Groningen Airport Eelde	Eelde	personen- en vrachtovervoer	aandeelhouder	inbreng kapitaal/verliesafdekking
CV VAMIJ	Zwolle	financiering bouw geïntegreerde vuilverbrandingsinstallatie	n.v.t.	deelname in kapitaal
STIVAM	Zwolle	contracten afsluiten voor de verwerking van restfractie bij Essent	lid AB + DB	kostendekkende exploitatie
STIVAM II	Zwolle	contracten afsluiten voor de verwerking van restfractie bij Essent	lid AB + DB	kostendekkende exploitatie
ESGEVA	Zwolle	contracten afsluiten voor de verwerking van GFT bij Essent	lid AB + DB	kostendekkende exploitatie
Regio Groningen-Assen 2030	Groningen	regionale samenwerking ten behoeve van verdere ontwikkeling van de regio	deelname convenant	bijdrage fonds/subsidie
Platform Middelgrote gemeenten	Zeist	belangenbehartiging tot de doelgroep behorende gemeenten	lid platform	jaarlijkse deelnemersbijdrage. Lidmaatschap wordt met ingang van 2011 beëindigd.
Hulpverleningsdienst Drenthe (HVD)	Assen	hulpverlening bij brand en rampen, geneeskundige hulpverlening bij calamiteiten	GR; lid AB	exploitatiebijdrage
Recreatieschap Drenthe	Diever	bevordering recreatie in de breedste zin van het woord	GR; lid AB	exploitatiebijdrage
Intergemeentelijke Sociale Dienst, gevestigd te Assen	Assen	uitvoering taken Wwb c.a.	GR; lid van DB: centrumgemeente	aandeel jaarlijkse exploitatie
Stichting Drentse Bedrijven Locaties	Meppel	economische stimulering	lid stichtingsbestuur	subsidie
Stichting ICO Centrum voor Kunst en Cultuur	Assen	culturele vorming in de breedste zin van het woord	geen	jaarlijkse exploitatiebijdrage
GR ICO Centrum voor Kunst en Cultuur	Assen	afwikkeling en verevening frictiekosten vm. personeel	GR; lid DB en AB	liquidatie wordt door gemeente Assen uitgevoerd
Alescon	Hoogeveen	participatie en reïntegratie werkzoekenden (Wsw)	GR; lid DB en AB	jaarlijkse exploitatiebijdrage

Inventarisatie verbonden partijen per 1 januari 2010				
Naam verbonden partij	Vestigings- plaats	Doelstelling	Aard/omvang van het bestuurlijk belang	Aard/omvang van het financieel belang
GGD Drenthe	Assen	voorbereiden en uitvoeren activiteiten en diensten in de basisgezondheidszorg	GR; en AB	jaarlijkse exploitatiebijdrage
Stichting VVV Drenthe Plus (in liquidatie)	Beilen	bevordering toerisme	Stichting	geen
Gemeenschappelijke Kredietbank Drenthe	Assen	sociale kredietverstrekking	GR; lid DB en AB	handhaving kostendeekkende exploitatie
Eems Dollard Regio (EDR)	Nieuweschans	economische en culturele stimulering	lid openbaar lichaam	jaarlijkse bijdrage
Stichting voor Openbaar Voortgezet Onderwijs Noord- en Midden- Drenthe	Assen	bevordering van en zorg voor voortgezet onderwijs	Stichting	zorg voor sluitende exploitatie
Plateau Openbaar Onderwijs Assen	Assen	bevordering van en zorg voor openbaar basisonderwijs	Bestuurscommissie ex. art. 82 Gemeentewet	jaarlijkse bijdrage conform financieel statuut
Vereniging Nederlandse gemeenten	Den Haag	gebundelde bestuurlijke belangenbehartiging op landelijk niveau	lidmaatschap vereniging	jaarlijkse contributie
Vereniging Drentse gemeenten	Westerbork	idem op de schaal van de provincie Drenthe	lidmaatschap vereniging	jaarlijkse contributie
Gemeenschappelijke regeling Assen en waterschap Hunze en Aa's	Assen	aanleg, instandhouding, beheer en onderhoud systemen individuele behandeling afvalwater	lichte GR zonder gemeenschappelijke bestuursorganen	geen directe financiële verplichting
Gemeenschappelijke regeling Assen en Waterschap Noorderzijlvest	Assen	aanleg, instandhouding, beheer en onderhoud systemen individuele behandeling afvalwater	lichte GR zonder gemeenschappelijke bestuursorganen	geen directe financiële verplichting
Regionaal Historisch Centrum Drents Archief	Assen	gemeenschappelijk en professioneel archiefbeheer Drents Archief en gemeente Assen	GR; lid DB	jaarlijkse bijdrage in exploitatie

5.8. Paragraaf Grondbeleid

5.8.1. Nota grondbeleid

In 2005 is het grondbeleid van de gemeente Assen vastgesteld. Het gemeentelijke grondbeleid is ondersteunend aan de beleidsdoelstellingen die wij geformuleerd hebben voor onder meer woningbouw (duurzaam, betaalbaar, kwaliteit en differentiatie in het aanbod), aanleg van bedrijventerreinen en wegen alsmede het realiseren van maatschappelijke voorzieningen. Grondverwerving, -beheer, -productie en -uitgifte zijn de gebruikelijke ingrediënten voor gebiedsontwikkelingen. Voor een succesvol ruimtelijk-economisch beleid en het daarmee samenhangende grondbeleid dienen wij verder een degelijk financieel beleid te voeren, binnen het Grondbedrijf.

Hoofddoelstelling van ons grondbeleid is dus het realiseren van de stedelijke opgave die Assen heeft. De Regiovisie Groningen-Assen, 'Assen koerst', de visie op de binnenstad, het structuurplan Stadsrandzone en de duurzaamheidsvisie geven hier tot nu toe invulling aan. De op te stellen Structuurvisie Assen, met inbegrip van de uitkomsten van de Masterstudie Florijns, geeft straks een alomvattend beeld van de toekomstige ontwikkeling van Assen.

Belangrijke groeiindicatoren voor Assen zijn 80.000 inwoners in 2030 en een toevoeging van 150 ha bedrijventerrein in de periode 2012-2025. Voor de bedrijfsterreinen en de huisvesting van de extra inwoners moeten wij voldoende bestemmingsplancapaciteit realiseren. In de periode 2002-2020 moeten circa 9.500 nieuwe woningen worden gebouwd. Onze groeiambitie wordt ondersteund in het Provinciaal Omgevingsplan en door het rijksbeleid. Het regiogebied is aangeduid als nationaal stedelijk netwerk.

Wij willen als gemeente een zo groot mogelijke invloed uitoefenen op de ontwikkeling van een compacte, duurzame en sociaal veilige stad. Het grondbeleid is daarbij een belangrijk instrument.

In onze werkwijze maken wij onderscheid in actief, facilitair en passief grondbeleid. Wij voeren in beginsel een actief grondbeleid, wat inhoudt dat wij als gemeente zelf het initiatief en risico nemen door actief gronden aan te kopen, bouwrijp te maken en vervolgens te verkopen. Dit actieve grondbeleid geeft ons een sturende rol bij het realiseren van de genoemde publieke doelen. Het schept condities om locaties met een strategische betekenis voor het beleid actief te realiseren. Een goed voorbeeld in dit kader is de ontwikkeling van het gebied Assen-Zuid.

Als de markt het toelaat, kan sprake zijn van een surplus op grondexploitaties, wat het mogelijk maakt locaties met positieve en negatieve resultaten te middelen. Deze aanpak geeft de meeste zekerheid dat de meest gewenste ruimtelijke ontwikkeling van onze gemeente tot stand komt.

Wij voeren als gemeente niet altijd actief grondbeleid. Redenen daarvoor kunnen zijn dat de financiële middelen in het Grondbedrijf niet toereikend zijn en/of dat een ontwikkeling via samenwerking met derden of door derden zelfstandig binnen de gemeentelijk beleidskaders kan plaatsvinden. Ook kan het zijn dat derden/ontwikkelaars reeds grondposities hebben ingenomen zodat het aankopen van gronden niet meer mogelijk is (zoals in een deel van Kloosterveen II).

5.8.2. Realisering beleidsdoelstellingen in 2010

Wonen

Wij hebben in de periode 2010 tot en met 2020 een gemiddelde jaarlijkse taakstelling van 520 woningen. Onze bedoeling is dat een belangrijk deel van de productie in de uitbreidingswijk Kloosterveen wordt gerealiseerd. In 2010 zal de bijdrage van Kloosterveen aan de woningbouwproductie lager dan normaal zijn. Een groot deel van de gronden in Kloosterveen II is contractueel in handen van een viertal ontwikkelaars. In 2008 hebben wij met deze ontwikkelaars een Hoofdlijnenakkoord gesloten. Vervolgens is de verdere uitwerking opgepakt om te komen tot de ondertekening van een realisatieovereenkomst. De onderhandelingen bevinden zich in een beslissend stadium. Als de overeenkomst is getekend ligt er een belangrijke basis voor de woningbouwproductie voor het nog te realiseren deel van Kloosterveen II.

Om tot 2020 voldoende plancapaciteit beschikbaar te hebben voor de jaarlijkse woningbouwproductie en om te kunnen anticiperen op eventueel achterblijvende productie van de ontwikkelaars in Kloosterveen II, werken wij ook in 2010 verder aan het beschikbaar krijgen van extra plancapaciteit. Voor het gebied Kloosterveen III (zuid en west), waarvoor in 2008 het voorkeursrecht is gecontinueerd, werken wij aan de voorberei-

ding van een bestemmingsplan en zetten wij in op het actief aankopen van grond. Messchenveld en een deel van het huidige Stadsbedrijvenpark zijn eveneens in voorbereiding voor woningbouw.

De nieuwbouwproductie draagt bij aan het creëren van verhuisketens, het creëren van woonkwaliteit (sociaal en fysiek) en dit alles met voldoende oog voor de verschillende doelgroepen en de woonwensen van consumenten. Via het grondbeleid dragen wij er zorg voor dat mensen met een smalle beurs mogelijkheden krijgen om in een betaalbare woning te wonen. Wij bevorderen dit door afstemming te zoeken met ontwikkelaars en corporaties en een op maat gesneden grondprijnsbeleid. De lopende actualisatie van het Woonplan biedt ons overigens een goede gelegenheid om de kaders, doelen en beleidslijnen voor de jaren 2010 tot en met 2013 opnieuw uit te zetten.

Met de inwerkingtreding van de Grondexploitatiewet is onze gemeentelijke regie op het stedelijk woonprogramma, de ruimtelijke processen en de inzet van ruimtelijke- en grondbeleidsinstrumenten versterkt. Ons uitgangspunt is om vroegtijdig exploitatieovereenkomsten aan te gaan met marktpartijen. Naast het kostenverhaal kunnen in exploitatieovereenkomsten locatie-eisen worden vastgelegd. De nieuwe wetgeving is voor ons mede aanleiding geweest om de actualisatie van de nota grondbeleid in gang te zetten.

Werken

Wat betreft de ontwikkeling van bedrijventerreinen is er een relatie met het in 2008 geactualiseerde economisch beleid. Wij wensen een duurzame, lokaal/regionaal economische ontwikkeling. Het creëren van extra werkgelegenheid moet de werkloosheid in onze gemeente doen afnemen naar minimaal het landelijk gemiddelde. In 2010 zal de ontwikkeling van Assen-Zuid tot bedrijventerrein voortgang vinden. Het op voorraad hebben van bedrijfsterreinen voor de verschillende typen bedrijvigheid is voor ons een steeds terugkerend aandachtspunt.

Vanwege de recessie houden wij rekening met een uitgifte van bedrijfsterreinen van omstreeks 2,5 hectare in 2010. De productie zal voornamelijk worden gerealiseerd op het bedrijventerrein Messchenveld.

FlorijnAs

Onze gemeente is als zuidelijke pool van het nationaal stedelijk netwerk Groningen-Assen een belangrijk onderdeel van de economische motor van Noord-Nederland. Om die rol ook in de toekomst goed te kunnen vervullen moet onze gemeente zichzelf versterken. Onze nieuwe kansen liggen vooral binnen de huidige stadsgrenzen. In het programma de FlorijnAs hebben wij onderling samenhangende gebiedsontwikkelingsprojecten, zoals het Stadsbedrijvenpark, de Kanaalzone, het Stationsgebied, Assen-Zuid en de bijbehorende infrastructuur, onder één paraplu gebracht. Ons ontwikkelingsperspectief van de FlorijnAs is ruimtelijke en economische structuurversterking en verbetering van de bereikbaarheid. In de Masterstudie voor de FlorijnAs hebben wij gekozen voor de variant 'compacte stad'.

Voor uitvoering van de bereikbaarheidsprojecten in het programma FlorijnAs hebben wij bijdragen beschikbaar gesteld. Deze bijdragen zijn kaderstellend voor de voorbereiding en uitvoering van deze projecten, die voor 2020 dienen te worden afgerond. De financiële kaders voor de aan de bereikbaarheidsprojecten gekoppelde gebiedsontwikkelingen brengen wij momenteel in beeld. Er zal een forse inzet van het Grondbedrijf worden gevraagd om deze ontwikkelingen mogelijk te maken.

In 2010 en de jaren daarna zullen wij (strategische) aankopen verrichten in met name de ontwikkelingsgebieden Assen-Zuid, Kloosterveen III en Stadsbedrijvenpark.

Duurzaamheid

De komende jaren leggen wij nadrukkelijker een accent op duurzaamheid. Dit betekent meer herstructureren en bouwen in de stad, intensievere bebouwing, functiemenging en vermindering van de productie in de uitleg. Als nieuwbouw buiten de bestaande stad plaatsvindt staan voor ons duurzame (steden)bouw, het stimuleren van alternatieve energiebronnen, vervlechting met het landschap en een minder intensieve bebouwing meer op de voorgrond. Deze omslag in ons denken krijgt nadrukkelijk een vertaling naar de toepassing van het grondbeleid en naar de financiële resultaten van grondexploitaties (lagere residuele waarde van de grond en lager percentage uitgeefbare grond).

Economische recessie

De economische recessie heeft belangrijke invloed op de woningbouwproductie en de uitgifte van kavels aan bedrijven. Voor het Grondbedrijf betekent dit vooral vertraging in de kavelverkoop en daarmee renteverlies.

Projectontwikkeling op binnenstedelijke locaties verloopt moeizaam, waardoor soms een grotere financiële inzet van het Grondbedrijf nodig is. Daarnaast is onze inzet om bijdragen te verkrijgen van de provincie Drenthe en het ministerie van Vrom, om binnenstedelijke projecten los te trekken.

5.8.3. Grondexploitatiewet

De Grondexploitatiewet (GEW) is aangewend om in te steken op verbetering van de gemeentelijke regiefunctie en het benutten van de in de wet genoemde mogelijkheden rond het kostenverhaal.

In de gedachte van de compacte stad en het sparen van het buitengebied zal ons accent steeds meer verschuiven naar binnenstedelijke herontwikkeling en herstructurering. Dergelijke projecten zijn, in tegenstelling tot uitleglocaties, nagenoeg nooit winstgevend. Dit betekent dat onze aandacht verschuift naar het streven naar een kostenneutrale herontwikkeling. In het geval marktpartijen (alleen of in samenwerking met ons) betrokken zijn bij de ontwikkeling is optimalisering van het kostenverhaal een belangrijk aandachtspunt.

Aan de hand van een aantal projecten hebben wij inmiddels ervaring opgedaan met de nieuwe wetgeving en wordt al doende een nieuwe werkwijze ontwikkeld. Daarbij zijn effecten van de GEW per plan verschillend. In een vroegtijdig stadium bekijken wij hoe strategisch kan worden omgegaan met alle deelaspecten (strategie, kansen en risico's, realisering beleid, kostenverhaal, et cetera) van een (toekomstig) plan. Aan de structuurvisie wordt een belangrijke functie toegekend in het kader van het verhaal van kosten van door ons te verrichten investeringen. Dit aspect heeft onze aandacht bij het opstellen van de structuurvisie.

5.8.4. Financieel beleid Grondbedrijf

Het financieel beleid van het Grondbedrijf volgt uit het gevoerde grondbeleid. Bij actief grondbeleid investeren wij door gronden aan te kopen, tijdelijk te beheren en als de ontwikkeling feitelijk start worden gronden bouwen woonrijp gemaakt. De financiële middelen voor deze activiteiten worden betrokken uit het Grondbedrijf.

Het uitgangspunt van het financiële beleid is dat het Grondbedrijf financieel zelfstandig is. Dit betekent dat het proces van stedelijke ontwikkeling voor wat betreft de activiteiten van het Grondbedrijf niet uitmondt in een financieel beslag op andere financiële middelen. De financiële risico's verbonden aan de stedelijke ontwikkeling, dienen dan ook binnen het Grondbedrijf te worden opgevangen. Omdat de ontwikkeling van (de afzonderlijke) locaties, met name in verband met de daaraan verbonden risico's, leidt tot financiële resultaten (voor- en nadelige), dient het Grondbedrijf te beschikken over vermogen om deze schommelingen op te vangen. Met het oog op de continuïteit van de stedelijke ontwikkeling is het van belang dat het vermogen van het Grondbedrijf toereikend is om lopende en toekomstige ontwikkelingen te realiseren.

In de financiële meerjarenplanning van het Grondbedrijf is vooral de ontwikkeling van de Algemene Reserve van belang. Van toekomstige ontwikkelingen hebben wij de kansen en risico's financieel in beeld gebracht. De effecten daarvan hebben wij financieel vertaald en opgenomen in het meerjarenbeeld van de ontwikkeling van de Algemene Reserve. Belangrijk in het financieel beleid is dat de Algemene Reserve positief blijft.

De financiële grondslagen van het Grondbedrijf zijn bij de behandeling van de jaarrekening 2004 vastgesteld. Deze grondslagen zijn gebaseerd op het 'Besluit begroting en verantwoording' (BBV). In de financiële grondslagen zijn onder meer de waarderingsgrondslagen van de bezittingen van het Grondbedrijf vastgelegd.

5.8.5. Begroting

Projecten binnen het Grondbedrijf hebben nagenoeg altijd een looptijd van meer dan één jaar. De beslismomenten zijn niet gekoppeld aan de jaarcyclus van de begroting. De uitgaven bij projecten vloeien voort uit in het verleden separaat door uw raad vastgestelde grondexploitaties bij projecten. Daarnaast worden in het meerjarenbeeld van de begroting van het Grondbedrijf prognoses van uitgaven en inkomsten verwerkt waarover u nog besluiten moet nemen.

De financiële positie van het Grondbedrijf, de balans en de exploitatierekening worden in belangrijke mate bepaald door de ontwikkelingen in de meerjarige projecten.

Bij de begroting hebben wij een projectenboek gevoegd, waarin per project een blad is opgenomen met enkele kerngegevens. Dit betreft de huidige situatie, onze toekomstverwachting, risico's en kansen, enkele financiële gegevens en een meerjarenprognose van het project, weergegeven in een grafiek. In het projectenboek hebben wij alleen de projecten opgenomen waarin de gemeente financieel participeert. Niet vermeld worden

de projecten die volledig door marktpartijen worden gerealiseerd. Onze gemeentelijke bemoeienis beperkt zich in die gevallen tot de publiekrechtelijke rol (planologische procedures en vergunningen).

5.8.6. Algemene reserve van het Grondbedrijf

Een belangrijke parameter van het Grondbedrijf is de vermogenspositie, in het bijzonder de positie van de algemene reserve. De meerjarenprognose van de ontwikkeling van de algemene reserve van het Grondbedrijf is gebaseerd op meerjarenprognoses van de onderliggende complexen (zie projectenboek) en wordt regelmatig geactualiseerd op basis van nieuwe calculaties van planeconomie, prognoses van projectleiders en strategische aankopen.

De algemene reserve van het Grondbedrijf vertoont over de afgelopen jaren een sterke golfbeweging, zie figuur I. In 1999 werd een top bereikt van € 23 mln. als gevolg van forse winstneming in Marsdijk 2. Twee jaar later was de algemene reserve negatief als gevolg van omvangrijke verwervingen en verliesneming in het BosGolf-gebied. In de periode 2004-2006 ontstond weer een sterke stijging, met name als gevolg van winstneming Kloosterveen 1 en Marsdijk 2 en het in ontwikkeling brengen van Kloosterveen 2.

Voor de komende jaren zijn omvangrijke verwervingen gepland, waaronder Stadsbedrijvenpark, terwijl de winstneming voor Kloosterveen 2 pas met ingang van 2015 in de prognose is opgenomen.

Dergelijke forse golfbewegingen moeten wij binnen het Grondbedrijf opvangen zonder dat de algemene reserve negatief wordt.

Om deze ontwikkelingen mogelijk te maken zullen wij tijdig voldoende strategische verwervingen tot ontwikkeling moeten brengen, met een voordelig resultaat. De belangrijkste hiervan zijn op dit moment Kloosterveen 3, Messchenveld 1b / 2 en Assen-Zuid.

Het is echter nog de vraag of deze ontwikkelingen voldoende winstgevend zijn om de algemene reserve positief te houden. In toenemende mate vinden verwervingen plaats in het binnenstedelijk gebied en deze ontwikkelingen zijn in veel gevallen verliesgevend.

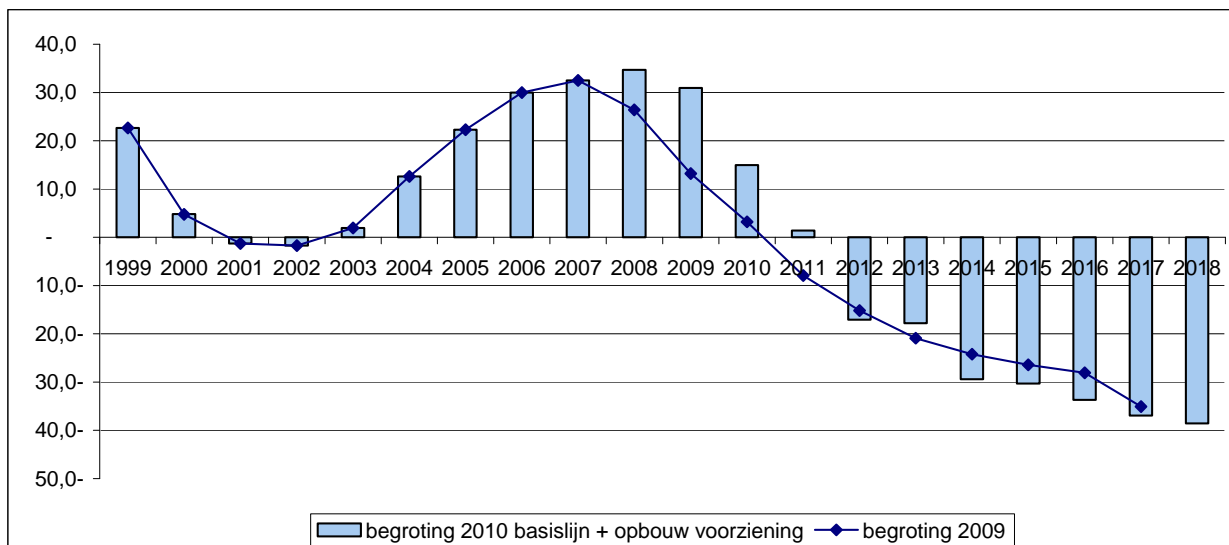
5.8.7. Toelichting meerjarenprojectie algemene reserve

De verwachte ontwikkeling van de algemene reserve is ten opzichte van de vorige begroting voor de eerste jaren verbeterd. Dit wordt met name veroorzaakt door minder verwervingen en hogere waardering van de voorraden. Aangezien in veel gevallen sprake is van vertraging van geplande ontwikkelingen is dit resultaat-effect voor een groot deel slechts een verschuiving in de tijd.

Voor 2010 hebben wij een daling van de reserves gepland van € 10,4 mln. Deze bestaat uit een daling van de algemene reserve met € 12,2 mln. en een stijging van de weerstandsreserve met € 1,8 mln. Wij gaan uit van € 15,5 mln. baten, uit met name kavelverkoop en € 3,9 mln. lasten als gevolg van verwerving, planontwikkeling en technische realisatie.

Grafiek 1: ontwikkeling algemene reserve grondbedrijf

(bedragen x € 1 mln., ultimo jaar)

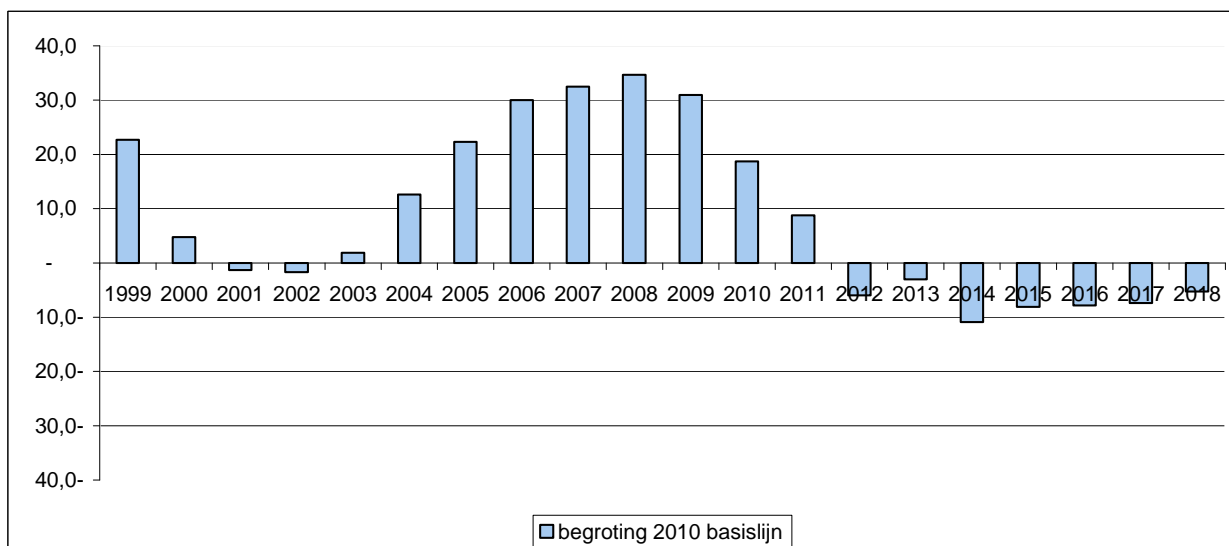
Bovenstaande grafiek kan worden gesplitst naar een basislijn (grafiek 2) en het effect van het opbouwen van een additionele voorziening (grafiek 3).

De basislijn van de meerjarenprojectie van de algemene reserve geeft een minder negatief beeld dan in de vorige begroting. De belangrijkste reden is een lagere afwaardering op strategische verwervingen. In plaats daarvan hebben wij een voorziening gepland binnen de algemene reserve voor het opvangen van toekomstige tekorten op gebiedsontwikkeling in het kader van de FlorijnAs.

Verder leiden de nieuwe tussencalculaties tot een iets beter resultaat.

Grafiek 2: basislijn

(bedragen x € 1 mln.)

De basislijn is gebaseerd op de calculaties van de lopende complexen en strategische verwervingen.

Bij strategische verwervingen gaan wij er voor de waardering meestal vanuit dat opstellen direct gesloopt worden en wordt bij een sterk verliesgevende ontwikkeling door een volledige afwaardering een voorziening opgebouwd voor het toekomstige tekort.

In de realisatie gebeurt dit maar ten dele omdat opstallen vaak niet direct gesloopt worden en er nog geen correctie voorraadwaarde geboekt kan worden voor toekomstig tekort. Hierdoor lopen projectie en realisatie sterk uiteen.

Conform de BBV worden verwervingen afgewaardeerd tot marktwaarde bij huidige bestemming (opstallen Woz-waarde, landbouwgrond agrarische waarde).

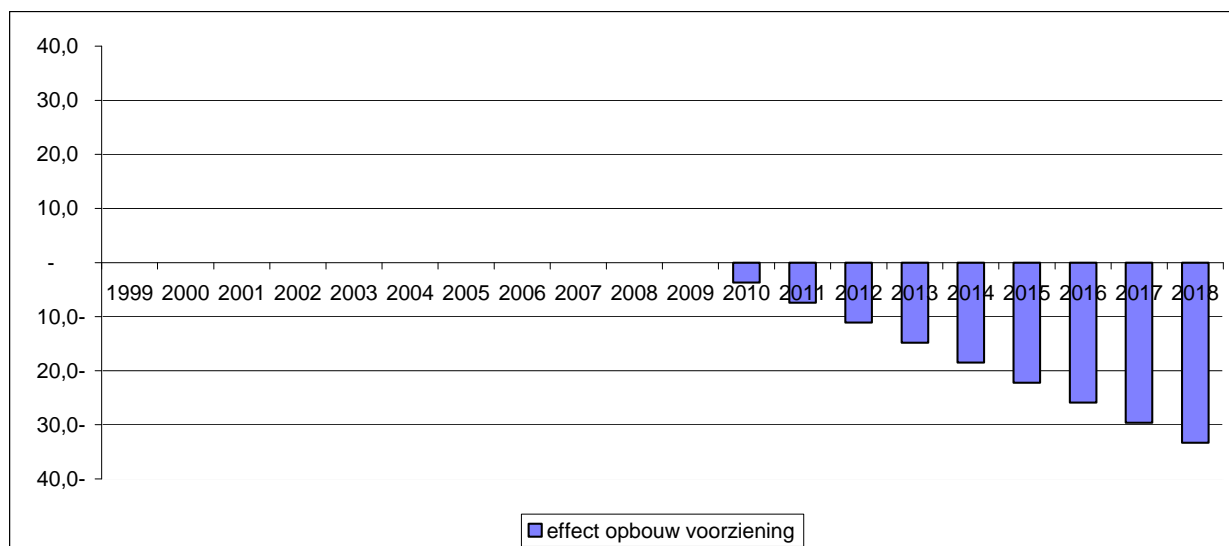
In de nieuwe meerjarenprojectie hebben wij een inschatting gemaakt van het moment van sloop en het effect hiervan op de afwaardering.

Ook de gerealiseerde verwervingen van Messchenveld 1b hebben wij als strategische verwerving in de projectie meegenomen gezien de grote mate van onzekerheid in de grondexploitatie voor dit deelgebied.

Inmiddels hebben wij de tussencalculatie Messchenveld 1 herzien, op grond waarvan wij een betere inschatting van het toekomstige resultaat voor deelgebied 1b kunnen maken en hebben wij deelgebied 1b meegenomen als zijnde in exploitatie genomen. Dit betekent wel een groot risico, aangezien bij vertraging de rentekosten zorgen voor een snel oplopend tekort.

Grafiek 3: effect opbouw voorziening voor tekort gebiedsontwikkeling FlorijnAs

(bedragen x € 1 mln.)

Voor de gebiedsontwikkeling in het kader van de FlorijnAs heeft de afdeling planeconomie calculaties gemaakt. Deze vertonen aanzienlijke tekorten. In de projectie van de algemene reserve is rekening gehouden met de opbouw van een additionele voorziening voor het afdekken hiervan. Er is van uit gegaan dat in totaal een derde deel van het tekort wordt afgedekt door onze gemeente. Daarbij is er rekening mee gehouden dat een deel van het tekort al is gereserveerd als correctie voorraadwaarde op de strategische verwerving en is verwerkt in de basislijn.

Ons uitgangspunt is dat de infrastructuur FlorijnAs gerealiseerd wordt binnen de budgettaire kaders van de toegekende subsidie.

6. Financiën

6.1. Inleiding

Inleiding

In hoofdstuk 4 'beleid 2010-2013' en in hoofdstuk 5 bij de programma's en de producten hebben wij de einduitkomsten van de begroting 2010 en de meerjarenprognose 2011-2013 met de daarbij behorende beleidsvoorstellen en dekkingsmaatregelen aan u gepresenteerd.

Financiële toelichting en analyse

Daar hebben wij ook aangegeven wat er ons inziens in het laatste jaar van onze bestuursperiode nog moet gebeuren om de beleidsdoelen uit het huidige Collegeprogramma te realiseren, welke resultaten wij daarmee willen bereiken, wat de kosten daarvan zijn en hoe wij die kosten de komende jaren binnen een sluitende begroting en meerjarenprognose denken te kunnen dekken. De in het kader van de uitwerking van het Collegeprogramma 'Mensen Maken de Stad' en daaropvolgend in de programmabegrotingen 2007, 2008 en 2009 voor de lopende bestuursperiode vastgestelde financiële kaders en dekkingsmaatregelen, vormen daarvoor de basis.

Realisatie van onze beleidsdoelen dreigt echter te worden doorkruist door de economische crisis en de recessie die daar het directe gevolg van is. De financiële impact daarvan hebben wij voor het eerst concreet in de begroting 2010 verwerkt en zichtbaar gemaakt. In de laatste Voorjaarsnota 2009 hadden wij de risico's die in verband hiermee op ons afkwamen al wel aan u gemeld maar, gezien de toen bestaande onzekerheden en onduidelijkheden, niet concreet in de cijfers verwerkt. Dat is nu wel het geval. In dit hoofdstuk gaan wij waar nodig dieper in op de effecten van de crisis.

Samenstelling en opbouw budgetten

Verder wordt in dit hoofdstuk van de programmabegroting 2010 met het oog op verdere financiële beeldvorming en financiële toelichting ingegaan op de wijze waarop de in de programmabegroting 2010 opgenomen budgetten zijn samengesteld, alsmede op de onderliggende opbouw ervan en op de uitgangspunten, het beleid en de ontwikkelingen die daarin zijn meegenomen. Omdat de financiële kaders, de begrotingspositie en meerjarenprognose bij de Voorjaarsnota 2009 voor het laatst zijn getoetst en geactualiseerd, maken wij in het verdere verloop van dit hoofdstuk, waar nodig, steeds de vergelijking met de financiële eindprognoses voor de jaren 2010-2012 uit de Voorjaarsnota en met het beleid dat daarbij hoort.

Verder komt in dit hoofdstuk een aantal onderwerpen aan de orde die medebepalend zijn voor de financiële positie, het resultaat van de begroting en dus van belang zijn voor een goede financiële beeldvorming. Het gaat daarbij onder meer om een toelichting op en analyse van de begrotingsresultaten, de programmabudgetten en de algemene dekkingsmiddelen, waaronder de algemene uitkering. Verder komen in dit hoofdstuk het investeringsprogramma STIP, de stand van de gemeentelijke reserves en een aantal andere specifieke onderwerpen aan de orde. De meer gedetailleerde financiële analyses van het beloop van de 13 programmabudgetten maken onderdeel uit van hoofdstuk 5.

Samenhangende presentatie Wmo-budgetten

Voor het eerst treft u in dit hoofdstuk het door uw raad gevraagde inzicht in de in het kader van de uitvoering van de gemeentelijke Wmo-taken geraamde budgetten met de daarvoor beschikbare dekkingsmiddelen aan. De Wmo heeft in de ruime uitleg een veelomvattende strekking. In de financiële presentatie die u in dit hoofdstuk van de begroting aantreft zijn wij uitgegaan van die Wmo-budgetten die direct verband houden met de beleidsdoelen en de uitvoering van de eigen beleidsnota 'Meedoen en meetellen'.

BBV-vereisten

Met de informatie in dit hoofdstuk wordt voldaan aan de informatievraag-/plicht zoals die sinds 2004 op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en gemeenten (BBV) is voorgeschreven en in de programmabegroting en daaropvolgend in de jaarrekening moet worden gepresenteerd.

6.2. Financiële kaders

6.2.1. Bestedings- en dekkingsplan Collegeprogramma 'Mensen maken de Stad'

Beleid en budgetten in de begroting 2010 zijn gebaseerd op de beleids- en financiële kaders zoals die in 2006 bij de start van de bestuursperiode op basis van het Collegeprogramma 'Mensen maken de Stad' zijn vastgesteld. Feitelijke besluitvorming hierover heeft plaatsgevonden in november 2006 i.c. bij de begrotingsbesprekingen voor 2007.

Het 'bestedings- en dekkingsplan 2007-2010' vormt het vertrekpunt en de financiële basis voor de uitvoering van het huidige Collegeprogramma. Uitvoering van het beleid binnen sluitende jaarbegrotingen, in combinatie met in evenwicht zijnde financiële prognoses, een terughoudend fiscaal beleid en een adequate reservepositie zijn de hoofddoelstellingen van dit plan. Het bestedings- en dekkingsplan is sindsdien jaarlijks geactualiseerd en mede dankzij het toen nog gunstige economische klimaat, versterkt en verbreed met noodzakelijke beleidsintensiveringen en nieuwe eigen beleidswensen.

Wij noemen in dit verband de forse extra 'sociale impuls' van € 5,4 mln. waarmee de uitvoeringsprogramma's van het Collegeprogramma in 2008 zijn uitgebreid. Vervolgens hebben wij bij de begroting 2009, inspelend op de nieuwe ontwikkelingen en beleidswensen die zich op dat moment aandienden, nogmaals een breed samengesteld pakket met noodzakelijke beleidsmaatregelen van € 3,4 mln. ter afweging en besluitvorming aan uw raad voorgelegd. Ook tussentijds, bijvoorbeeld in het kader van de bestemming van het resultaat van de jaarrekening 2007 en bij de Voortgangsnota's, hebben wij waar nodig aanvullende beleidsmaatregelen ter besluitvorming aan uw raad voorgelegd.

Veel van de in 2008 en 2009 additioneel afgesproken beleidsintensiveringen waren/zijn eenmalig dan wel hebben een beperkte looptijd c.q. projectmatig karakter. Dit was een bewuste beleidskeuze enerzijds om automatismen in de beleidsuitvoering te beperken en het afwegings- en keuzeprocess te bevorderen en anderzijds om de structurele lastenuitzetting voor het komende gemeentebestuur zo veel mogelijk te beperken. Mede met behulp van dit instrument hebben wij de uiteindelijke structurele doorwerking van onze beleidskeuzes zo beperkt mogelijk gehouden.

Dekking van de kosten van het nieuwe beleid 2008/2009 is onder meer tot stand gekomen door gebruik te maken van extra begrotingsruimte, het scherper budgetteren, de gerichte inzet van vrij beschikbare reserves en als het gaat om de dekking van de kosten van extra financiële impulsen in de begroting 2009, door vaststelling van een pakket aanvullende dekkingsmaatregelen/bezuinigingen. De jaarlijkse extra begrotingsruimte was een direct gevolg van de toen nog florerende economie en de forse accessen in het Gemeentefonds die daar het gevolg van waren. Mede met inzet van die middelen en de extra dividenduitkeringen in die jaren konden de begrotingen 2008, 2009 en de financiële prognoses voor de daaropvolgende jaren reëel sluitend blijven.

Met de in 2008/2009 vastgestelde aanvullende beleidspakketten zal het laatste jaar van de lopende bestuursperiode vooral in het teken staan van realisatie en van het afmaken van die zaken die wij in deze bestuursperiode in uitvoering hebben genomen en van het verder voorbereiden van plannen en projecten die nu in de planning staan. Wij realiseren ons daarbij dat die opgaaf als gevolg van de economische crisis wel in enigszins ander, aanzienlijk minder gunstig, financieel daglicht is komen te staan.

Op het moment dat wij de begroting en het beleid voor 2009 presenteerden waren wij nog onkundig van de impact van de naderende crisis in de financiële wereld en de daar direct uit voortvloeiende wereldwijde economische recessie. Die dienden zich voor het eerst eind 2008 daadwerkelijk aan. In de Voorjaarsnota 2009 hebben wij de directe financiële gevolgen en risico's zo goed mogelijk benoemd en in beeld gebracht. Gezien de vele onzekerheden en onduidelijkheden die er op dat moment waren hebben wij er toen voor gekozen geen overhaaste maatregelen te nemen en vooralsnog toch zoveel mogelijk uitvoering te blijven geven aan het beleid en de begroting 2009, zoals die kort daarvoor door uw raad waren vastgesteld.

Sindsdien zijn wij vanzelfsprekend doorgeslagen met het in kaart brengen en kwantificeren van de gevolgen van de economische crisis. De uitkomsten daarvan zijn nu voor het eerst ook concreet in de budgetten en prognoses voor 2010 tot en met 2013 verwerkt. De resultaten die daar het directe gevolg van zijn en de oplossingsrichtingen die daar in onze visie bijhoren maken onderdeel uit van de nu voorliggende begroting 2010.

6.2.2. Middeleninzet 'Mensen maken de Stad'

Opbouw en samenstelling van de middeleninzet voor uitvoering van het Collegeprogramma met de aanvullingen in 2008 en 2009 zien er, gemeten tot en met de Voorjaarsnota 2009 op hoofdlijn als volgt uit:

Middeleninzet uitvoering Collegeprogramma 2007-2011 (bedragen x € 1.000)

Programma/jaar	2007	2008	2009	2010	2011
1. Basis uitvoeringsschema 2007-2011					
- Begroting 2007 (netto)	2.935	2.398	2.868	2.770	730
2. Beleidsintensiveringen nadien:					
- Voortgangsnota 2007	630	288	275	235	-
- Begroting 2008	-	5.421	1.259	2.124	1.556
- Voortgangsnota 2008	-	220	-	-	-
- Jaarrekening 2007	-	7.500	-	-	-
- Begroting 2009	-	3.426	3.732	4.168	4.804
- Jaarrekening 2008	-	-	-	-	-
- Voorjaarsnota 2009	-	-	-	-	-
3. Totaal beschikbaar uitvoering CP	3.565	19.253	8.134	9.297	7.090

Naast de in de begrotingen 2008 en 2009 voor nieuw beleid beschikbaar gestelde middelen ad € 8,8 mln. is ook tussentijds i.c. bij gelegenheid van de Voortgangsnota 2007 als 2008 extra ruimte beschikbaar gesteld voor de uitvoering van het beleid. Ook de besluiten die wij in het kader van de bestemming van het rekeningresultaat 2007 hebben genomen over invulling van het duurzaamheidsbeleid, en de realisatie van sport-, speelvoorzieningen en een nieuw buitenzwembad horen daartoe.

In de Voorjaarsnota 2009 hebben wij, mede tegen de achtergrond van de opkomende economische crisis, geen extra geld meer beschikbaar gesteld voor nieuw beleid. Wel hebben wij bij die gelegenheid de dekking voor de uitvoering van de nota 'sport en bewegen' en voor de verdere uitvoering van de kwaliteitsimpuls huisvesting onderwijs geregeld. Dit is gebeurd binnen het totaal kader van reeds eerder voor nieuw beleid beschikbaar gestelde middelen. Als onderdeel daarvan hebben wij additionele besluiten genomen over de hoogte van de investeringen in de Stadsbroekhal, het buitenzwembad en de nieuwbouw voor het voor gezet onderwijs.

Verder hebben wij aan het begin van de bestuursperiode op basis van een onderliggend pakket plannen en projecten concrete financiële afspraken gemaakt over het versterken van de Reserve Grote Projecten (RGP). Uitgangspunt daarin was en is dat wij de komende jaren in totaal € 6,8 mln. aan middelen voor versterking van het fonds vrijmaken opdat er, uitgaande van het betreffend pakket projecten, sprake kan zijn van een sluitende stand van het fonds aan het eind van deze bestuursperiode.

Ook via de gemeentelijke grondexploitatie en het totaal van de middelen die daarvoor beschikbaar zijn of nog komen, wordt actief bijgedragen aan de realisatie van beleidsdoelen en daarmee aan de ontwikkeling van de stad. Behalve via de reguliere bouwgrondexploitatie komt dat vooral tot uitdrukking in de financiële opgaaf die daar ligt als gevolg van de realisatie van de plannen en projecten in het kader van de FlorijnAs.

6.2.3. Hoofdrichtingen dekkingsplan 'Mensen maken de Stad'

De in de lopende bestuursperiode voor het realiseren van de doelen uit het Collegeprogramma in te zetten middelen zijn zowel structureel, projectmatig als incidenteel van aard. De afgesproken dekkingsrichtingen en de op basis daarvan inmiddels getroffen dekkingsmaatregelen zijn daarmee in overstemming. Die lijn wordt door ons ook in 2010 gecontinueerd.

Onder 'projectmatig' verstaan wij in dit verband dat de beschikbaar gestelde middelen alleen in de nu lopende bestuursperiode voor beleidsuitvoering beschikbaar zijn en daarna in principe dus weer vrijvallen. In het kader van de beleidsvaststelling voor 2009 is deze lijn feitelijk opnieuw bekrachtigd. Bestuurlijk vertrekpunt is dat het nieuwe gemeentebestuur de mogelijke voorzetting van dat beleid c.q. van die projecten afweegt, daar besluiten over neemt en ook zelf de dekking daarvoor regelt. Als uitvloeisel van die lijn is de tot dan in de meerjarenprognose gebruikelijke 'afweegruimte' van € 1,8 mln. komen te vervallen en vanaf 2011 voor arde-re doeleinden als begrotingsruimte ingezet.

Dit betekent dat de dekking van de resterende financiële opgaaf die in deze bestuursperiode is opgebouwd in beginsel via een aantal gerichte financiële sporen zou moeten verlopen. Vertrekpunten daarvoor aan het begin van deze bestuursperiode waren:

- Het structureel inzetten van de jaarlijks beschikbaar komende begrotingsruimte.
- Scherper budgetteren en slimmer organiseren waardoor (als onderuitputting) nieuwe ruimte ontstaat.
- Het passend en afgewogen inzetten van vrij beschikbare eigen reserves.
- Actief zoeken naar en inzetten van externe geldbronnen c.q. cofinanciering.

De inzet van reservemiddelen richt zich met name op het gebruik van de algemene reserve. Deze is en wordt ook in 2010 nog actief en wordt gericht ingezet voor kostendekking van de beleidsintensiveringen en het oplossen van financiële knelpunten. Daarnaast is/wordt in dit kader gebruik gemaakt van de uitkomsten van de doorlichting van de in 2008 uitgevoerde doorlichting van de gemeentelijke reservepositie.

De uitwerking van het Collegeprogramma voorzag aanvankelijk niet in de mogelijkheid van ombuigingen/bezuinigingen. Die lijn is bij beleidsinvulling in de begroting 2009 echter losgelaten. Bij die gelegenheid hebben wij met het oog op het sluitend houden van de meerjarenprognose alsnog bezuinigings- respectievelijk efficiencymaatregelen aan het voor de lopende bestuursperiode vastgestelde financiële kader toegevoegd. Het gaat daarbij om:

- Bezuinigingstaakstelling 2011/2012 van in totaal €3,7 mln. structureel.
- Gemeentebrede efficiencykorting van 2% ofwel circa € 2 mln. structureel.

De toegevoegde maatregelen zijn inmiddels ingevuld en vanaf 2010 in uitgewerkte vorm in de begroting en de meerjarenprognose verwerkt. De efficiencytaakstelling van 2% diende deels ter invulling en vervanging van de tot dan toe in de begroting opgenomen stelpost onderuitputting. Toenemende druk op de financiële middelen maakte kwantificering hiervan ons inziens noodzakelijk.

De hiervoor aangegeven versterking van de Reserve Grote Projecten geschiedt als aanvulling daarop door middel van het inzetten van de algemene reserves (AD € 1 mln.; GB € 0,8 mln.), het inzetten van de uit het Revolving Fund terugkomende middelen (€ 2,3 mln.) en door middel van het gedeeltelijk voor dit doel aanwenden van in deze bestuursperiode optredende positieve rekeningsresultaten (50%). De dekking van het gemeentelijk aandeel in de projecten/kosten die onderdeel uitmaken van de FlorijnAs vindt, zoals in het kader van de beleidsvaststelling 2009 besproken en besloten, plaats binnen de grondexploitatie.

6.2.4. De Voorjaarsnota 2009 als referentiekader

Het financieel beeld uit de Voorjaarsnota 2009 is het referentiekader voor de beschouwingen, toelichtingen en analyses in de paragrafen hierna. Vandaar op deze plek als geheugensteun in het kort een overzicht van de belangrijkste bevindingen en conclusies uit die nota.

De Voorjaarsnota 2009 werd gedomineerd door de economische crisis. In dat kader is een eerste financiële meting uitgevoerd naar de omvang van de financiële gevolgen, onzekerheden en financiële risico's die daar op dat moment voor onze gemeente mee verbonden zouden kunnen zijn. Wij hebben de beleidsvelden en producten waar deze het eerst en meest direct financieel voelbaar zouden worden zo goed mogelijk in beeld gebracht en tevens een eerste inschatting gemaakt van de financiële impact ervan. Verder hebben wij gerapporteerd over de strekking van het Kabinetsbeleid en de inhoud en gevolgen van het aanvullend Bestuursakkoord van Kabinet en VNG, dat over de 'financiële verhouding' is gesloten. Met in achtneming daarvan hebben wij, met de nodige slagen om de arm, de begroting 2009 en de meerjarenprognose 2010-2012 geactualiseerd en volgende nieuwe eindresultaten gepresenteerd:

Geactualiseerde resultaten 2009-2012 Voorjaarsnota 2009 (bedragen x € 1.000).

Omschrijving/jaar	2009	2010	2011	2012
Eindresultaten begroting 2009-2012	47	0	0	106
Reguliere ontwikkeling programmabudgetten:				
▪ structureel	- 501	- 814	-1.366	- 819
▪ incidenteel	-341	607	120	-
Reguliere ontwikkeling algemene dekkingsmiddelen:				
▪ structureel	262	-249	-1.161	1.244
▪ incidenteel	500	1.350	2.453	-
Reguliere inzet reserves	57	-389	524	140
Ontwikkelingen/onzekerheden economische crisis				

Omschrijving/jaar	2009	2010	2011	2012
▪ akkoord Rijk/Vng (netto-effect nulgroei)	-	50	- 550	-1.500
▪ overige ontwikkelingen/risico's (waaronder wwv/bouwleges)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
▪ financiële maatregelen in verband met de kredietcrisis	-	p.m.	p.m.	900
Resultaten op basis besluitvorming c.a.	+ 24	+ 555	+ 20	+71

De uitkomsten van de Voorjaarsnota hadden anders en veel sterker dan gewend het karakter van een momentopname c.q. voorlopige tussenstand, waaraan gezien de onzekerheden geen harde conclusies konden worden verbonden. Risico's en financiële effecten van de crisis zijn in die nota wel benoemd en waar mogelijk gekwantificeerd (WWB, bouwleges, Gemeentefonds in totaal circa € 3,5 mln. à € 4,0 mln.) doch gezien de grote onzekerheden nog niet direct in de eindcijfers opgenomen. Ook zonder dat was op dat moment al voorzienbaar dat ook onze gemeente hard door de crisis zou worden geraakt en ook dat wij in verband daarmee de komende jaren extra maatregelen moeten treffen om de begroting en het financieel perspectief sluitend te kunnen houden. De eerst aanzet daartoe betrof een maatregelenpakket van € 0,9 mln. dat voor het eerst vanaf 2012 gaat werken.

Naast aandacht voor de gevolgen van de economische crisis hadden wij er in de Voorjaarsnota aandacht voor oplossingen van een nog bestaand knelpunt in de uitvoering van het eigen beleid. Het betrof de bekostiging van de nota 'Sport en Bewegen' en van de verdere uitvoering van de 'kwaliteitsimpuls huisvesting onderwijs'. Hiervoor hebben wij op basis van het principe 'oud voor nieuw' binnen de kaders van de begroting en de uitvoering van het Collegeprogramma dekking gevonden. Anders dan in voorafgaande jaren bevatte de Voorjaarsnota 2009 geen voorstellen voor verdergaande beleidsintensivering. In het licht van de naderende crisis was dat ons inziens niet verantwoord.

Op basis van de in de Voorjaarsnota 2009 gesignaleerde ontwikkelingen en gepresenteerde financiële prognoses hebben wij een aantal richtinggevende conclusies getrokken die ons inziens bepalend zijn voor de invulling van het beleid in de begroting 2010 en de jaren daarna. Op basis daarvan hebben wij onze opgaaf, wetende dat de omvang van de financieel economische crisis nog niet in volle omvang in beeld was, als volgt geformuleerd:

- 'Afmaken' wat voor deze bestuursperiode is afgesproken en/of nog in de planning staat.
- Geen additionele ruimte voor nieuw beleid; oplossen van knelpunten en nog bestaande beleidswensen vindt indien nodig plaats op basis van het uitgangspunt 'nieuw voor oud'. In dit verband relevante zaken worden integraal afgewogen.
- Monitoren en managen van de gevolgen van de economische recessie.
- Sluitend overdragen van de begroting, inclusief de meerjarenprognose aan het volgende gemeentebestuur.
- Realisatie van nog bestaande taakstellingen.
- Stopzetting per 2011 van de op projectbasis bekostigde beleidsintensivering 2007-2010.
- Geen extra lastenverzwaring voor de burger.

6.3. Programmabegroting 2010

6.3.1. Inleiding

Hiervoor, in hoofdstuk 4 van de begroting, hebben wij het eindresultaat van de begroting 2010 aan u gepresenteerd. Het betreft het eindresultaat met de beleids- en dekkingsmaatregelen die in onze visie met het oog op de volledigheid van het beleid en voor het realiseren van een sluitende begroting voor het komende jaar noodzakelijk zijn. De zogenaamde primaire begroting 2010 vormt de basis voor de afwegingen en de keuzes die wij in verband daarmee hebben gemaakt. De primaire begroting 2010 is gebaseerd op het aanvaarde beleid tot en met de Voorjaarsnota 2009.

In dit hoofdstuk gaan wij meer in detail in op de einduitkomst van de primaire begroting 2010, de factoren die een rol hebben gespeeld in de totstandkoming van het resultaat, alsmede op de omvang van de daaraan ten grondslag liggende programma- en productbudgetten. Het samenstellen van de primaire begroting heeft plaatsgevonden op basis van gangbare uitgangspunten en gedragslijnen. De budgetten en dekkingsmaatregelen die betrekking hebben op de uitvoering van de laatste jaarschijf van het Collegeprogramma 'Mensen Make de Stad' zijn in de primaire begroting opgenomen. Dit geldt tevens voor de in relatie daarmee vastgestelde dekkingsmaatregelen.

6.3.2. Resultaat programmabegroting 2010 en analyse

De primaire begroting 2010 geeft in basis een tekort te zien van € 6,5 mln. Afgezet tegen de prognose 2010 bij de laatste Voorjaarsnota betekent dit een resultaatverslechtering van rond € 7,1 mln. Op het eerste gezicht is dat een forse afwijking. Dat deze ontwikkeling zich aan zou gaan dienen was op basis van de zich verder ontwikkelende economische recessie en de signalen en risico's in de Voorjaarsnota 2009 in verband daarmee echter voorzienbaar. Daarin hebben wij melding gemaakt van de risico's die wij voorzagen bij de uitvoering Wet Werk en Bijstand, het teruglopen van de bouwproductie, de ontwikkeling van de uitkeringen uit het Gemeentefonds, de uitvoering van het Meedoenbeleid et cetera. Onze inschatting voor die risico's bedroeg op dat moment circa € 3,0 à € 4,0 mln. Niet voor niets hebben wij de financiële prognoses in de Voorjaarsnota 2009, waaronder die voor 2010, met het nodige slagen om de arm en voorbehouden aan u gepresenteerd.

Resultaten 2010 na bestemming (bedragen x € 1.000)			
Prognose/primair	Prognose 2010 Voorjaarsnota 2009	Primair 2010	Vershil met prognose
Eindresultaat 2010 na bestemming	+ 555	- 6.529	-7.084

De uitkomst van de primaire begroting is in belangrijke mate bepaald door de gevolgen van de economische crisis. Oorzaken, risico's en financiële effecten zijn in de Voorjaarsnota in beeld gebracht maar toen niet direct op geld gezet en in de cijfers verwerkt. Dat hebben wij nu wel gedaan. Naast de gevolgen van economische crisis hebben zich in de uitvoering van ons eigen beleid ook een aantal ontwikkelingen voorgedaan die doorwerken in het primaire resultaat van de begroting 2010.

De ontwikkeling van het resultaat van de begroting 2010 ten opzichte van de prognose van juni jl. kan aan de hand daarvan als volgt worden verklaard.

Hoofdoorzaken	Financieel effect	Oorzaken
Economische crisis	4,6 mln. N	Wwb, bouwleges, bevriezing Gemeentefonds nominaal (lonen/prijzen) en reëel (accres/uitkeringsbasis).
Ontwikkelingen aanvaard beleid	1,8 mln. N	Onder andere aanbestedingen leerlingenvervoer reclameconcessie, onkruidbestrijding, meedoenbeleid, knelpunten bedrijfsvoering, TSC et cetera.
Overige ontwikkelingen intern/extern	0,7 mln. N	Diverse overige ontwikkelingen.

De nadere analyse van de resultaatverslechtering met € 7,1 mln. geeft aan dat als gevolg van de factoren hiervoor in feite elk voor 2010 geraamd programmabudget in meer of mindere mate afwijkt van de prognose bij de Voorjaarsnota 2009. De belangrijkste afwijkingen doen zich voor bij de programma's Stads en wijkbeheer, Onderwijs, Werk en inkomen, Zorg en welzijn en bij Algemene dekking.

Financieel vertaald ziet het beeld er als volgt uit:

Resultaten 2010 versus prognose 2010 (bedragen x €1.000) (gesaldeerd budget)			
Programma	Geprognosticeerd budget 2010	Geraamd budget 2010	Afwijking ten opzichte van prognose
▪ Bestuur en burger	-10.816	-11.062	-246
▪ Stadsontwikkeling	-5.028	-4.854	174
▪ Mobiliteit	-166	-157	9
▪ Stads- en wijkbeheer	-15.917	-16.601	-683
▪ Onderwijs	-11.373	-12.035	-662
▪ Kunst en cultuur	-5.981	-6.092	-111
▪ Zorg en welzijn	-17.961	-21.642	-3.681
▪ Werk en inkomen	-7.521	-10.430	-2.909
▪ Sport en ontspanning	-5.976	-5.515	461
▪ Veiligheid	-4.332	-4.560	-228
▪ Milieu	194	6	-188
▪ Bouwen en wonen	-431	-746	-315
▪ Algemene dekking	85.863	87.159	1.295
Resultaat	555	-6.529	-7.084

De analyse van de resultaatverslechtering met € 7,1mln. is aansluitend opgenomen.

Analyse 2009-2010

Het verloop van de prognose van het begrotingsresultaat 2010 bij de Voorjaarsnota en de feitelijke uitkomst van de nu voorliggende begroting 2010 en de daarin opgetreden verslechtering is als volgt op hoofdlijn worden geanalyseerd.

Afwijking van de Voorjaarsnota 2009 ten opzichte prognose 2010	Mutaties MJP 2010	Oorzaak afwijking	Zie *
Programma 1: Bestuur en burger.	-246.400		
Afname lasten voormalig collegeleden.		35.000	C
Vergoedingen raad en college.		-47.000	C
Legesopbrengsten ten gevolge van vereenvoudiging regelgeving.		-25.000	C
Gba-audit/onderzoek TSC.		-25.000	C
Verbetering dienstverlening TSC.		-212.000	B
		-274.000	
Programma 2: Stadsontwikkeling.	174.000		
Vrijval extra capaciteit EZ.		75.000	B
Exploitatie eigendommen.		20.000	C
Overige mutaties		79.000	C
		174.000	
Programma 3: Mobiliteit.	8.900		
Diverse kleine aanpassingen.		9.000	C
		9.000	
Programma 4: Stads en wijkbeheer.	-683.200		
Onkruidbestrijding; betreft aanbesteding.		-270.000	B
Openbare verlichting.		-46.000	C
Exploitatie riolering.		-152.000	C
Exploitatie haven		-34.000	B
Inkomsten reclameconcessies; betreft aanbesteding.		-165.000	B
		-667.000	
	-662.000		

Afwijking van de Voorjaarsnota 2009 ten opzichte prognose 2010	Mutaties MJP 2010	Oorzaak afwijking	Zie *
Programma 5: Onderwijs.			
Huisvesting onderwijs, mutatie in financiële planning.		-260.000	B
Ondersteuning schoolbestuurlijke taken/lokaal onderwijs.		-5.000	C
Leerlingenvervoer, betreft aanbesteding.		-294.000	B
Overige mutaties, ten gevolge van verschuiving in apparaatskosten.		-95.000	C
		-654.000	
Programma 6: Kunst en cultuur.	-110.800		
Bibliotheek.		-63.000	C
Schouwburg.		-13.000	C
ICO		-25.000	C
Voortzetting stadsdichter/fotograaf.		-20.000	B
		-121.000	
Programma 7: Zorg en welzijn.	-3.681.300		
Vervallen doeluitkering MO (omleiding financiering via Gemeentefonds zie algemene dekking);		-3.700.000	C
Noordermaat.		-61.000	C
		-3.761.000	
Programma 8: Werk en inkomen.	-2.909.300		
Inkomenswaarborg			
▫ Uitvoering/uitkeringen WWB; betreft bedrijfsvoering ISD/uitkeringskosten.		-1.792.000	A
▫ Uitkering FWI- inkomensdeel; door verlaagde rijksbijdrage.		-688.000	A
▫ Meedoenbeleid.		-261.000	A
▫ Overig.		51.000	A
		-2.690.000	A
Activering en uitstroom.			
▫ Intensivering inzet/beleid; betreft ontwikkeling in bestaand beleid.		-129.000	A
▫ Faciliteiten kinderopvang.		-30.000	A
▫ Vervallen tijdelijke extra inzet doeluitkering WWB.		-168.000	A
▫ Uitvoering WSW waaronder bijdrage Alescon.		108.000	A
		-219.000	A
Programma 9: Sport en ontspanning.	461.000		
MFA Baggelhuizen, gedekt door vrijval bij onderwijs & algemene dekking.		-80.000	C
Afname pachtobbrengst TT-circuit; verschuiving		-35.000	C
Vervallen inkomsten/rijksbijdrage breedtesportimpuls, onderdeel algemene uitkering.		-127.000	C
Vrijval middeleninzet nota sportaccommodaties, vrijval lasten wielervedbaan.		197.000	C
Vrijval geplande reservering reserve zwembad.		449.000	C
		404.000	C
Programma 10 Veiligheid.	-227.600		
Team veiligheid/rode jas.		-158.000	B
Uitvoering APV; ten gevolge van vermindering inzet.		45.000	B
Nazorg ex gedetineerden, intensivering beleid.		-112.000	B
		-225.000	B
Programma 11: Duurzaamheid en milieu.	-187.700		
Continuering inzet klimaatadviseur.		-95.000	B
Inzameling huishoudelijk afval, opschonen heffingsgrondslag.		-95.000	C
		-190.000	
Programma 12: Bouwen en wonen.	-314.800		
Afname opbrengst bouwleges door economische crisis.		-250.000	A
Extra inzet bouwen en wonen		-120.000	B
Vrijval extra inzet wonen beleid; afbouw .		58.000	B
		-312.000	
	1.295.300		

Afwijking van de Voorjaarsnota 2009 ten opzichte prognose 2010	Mutaties MJP 2010	Oorzaak afwijking	Zie *
Programma 13: Algemene dekking.			
Algemene belastingen:			
Ozb, prijs- en volume-effect.		163.000	C
Toeristenbelasting; tariefaanpassingen.		15.000	C
		178.000	
algemene uitkering:			
Decentralisatie doeluitkering MO, in verband met vervallen doeluitkering MO.		3.700.000	C
Lokale volumeontwikkelingen.		229.000	C
Landelijke volume-effecten.		-333.000	A
Accessen 2009/2010.		-112.000	A
Saldo overige mutaties		11.000	A
		3.495.000	
Belegging/financiering:			
Vervallen dividend Essent, in verband met verkoop.		-1.750.000	C
Dividend Enexis; betreft onderdeel compensatie derving Essent dividend.		350.000	C
Bespaarde rente reserve Essent, onderdeel compensatie derving Essent dividend.		860.000	C
Bespaarde rente overige reserves (volume).		1.116.000	
Rente bruglening Enexis, onderdeel compensatie derving Essent dividend.		540.000	C
Renteverdeling; voordeel renteverlaging, 1% verlaging rente-uitgangspunten.		1.130.000	C
Renteverdeling; bouwrente 2010 CKA.		-1.094.000	C
		1.152.000	
Indexatie reserves c.a.			
Gevolg bijstelling index van 2 naar 1%.		270.000	C
Gevolg volumemutaties reserves.		-1.864.000	C
Overige mutaties in reserves.		-44.000	C
		-1.638.000	
Nog functioneel te ramen/stelposten.			
Vrijval/actualisering stelposten.		-389.000	A
Vrijval 2% efficienctaakstelling.		-2.000.000	C
Vrijval stelposten bedrijfsvoering.		412.000	C
Overige mutaties Algemene dekking.		-4.000	C
		-1.981.000	
Gemeentebrede ontwikkelingen			
Bedrijfsvoering; stijging salaris- & pensioenlasten.		-1.000.000	A
Bedrijfsvoering; oplossing knelpunten in de ondersteuning.		-400.000	B
Effect 2% efficiency taakstelling.		1.847.000	C
		447.000	
Saldo overige mutaties ten opzichte van prognose 2010		-210.900	C
Totaal	-7.083.900	-7.083.900	

Ad *

A = Economische crisis

B = Ontwikkelingen aanvaard beleid/beleidsintensivering

C = Overige ontwikkelingen intern/extern

6.3.3. Budgettaire effecten loon- en prijsstijgingen

De meerjarenprognose wordt opgesteld op basis van een constant loon- en prijsniveau. Bij de feitelijke opbouw van de budgetten voor het begrotingsjaar zelf worden effecten van de voor het nieuwe jaar verwachte loon- en prijseffecten wel gebudgetteerd. Het betreft hier zowel de budgetten voor de bedrijfsvoering, als de programma-, activiteiten- en de beheer- en onderhoudsbudgetten. Doorrekening van deze autonome ontwikkeling resulteert voor alle begrotingsprogramma's in een directe mutatie/toename van het budget ten opzichte van de uitgangspunten in de meerjarenprognose. Dit verklaart een deel van de afwijking.

Loonontwikkeling

De laatste Cao-gemeenten is per 1 juni 2009 afgelopen. Bij het opstellen van de begroting waren onderhandelingen over de nieuwe Cao-gemeenten gaande. In verband daarmee moest een eigen inschatting worden gemaakt van de salarisontwikkeling. Wij hebben daarvoor een percentage van 2,5 % gehanteerd. Hieruit dient zowel een mogelijke stijging van de salarissen van het gemeentelijk personeel als van de premie- en de pensioenlasten te worden bekostigd. Het College van Arbeidszaken heeft ingezet op de 0-lijn. Als college streven wij er met de vakbonden naar om voor het eind van het jaar een nieuwe Cao af te sluiten. De raad van bestuur van het ABP heeft, met het oog op herstel van de dekkingsgraad, besloten de premies in totaal met 3% te verhogen.

Prijzontwikkeling

Het prijsniveau in de begroting 2010 is aangepast ten opzichte van 2009. Per saldo zijn de budgetten met 0,25% aangepast ten opzichte van 2009. De inflatie voor het komende jaar is door ons als aanname ingeschat op 1 à 1,5 %. De inflatie in 2009 valt, als gevolg van de recessie, aanmerkelijk lager uit (1,25%) dan tot dusverre zelf aangenomen. Als resultaat stijgt het prijsniveau in de begroting per saldo met 0,25% ten opzichte van 2009.

Compensatie loon- en prijsontwikkeling

De financiële compensatie voor de gecalculeerde loon- en prijsontwikkelingen vindt in beginsel plaats via optrekking van de eigen gemeentelijke tarieven, door autonome aanpassing van doeluitkeringen en via de nominale bijstelling van het accres in het Gemeentefonds. Omdat de uitkeringen uit het Gemeentefonds in 2010 en 2011 zijn bevroren (uitkomst aanvullend Bestuursakkoord) en er dus ook geen nominale groei is van het Gemeentefonds ontbreekt in die jaren compensatie voor gestegen lonen en prijzen vanuit die bron. Deze zullen in die jaren door de gemeenten zelf moeten worden gedekt.

Rentepeil

Als gevolg van de economische crisis zijn de omstandigheden op de geld- en kapitaalmarkt gewijzigd c.q. gunstiger geworden. In verband daarmee hebben wij het rentepeil in de begroting 2010 geactualiseerd en voorlopig vrijwel over de volle breedte met 1% naar beneden bijgesteld. Het positieve financieel effect dat hieruit voortvloeit is binnen de renteparagraaf c.q. de begroting voorlopig ingezet voor het opvangen van de bouwrente van het Cultureel Kwartier.

6.3.4. Omvang baten en lasten programmabegroting 2010

De totale omvang van de in de begroting 2010 geraamde uitgavenbudgetten bedraagt € 230,6 mln. Hier staat voor een totaalbedrag van € 224,1 mln. aan gemeentelijke inkomsten tegenover; het voor het komende jaar gecalculeerde begrotingstekort van € 6,5 mln. is hiervan het directe resultaat.

De voor 2010 geraamde lasten en baten betreffen de programmabudgetten (inclusief de grondexploitatie), de algemene dekkingsmiddelen en de voor het komende jaar op grond van bestendige gedragslijn en/of besluitvorming voorziene toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. De achterliggende opbouw van de totaalbudgetten in de primaire begroting 2010 ziet er als volgt uit:

Opbouw/resultaten primaire begroting 2010 (bedragen x € 1.000)			
Budgetten	Lasten 2010	Baten 2010	Saldo 2010
▪ Totaal programmabudgetten	225.288	118.284	-107.004
▪ Totaal algemene dekkingsmiddelen (alg. uitkering; Ozb)	1.364	89.395	88.031
Subtotaal	226.652	207.679	-18.973
▪ Beleidsmaatregelen 2010–2013	p.m.	p.m.	p.m.

Opbouw/resultaten primaire begroting 2010 (bedragen x € 1.000)			
Budgetten	Lasten 2010	Baten 2010	Saldo 2010
▪ Dekkingsmaatregelen 2010–2013	p.m.	p.m.	p.m.
Begrotingsresultaat vóór bestemming	226.652	207.679	-18.973
▪ Totaal toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	3.980	16.424	12.444
Begrotingsresultaat na bestemming	230.632	224.103	-6.529

De financiële effecten verbandhoudend met de economische crisis, de uitvoering van het Collegeprogramma 'Mensen maken de stad' en alle budgetten die in verband daarmee tussentijds nog aanvullend beschikbaar zijn gesteld of voor 2010 zijn ingepland zijn, als aangegeven, direct in de primaire begroting verwerkt (zie hiervoor paragraaf 7.2). Datzelfde geldt voor de voor dat doel vrij te spelen dekkingsmiddelen. De diverse uitwerkingsmaatregelen zijn afzonderlijk, binnen de diverse begrotingsprogramma's, zichtbaar gemaakt.

6.3.5. Begrotingsbeloop 2009-2010

Het eindresultaat van de primaire begroting 2010 laat een tekort zien van € 6,5 mln. De begroting 2009 was na vaststelling van de Voorjaarsnota sluitend. Dat betekent dat per saldo sprake is van een vrijwel overeenkomstige resultaatverslechtering. De budgetontwikkeling 2009-2010 en de daaruit voortkomende resultaten zien er samengevat als volgt uit.

Begrotingsverloop 2009-2010 (bedragen x € 1.000).			
Budgetten	2009*	2010	Mutatie
▪ Lasten programmabudgetten	228.108	225.288	- 2.820
▪ Lasten algemene dekking	1.570	1.364	- 206
Totaal lasten	229.678	226.652	- 3.026
▪ Baten programmabudgetten	130.624	118.824	- 11.800
▪ Algemene dekkingsmiddelen	85.509	89.395	+ 3.886
Totaal baten	216.133	207.679	- 8.454
▪ Storting in reserves	2.761	3.980	+ 1.219
▪ Onttrekkingen aan reserves	16.331	16.424	+ 93
Resultaatverbetering 2009-2010 vóór bestemming	-13.545	-18.973	- 5.428
Resultaatverbetering 2009-2010 na bestemming	25	-6.529	- 6.554

* Na Voorjaarsnota

In vergelijking met de begroting 2009 dalen de gemeentelijke uitgaven met € 3,0 mln. van € 230 mln. in 2009 naar € 227 mln. in 2010. Daar staat tegenoverdat ook de baten afnemen ten opzichte van 2009 en wel in totaal met € 8,4 mln. Het saldo van stortingen in en onttrekkingen aan de reserves vertoont ten opzichte van 2009 een nadeel van rond € 1,1 mln. Samengevat resulteert het geheel van deze budgetaanpassingen in een nadeel en daarmee in een resultaatverslechtering van € 6,5 ten opzichte van de begroting 2009.

Mutatie 2009/2010 gemeentelijke lasten en baten	(bedragen* € 1 mln.)
▪ Ontwikkeling gemeentelijke uitgaven	- 3,0
▪ Ontwikkeling gemeentelijke baten	- 8,4
▪ Inzet reserves	- 1,1
Totaal mutatie	- 6,5

Aan de voor 2010 gecalculerde budgetbijstellingen ligt een breed scala van mutaties en oorzaken ten grondslag. De belangrijkste financiële afwijkingen en ontwikkelingen in het budgetbeloop 2009-2010 zijn in hoofdstuk 5 per programma weergegeven en toegelicht. Op deze plek in de begroting volstaan wij met het geven van een overzicht van de mutaties c.a. die onderdeel uitmaken van het reguliere aanpassingsmechanisme dat loopt van de begroting 2009 via de prognose 2010 bij de Voorjaarsnota naar het nu feitelijk voorliggende primaire resultaat 2010.

Het betreft in hoofdzaak de doorwerking van de financiële effecten van de volgende, veelal autonome, aanpassingen:

- Bijstelling uitvoerings- en programmabudgetten in verband met loon- en prijsontwikkeling 2009-2010.
- Verwerking effecten economische crisis (WWB/bouwleges/Gemeentefonds nominaal).
- Actualisering c.q. neerwaartse bijstelling van de ramingen ten behoeve van de bouwgrondexploitatie.
- Actualisering en bijstelling van budgetten in verband met volumeontwikkelingen 2009-2010.
- Verwerking effecten van tussentijdse eigen besluitvorming.
- Het opvoeren van de budgetten uit de jaarschijf 2010 van het Collegeprogramma 2006-2010.
- Het aframen van in 2009 als nieuw beleid beschikbaar gestelde incidentele en projectbudgetten.
- Idem van de daarvoor in 2009 opgevoerde eenmalige dekkingsmiddelen.
- Opvoeren en actualiseren van budgetten en dekkingsmiddelen voor uitvoering van nieuwe taken.
- Bijstelling algemene-/doeluitkeringen aan de hand van eigen parameters en Kabinetsbeleid.
- Actualisering omvang en toerekening budgetten interne bedrijfsvoering (zie paragraaf bedrijfsvoering).
- Trendmatige verhoging gemeentelijke tarieven en bijbehorende opbrengstramingen.
- Noodzakelijke budgettaire bijstellingen op grond van jaarrekening en lopende begrotingsuitvoering.
- Verwerking mutaties in onttrekkingen en toevoegingen aan reserves op basis van de bestendige gedragslijn.

De nadelige bijstelling van het resultaat van de primaire begroting 2010 met totaal € 6,5 mln. werkt in principe integraal door in de financiële prognoses voor de jaren 2011 en verder. De nieuwe financiële prognoses voor die jaren muteren daardoor in principe in dezelfde mate ten opzichte van de prognose bij de Voorjaarsnota 2009 (zie paragraaf 7.4 Meerjarenprognose 2011-2013).

6.3.6. Samenstelling programmabudgetten 2010

Het in de primaire begroting 2010 voor de beleidsuitvoering in de programma's geraamde totaalbudget van € 225 mln. en de daar direct aan gekoppelde inkomsten van in totaal € 119 mln. hebben wij voor 2010 als volgt aan de twaalf begrotingsprogramma's toegeedeeld.

Middeleninzet/-toedeling programma's 2010 (bedragen x € 1.000)				
Programma's/middeleninzet	Lasten 2010	Baten 2010	Saldo 2010	Aandeel in%
▪ Bestuur en burger	12.050	988	11.062	10,4
▪ Stadsontwikkeling	6.201	1.348	4.853	4,5
▪ Mobiliteit	3.218	3.209	9	-
▪ Stads- en wijkbeheer	26.130	7.659	18.471	17,3
▪ Onderwijs	38.807	26.385	12.422	11,6
▪ Kunst en cultuur	6.726	551	6.175	5,8
▪ Zorg en welzijn	26.597	4.310	22.287	20,8
▪ Werk en inkomen	54.744	44.314	10.430	9,7
▪ Sport en ontspanning	7.210	1.694	5.516	5,2
▪ Veiligheid	5.071	511	4.560	4,2
▪ Duurzaamheid en milieu	9.910	9.916	-6	-
▪ Bouwen en wonen	28.624	17.399	11.225	10,5
Totaal programmabudgetten 2010	225.288	118.284	106.914	100,0

Ter toelichting in het kort de volgende opmerkingen.

- Wij hebben alle programmabudgetten opgesteld op basis van het aanvaarde beleid tot en met de Voorjaarsnota 2009 en aan de hand van de daartoe vooraf vastgestelde begrotingsrichtlijnen 2009.
- Als uitvloeisel daarvan hebben wij voor de samenstelling van de programma- en productbudgetten over de gehele linie een prijscompensatie van 0,25% toegepast; de daarbij gehanteerde aanname voor de nominale stijging van de salarissen en werkgeverslasten bedraagt als aanname 2,5%.
- Bij de opstelling van de budgetten hebben wij waar nodig en mogelijk rekening gehouden met de financiële gevolgen van de economische crisis. Deze zijn met name voelbaar bij de uitvoering van de WWB, de opbrengst van de bouwleges en de uitkering uit het Gemeentefonds.
- De raming van de uitkering uit het Gemeentefonds is afgestemd op de meicirculaire 2009; gevolgen van de in de septembercirculaire opgenomen maatregelen brengen wij separaat ter begroting.

- Waar nodig en op basis van bestaande afspraken toegestaan, hebben wij uitvoeringsbudgetten aangepast op basis van de voor 2010 als gevolg van de groei van de stad voorziene volumeontwikkelingen.
- Het budget voor de gemeentelijke bedrijfsvoering is ten opzichte van 2009 aangepast aan de hand van loon- en prijsontwikkelingen. Tevens is rekening gehouden met de effecten van de uitvoering van het Collegeprogramma. Het totale budget bedraagt voor 2010 € 53,2 mln. De voor 2010 geraamde operationele personeelsformatie bedraagt in totaal 673 fte's.
- In de toedeling van het totale bedrijfsvoeringbudget aan programma's en projecten en Grondbedrijf zijn geen noemenswaardige wijzigingen opgetreden. Circa 75% of wel € 40 mln. van de kosten van de bedrijfsvoering komt ten laste van programma's; de resterende 25% wordt toegerekend aan de projecten en het Grondbedrijf.
- De product- en programmabudgetten hebben wij aangepast op basis van de financiële mutaties, zoals die voor 2010 op grond van de besluitvorming tot en met juli 2009 vastliggen. De vierde en laatste jaarschijf uitvoering Collegeprogramma 2006-2010 vormt hiervan een onderdeel. In 2009 incidenteel beschikbaar gestelde uitvoeringsbudgetten (en dekkingsmaatregelen) waaronder die in het kader van het pakket nieuw beleid begroting 2008 in het leven geroepen, zijn vanaf 2010 weer volledig vervallen.
- Wij hebben het rentebeleid aangepast aan de gewijzigde marktomstandigheden. Dit heeft geresulteerd in een algehele verlaging van het renteniveau met 1%. De korte termijn rente is nu gecalculeerd op 3%; voor het lange geld is een percentage van 4% gehanteerd terwijl de rente over de eigen financieringsmiddelen (reserves et cetera) is teruggebracht naar 4,5%. De interne calculatierente is gehandhaafd op 5% (zie treasuryparagraaf).
- De bijstelling van de rente heeft geresulteerd in een budgettair voordeel van € 1,1 mln. Dit voordeel is binnen de renteparagraaf/begroting ingezet voor dekking van de bouwrente van het Cultureel Kwartier.
- Bij de raming van de opbrengsten van de gemeentelijke leges en bestemmingsheffingen zijn wij uitgegaan van reguliere trendmatige aanpassing van de tarieven ten opzichte van 2009 (1,25%). Dit geldt tevens voor de raming van de opbrengst voor de Ozb. Voor de raming van de opbrengsten van de afvalstoffenheffing en het rioolrecht gelden voor 2010 aparte afspraken (zie paragraaf Lokale heffingen).
- De voor 2010 in de primaire begroting geraamde uitkering Fonds Werk en Inkomen (inkomensdeel) heeft een voorlopige status. Definitieve vaststelling van die uitkering door het Kabinet vindt plaats in oktober 2010.
- De budgetten voor de gemeentelijke grondexploitatie hebben wij ten opzichte van 2009 geactualiseerd en afgestemd op de voor 2010 in de planning staande projecten en activiteiten. Daarin hebben wij tevens rekening gehouden met effecten van de recessie. De doorgevoerde aanpassingen zijn, conform de bestaande beleidslijn, budgettair neutraal en hebben geen invloed op het resultaat.

Voor verdere toelichting op de samenstelling van de programmabudgetten, de daarbij bijbehorende productbudgetten, de toelichting op het budgetbeloop 2009-2010 alsmede voor informatie over het daarmee te realiseren beleid, wordt in dit verband verder verwezen naar hoofdstuk 5, programma's.

6.3.7. Algemene dekkingsmiddelen 2010

De zogenaamde algemene middelen dienen als dekkingsbron voor de programma-uitgaven die niet direct door inkomsten binnen de programma's zelf gedekt (kunnen) worden. Daarvoor kan ook een beroep worden gedaan op de algemene en beschikbare bestemmingsreserves. Het totaal van de uitgaven dat in 2010 op die wijze vanuit de algemene middelen gedekt moet worden bedraagt € 107 mln.

Met betrekking tot de algemene dekkingsmiddelen 2010 worden de volgende punten nader belicht:

1. *Lasten en baten algemene dekking.*
2. *Gevolgen verkoop aandelen Essent.*
3. *Onttrekkingen en toevoegingen aan reserves.*

Ad1. Lasten en baten algemene dekking

De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit de opbrengsten van de eigen algemene belastingen, de algemene uitkering uit het Gemeentefonds en de revenuen die worden verkregen uit de beleggingen. Verder zijn onder deze noemer de budgetten voor 'onvoorziene' en 'incidentele' uitgaven gerangschikt.

In 2010 is in totaal € 89,4 mln. aan algemene dekkingsmiddelen beschikbaar. De budgetten (onder meer perceptiekosten belastingen) benodigd voor de verkrijging ervan, bedragen € 1,4 mln. Verder zijn binnen het programma Algemene dekking het resultaat van de Bedrijfsvoering en de budgetten voor het herplaatsbaar en het voormalig personeel geraamd.

Per saldo komt in 2010 naar verwachting dus € 88,0mln. (2009: € 84,0 mln.) aan dekkingsmiddelen voor de uitvoering van de beleidsinhoudelijke begrotingsprogramma's beschikbaar. Opbouw en samenstelling van de algemene dekkingsmiddelen luiden als volgt.

Budgetten algemene dekkingsmiddelen 2010 (bedragen x € 1.000)				
Programma's/middeleninzet	Lasten	Baten	Saldo	Aandeel in%
▪ Onvoorzien/incidenteel	300	-	-300	- 0,3
▪ Algemene heffingen	302	11.260	10.958	12,4
▪ Beleggingen	11	580	569	0,6
▪ Financieringsresultaten	269	6.164	5.895	6,7
▪ algemene uitkering	0	71.391	71.391	81,1
▪ btw-Compensatiefonds	325	-	-325	- 0,4
▪ Overige algemene dekkingsmiddelen	-574	-	574	0,7
▪ Onverdeelde saldi bedrijfsvoering c.a.	731	-	-731	- 0,8
Totaal algemene dekkingsmiddelen	1.364	89.395	88.031	100,0

Als toelichting kort samengevat het volgende.

- Wij hebben het budget voor 'onvoorziene uitgaven' in de begroting 2010 teruggebracht op het reguliere peil ad € 300.000. Middelen zijn bestemd en inzetbaar voor onvoorziene ontwikkelingen en omstandigheden die zich in de loop van het jaar aandienen en waarmee in de begroting geen rekening is/kon worden gehouden. Anders dan in de afgelopen jaren is er 2010 geen 'incidentele ruimte' beschikbaar.
- De opbrengstramingen van de algemene belastingen (Ozb en toeristenbelasting) van in totaal € 11,3 mln. zijn conform de bestendige gedragslijn geraamd en aangepast aan de hand van voor 2010 voorziene volumegroei van het waardetotaal van de in de gemeente aanwezige onroerende zaken en aanpassing van het tarief met maximaal van 1,25%.
- De opbrengst uit de externe gemeentelijke beleggingen en deelnemingen is in totaal geraamd op € 0,6 mln. Deze opbrengsten bestaan uit dividend, voortkomend uit het aandelenbezit bij Enexis, de Bank Nederlandse Gemeenten en de Waterleidingmaatschappij Drenthe. Verder verwachten wij renteopbrengsten uit de belegging in het Revolving Fund en de 'achtergestelde lening Essent'. Het reguliere jaarlijkse Essent dividend is in verband met de overname door RWE en de verkoop van het Asser aandelenpakket volledig komen te vervallen (zie toelichting hierna).
- De raming van de algemene uitkering bedraagt in basis € 71,4 mln. en is gebaseerd op de uitgangspunten en maatregelen in de meicirculaire 2009. De maatregelen in die circulaire zijn gebaseerd op de afspraken die VNG en Kabinet in reactie op de economische crisis in het zogenaamde 'aanvullende bestuursakkoord' zijn overeengekomen. Dat akkoord houdt onder andere in dat de algemene uitkeringen 2010/2011 zijn 'bevoren' en ook dat de behoedzaamheidsreserve niet langer als veiligheidsmarge wordt ingehouden.
- Het positieve financieringsresultaat van € 5,9 mln. bestaat vrijwel volledig uit de ten gunste van de begroting komende bespaarde rente van de eigen reservemiddelen (€ 5,4 mln.). Van deze rente is € 2,9 mln. bestemd voor het 'waardevast' houden van de gemeentelijke reserves (indexatie). Naast bespaarde rente is voor het eerst een renteopbrengst van € 0,5mln. geraamd uit de zogenaamde 'aandeelhouderslening Enexis'. Deze lening is een direct gevolg van de financiële afspraken in het kader van de overeenkomst tussen Essent en de RWE.
- Op basis van bestaande afspraken is sinds 2005 extra financiële ruimte ingepland voor de komende exploitatie van het Cultureel Kwartier (€ 708.000). Zo lang het nieuwe theater nog niet in exploitatie is zetten wij de middelen in voor het versterken van de reserve Weiersstraat. Daarnaast is er in de meerjarenprognose voor 2011-2013 conform de besluitvorming in 2008 ook rekening gehouden met de voor dit doel additioneel benodigde middeleninzet van € 0,52mln. structureel.
- Conform de afspraken bij de begroting 2009 is ook al in 2010 een beperkt volumebudget van € 250.000 voor exploitatie van de centrumvoorzieningen Kloosterveste in de begroting opgenomen. De uiteindelijk benodigde financiële ruimte voor kostendekking voor de gemeenschapsvoorzieningen Kloosterveste, hebben wij voor het eerst vanaf 2011 volledig in de meerjarenprognose opgenomen.
- Het onverdeelde positieve resultaat van de bedrijfsvoering bedraagt in 2010 € 0,1 mln.; de budgetten voor herplaatsbaar en voormalig personeel zijn voor het komend jaar in totaal geraamd op € 1,1 mln. De interne renteverdeling 2010 is op begrotingsbasis vrijwel sluitend.

Ad 2. Gevolgen verkoop Essent-aandelen.

In de raad van april jl. bent u akkoord gegaan met het voorgenomen besluit tot toetreding tot overeenkomst Essent en RWE. Een van de belangrijkste onderdelen van die overeenkomst betreft de verkoop en overdracht van het aandelenpakket Essent. Op het moment van het opstellen van de begroting moest de uitvoering van de overeenkomst nog plaatsvinden. Planning daarvoor was het derde kwartaal 2009. In de begroting 2010 zijn wij ervan uitgegaan dat de deal per 1 januari 2010 rond is.

Belangrijk aspect bij het opstellen van de budgetten voor het programma Algemene dekking betreft het verwerken van de financiële gevolgen van de verkoop van de Essent-aandelen. De uitwerking van de overeenkomst heeft een aantal belangrijke financiële consequenties, die, op basis van eerste aannames in de begroting 2010 hun beslag hebben gekregen. Belangrijkste daarvan zijn de verkrijging en belegging van de verkoopopbrengst van de aandelen, het wegvallen van het Essent-dividend en het opnemen in de begroting van dividend en rentebaten over de brugleningen van netwerkbedrijf Enexis.

- In de primaire begroting is voorlopig gerekend met een verkoopopbrengst voor de Essent-aandelen van € 40 mln.; Aanname in de begroting is dat hiervan, in afwachting van besluitvorming over de definitieve bestemming van deze middelen, voorlopig een 'reserve opbrengst Essent-aandelen' wordt gevormd.
- Over die reserve wordt in de begroting conform de gebruikelijke lijn gerekend met een intern rendement van 4,5 % of wel € 1,8 mln.
- Van deze rente is circa 50% (€ 0,86 mln.) direct benodigd om het verlies van het Essent dividend te kunnen compenseren. Het andere deel van de rente is in de begroting (via indexatie) aan de nieuw gevormde reserve toegevoegd.

De aanpak hiervoor impliceert dat het verlies van het Essent-dividend neutraal binnen de begroting kan worden opgevangen. Daarvoor is het nodig om ongeveer 50% van de 'reserve opbrengst Essent-aandelen' vast te leggen; de rest van de reserve is in beginsel vrij beschikbaar voor andere doeleinden. De in de begroting 2010 door gevoerde aanpassingen zien er samengevat als volgt uit:

Bijstelling/mutatie	Bedragen in €
• Vervallen dividend Essent	- 1.750.000
• Dividend Enexis	+ 350.000
• Dividend Essent Milieu	p.m.
• Rente brugleningen Enexis	+ 460.000
• Rente garantstelling Enexis	+ 80.000
• Rendement/bespaarde rente reserve opbrengst Essent-aandelen (€ 40 mln.)	+ 1.800.000
• Bijschrijving rente /indexatie reserve opbrengst Essent-aandelen	- 940.000
Totaal effect op de begroting	

Nadat de primaire begroting is opgemaakt is bekend geworden dat de verkoopopbrengst, naar het zich nu laat aanzien, voor Assen uit zal gaan komen op circa € 38 mln. Hierbij is rekening gehouden met het feit dat de kerncentrale Borssele voorlopig buiten de overeenkomst blijft.

Ad 3. Onttrekkingen en toevoegingen aan reserves.

In de begroting 2010 en bij de resultaatbepaling voor het komend jaar is rekening gehouden met de toevoegingen en onttrekkingen aan algemene en bestemmingsreserves zoals die op basis van aanvaard beleid vastliggen en op basis van een vaste gedragslijn voorzienbaar zijn. Toepassing van die gedragslijn leidt voor 2010 tot de volgende in de begroting gebudgetteerde mutaties in de reservepositie.

Gebudgetteerde mutaties in de reserves 2010 (bedragen x € 1.000)				
Reserve	Storting	Onttrekking		Saldo
• algemene reserve Algemene Dienst	-	1.235	V	1.235
• algemene reserve Grondbedrijf	-	10.439	V	10.439

Gebudgetteerde mutaties in de reserves 2010 (bedragen x € 1.000)				
Reserve	Storting	Onttrekking		Saldo
▪ Reserve Wmo	-	1.019	V	1.019
▪ Bestemmingsreserves (waaronder Swf /Weiersstraat/parkeren)	960	2.396	V	1.436
▪ Reserves btw-Compensatiefonds	-	576	V	576
▪ Bouwfonds stadhuis	76	759	V	683
▪ Bestemmingsreserves in verband met indexatie	2.944	-	N	- 2.944
Totaal mutaties reserves	3.980	16.424	V	+ 12.444

Conform de bestendige gedragslijn en op basis van besluitvorming is in de begroting 2010 per saldo gerekend met een beslag op de gemeentelijke reserves van € 12,4 mln. (2009 na Voorjaarsnota € 13,6 mln.) Ter toelichting op achterliggende mutaties in het kort het volgende.

- Het in 2010 geraamde beslag op de algemene reserve bedraagt conform de planning € 1.235.000. Inzet van deze middelen vloeit voort uit het bestedings- en dekkingsplan uitvoering Collegeprogramma 2006-2010 (laatste inzet in 2010 € 1 mln.) en uit de besluitvorming met betrekking tot de dekking van de kosten van de verbetering van de groenstructuur (inzet 2010 € 235.000).
- De rente die in 2010 wordt ontvangen over het in het Revolving Fund (startersleningen) belegde deel van de algemene reserve wordt aan deze belegging toegevoegd.
- Op basis van besluitvorming bij de begroting 2009 doen wij in 2010, voor dekking van de kosten van Wmo-gerelateerde activiteiten, een beroep op de Wmo-reserve van ruim € 1,0 mln.
- De onttrekkingen en toevoegingen aan de algemene reserve van het Grondbedrijf vinden plaats op basis van geactualiseerde inzichten met betrekking tot stand en voortgang van de in voorbereiding en/of in uitvoering zijnde grondexploitaties. Het in verband daarmee voor 2010 geraamde beslag op de reserve bedraagt € 10,4 mln.
- Ook in de komende jaren wordt jaarlijks € 0,6 mln. aan de algemene reserve Grondbedrijf onttrokken ter dekking van de verhoogde gemeentebijdrage aan de Regiovisie. Hierover zijn in het kader van de begroting 2009 vervolgspraken gemaakt.
- De tijdelijke versterking van de reserve Weiersstraat voor de toekomstige kostendekking van het Cultureel Kwartier is geïndexeerd en bedraagt in 2010 € 0,7 mln.
- Op basis van de voor 2010 geraamde exploitatie 'betaald parkeren' hebben wij een storting in de 'reserve parkeergarages' gebudgetteerd van € 227.000. De vaste onttrekking aan de reserve groenonderhoud bedraagt in 2010 € 139.000. In 2011 is deze reserve volgens plan 'leeg' en vervalt de jaarlijkse onttrekking.
- In 2010 onttrekken wij eenmalig € 1,7 mln. uit de reserve straten en wegen voor het dekken van de kosten van voor dat jaar in de planning staande onderhoudsprojecten.
- De jaarlijkse onttrekking aan de 'reserve BCF' bedraagt in 2010 € 0,6 mln. Verder wordt met het oog op het sluitend houden van de exploitatie van dat product € 0,4 mln. aan de reserve voor schoolbestuurlijke taken onttrokken.
- Om de koopkracht van de bestemmingsreserves te handhaven of om deze anderszins op het afgesproken peil te houden zullen wij de bestemmingsreserves, waar nodig, jaarlijks versterken en/of aan de inflatie aanpassen. In de begroting 2010 is voor dit doel rekening gehouden met een totale last van € 2,9 mln. De gehanteerde index bedraagt 1%.
- Voor risicoafdekking en/of voor het afwikkelen van verplichtingen aanwezige voorzieningen, worden niet geïndexeerd.

Voor verdere informatie over omvang en beloop van de gemeentelijke reservepositie wijzen wij naar paragraaf 7.5 Reservepositie, verderop in de begroting.

6.3.8. Jaarschijf 2010 uitvoering Collegeprogramma 2006-2010

Bij de beleidsvaststelling voor het jaar 2007 heeft besluitvorming plaatsgehad over de realisatie van het Collegeprogramma 'Mensen maken de stad'. Ook zijn afspraken gemaakt over de omvang en fasering van de in te zetten middelen en de dekking ervan. In 2007 is gestart met uitvoering van de 1^e jaarschijf. De begroting 2010 bevat de laatste jaarschijf van het uitvoeringsschema. Die jaarschijf zag er in basis als volgt uit:

Netto middeleninzet uitvoering Collegeprogramma 2010 * € 1.000			
Programma/kosten en dekking	Bruto kosten	beschikbare dekking	netto middeleninzet
Bestuur en burger	514	264	250
Stadsontwikkeling	820	670	150
Mobiliteit	285	245	40
Stads- en wijkbeheer	525	25	500
Onderwijs	1.262	732	530
Kunst en cultuur	-	-	-
Zorg en welzijn	1.647	947	700
Werk en inkomen	350	200	150
Sport en ontspanning	300	-	300
Veiligheid	150	-	150
Milieu	p.m	p.m	-
Bouwen en wonen	200	200	-
Algemene dekking	-	-	-
Totaal 2009	6.053	3.283	2.770

De netto middeleninzet die benodigd is voor uitvoering van de jaarschijf 2010 van het Collegeprogramma hebben wij op grond van de gemaakte afspraken geraamd op rond € 2,8 mln. Nadere uitwerking ervan in project- en activiteitenbudgetten is verwerkt in de betrokken begrotingsprogramma's. Zoals hiervoor in paragraaf 7.2 aangegeven zijn de uitvoeringsschema's tussentijds, dat wil zeggen bij de begrotingen 2008 en 2009, verder ingevuld en verbreed. Het totaaloverzicht van de beleidsintensiveringen uit deze bestuursperiode treft u daar aan.

6.3.9. Afbouw beleidsintensiveringen op projectbasis

Tijdgebonden inzet van gemeentelijke middelen voor specifieke beleidsintensiveringen is één van onze bestuurlijke keuzes in deze bestuursperiode. In de praktijk betekent dit dat voor specifieke beleidsdoelen beschikbaar gestelde financiële middelen alleen in deze bestuursperiode beschikbaar zijn.

Bij de beleidsvaststelling voor 2009 is de wenselijkheid en haalbaarheid van deze aanpak nogmaals met u besproken en een enkele uitzondering daargelaten, voortgezet. Als uitvloeisel van die lijn is de tot dan in de meerjarenprognose gebruikelijke 'afweegruimte' van € 1,8 mln. komen te vervallen. Deze wordt vanaf 2011 als begrotingsruimte voor andere doeleinden ingezet.

Consequentie van de gekozen aanpak is dat vanaf 2011 de volgende projecten en projectbudgetten vervallen.

Omschrijving project	Jaarbudget (bedragen x € 1.000)	Bijzonderheden
Gebiedgericht werken (grijs en groen)	500	Begroting 2007; vervalt in 2011
Gebiedsgericht werken (sociaal)	300	
Kloppend hart	250	Begroting 2007; vervalt in 2011
Oplossen achterstanden groenstructuur	235	Voortgangsnota 2008; vervalt in 2011
Voortzetting jongeren centrum	220	Begroting 2008; ineens voor 3 jaar beschikbaar gesteld
Verbetering brandveiligheid	200	Begroting 2009; vervalt in 2012
Bestuurs- en marketingcommunicatie	140	Begroting 2008; ineens voor 3 jaar beschikbaar gesteld
Identiteit en Imago	100	Begroting 2007; vervalt in 2011
Jeugd en veiligheid	100	Begroting 2007; vervalt in 2011
Leerwerkbanen	100	Begroting 2008; ineens voor 3 jaar beschikbaar gesteld
Kindervakantiekampen	100	Begroting 2008; ineens voor 3 jaar beschikbaar gesteld
CO ₂ neutraal	75	ineens voor 2 jaar beschikbaar gesteld
Lokale educatieve activiteiten	70	Begroting 2008; ineens voor 3 jaar beschikbaar gesteld

Omschrijving project	Jaarbudget (bedragen x € 1.000)	Bijzonderheden
Verkeersveiligheid bij scholen	65	Begroting 2008; ineens voor 3 jaar beschikbaar gesteld
Subsidie jeugdleden en Bruce en Brian	60	Begroting 2008; vervalt in 2011
Voorziening Reboundgroep	60	Begroting 2009; vervalt in 2011
Stimulering kunst en cultuur	50	Begroting 2008; ineens voor 3 jaar beschikbaar gesteld
Nazorg ex gedetineerden	50	Begroting 2008; ineens voor 3 jaar beschikbaar gesteld
Bevordering mbo/hbo	50	Begroting 2009; vervalt in 2011
Extra subsidie evenementen	50	Begroting 2009; vervalt in 2011
Subsidie wijkvereniging Kloosterveen	48	Begroting 2009; vervalt in 2011
Woonservicezones	40	Ineens voor twee jaar beschikbaar gesteld
Toeristisch informatieve voorziening	30	Idem Begroting 2009; vervalt in 2011
Bijdrage badmintontoernooi	25	Idem Begroting 2009; vervalt in 2011
Deelname beurzen	20	Begroting 2009; vervalt in 2011
Totaal	2.938	

Voor een beperkt aantal, aanvankelijk ook op projectbasis gestarte beleidsintensiveringen hebben wij als gevolg van het blijvende maatschappelijk belang ervan, de middeleninzet in de loop van de bestuursperiode van projectmatig omgezet in structureel. Het gaat hierbij om de projecten Brede School, natuur- en milieueducatie, buurtbemiddeling, intensivering kunst en cultuur en de jongeren totaalaanpak.

Programmaplan 2010

PROGRAMMAPLAN 2010	portefeuille	LASTEN			BATEN		
		rekening 2008	begroting 2009	begroting 2010	rekening 2008	begroting 2009	begroting 2010
Beleidsproduct							
1 Bestuur en burger							
Bestuursorganen	Heldoorn	1.598.383	1.484.200	1.506.000	0	0	0
Bestuurondersteuning gemeenteraad	Heldoorn	897.906	1.075.800	1.035.100	2.453	1.500	1.500
Bestuursondersteuning B&W	Heldoorn	3.501.730	3.583.800	3.892.500	14.665	0	0
Publiekszaken	Langius	3.621.562	3.777.700	3.787.700	1.051.497	936.000	911.100
Bestuurlijke samenwerking	Heldoorn	191.900	196.800	193.600	0	0	0
Informatiebeheer/basisregistraties	Langius	1.641.708	1.630.800	1.634.700	369.917	50.000	75.000
Lasten en baten voor bestemming		11.453.189	11.749.100	12.049.600	1.438.532	987.500	987.600
<i>Mutaties reserves</i>		0	0	0	0	0	0
Lasten en baten na bestemming		11.453.189	11.749.100	12.049.600	1.438.532	987.500	987.600
2 Stadsontwikkeling							
Ruimtelijke ordening	De Wal	3.643.104	3.933.800	3.630.700	774.477	1.174.900	952.500
Stedelijke vernieuwing	De Wal	1.184.670	1.129.700	480.600	1.041.815	694.700	42.000
Strategische eigendommen	Van Hooft	427.410	420.700	416.700	487.156	333.700	353.100
Monumentenzorg	De Wal	156.315	176.300	176.600	20.907	0	0
Economische ontwikkeling	Van Hooft	999.446	1.295.300	1.496.500	2.205	0	0
Lasten en baten voor bestemming		6.410.945	6.955.800	6.201.100	2.326.560	2.203.300	1.347.600
<i>Mutaties reserves</i>		0	0	0	46.195	0	0
Lasten en baten na bestemming		6.410.945	6.955.800	6.201.100	2.372.755	2.203.300	1.347.600
3 Mobiliteit							
Verkeer	Kuin	9.277.435	411.900	398.100	1.430.994	0	0
Openbaar vervoer	Kuin	308.793	323.600	328.600	65.479	40.000	40.000
Betaald parkeren	Kuin	2.336.575	2.247.700	2.491.400	2.793.696	3.091.900	3.168.800
Lasten en baten voor bestemming		11.922.803	2.983.200	3.218.100	4.290.169	3.131.900	3.208.800
<i>Mutaties reserves</i>		7.122	394.300	227.400	7.443.217	80.000	80.000
Lasten en baten na bestemming		11.929.925	3.377.500	3.445.500	11.733.386	3.211.900	3.288.800
4 Stads- en wijkbeheer							
Wegbeheer	Langius	4.069.312	4.701.800	5.965.700	184.076	96.500	106.800
Verzorging infrastructuur	Langius	4.343.429	4.398.200	4.969.900	577.009	572.900	527.300
Groenbeheer	Langius	6.215.925	6.226.100	6.655.900	213.868	155.800	158.300
Wijkzaken	Langius	1.381.024	2.041.100	1.919.300	8.000	0	0
Rioolbeheer en waterzuivering	Langius	8.243.164	5.253.900	5.770.400	8.670.534	5.558.800	5.872.900
Begraven	Langius	672.359	614.900	579.900	538.422	598.800	579.900
Beheer en exploitatie buitenruimte	Van Hooft	259.244	269.600	269.000	566.925	578.300	413.800
Lasten en baten voor bestemming		25.184.457	23.505.600	26.130.100	10.758.834	7.561.100	7.659.000
<i>Mutaties reserves</i>		93.152	0	0	138.275	560.900	1.870.300
Lasten en baten na bestemming		25.277.609	23.505.600	26.130.100	10.897.109	8.122.000	9.529.300
5 Onderwijs							
Huisvesting onderwijs	Kuin	5.957.268	8.380.600	9.232.800	96.048	219.200	972.100
Schoolbestuurlijke taken	Kuin	21.856.466	23.391.600	24.795.200	22.268.162	22.666.000	24.056.000
Lokaal onderwijsbeleid	Kuin	2.273.102	2.177.700	2.410.700	617.526	456.100	297.100
Uitvoering lokaal onderwijsbeleid	Kuin	1.478.058	1.680.900	1.753.900	619.816	401.300	481.500
Volwasseneneducatie	Kuin	1.400.151	1.143.700	614.400	1.388.350	1.110.400	578.000
Lasten en baten voor bestemming		32.965.045	36.774.500	38.807.000	24.989.902	24.853.000	26.384.700
<i>Mutaties reserves</i>		1.294.891	0	0	590.484	1.086.000	387.000

PROGRAMMAPLAN 2010	portefeuille	LASTEN			BATEN		
		rekening 2008	begroting 2009	begroting 2010	rekening 2008	begroting 2009	begroting 2010
Beleidsproduct							
Lasten en baten na bestemming		34.259.936	36.774.500	38.807.000	25.580.386	25.939.000	26.771.700
6 Kunst en cultuur							
Bibliotheekvoorziening	De Wal	3.330.636	2.402.800	2.491.200	1.016.297	16.500	16.800
Schouwburg	De Wal	997.161	1.078.300	1.089.700	0	0	0
Kunstbeoefening en bevordering	De Wal	169.402	250.100	392.700	0	0	0
Creatieve en culturele vorming	De Wal	2.530.115	2.795.300	2.752.500	564.823	526.000	534.500
Lasten en baten voor bestemming		7.027.314	6.526.500	6.726.100	1.581.120	542.500	551.300
<i>Mutaties reserves</i>		0	0	0	0	32.600	82.600
Lasten en baten na bestemming		7.027.314	6.526.500	6.726.100	1.581.120	575.100	633.900
7 Zorg en welzijn							
Gezondheidszorg	Van Hooft	1.920.579	2.323.800	2.372.900	723.208	883.200	845.400
Wmo-beleid	Van Hooft	155.798	256.600	273.400	0	0	0
Wmo-uitvoering	Van Hooft	7.573.076	9.873.000	9.879.700	1.259.412	565.000	565.000
Maatschappelijke dienstverlening	Van Hooft	921.677	999.200	1.060.500	8.560	0	0
Asielzoekers en nieuwkomers	Kuin	636.848	868.500	862.400	570.446	779.500	791.100
Minderhedenbeleid	De Wal	292.840	316.300	334.100	8.000	0	0
Maatschappelijke opvang	Van Hooft	3.454.346	3.682.500	3.795.000	3.442.747	3.605.200	32.300
Ouderenbeleid	Langius	536.610	597.100	615.700	34.331	35.000	35.600
Lokaal jeugdbeleid	Kuin	1.986.885	1.512.000	2.891.100	247.708	123.000	1.443.500
Welzijnswerk	Langius	4.366.261	4.359.300	4.121.400	1.036.291	587.800	597.200
Vrijwilligerswerk	Langius	0	531.500	390.800	0	0	0
Lasten en baten voor bestemming		21.844.920	25.319.800	26.597.000	7.330.703	6.578.700	4.310.100
<i>Mutaties reserves</i>		54.828	0	0	57.496	355.500	645.000
Lasten en baten na bestemming		21.899.748	25.319.800	26.597.000	7.388.199	6.934.200	4.955.100
8 Werk en inkomen							
Inkomenswaarborg	Kuin	24.260.934	25.834.600	27.334.400	20.116.872	19.086.000	18.148.300
Activering en uitstroom	Kuin	32.738.765	26.313.100	27.409.900	28.415.161	25.165.000	26.166.000
Lasten en baten voor bestemming		56.999.699	52.147.700	54.744.300	48.532.033	44.251.000	44.314.300
<i>Mutaties reserves</i>		0	0	0	25.277	0	0
Lasten en baten na bestemming		56.999.699	52.147.700	54.744.300	48.557.310	44.251.000	44.314.300
9 Sport en ontspanning							
Sport	Kuin	12.987.709	6.337.000	5.921.300	4.932.609	2.039.200	1.516.800
Evenementen	Van Hooft	2.181.128	1.664.100	1.288.200	263.093	212.400	177.200
Lasten en baten voor bestemming		15.168.837	8.001.100	7.209.500	5.195.702	2.251.600	1.694.000
<i>Mutaties reserves</i>		0	0	0	0	0	0
Lasten en baten na bestemming		15.168.837	8.001.100	7.209.500	5.195.702	2.251.600	1.694.000
10 Veiligheid							
Openbare orde	Heldoorn	754.468	843.100	931.400	84.369	87.000	88.600
Openbare veiligheid	Heldoorn	3.087.933	3.875.700	4.140.000	400.946	417.500	422.900
Lasten en baten voor bestemming		3.842.401	4.718.800	5.071.400	485.315	504.500	511.500
<i>Mutaties reserves</i>		0	0	0	0	0	0
Lasten en baten na bestemming		3.842.401	4.718.800	5.071.400	485.315	504.500	511.500
11 Duurzaamheid en milieu							
Milieubeleid	Langius	542.217	461.700	435.600	0	0	0
Huishoudelijk afval	Langius	7.441.142	7.361.100	7.543.400	8.069.681	7.896.600	7.985.100
Bedrijfsafval	Langius	1.964.334	1.930.300	1.931.300	2.079.283	1.930.300	1.931.300
Lasten en baten voor bestemming		9.947.693	9.753.100	9.910.300	10.148.964	9.826.900	9.916.400

PROGRAMMAPLAN 2010	portefeuille	LASTEN			BATEN		
		rekening 2008	begroting 2009	begroting 2010	rekening 2008	begroting 2009	begroting 2010
Beleidsproduct							
<i>Mutaties reserves</i>		0	0	0	0	0	0
Lasten en baten na bestemming		9.947.693	9.753.100	9.910.300	10.148.964	9.826.900	9.916.400
12 Bouwen en wonen							
Bouwgrondexploitatie	Langius	19.508.135	37.102.000	25.948.000	24.742.227	25.542.000	15.509.000
Wonen	De Wal	155.268	257.500	199.800	1.249.699	15.000	15.000
Bouwzaken	De Wal	2.322.343	2.313.900	2.476.400	2.483.893	2.375.000	1.875.000
Lasten en baten voor bestemming		21.985.746	39.673.400	28.624.200	28.475.819	27.932.000	17.399.000
<i>Mutaties reserves</i>		6.840.452	0	0	384.267	11.560.000	10.479.000
Lasten en baten na bestemming		28.826.198	39.673.400	28.624.200	28.860.086	39.492.000	27.878.000
13 Algemene dekking							
Onvoorzien	Van Hooft	0	290.000	300.000	0	0	0
Belastingheffing en invordering	Van Hooft	299.664	240.800	302.000	10.231.860	10.805.000	11.260.000
Beleggingen	Van Hooft	19.223	19.200	11.000	4.895.000	2.779.800	579.800
Financiering en liquiditeit	Van Hooft	281.575	324.300	268.600	5.097.518	3.662.900	6.164.000
algemene uitkering	Van Hooft	6.300	8.300	0	62.857.343	67.316.000	71.391.000
btw-Compensatiefonds	Van Hooft	324.105	290.000	325.000	0	0	0
Overige algemene dekkingsmiddelen	Van Hooft	4.922.663	-626.000	-574.000	3.857.380	945.000	0
Bestemmingsreserves/voorzieningen	Van Hooft	0	0	0	0	0	0
Bedrijfsvoering	Van Hooft	4.116.373	1.022.900	731.000	0	0	0
Lasten en baten voor bestemming		9.969.903	1.569.500	1.363.600	86.939.101	85.508.700	89.394.800
<i>Mutaties reserves</i>		5.608.026	2.366.500	3.752.200	13.003.246	2.655.700	2.879.700
Lasten en baten na bestemming		15.577.929	3.936.000	5.115.800	99.942.347	88.164.400	92.274.500

	LASTEN			BATEN		
	rekening 2008	begroting 2009	begroting 2010	rekening 2008	begroting 2009	begroting 2010
Lasten en baten programma's Voor bestemming	234.722.952	229.678.100	226.652.300	232.492.754	216.132.700	207.679.100
Mutaties reserves	13.898.471	2.760.800	3.979.600	21.688.457	16.330.700	16.423.600
Lasten en baten programma's Na bestemming	248.621.423	232.438.900	230.631.900	254.181.211	232.463.400	224.102.700

Resultaten inclusief	rekening	begroting	begroting
	2008	2009	2010
Primair resultaat voor bestemming	-2.230.198	-13.545.400	-18.973.200
Primair resultaat na bestemming	5.559.788	24.500	-6.529.200

Actualisering primaire begroting (zie H 4)	0	0	p.m.
Beleidsmaatregelen 2010 (zie H 4)	0	0	p.m.
Dekkingsmaatregelen 2010 (zie H 4)	0	0	p.m.

Resultaat inclusief beleidsmaatregelen	5.559.788	24.500	-6.529.200
---	------------------	---------------	-------------------

6.4. Meerjarenprognose 2011-2013

6.4.1. Inleiding/basis

Dit deel van de programmabegroting bevat de eindresultaten van de nieuwe meerjarenprognose 2011-2013 met analyse van de afwijkingen en de toelichting daarop. In de praktijk betreft het de actualisering van het financieel perspectief zoals dat voor het laatst bij de Voorjaarsnota 2009 aan u is gepresenteerd en vastgesteld. Daarmee vergeleken is de jaarschijf 2013 en de daaruit voor dat jaar voortkomende financiële prognose nieuw in de planning.

De primaire begroting 2010 en de einduitkomst daarvan, zoals die in hoofdstuk 7.3 zijn toegelicht, zijn vertrekpunt voor de geactualiseerde prognoses. Voor wat betreft de nieuwe cijfers gaan wij als aanname uit van voortzetting van het voor de lopende bestuursperiode vastgestelde beleid. Waar nodig is aanvullend daarop rekening gehouden met autonome en/of externe ontwikkelingen. De in de jaarschijven van de meerjarenprognose opgenomen mutaties zijn gebaseerd op constante lonen en prijzen i.c. op het prijspeil begroting 2010.

De meerjarencijfers 2011-2013 hebben met name betekenis in de zin dat ze richtinggevend zijn voor wat betreft de ontwikkeling van onze begrotingspositie en de beleidsvorming voor de komende jaren en de volgende bestuursperiode.

6.4.2. Resultaten meerjarenprognose 2011-2013

De nieuwe financiële prognoses voor de jaren 2011 en 2012 geven een aanmerkelijk ongunstiger beeld te zien dan die wij voor die jaren in de Voorjaarsnota 2009 hebben gepresenteerd. Hoofdoorzaak hiervan is de versterkte doorwerking van de gevolgen van de economische crisis zoals wij die in de voorafgaande paragraaf al hebben toegelicht. Dat effect werkt een op een door in de prognoses voor de komende jaren en wordt nog versterkt door nieuwe aannames en bijstellingen die wij in verband daarmee verder nog in de prognoses voor de betreffende jaarschijven hebben moeten uitvoeren. Belangrijk daarin is vooral wat er met de uitkeringen uit het Gemeentefonds gaat gebeuren. Omdat het Kabinet daarover geen uitsluitel geeft hebben wij daar zelf inschattingen in moeten maken. De nieuwe (primaire) einduitkomsten van de meerjarenprognose 2011-2013 luiden nu als volgt.

Resultaten begroting/meerjarenprognose 2010-2013 (bedragen x € 1.000)			
Budgetten	Nieuwe prognoses	Vorige prognoses Voorjaarsnota 2009	Afwijking
Prognose 2010	-6.529	555	-7.084
Prognose 2011	-9.104	20	-9.124
Prognose 2012	-8.918	71	-8.989
Resultaat 2013	-12.370	p.m.	-12.370

* betreft extrapolatie; het jaar 2013 kwam in mei jl. nog niet in de planning voor

In hoofdstuk 7.3 is het begrotingsbeloop 2010 en de daarin optredende resultaatverslechtering van € 7,1 mln. toegelicht. Die ontwikkeling zet zich versterkt door in de prognoses voor de daaropvolgende jaren. Op basis van de nieuwe prognoses worden voor de periode 2011-2013 bij ongewijzigd beleid begrotingstekorten voorzien olopend van circa € 9,1 mln. in 2011 tot € 12,4 mln. in 2013.

De nieuwe prognoses zijn gebaseerd op het beleid en de ontwikkelingen tot en met de Voorjaarsnota 2009. Wij hebben geen rekening gehouden met effecten die voortvloeien uit de beleidsbepaling 2010 en met effecten uit de septembercirculaire Gemeentefonds 2009. Deze worden apart in hoofdstuk 4 gepresenteerd en in het financieel eindbeeld verwerkt. De primaire prognoses zoals die hiervoor zijn weergegeven zijn daarvoor vertrekpunt.

Het herziene beloop van de prognoses en de mutaties die daaraan ten grondslag liggen, leveren, afgezet tegen de eindresultaten uit de Voortgangsnota 2008, het volgende beeld op:

Beloop en eindresultaten meerjarenprognose 2010-2013 (bedragen x € 1.000)				
Omschrijving/jaar	2010	2011	2012	2013
Prognoses 2010-2013 Voorjaarsnota 2009	555	20	71	71
Resultaat(verslechtering) 2010	-7.084	-7.084	-7.084	-7.084
Actualisatie jaarschijf 2011	-	-2.040	-2.040	-2.040

Beloop en eindresultaten meerjarenprognose 2010-2013 (bedragen x € 1.000)				
Omschrijving/jaar	2010	2011	2012	2013
Idem jaarschijf 2012	-	-	135	135
Idem jaarschijf 2013	-	-	-	-3.452
Herziene prognose 2010-2013	- 6.529	- 9.104	- 8.918	-12 .370

De in de nieuwe prognoses doorgevoerde aanpassingen zijn zowel het gevolg van het opnemen van de effecten van de economische crisis als van de gebruikelijke actualisering op basis van besluiten en autonome ontwikkelingen en van herfasering en verschuivingen van geprognosticeerde aanpassingen tussen de betrokken jaarschijven onderling. Effecten daarvan doen zich in alle betrokken jaarschijven voor.

De negatieve ontwikkeling ten opzichte van de Voorjaarnota 2009 wordt primair veroorzaakt door:

- De verslechterde uitkomst van de begroting 2010 met € 7,1 mln.; dit werkt structureel door naar de jaen 2011-2013.
- Negatieve bijstelling van de prognoses voor 2011 en 2012 met per saldo € 1,8 mln. voor een groot deel als gevolg van bijstelling van de prognoses met betrekking tot De uitkering Gemeentefonds.
- De eerste prognose voor 2013; deze is nieuw en laat per saldo een uitzetting zien van € 3,5 mln. (voor namelijk Huisvesting voortgezet onderwijs € 1,8 mln, brandweerkazernes € 0,94 mln. en huisvesting eigen organisatie € 1 mln.).

Met het oog op beeldvorming is het goed te weten dat bij het opstellen van de prognoses 2011-2013, naast de zaken die al in de ramingen van de primaire begroting 2010 zijn opgenomen, verder onder meer rekening is gehouden met de volgende ontwikkelingen en mutaties:

- Het aanvaarde beleid 2010-2012 conform de Voorjaarsnota 2009 en de beleidsaccenten voor 2013 conform de afspraken bij de beleidsinvulling begroting 2009.
- Bevriezing van Gemeentefonds tot en met 2011; in combinatie met eigen inschatting loon- en prijsontwikkeling in 2011 van circa 1%.
- Vanaf 2012 herstellkoppeling in combinatie met jaarlijks 1% reële krimp van het Gemeentefonds in verband met het weer gezond maken van de overheidsfinanciën. Betreft op dit moment eigen inschatting; onze verwachting is dat BiZa in de komende septembercirculaire voor deze jaren voor het eerst zelf met prognoses komt.
- Verlaging van de algemene uitkering 2011-2013 in verband met neerwaartse bijstelling van de uitkeringsbasis van het Gemeentefonds conform prognoses/indicaties in de meicirculaire 2009.
- Geleidelijke terugloop van het eigen aantal uitkeringsgerechtigden vanaf 2011; betreft eigen inschatting.
- Geleidelijk herstel opbrengsten bouwleges vanaf 2011.
- Structurele lastenuitzettingen exploitatie Cultureel Kwartier en de centrumvoorzieningen Kloosterveste vanaf 2011, een en ander conform het hiervoor met uw raad afgesproken niveau.
- Afbouw/vrijval beleidsintensivering en activiteitenbudgetten CP 2007-2010 conform de besluitvorming en afspraken in het kader van de beleidsvaststelling bij de begroting 2009.
- De al voor de jaren 2011 en 2012 vastgestelde bezuinigingen van in totaal € 3,7 mln. structureel.
- Budgettaire ruimte onder meer voor de (verdere) uitvoering van de nota sport en bewegen, de nota sportaccommodaties, de realisatie van een openluchtbad, de kwaliteitsimpuls onderwijs, het natuureducatief centrum, voortgezet onderwijs, nieuwbouw van brandweerkazernes, gemeentelijke huisvesting.
- Jaarlijkse eigen volumecomponenten in verband met de groei van de stad en de toename van het aantal inwoners (baten zowel als lasten).
- In 2011 verder oplopende bouwrente CKA met als dekking een nog in te vullen stelpost/taakstelling;
- Afspraken omtrent de dekking van de gemeentelijke cofinanciering FlorijnAs binnen de gemeentelijke grondexploitatie.
- Voeding en inzet van de Reserve Grote Projecten op basis van de afspraken in het kader van de beleidsvaststelling 2009; een sluitende reserve aan het slot van deze bestuursperiode is daarbij uitgangspunt.
- Afloop van de aan het begin van de bestuursperiode afgesproken inzet van de algemene reserve ten behoeve van kostendekking beleidsintensivering huidige Collegeprogramma.

De hiervoor aangegeven verslechtering van de prognoses in de jaarschijven 2011-2013 is als volgt samengesteld:

Omschrijving	Jaarschijf 2011	Jaarschijf 2012	Jaarschijf 2013	Totaal 2011-2013	Toelichting
Prognoses programmabudgetten	-202	667	-2.497	-2.032	herfaseringen
Idem algemene uitkering	-569	-383	-410	-1.362	Incl. effecten econ. crisis
Idem algemene dekkingsmiddelen	-654	-63	404	-313	
Idem bedrijfsvoering	-253	-	-1.250	-1.503	herfasering en huisvesting
Idem inzet reserves	-362	-86	301	-147	reguliere bijstellingen
Totaal	- 2.040	- 135	- 3.452	- 5.357	

De jaarschijf 2013 is nieuw aan de meerjarenprognose toegevoegd. De eerste financiële prognose voor dat jaar is op basis van de gangbare gedragslijn tot stand gekomen.

6.4.3. Samenvattend beeld meerjarenprognose 2011-2013

De opbouw en samenstelling van de meerjarenprognose 2011-2013 en de daarin per programma opgenomen mutaties, zien er samengevat als volgt uit.

Meerjarenprognose 2011-2013 vóór beleidsbepaling (bedragen x € 1.000)				
Omschrijving/jaar	2010	2011	2012	2013
Primair resultaat 2010	-6.529	-	-	-
B Beleidsbepaling 2010-2013:				
Effecten septembercirculaire 2009	p.m.	-	-	-
Actualisering primair resultaat 2010	p.m.	-	-	-
Beleidsmaatregelen 2010-2013	p.m.	-	-	-
Dekkingsplan Collegeprogramma 2010	p.m.	-	-	-
C Mutaties beleidsprogramma's				
Bestuur en burger	-	323	173	5
Stadsontwikkeling	-	701	100	-
Mobiliteit	-	-529	-1.161	-
Stads- en wijkbeheer	-	1.987	-329	-433
Onderwijs	-	-530	-901	-1.922
Kunst en cultuur	-	-375	-150	-25
Zorg en welzijn	-	1.058	438	-23
Werk en inkomen	-	575	543	651
Sport en ontspanning	-	-559	-206	-
Veiligheid	-	-58	245	-950
Milieu	-	225	54	-
Bouwen en wonen	-	-160	450	200
D Algemene dekking				
Dividenden	-	-	-	-
Financiering	-	-	600	-
Belastingen	-	373	270	287
Algemene lasten en baten	-	-467	70	67
Volumebudget Kloosterveste	-	-1.126	100	-
Afweegruimte bestuursperiode 2010-2014	-	-	-	-
Openstaande taakstellingen/ombuigingen	-	215	44	50
algemene uitkering Gemeentefonds	-	-253	-423	-410
E Bedrijfsvoering	-	-728	-50	-1.250
F Mutaties reserves				
Algemene reserve Algemene Dienst (uitvoering Collegeprogramma)	-	-1.235	-	-
Algemene reserve Grondbedrijf	-	p.m.	p.m.	p.m.

Meerjarenprognose 2011-2013 vóór beleidsbepaling (bedragen x € 1.000)				
Omschrijving/jaar	2010	2011	2012	2013
Bestemmingsreserves	-	-2.011	319	301
Totale uitzetting ten opzichte van vorig jaar	-	- 2.575	186	- 3.452
Geactualiseerde begrotingsresultaten 2010-2013	-6.529	- 9.104	-8.918	-12.370

6.4.4. Toelichting meerjarenprognose 2011-2013 per programma

Hierna treft u in het kort een toelichting aan op de belangrijkste ontwikkelingen die voor de komende jaren voor de diverse begrotingsprogramma's in de meerjarenprognose zijn opgenomen. Belangrijke aandachtspunten daarbij zijn het vervallen van budgettaire ruimte in verband met afloop van de bestuursperiode, uitzettingen verbandhoudende besluitvorming inzake geplande investeringen en andere afgesproken beleidsintensivering, de in het kader van de Voorjaarsnota 2009 vastgestelde aanvullende dekkingsmaatregelen 2011-2012 en de uitkering uit het Gemeentefonds.

1. Bestuur en burger

Meerjarenprognose 2011-2013 vóór beleidsbepaling (bedragen x € 1.000)				
Omschrijving/jaar	2011	2012	2013	
- Vrijval budgetten Collegeprogramma 2006-2010	325	-	-	
- Bijdrage Drents Archief	-70	-	-	
- Aanvullende dekkingsmaatregelen 2011/2012	200	72	-	
- Organisatie verkiezingen	-115	115	-	
- Overige mutaties en bijstellingen	-17	-16	5	
Totaal	323	173	5	

De voor deze bestuursperiodebeschikbare budgetten voor citymarketing en 'Assen koerst' van respectievelijk € 100.000 en € 225.000, vallen in 2011 conform de planning vrij.

In verband met toegezegde bijdrage in de vernieuwingsplannen van het Drents Archief neemt het gemeentelijk aandeel vanaf 2011 met € 70.000 op jaarbasis toe. In de meerjarenprognose is op reguliere wijze rekening gehouden met de organisatiekosten van in de komende jaren in de planning staande verkiezingen.

2. Stadsontwikkeling

Meerjarenprognose 2011-2013 vóór beleidsbepaling (bedragen x € 1.000)				
Omschrijving/jaar	2011	2012	2013	
- Vrijval budgetten Collegeprogramma 2006-2010	50	-	-	
- Vrijval tijdelijke extra middelen REP	625	p.m.	p.m.	
- Bijdrage Regiovisie	-	-	-	
- Aanvullende dekkingsmaatregelen 2011/2012	26	100	-	
Totaal	701	100	-	

Voor de uitvoering van het Collegeprogramma hebben wij deze bestuursperiode eenmalig en op projectbasis budgetten en dekkingsmiddelen aan het programma Stadsontwikkeling toegevoegd. Deze waren onder andere bestemd voor realisatie van de speerpunten 'verhoogde bouwproductie', 'transformatie stadsbedrijvenpark' en 'behoud van natuurhistorische elementen'. Deze budgetten en de daarvoor destijds aangewezen dekkingsmiddelen vervallen vanaf 2011.

Dat geldt ook voor de tijdelijke extra middeleninzet voor de uitvoering van het REP. In 2010 bedraagt deze nog € 625.000. De bijdrage aan de Regiovisie van € 0,6 mln. wordt gecontinueerd; dekking vindt plaats vanuit het Grondbedrijf.

Het in 2011 en 2012 op het programma drukkende aandeel in de aanvullende dekkingsmaatregelen bedraagt in totaal € 126.000 structureel. Belangrijkste maatregel hierin is het realiseren van kostenbesparing door het digitaliseren van de bestemmingsplannen (€ 100.000)

3. Mobiliteit

Meerjarenprognose 2011-2013 vóór beleidsbepaling (bedragen x € 1.000)			
Omschrijving/jaar	2011	2012	2013
- Vrijval budgetten Collegeprogramma 2006-2010	120	-	-
- Exploitatie parkeren	-649	-1161	-
- Aanvullende dekkingsmaatregelen 2011/2012	-	-	-
Totaal	-529	-1.161	p.m.

De tijdelijke extra middeleninzet ten behoeve van openbaar vervoer en de servicebus ad € 160.000 komt vanaf 2011 te vervallen. Dit geldt tevens voor de inzet van de Wmo-reserve als dekking voor de kosten van de servicebus.

In de financiële prognoses voor het 'betaald parkeren' is rekening gehouden met de exploitatie-effecten van de voor de in de loop van deze bestuursperiode geplande ingebruikname van de parkeergarages in het Cultureel Kwartier en de Citadel. Financieel vertrekpunt is dat dekking van de daaruit per saldo voortvloeiende lastenuitzetting conform de bestendige gedragslijn plaats gaat vindenvanuit de voor het betaald parkeren geldende financiële kaders, dus binnen de totaalexploratie betaald parkeren en waar nodig met inzet van de parkeerreserve. In verband hiermee zullen de gemeentelijke parkeertarieven de komende jaren trendmatig worden aangepast. Een en ander met als doel dat wij deze gemeentelijke taak ook in de toekomst binnen de vastgestelde financiële kaders kunnen uitvoeren.

De op grond van de geprognosticeerde kostenontwikkeling noodzakelijke onttrekking aan de reserve is apart in de prognose opgenomen.

4. Stads- en wijkbeheer

Meerjarenprognose 2011-2013 vóór beleidsbepaling (bedragen x € 1.000)			
Omschrijving/jaar	2011	2012	2013
- Vrijval budgetten Collegeprogramma 2006-2010	895	-	-
- Vrijval eenmalige extra middelen wegbeheer	1.694	-	-
- Exploitatie Natuur Educatief Centrum		-270	-
- Op peil houden wegbeheer	-150	-150	-150
- Intensivering bestrijding zwerfvuil	-100	-	-
- Volume- en overige ontwikkelingen	-402	-294	-283
- Aanvullende dekkingsmaatregelen 2011/2012	50	385	-
Totaal	1.987	-329	-433

In de nog lopende bestuursperiode is op projectbasis extra geld beschikbaar voor gebiedsgericht werken (€ 500.000), verbetering van de groenstructuur (€ 35.000) en voor het uitvoeren van achterstallig onderhoud aan zogenaamde kunstwerken (€ 160.000). Deze extramiddelen komen vanaf 2011 te vervallen. Dat geldt tevens voor de extra middelen ad € 1,7 mln. die in 2010 zijn geraamd voor projectuitvoering in het kader van het wegbeheer.

Voor de toekomstige exploitatie van het nieuwe natuureducatieve centrum is vanaf 2012 een blijvende lastenuitzetting van € 270.000 in de prognose opgenomen.

Verder hebben wij in de prognoses rekening gehouden met de jaarlijkse ophoging van onderhouds- en beheersbudgetten voor weg- en plantsoenonderhoud, rioolbeheer c.a. als gevolg van areaaluitbreiding en volumegroei.

Het in 2011 en 2012 op het programma drukkende aandeel in de aanvullende dekkingsmaatregelen bedraagt in totaal € 435.000 structureel.

5. Onderwijs

Meerjarenprognose 2011-2013 vóór beleidsbepaling (bedragen x € 1.000)			
Omschrijving/jaar	2011	2012	2013
- Vrijval budgetten Collegeprogramma 2006-2010	110	-	-
- Huisvesting basisonderwijs	-1.093	-818	-34
- Huisvesting speciaal onderwijs	-110	-120	-
- Huisvesting voortgezet onderwijs	-	-720	-1.780
- Aanvullende dekkingsmaatregelen 2011/2012 bezuiniging VO	-	620	-
- Schoolbestuurlijke taken	611	88	-57
- Lokaal onderwijsbeleid	-48	-51	-51
- Overige aanvullende dekkingsmaatregelen 2011/2012	-	100	-
Totaal	-530	-901	-1.922

De eenmalige middeleninzet ten behoeve van de Reboundgroep ad € 60.000 en voor de bevordering van hetmbo/hbo ad € 50.000 waartoe in deze bestuursperiode is besloten vervalt conform de planning vanaf 2011 weer.

In de prognoses is rekening gehouden met de verder oplopende middeleninzet voor uitvoering van de afgesproken investeringsprojecten in het kader van de 'kwaliteitsimpuls onderwijshuisvesting'. De prognoses zijn ten opzichte van de vorige meerjarenprognose geactualiseerd op basis van de actuele uitvoeringsplanning. Dit heeft geleid tot onderlinge verschuivingen tussen de betreffende jaarschijven. Als resultaat is voor de periode 2011-2013 een structureel oplopend middelenbeslag ten behoeve van de onderwijshuisvesting van in totaal € 3,2 mln. in de meerjarenprognose opgenomen

De voorziene extra middeleninzet ten behoeve van de nieuwbouw van het voortgezet onderwijs en het derde cluster Kloosterveen zijn hier ook in begrepen.

Verder is in de prognose het voor de periode 2011-2013 verwachte beloop van de middeleninzet voor uitvoering van de schoolbestuurlijke taken, met de daaraan gekoppelde inzet/voeding van de bestemmingsreserve in beeld gebracht. Positieve of negatieve ontwikkelingen worden in de prognose vereffend via de voor dit doel beschikbare reserves.

6. Kunst en cultuur

Meerjarenprognose 2011-2013 vóór beleidsbepaling (bedragen x € 1.000)			
Omschrijving/jaar	2011	2012	2013
- Vrijval budgetten Collegeprogramma 2006-2010	-	-	-
- Exploitatie cultureel kwartier	-250	-275	-
- Intensivering beleid/uitvoering cultuurnota	-135	-	-
- Volume- en overige ontwikkelingen	-25	-25	-25
- Aanvullende dekkingsmaatregelen 2011/2012	35	150	-
Totaal	-375	-150	-25

Voor voortzetting/intensivering van het beleid en het verder uitvoeren van de Cultuurnota is vanaf 2011 conform de besluiten in het kader van de beleidsinvulling 2009 € 135.000 extra structureel beschikbaar.

Verder hebben wij in de prognose gefaseerd rekening gehouden met de in het kader van de besluitvorming rondom de exploitatie van het Cultureel Kwartier uitzetting van de gemeentelijke bijdrage in de exploitatie van ruim € 0,50 mln. structureel.

De in het kader van de budgetovereenkomst met het bestuur van de bibliotheek afgesproken volumegroei in de subsidiëring is voor de komende jaren conform de bestendige lijn geraamd op € 25.000 per jaar.

Het in 2011 en 2012 op het programma drukkende aandeel in de aanvullende dekkingsmaatregelen bedraagt in totaal € 185.000 structureel. Deze heeft grotendeels betrekking op de huisvesting van de bibliotheek en het ICO.

7. Zorg en welzijn

Meerjarenprognose 2011-2013 vóór beleidsbepaling (bedragen x € 1.000)			
Omschrijving/jaar	2011	2012	2013
- Vrijval budgetten Collegeprogramma 2006-2010	1.234	-	-
- Voortzetting jongeren totaalaanpak	-245	-	-
- Volume- en overige ontwikkelingen	-8	-10	-23
- Aanvullende dekkingsmaatregelen 2011/2012	77	448	-
Totaal	1.058	438	-23

Conform de planning vervalt vanaf 2011 in totaal €1,2 mln. aan budgettaire ruimte die in de huidige bestuursperiode voor beleidsuitvoering beschikbaar is. Het gaat hierbij onder meer om de budgetten voor het project jeugd en veiligheid, de verbetering van de 'sociale samenhang' (onderdeel gebiedsgerichte aanpak) het vrijwilligersbeleid en de invoering van het EKD. Voor de zogenaamde 'jongeren totaalaanpak' blijft vanaf 2011 een budget beschikbaar van € 245.000.

Ook de extra middelen die vanaf 2008 tijdelijk beschikbaar zijn gesteld voor subsidiëring van Bruce en Brian, de optrekking van subsidie voor jeugdleden en de tijdelijke subsidiëring van de wijkvereniging in Kloosterveen vervallen vanaf 2011.

Het in 2011 en 2012 op het programma drukkende aandeel in de aanvullende dekkingsmaatregelen bedraagt in totaal € 525.000 structureel. De taakstelling betreft de structurele bijstelling van het Wmo-budget met € 310.000 en de beoogde versoering bij de gemeentelijke wijkcentra ad € 200.000.

8. Werk en inkomen

Meerjarenprognose 2011-2013 vóór beleidsbepaling (bedragen x € 1.000)			
Omschrijving/jaar	2011	2012	2013
- Vrijval budgetten Collegeprogramma 2006-2010	182	-	-
- WWB; ontwikkelingen bijstandsccliënten	300	400	600
- Alescon	93	143	51
- Aanvullende dekkingsmaatregelen 2011/2012	-	-	-
Totaal	575	543	651

De in de lopende bestuursperiode tijdelijke beschikbare budgetten voor leerwerkbanen, kindervakantiekampen en armoedebeleid vervallen vanaf 2011. Dat geldt tevens voor de daarvoor tijdelijk vastgestelde dekking.

In de begroting 2010 hebben wij rekening gehouden met een sterke stijging van het aantal personen dat noodgedwongen een beroep doet op een uitkering. Onze inschatting is dat de economie zich geleidelijk aan weer zal herstellen van de inzinking en dat als resultaat daarvan het beroep op uitkeringsregelingen ook geleidelijk aan weer zal afnemen. Deze ontwikkeling is in de meerjarenprognose zichtbaar gemaakt. Het gaat hier nadrukkelijk om een eerste eigen inschatting. In hoofdstuk 4 hebben wij deze aannames op basis van de laatst bekende ontwikkelingen verder bijgesteld. Verdere ontwikkelingen op dit punt worden de komende tijd nauwlettend gevolgd.

Voor wat betreft de gemeentelijke bijdrage aan Alescon is conform de meerjarenprognose van dit werkvoorzieningschap rekening gehouden met een geleidelijke afname en normalisering van de verhoogde inzet die in de begroting 2009 is geraamd.

9. Sport en ontspanning

Meerjarenprognose 2011-2013 vóór beleidsbepaling (bedragen x € 1.000)			
Omschrijving/jaar	2011	2012	2013
- Vrijval budgetten Collegeprogramma 2006-2010	325	-	-
- Uitvoering kadernota Sport en bewegen	-323	-	-
- Uitvoering nota Sportaccommodaties (inclusief bezuiniging)	-423	-56	-
- Exploitatie sporthal Stadsbroek	-172	-	-

Meerjarenprognose 2011-2013 vóór beleidsbepaling (bedragen x € 1.000)			
Omschrijving/jaar	2011	2012	2013
- Exploitatie openluchtbad	-	-150	-
- Aanvullende dekkingsmaatregelen 2011/2012	34	-	-
Totaal	-559	-206	-

Voor intensivering van evenementenbeleid ('Levendig Assen') zijn in deze bestuursperiode op incidentele en/of op projectbasis extra middelen beschikbaar. In de begroting 2010 is voor dit doel nog € 300.000 aan ruimte opgenomen. Deze vervalt met ingang van 2011 in beginsel weer. In de primaire meerjarenprognose hebben wij nog geen rekening gehouden met de voortzetting, conform de wens van uw raad. Voor wat betreft ons standpunt daarin verwijzen wij naar de Hoofdstuk 4.

Voor het overige hebben wij bij het opstellen van de nieuwe prognoses rekening gehouden met besluitvorming die in 2009 heeft plaatsgevonden ten aanzien van de uitvoering van de nota sport en bewegen, de nota sportaccommodaties (inclusief de bezuiniging op de wielersbaan), de bouw en exploitatie van de Stadsbroekhal en van het beoogde nieuwe openluchtzwembad. De middeleninzet voor het zwembad loopt op basis van de besluitvorming verder op tot 250.000 structureel per jaar.

De bijdrage vanuit het programma in de aanvullende dekkingsmaatregelen 2011-2012 betreffen de beëindiging van het promotiefonds, de verhoging van de inkomsten uit de kermis en de bezuiniging op de geplande kosten van de wielersbaan.

10. Veiligheid

Meerjarenprognose 2011-2013 vóór beleidsbepaling (bedragen x € 1.000)			
Omschrijving/jaar	2011	2012	2013
- Vrijval budgetten Collegeprogramma 2006-2010	25	200	-
- Realisatie brandweerkazernes	-	-	- 945
- Verbetering paraatheid	-65	-65	p.m.
- Volume- en overige ontwikkelingen	-18	25	-5
- Aanvullende dekkingsmaatregelen 2011/2012	-	85	-
Totaal	-58	245	-950

In de jaren 2011-2012 vervalt de budgetruimte die nu nog beschikbaar is voor het project verbetering van de brandveiligheid in woningen. Dat geldt tevens voor het eenmalige budget dat in 2010 beschikbaar is voor de viering van het 250 jarig bestaan van de brandweer.

Op basis van besluiten bij de begroting 2008 hebben wij verder rekening gehouden met de gefaseerd oplopende middeleninzet voor de paraatheid van de brandweer. De middeleninzet neemt als uitvloeisel daarvan jaarlijks met € 65.000 structureel toe.

Vooruitlopend op de planvorming voor de realisatie van nieuwe huisvesting voor de brandweer is vanaf 2013 rekening gehouden met een lastenuitzetting van € 945.000. Hierin is eenmalig € 500.000 opgenomen in verband met het afdekken van de restant boekwaarde van het bestaande pand. In de prognose voor het jaar 2014 zal straks dus € 445.000 structureel voor dit doel worden opgenomen.

De bijdrage vanuit het programma in de aanvullende dekkingsmaatregelen 2011/2012 bedraagt in totaal € 85.000 structureel en betreft voornamelijk efficiëncymaatregelen in de bedrijfsvoering.

11. Duurzaamheid en milieu

Meerjarenprognose 2011-2013 vóór beleidsbepaling (bedragen x € 1.000)			
Omschrijving/jaar	2011	2012	2013
- Vrijval budgetten Collegeprogramma 2006-2010	125	39	-
- Afvalinzameling en verwerking	-	-	-
- Aanvullende dekkingsmaatregelen 2011/2012; exploitatie bedrijfsafval	100	15	-
Totaal	225	54	-

Bij de Voortgangsnota 2007 is besloten om extra middelen in te zetten voor het versterken van het klimaatbeleid. De werkingsduur hiervan is verlengd tot en met 2010. In de prognose is conform de besluitvorming rekening gehouden met het vrijvallen van betrokken middelen ad € 95.000. Dat geldt tevens voor de middeleninzet die via het Rijk beschikbaar komt voor stimulering van lokale klimaatinitiatieven.

Exploitatie van de afvalinzameling en verwerking blijft de komende bestuursperiode budgettair neutraal verlopen. Wel is in het kader van de aanvullende dekkingsmaatregelen besloten om het jaarlijks positieve exploitatieresultaat bij de inzameling van het bedrijfsafval in de periode 2011/2012 gefaseerd en structureel ten gunste van de begroting te laten komen.

12. Bouwen en wonen

Meerjarenprognose 2011-2013 vóór beleidsbepaling (bedragen x € 1.000)			
Omschrijving/jaar	2011	2012	2013
- Vrijval budgetten Collegeprogramma 2006-2010	-	-	-
- (Herstel) opbrengst bouwleges	100	150	200
- Aanvullend budget startersleningen	-300	300	-
- Aanvullende dekkingsmaatregelen 2011/2012	40	-	-
Totaal	-160	450	200

In het kader van de uitwerking van het Collegeprogramma zijn vanaf 2007 extra middelen beschikbaar gesteld ten behoeve van de realisatie van verhoogde bouwproductie. Ook hier geldt dat de middeleninzet van € 200.000 van tijdelijke aard is en aan het eind van de bestuursperiode weer komt te vervallen. Ditzelfde geldt voor de in dit verband vastgestelde tijdelijke dekking uit de verhoogde opbrengst van de bouwleges.

In de begroting 2010 is rekening gehouden met afname van de bouwleges met € 0,5 mln. als gevolg van de afnemende bouwactiviteiten/-productie als gevolg de recessie. Onze inschatting is dat de economie zich geleidelijk aan weer zal herstellen van deze inzinking en dat als resultaat daarvan de bouwmarkt zich geleidelijk aan weer zal herstellen. Die ontwikkeling is in de meerjarenprognose zichtbaar gemaakt. Het gaat hier nadrukkelijk om eerste eigen inschattingen. Verdere ontwikkelingen op dit punt worden de komende tijd nauwlettend gevolgd.

Bij de begroting 2008 hebben wij voor het jaar 2010 eenmalig extra middelen ingepland voor het verstrekken van zogenaamde startersleningen. Omdat wij in 2010 naar verwachting nog geen beroep op deze middelen hoeven doen, is de voor dit doel geplande financiële ruimte doorgeschoven naar 2011. Het gaat hierbij om een eenmalig aanvullend budget van € 300.000. Dekking van de eenmalige extra middeleninzet vindt plaats uit de overtoellige middelen uit de bestemmingsreserve BWS.

6.4.5. Meerjarenprognose Algemene dekking 2011-2013

Bij het programma Algemene dekking is rekening gehouden met de volgende specifieke meerjarige ontwikkelingen.

Meerjarenprognose 2011-2013 vóór beleidsbepaling (bedragen x € 1.000)			
Omschrijving/jaar	2011	2012	2013
- Vrijval budgetten Collegeprogramma 2006-2010	-	-	-
- Financiering	p.m.	p.m.	p.m.
- Belastingen	373	270	287
- Algemene lasten	-527	70	67
- Volumebudget Kloosterveste	-1.126	-	-
- Openstaande taakstellingen	215	44	50
- Gemeentefonds	-253	-423	-410
- Bedrijfsvoering	-728	-250	-1.250
- Aanvullende dekkingsmaatregelen 2011/2012	60	900	
Totaal	-1.986	611	-1.256

Financiering

In de begroting 2010 hebben wij rekening gehouden met algehele verlaging van het renteniveau in de begroting met circa 1%. Ontwikkelingen voor de komende jaren zijn moeilijk voorspelbaar. Vooralsnog hebben wij niet verder geanticipeerd op mogelijke positieve renteontwikkelingen op geld- en kapitaalmarkt. In de meerjarenprognose zijn wij er als aanname vanuit gegaan dat de in 2011 verder oplopende bouwrente voor het in aanbouw zijnde cultureel kwartier binnen de renteparagraaf kan worden opgevangen. In verband daarmee hebben wij op dit moment een stelpost/taakstelling in de meerjarenprognose opgenomen. Gezien de omvang van de bouwrente en de beperkte ruimte in de renteparagraaf is dit echter een risicovolle veronderstelling. Onderzoek naar alternatieve oplossingen was ten tijde van het opstellen van de primaire begrotingsstukken gaande.

Volumegroei belastingen

De reële groei van de onroerendezaakbelastingen zal de komende periode naar verwachting circa € 280.000 à € 300.000 bedragen. Daar bovenop hebben wij in 2011 rekening gehouden met een extra volume-impuls in verband met de oplevering en exploitatie van de voorzieningen in de Kloosterveste. Bij het opstellen van de prognoses hebben wij rekening gehouden met een beperkte en tijdelijke afname van de volumegroei als gevolg van de door de crisis tijdelijk stagnerende bouw. Wij hebben geen rekening gehouden met extra inkomsten als gevolg van tariefsaanpassing. Deze dienen te zijner tijd in principe als compensatie/dekking voor de effecten van gemeentebrede prijsontwikkeling.

Algemene lasten

Het Kabinet heeft de uitkeringen uit het Gemeentefonds voor de jaren 2010 en 2011 bevroren. Dit betekent dat reële zowel als nominale groei van de algemene uitkeringen in die jaren ontbreekt. Het ontbreken van nominale groei impliceert dat gemeenten in 2011 geen enkele compensatie meer ontvangen voor de stijging van eigen lonen en prijzen. Deze zullen in dat jaar volledig vanuit de eigen middelen moeten worden opgevangen. In verband daarmee hebben wij louter als aanname een stelpost ter grootte van € 0,6 mln. structureel in de jaarschijf 2011 van de prognose opgenomen. Het gaat hier nadrukkelijk om een eerste aanname. Komende ontwikkelingen op het gebied van de loon- en prijsontwikkeling zijn niet of nauwelijks in te schatten. De nu opgenomen stelpost komt ongeveer overeen met het uitblijven van 1% nominale groei van het Gemeentefonds.

Volumebudget Kloosterveste

In de afgelopen jaren is gestart met de opbouw van budgettaire ruimte voor het dekken van de toekomstige lasten van de centrumvoorzieningen in Kloosterveste. Daartoe is, naast de binnen de functionele programmabudgetten beschikbare ruimte, op basis van de vastgestelde exploitatieopzet, ook binnen het programma Algemene dekking gefaseerd ruimte vrijgemaakt. Naar het zich laat aanzien kunnen de voorzieningen in 2011 in gebruik worden genomen. Samen met het budget dat in de begroting 2010 is opgenomen is daarmee vanaf 2011 in totaal € 1,3 mln. structurele ruimte beschikbaar.

Uitkering Gemeentefonds

De prognoses van de algemene uitkering zijn gebaseerd op de meicirculaire 2009. In relatie daarmee zijn inschattingen gemaakt van de ontwikkeling van de lokale parameters die van belang zijn voor de hoogte van die uitkering. Einduitkomsten van op basis daarvan voor de periode 2011-2013 gemaakte inschattingen, zien er als volgt uit.

Meerjarenprognose algemene uitkering 2011-2013 (bedragen x € 1.000)			
Omschrijving/jaar	2011	2012	2013
Raming/prognose voorgaand jaar			
Accressen	-35	-600	-600
Lokale volume-effecten	837	897	787
Landelijke volume-effecten; ontwikkeling uitkeringsbasis	-970	-770	-570
Afloop extra middelen armoedebeleid	-125	-	-
Overige mutaties en bijstellingen	40	50	-27

Meerjarenprognose algemene uitkering 2011-2013 (bedragen x € 1.000)			
Omschrijving/jaar	2011	2012	2013
Effecten septembercirculaire (aanvullend rijksbeleid c.q. -kortingen)	p.m.	p.m.	p.m.
Prognose algemene uitkering 2011-2013	-253	-423	-410

Voor nadere toelichting wordt verwezen naar hoofdstuk 7.7. Daar gaan wij nader in op de algemene uitkering uit het Gemeentefonds en de factoren die daarop in 2010 van invloed zijn. In hoofdstuk 4 hebben wij aanvullend daarop de maatregelen en financiële effecten van de septembercirculaire 2009 zichtbaar gemaakt en toegelicht.

Bedrijfsvoering

De voor de bedrijfsvoering opgenomen mutaties betreffen enerzijds de gebruikelijke stelposten in verband met reguliere jaarlijkse incidentele loonontwikkeling van het gemeentelijke personeel (bevorderingen en periodieken). Anderzijds gaat het om de financiële vertaling van reeds op basis van eerdere besluitvorming gemaakte afspraken (jaarlijks eenmalige inzet positief resultaat huisvesting Buitenzorg en mogelijke uithuizing van het onderwijsbureau).

Verder betreft het wederom opvoeren van het flexbudget bedrijfsvoering ad € 225.000. Dit budget zetten wij tot en met 2010 tijdelijk in voor de dekking van de kosten van de ondersteuning van 'Assen koerst'. Vanaf 2011 is deze ruimte in beginsel weer beschikbaar als flexbudget.

Tot slot hebben wij in de jaarschijf 2013, voorlopig nog enkel als aanname, voor het eerst rekening gehouden met een mogelijk komende lastenuitzetting als gevolg van de groei van de gemeentelijke organisatie en de daarvoor additioneel benodigde huisvesting. Het gaat hier om een eerste stap; onze verwachting is dat als de groeilijn zich voortzet straks in de jaarschijf 2014 verdere verhoging van de nu voor het eerst voor dit doel opgenomen stelpost noodzakelijk zal zijn.

Aanvullende dekkingsmaatregelen 2011/2012

In het programma Algemene dekking hebben wij een bijdrage aan de invulling van deze taakstelling van totaal € 960.000 structureel begroot. Invulling van de taakstelling zullen wij met name moeten vinden in de financiering van de gemeentelijke uitgaven en in bijstelling van bestaande afspraken over interne renteverrekening. Onze verwachting is verder dat de komende jaren inverdieneffecten gerealiseerd kunnen worden door gebruik te maken van de gunstige omstandigheden op de geld- en kapitaalmarkt. Verder zal door strakker te sturen op de uitstroom of op herplaatsing van boventallig personeel de nu nog voor dit doel gebudgetteerde middeleninzet verder worden beperkt.

6.4.6. Inzet algemene en bestemmingsreserves 2011-2013

Bij het opstellen van de nieuwe meerjarenprognose is rekening gehouden met de volgende op basis van bestaande beleidsafspraken vastliggende inzet van de gemeentelijke reserves:

Meerjarenprognose 2011-2013 vóór beleidsbepaling (bedragen x € 1.000)			
Omschrijving/jaar	2011	2012	2013
- Inzet algemene reserve AD	-1.235	p.m.	p.m.
- Inzet algemene reserve GB	p.m.	p.m.	p.m.
- Inzet reserve straten en wegen	-1.694		
- Idem reserve parkeren	649	1.161	-
- Idem Wmo--reserve	-939	-	-
- Idem reserves Plateau	-611	-84	57
- Idem reserve BWS	300	-300	-
- Idem reserve openluchtwembad	602	-363	336
- Idem inzet overige reserves	-319	- 95	- 92
Totaal	-3.247	319	301

In het kader van het dekkingsplan Collegeprogramma 2006-2010 is de algemene reserve aangewezen als tijdelijk dekkingsmiddel voor afgesproken beleidsintensivering met een incidenteel en/of projectmatig karakter. Het totaalbeslag uit dien hoofde bedraagt in deze bestuursperiode, inclusief het afgesproken beslag in het kader van het dekkingsplan nieuw beleid 2008 € 5,8 mln. De laatste onttrekking in dit verband van € 1,2 mln. staat gepland voor 2010. Vanaf 2011 laten wij de inzet van de Algemene reserve volgens plan vervallen.

De overige, op het punt van de Algemene en/of bestemmingsreserves in de meerjarenprognose opgenomen mutaties, betreffen in het algemeen het door tijdsverloop vervallen van de in het kader van besluitvorming vastliggende onttrekkingen en toevoegingen. Verder zijn de opgenomen mutaties het directe gevolg van in 2010 eenmalige gebudgetteerde inzet die in 2011 weer vervalt. Het betreft hier met name de inzet van de reserve straten en wegen de reserve Wmo.

De in de meerjarenramingen opgenomen mutaties in de reserves 'parkeren' en 'openbaar onderwijs' zijn opgenomen om de exploitatie van beide taken ook in de meerjarenprognose verder binnen de voor deze producten vastgestelde budgettaire kaders te kunnen laten verlopen. De geprognosticeerde mutaties in de 'reserve openlucht zwembad' zijn afgestemd op het dekkingsplan dat bij de Voorjaarsnota 2009 voor de kostendekking van de uitvoering van de 'nota Sport en bewegen c.a.' is vastgesteld.

6.5. Algemene dekkingsmiddelen

6.5.1. Algemene dekkingsmiddelen

Gemeentelijke budgetten/inkomsten vallend onder de definitie 'algemene dekkingsmiddelen' worden in de begroting samengebracht binnen het programma 'Algemene dekking'. De in dit begrotingsprogramma geraamde middelen hebben een 'algemeen' karakter; ze zijn beschikbaar voor gemeentebrede beleidsuitvoering, beleidsontwikkeling en kostendekking. Er is geen één op één relatie met de kostendekking en middeleninzet voor bepaalde nader omschreven taken, diensten en/of specifieke beleidsterreinen.

Het totaal van de algemene dekkingsmiddelen hebben wij voor 2010 geraamd op € 92,3 mln. In 2009 bedroeg het totaal van deze middelen € 88,2 mln. De algemene uitkering uit het Gemeentefonds (€ 71,4 mln) en de opbrengsten van de onroerendezaakbelastingen (€ 11,0 mln.) vormen samen de belangrijkste gemeentelijke inkomstenbronnen met een 'algemeen' karakter. Verder worden ook de inkomsten uit toeristenbelasting, de gemeentelijke beleggingen, de financieringsresultaten en inzet van middelen vanuit de Algemene reserve c.a. tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend.

Hierna volgt in het kort een nadere toelichting op de uit dien hoofde voor het jaar in de begroting 2010 opgenomen ramingen. De paragraaf 'Lokale heffingen' bevat nadere informatie over fiscale aspecten met betrekking tot Ozb en toeristenbelasting.

6.5.2. algemene uitkering € 71,4 mln

De algemene uitkering uit het Gemeentefonds is het 'algemeen dekkingsmiddel' bij uitstek en wordt ook als zodanig in de begroting en bij de beleidsbepaling aangemerkt en als dekkingsmiddel ingezet.

Vertrekpunten

De informatie uit de circulaires van de minister van Binnenlandse Zaken is bepalend voor de hoogte van de algemene uitkering die gemeenten uit het Gemeentefonds ontvangen en in hun begrotingen ramen; zij bevatten de vertaling van Kabinetsbeleid voor zover dat het Gemeentefonds raakt. Inhoud en strekking ervan zijn van direct belang voor de ontwikkeling van de financiële positie van de gemeenten en voor de lokale beleidsontwikkeling. De raming van de algemene uitkering in de primaire begroting 2010 is bepaald op basis van de informatie en de maatregelen opgenomen in de 'meicirculaire' 2009; aanvulling en bijstelling vinden plaats op basis van de 'septembercirculaire'. Deze bevat de vertaling en de financiële effecten van het Kabinetsbeleid zoals dat in de Miljoenennota voor het betreffende begrotingsjaar wordt gepresenteerd.

Meicirculaire; algemene uitkering 2009

De meicirculaire 2009 staat in het teken van de economische crisis. Het Aanvullend Bestuursakkoord dat Kabinet en VNG in het kader van de crisisbestrijding over de financiële verhouding hebben gesloten is daarvoor de basis. Voor het Gemeentefonds komen die afspraken kort samengevat op het volgende neer:

- De koppeling tussen Gemeentefonds en de rijksuitgaven wordt voorlopig buiten werking gesteld.
- De uitkeringen uit het Gemeentefonds worden bevroren op het niveau van voor de crisis; er zal in 2010 en 2011 geen sprake zijn van reële groei van het Gemeentefonds; gemeenten ontvangen die jaren een geringe compensatie voor nominale ontwikkelingen (lonen en prijzen).
- Gemeenten delen niet mee in de extra uitgavenimpuls van het rijk van € 6 miljard in 2010 en 2011.
- Gemeenten dragen beperkt bij in de bezuinigingen op de departementale begrotingen.
- Omdat de koppeling aan de rijksuitgaven wordt losgelaten vindt van 2009 tot en met 2011 geen nacalculatie meer plaats; de zogenaamde Behoedzaamheidsreserve wordt afgeschaft.
- In 2009 en 2010 wordt incidenteel, dus tijdelijk, €90 mln. extra aan het Gemeentefonds toegevoegd.
- Het toegestane EMU-tekort voor de gemeentelijke overheden wordt verhoogd van 0,5 % naar 0,6%.
- Het landelijk Wmo-budget blijft intact (er komt wel een herverdeling !).
- Gemeenten ontvangen € 22 mln. voor invoering van de Wabo.

De financiële gevolgen van het akkoord hebben wij via de Voorjaarsnota 2009 verwerkt in de eigen begroting en meerjarenprognose. De meicirculaire 2009 bevat de verdere technische uitwerking van de afspraken. Daarbij worden nu ook de afgeleide/indirecte effecten zichtbaar. Verder is sprake van aanpassingen in verband met decentralisatie en taakmutaties, die op grond van besluitvorming al vastliggen of nog onderweg zijn.

Samenvatting/hoofdpunten;

- De afspraken uit het Bestuursakkoord over de accessen tot en met 2011 zijn verwerkt; de in het Regeerakkoord voor de lopende regeerperiode afgesproken reële groei voor beleidsintensivering wordt daarmee nagekomen; de inhouding van de behoedzaamheidsreserve is ingaande 2009 stopgezet.
- Het Gemeentefonds deelt niet mee in de stimuleringsmaatregelen van het Kabinet; de koppelingssystematiek wordt tot en met 2011 volledig buiten werking gesteld.
- De compensatie voor de loon- en prijsontwikkeling 2009/2011 is vrijwel nihil; financiële effecten (waaronder de stijging pensioenpremies) zullen vrijwel volledig binnen de eigen gemeentelijke middelen gedekt moeten worden.
- Omdat de omvang van het Gemeentefonds tot en met 2011 zelf niet meer toeneemt en de verdeelparameters (onder andere inwoners, woningen bijstandsccliënten et cetera) wel, dalen de uitkeringen uit het fonds aanmerkelijk sterker dan eerder door Binnenlandse Zaken geprognosticeerd.
- De ontwikkeling van de accessen na 2011 is uiterst onzeker; het Kabinet waagt zich in circulaire op dat punt aan geen enkele voorspelling; gemeenten zullen hier, met het oog op hun eigen meerjarenprognose 2011-2013 zelf een inschatting van moeten maken.
- De onderuitputting in het macrobudget WMO (€ 257 mh.) wordt niet gekort; deze middelen blijven bij de gemeenten en zullen deels (circa 50%) moeten worden ingezet voor opvangen van de gevolgen van de bezuinigingen op de Awbz.
- Vanaf 2010 wordt de doeluitkering Maatschappelijke opvang/Oggz via het Gemeentefonds naar de 43 centrumgemeenten (waaronder Assen) gedecentraliseerd.

Gemeentefonds accessen 2008-2013

Als gevolg van de afspraken in het aanvullend bestuursakkoord hebben wij het Gemeentefonds in 2009 en 2010 bevroren. Wat de ontwikkelingen in de daarop volgende jaren zullen zijn is onduidelijk. Het Kabinet durft hiervoor in verband met de onzekere financiële economische situatie geen indicaties meer voor af te geven.

Reële groei van het Gemeentefonds in %						
Circulaire/jaar	2008	2009	2010	2011	2012	2013
- junicirculaire 2008	4,7	2,5	1,0	1,0	1,0	1,0
- septembercirculaire 2008	5,1	4,5	0,5	0,4	1,3	0,6
- meircirculaire 2009	3,6	4,5	-	-	p.m.	p.m.
- eigen aanneme in begroting/meerjarenprognose 2011-2013	3,6	4,5	-	-	- 1,0	- 1,0

Het Kabinet heeft in overleg met de VNG besloten om de accessen voor 2010 en 2011 te bevroren op het niveau van de afspraken die in het kader van het Regeerakkoord zijn gemaakt. Voor de jaren daarna waagt het Kabinet zich in de meircirculaire 2009 nog aan geen enkele voorspelling. Bedoeling is om de koppeling van Gemeentefonds aan rijksbegroting na 2011 te herstellen. Kabinet heeft zich ten doel gesteld om vanaf 2011 te starten met de gezondmaking van de Rijksuitgaven. Aannemelijk is dat gemeenten hier hun steentje aan zullen moeten bijdragen. Wij zijn er, bij gebrek aan informatie van het Kabinet, in onze prognoses voorlopig vanuit gegaan dat het Gemeentefonds in verband daarmee de komende jaren niet groeit maar een reële krimp van jaarlijks 1% zal gaan vertonen.

Raming algemene uitkering 2010

Belangrijke punten voor de hoogte van de algemene uitkering de verdere doorvertaling van het Bestuursakkoord zijn: de bijstelling uitkeringsbasis op grond van landelijke volumegroei, gevolgen van voorziene eigen volumegroei en de afloop van de tijdelijke extra inzet voor OO&V in combinatie met stopzetting van de tijdelijke extra uitname in verband met het btw-compensatiefonds. Daarnaast is sprake van mutaties als gevolg van (de afloop van) eerder afgesproken beleidsintensivering en taakmutaties.

De voorlopige raming van de uitkering 2010 komt in totaal uit op € 71,4 mln. Dat is € 3,8 mln. meer dan in 2009. Deze toename valt echter volledig toe te schrijven aan de decentralisatie van de doeluitkering Maatschappelijke Opvang van € 3,7 mln. Als deze overheveling buiten beschouwing wordt gelaten neemt de uitkering met circa € 0,1 mln. toe ten opzichte van 2009.

Omschrijving mutatie	(bedragen x € 1.000)
Basis; geactualiseerde uitkering 2009	67.670
- ontwikkeling uitkeringsbasis 2010	- 545
- accres 2010 nominaal deel	+ 283
- afloop extra inzet OO&V en extra uitname BCF	- 44
- actualisering Wmo-budget 2010	- 136
- volumegroei woningen/ inwoners/jongeren/ca.	+ 439
- toename aantal bijstand-/uitkeringsontvangers	+ 416
- herverdeeleffect maatstaf bijstandsontvangers	+ 213
- landelijk en lokale Woz-effecten	- 55
- decentralisatie MO/Oggz	+ 3.700
- maatregelen clusters werk, inkomen en zorg	- 210
- afloop verfijning riolering	- 75
- afloop integratie & decentralisatie uitkeringen	- 136
- saldo diverse overige mutaties	- 128
Voorlopige raming algemene uitkering 2010	71.392

Toelichting beloop 2009-2010

- Uitkeringsbasis 2010; de bijstelling met € 0,54 mln is aanmerkelijk forsler dan in voorgaande jaren. Dit is een indirect gevolg van bestuurlijke afspraken met betrekking tot de 'bevrozing' van het Gemeentefonds. Deze trend zet zich bij ongewijzigde omstandigheden na 2010 versterkt voort.
- Accres 2010; dit bedraagt slechts 0,5% ofwel € 0,28mln. Dit is conform het Bestuursakkoord
- OO&V/BCF; de afbouw van de tijdelijke extra middeleninzet OO&V is een direct gevolg van eerder tussen Kabinet en VNG gemaakte afspraken over nacalculatie van de uitname uit het Gemeentefonds in verband met de invoering van het btw-compensatiefonds. De aanpassing verloopt niet volledig budgettair neutraal
- Wmo; betreft voorlopige stand; verdeling van de middelen (€ 127 mln.) ter compensatie van effecten van de bezuinigingen op de Awbz moet nog plaatsvinden

De toename van de algemene uitkering in verband met groei van de eigen bevolking in 2008 (aannee + 650), de bebouwing (aannee + 400) en enkele andere groeiparameters is geraamd op € 0,53 mln. Afnemend groeitempo van het aantal jongeren (jonger dan 20 jaar) levert een nadeel op van € 0,09 mln.

- Bijstands- en uitkeringsontvangers; voor de algemene uitkering 2010 is de situatie eind 2009 bepalend. Gezien de actuele situatie zal het beroep op de bijstand op dat moment hoger liggen dan nu geraamd. Hoeveel is nog niet bekend. Voorlopige eigen inschatting van de bijstelling van de algemene uitkering in verband hiermee bedraagt € 0,41 mln. In verband met onzuiverheden is de definitie van de verdeelmaatstaf 'bijstandsontvangers' aangepast. Dit levert voor Assen een voordeel op van € 0,21 mln.
- MO/Oggz; het landelijk budget wordt vanaf 2010 via het Gemeentefonds naar de centrumgemeenten gedecentraliseerd. Assen ontvangt € 3,7 mln. De bestande doeluitkering vervalt met ingang van 2010. Een en ander is budgettair neutraal.
- Werk, Inkomen en Zorg; de verlaging van de uitkering is een direct gevolg van de afloop van de extra middelen die het Kabinet eerder beschikbaar heeft gesteld voor beleidsintensivering bij de schuldhulpverlening (€ 67.000), armoedebestrijding participatie kinderen (€ 195.000) en ketensamenwerking (€ 101.000). Betreffende middelen vervallen vanaf 2010 geheel of gefaseerd. Om budgettair nadeel te voorkomen gaan wij de betreffende eigen product-/activiteitenbudgetten eveneens verlagen.
- Werk, Inkomen en Zorg; gemeenten ontvangen in 2010 extra middelen voor de invoering van het 'digitaal klantdossier' (€ 13.000), maatschappelijke stages (€ 23.000) en het 'elektronisch kinddossier' (€ 21.000).
- Integratie-/decentralisatie uitkeringen: het gaat hier om autonome bijstellingen op grond van eerder met Kabinet gemaakte afspraken voor specifieke beleidsintensivering zoals Brede School sport en cultuur, stimulering lokale klimaatinitiatieven, taalcoaches, inburgering et cetera.

Prognoses algemene uitkeringen 2011- 2013

De prognoses met betrekking tot het toekomstig beloop van de algemene uitkering vormen een onmisbaar onderdeel voor de eigen financiële prognoses en de komende beleidsbepaling (periode 2010-2013). In verband daarmee is het volgende met name van belang.

- Het Kabinet waagt zich, gezien alle onzekerheden, niet aan voorspellingen over het verloop van de accressen na 2011. Deze zijn 'pro memorie' geraamd. Dit betekent dat wij als gemeente hier zelf een inschatting van zullen moeten maken.
- Omdat het Gemeentefonds vanaf 2011 niet meer groeit en misschien zelfs daalt terwijl de verdeelparameters (zoals inwoners, woningen bijstandsccliënten, minderheden, et cetera) landelijk wel blijven toenemen, dalen de uitkeringen uit het Gemeentefonds automatisch. Dit neerwaartse effect (de zogenaamde Bijstelling uitkeringsbasis) is nu aanmerkelijk groter dan in normale omstandigheden waarbij het fonds zelf ook groei vertoont.
- De autonome verlaging van de algemene uitkeringen die hier het gevolg van is, is dan ook aanmerkelijk groter dan tot voor kort door BiZa aangenomen en gepresenteerd. Voor Assen zou dat voor de periode 2011-2014 gemiddeld genomen neerkomen op extra structureel nadeel van circa € 0,5 a € 0,6 mln. Structureel per jaar.

Overige aandachtspunten;

- Het Kabinet doet een beroep op gemeenten om lastenverzwaring voor de burger te vermijden maar verbindt hier verder geen consequenties aan.
- De macronorm Ozb bedraagt voor 2010 4,3%. Dit is het percentage waarmee de landelijk Ozb-opbrengst in 2010 maximaal mag stijgen ten opzichte van 2009. Het voor 2010 toe te passen eigen stijgingspercentage is 1,25%.
- Het Kabinet wil de mogelijkheden om kwijtschelding van belasting te verlenen verruimen. Het wetsvoorstel wordt op korte termijn bij de Tweede Kamer ingediend. Beoogde invoeringsdatum 1/1/2010.
- De legesheffing voor afgifte van rijbewijzen wordt in de loop van 2010 waarschijnlijk gemaximeerd.
- Met ingang van 2010 gaan doeluitkeringen voor het werkdeel WWB, Inburgering en Volwasseneneducatie op in een nieuwe specifieke uitkering i.c. het Participatiebudget. De begroting 2010 hebben wij hierop aangepast

Septembercirculaire 2009

De septembercirculaire verschijnt direct na Prinsjesdag na het uitspreken van de Troonrede en de presentatie van de Miljoenennota. De circulaire bevat de financiële vertaling van het voor 2010 door het Kabinet beoogde beleid; een en ander voor zover relevant voor gemeenten. De toelichting op de circulaire en de financiële effecten die daaruit voor ons voortvloeien, maken onderdeel uit van het beleidsdeel van de programmabegroting, i.c. hoofdstuk 4.

6.5.3. Overige algemene dekkingsmiddelen; € 20,9 mh.

Het totaal van de overige algemene dekkingsmiddelen is voor 2010 geraamd op € 20,9 mln. (2009 € 20,8 mln.). De samenstelling ervan ziet er als volgt uit:

Bruto-opbrengst andere algemene dekkingsmiddelen (* € 1.000)			
Andere algemene dekkingsmiddelen	2009	2010	Mutatie
▪ Opbrengst algemene belastingen	10.805	11.260	455
▪ Dividenden en opbrengsten uit overige beleggingen en deelnemingen	2.780	580	-2.200
▪ Gecalculerde renteopbrengst eigen financiering	3.663	6.164	2.501
▪ Bijzondere baten	945	-	-945
▪ Algemene reserve, bestemmingsreserves, voorzieningen	2.656	2.880	224
Totaal	20.849	20.884	35

Algemene belastingen

Betreft de opbrengsten van de gemeentelijke onroerendezaakbelastingen (Ozb) en van de toeristenbelasting. Deze zijn voor 2010 respectievelijk geraamd op € 11,0 mln. en € 0,2 mln. Ten opzichte van 2009 betekent dit een opbrengststijging van € 0,46 mln.

De raming van de Ozb is gebaseerd op de Woz-waarden per 1 januari 2008. Daar bovenop is rekening gehouden met een waardeverhoging als gevolg van in 2009 optredende volumeontwikkelingen door toename van de bebouwing. De op basis van deze uitgangspunten benaderde waarde van de onroerende zaken in onze gemeente bedraagt begin 2008 om en nabij € 6,8 miljard en resulteert in de aangegeven belastingopbrengst van € 11,0 mln.

De meeropbrengst ten gevolge van de volumegroei bedraagt circa € 0,29 mln.; de extra inkomsten in verband met reguliere aanpassing van de Ozb-tarieven aan de prijsontwikkeling (aanname 1,25%) bedraagt € 0,14 mln. De voor 2010 nieuw vast te stellen Ozb-tarieven worden bepaald aan de hand van de geactualiseerde Woz-waarden per 1 januari 2009. De in de primaire begroting 2010 gecalculerde opbrengst van € 11,0 mln. vormt daarvoor de basis.

Dividenden

Betreft in 2009 te verkrijgen inkomsten uit gemeentelijk aandelenbezit bij Enexis, de Bank Nederlandse gemeenten (BNG) en de Waterleiding Maatschappij Drenthe. De totale dividendopbrengst is geraamd op € 0,58 mln. Betreft een raming die is gebaseerd op reguliere dividendverwachtingen. Bij het opstellen van de raming zijn wij er als aanname van uitgegaan dat de overname van Essent door het Duitse bedrijf RWE per 1 januari 2010 zal zijn afgerond. In verband daarmee is het Essent-dividend ad € 1,75 mln. vanaf 2010 volledig afgeraamd. Daarvoor in de plaats hebben wij in 2010 voor het eerst een dividenduitkering geraamd van het netwerkbedrijf Enexis van € 0,35 mln.

Verder hebben wij rekening gehouden met een reguliere dividenduitkering van de BNG van € 0,15 mln. Buiten deze dividenduitkeringen ontvangen wij in 2010 rentevergoedingen over een nog bij Essent uitstaande 'achtergestelde lening' en over het restant van de belegde middelen in het 'Revolving Fund' van het stimuleringsfonds volkshuisvesting (startersleningen).

Bespaarde rente en overige beleggingsresultaten

Met het oog op financiële continuïteit wordt op begrotingsbasis rente gecalculerd over de beschikbare eigen financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen). Deze zogenaamde 'bespaarde rente' komt via het programma algemene dekking als bate ten gunste van de totale begroting en wordt van daaruit ingezet als algemeen dekkingsmiddel, voor indexatie van de bestemmingsreserves en indien daartoe voldoende ruimte aanwezig is tevens voor de vorming van de incidentele ruimte.

De gecalculerde stand van de reserves per 1 januari 2010 vormt de basis voor de in de begroting te calculeren 'bespaarde rente'. Die stand is, mede doordat daarin vanaf 2010 ook de opbrengst van de Essent-aandelen als reserve is opgenomen, gunstiger dan in de begroting 2009. De totale toerekening van bespaarde rente bedraagt daarom in 2010 in totaal € 5,5 mln. (2009: € 3,5 mln.). Van deze gecalculerde rente wordt in beginsel € 2,9 mln. conform de bestaande afspraken ingezet voor het op waarde houden c.q. het indexeren van de reserves.

Uiteindelijk komt dus 'maar' € 2,6 mln. van de totale bespaarde rente structureel ten gunste van de gemeentelijke exploitatie en het begrotingsresultaat. Dit is aanmerkelijk meer dan in 2009. Oorzaak hiervan is het feit dat in 2010 extra bespaarde rente binnen de begroting moet worden ingezet om het verlies van het dividend van Essent te kunnen compenseren. Feitelijk gaat het hier om het toegerekende deel (circa 50%) van het gecalculerde rendement over de verkoopopbrengst van de Essent-aandelen.

Behalve de bespaarde rente hebben wij in de begroting 2010 voor het eerst ook rekening gehouden met rentevergoeding die de aandeelhouders van het netwerkbedrijf Enexis ontvangen in verband met verstrekking van de zogenaamde 'brugleningen' en met de rentevergoeding die zij zullen gaan ontvangen over reserveringen die zijn gedaan in verband met aan RWE afgegeven garanties voor risicoafdekking. Beschikbaarstelling van brugleningen, garantstelling en de vergoedingen daarover maken onderdeel uit van de overeenkomst tussen Essent en RWE. In totaal is in onze begroting een opbrengst geraamd van € 0,54 mln.

Inzet van algemene en andere reserve c.a.

Binnen het programma 'Algemene dekking' hebben wij rekening gehouden met een totale inzet van de algemene en andere 'gemeentebrede' reserves van € 2,9 mln. Het gaat hierbij om reguliere inzet van de algemene reserve op basis van het dekkingsplan Collegeprogramma, de jaarlijkse inzet van de BCF-reserve en het bouwfonds nieuwbouw stadhuis. Anderzijds vindt vanuit het programmabudget op basis van bestaande afspraken in totaal € 3,7 mln. voeding/versterking van (bestemmings-)reserves plaats.

Mutaties reserves programma algemene dekking (* € 1000)		
Reserve	Onttrekking	Versterking
▪ Algemene reserve voor uitvoering Collegeprogramma	1.235	24
▪ Reguliere jaarlijkse inzet bouwfonds	758	76
▪ Reguliere jaarlijkse inzet reserve BCF	576	-
▪ Versterking reserve Weiersstraat ten behoeve van exploitatie Cka	-	708
▪ Reguliere versterking (indexatie) bestemmingsreserves	-	2.944
▪ Incidentele inzet Wmo	310	-
Totaal	2.879	3.752

De inzet van algemene reserves met € 1,2 mln. is een direct gevolg van de afspraken die zijn gemaakt rondom dekking van de uitvoeringsschema's van het Collegeprogramma. In 2010 vindt in verband hiermee de laatste onttrekking plaats. Over de incidentele inzet van de Wmo-reserve zijn in het kader van de beleidsbepaling 2009 afspraken gemaakt en besluiten genomen. De totale onttrekking aan deze reserve is voor 2010 bepaald op rond € 1,0 mln. Hiervan komt € 0,3 mln ten gunste van het programma Algemene dekking.

De verder nog voor 2010 gebudgetteerde onttrekkingen aan en stortingen in de reserves vinden plaats op basis van daaromtrent in voorafgaande jaren gemaakte afspraken en op basis van daarvoor vastgestelde methodieken. De voeding van de reserves in verband met het op waarde houden is hiervoor reeds toegelicht.

6.6. Reservepositie

6.6.1. Algemene beleidslijn

Zorg voor een gezonde en doelgerichte reservepositie, waarmee in de beleidsuitvoering slagvaardig kan worden geopereerd, is deze bestuursperiode uitgangspunt van beleid. Onnodig en/of ongelimiteerde vastlegging van middelen in reserves is niet toegestaan; overtollige middelen vloeien zo snel mogelijk terug naar de algemene reserve(s) om van daaruit ingezet te kunnen worden voor andere doeleinden.

Concrete invulling van deze hoofddoelstellingen geschiedt op basis van de volgende uitgangspunten en werkafspraken:

- Het instellen/opheffen van reserves geschiedt door uw raad.
- Bestemmingsreserves worden alleen gevormd voor vooraf vastgestelde doelen/projecten.
- Voorzieningen worden getroffen voor aangegane verplichtingen en/of duidelijk kwantificeerbare risico's en voor parkeren van niet of niet volledig bestede externe gelden.
- Beheers- en budgetbevoegdheden en verantwoordelijkheid, ambtelijk en bestuurlijk, worden vooraf duidelijk geregeld.
- Wij zorgen voor periodieke rapportage en leggen periodiek verantwoording af over het gevoerde beheer en de besteding.
- Met en vanuit bestemmingsreserves vindt geen structurele lastendekking plaats.
- Schommelingen in de gemeentebrede gemeentelijke exploitatie worden vereffend via de algemene reserve; de daarvoor aan te houden buffer bedraagt minimaal € 100 per inwoner.
- Op de algemene reserve wordt vanaf 2005 niet langer jaarlijks geïndexeerd (rsm fase 2).
- De bestemmingsreserves worden wel jaarlijks via indexatie op 'waarde' gehouden.
- Vasthouden van reservemiddelen die hun bestemming hebben verloren, is niet toegestaan.
- Reserves en voorzieningen die te lang een 'slapend' bestaan leiden, worden opgeheven.
- Er vindt geen vorming/instandhouding van reserves en voorzieningen beneden de € 25.000-grens plaats.
- Exploitaties van Algemene Dienst en Grondbedrijf zijn onafhankelijke exploitaties, elk met een eigen weerstandsvermogen en zo nodig met voorzieningen voor eigen specifieke risicoafdekking.
- Eens in de vier jaar voeren wij een periodieke evaluatie van beleid en reservepositie uit.

6.6.2. Doorlichting reservepositie

De gemeentelijke reservepositie is eind 2007 integraal 'doorgelicht'. Besluitvorming over de conclusies en aanbevelingen die uit die doorlichting zijn voortgekomen heeft plaatsgehad in de raad van februari 2008. Bij die gelegenheid heeft uw raad conclusies, aanbevelingen en voorstellen onderschreven en overgenomen. De resultaten van de doorlichting hebben geen aanleiding gegeven tot bijstelling/wijziging van het bestaande beleid en de algemene beleidsregels zoals die hiervoor zijn weergegeven. Deze vormen dus ook in 2010 weer de basis voor de beleidsuitvoering. Feitelijk was alleen in de uitvoerende-/beheersfeer sprake van een beperkt aantal concrete actie-/verbeterpunten. Belangrijkste uitkomsten van de doorlichting luiden als volgt:

- De gemeente heeft een goed beeld van alle reserves en voorzieningen.
- Alle reserves en voorzieningen zijn gevormd op basis van raads- en collegebesluiten.
- Het doel c.q. de bestemming van de reserves c.a. staat vast en is bekend.
- De stand van reserves is in het algemeen toereikend; enkele reserves kunnen/zullen in de toekomst mogelijk een tekort gaan vertonen.
- Een klein aantal reserves (5) en voorzieningen (5) heeft zijn bestemming verloren en is opgeheven.
- Het weerstandsvermogen is toereikend; de buffer in de algemene reserve is aan de lage kant.
- Voor een aantal reserves dienden wij nog beleidsregels op te stellen.
- Voor een aantal voorzieningen dient de financiële onderbouwing te worden verbeterd.

De financiële afwikkeling van de uitkomsten van de doorlichting van de reservepositie heeft inmiddels zijn beslag gekregen. Op basis daarvan vindt nu verdere inzet en voeding van de gemeentelijke reserves. Periodieke evaluatie en doorlichting blijft in onze visie echter noodzakelijk. Wij adviseren het nieuwe gemeentebestuur dan ook in de komende bestuursperiode de gemeentelijke reservepositie opnieuw te monitoren.

6.6.3. Omvang en beloop van de gemeentelijke reservepositie

Eind 2008 beliep de werkelijke omvang van de gemeentelijke reserves en voorzieningen in totaal € 140 mln. Op grond van besluitvorming en de verder voor 2009 en 2010 voorziene mutaties, zal die positie zich tot eind 2010 naar verwachting als volgt verder doorontwikkelen.

Stand en beloop gemeentelijke reserves en voorzieningen (bedragen x € 1 mln.)												
Omschrijving/jaar	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Reservepositie ultimo	97	125	133	145	93	112	128	145	145	140	172	157

Raming beloop 2009/2010

Alle in de voorbereiding van de begroting 2010 voor de periode 2009-2010 geraamde mutaties, vloeien voort uit aanvaard beleid. Waar nodig en mogelijk zijn inschattingen gemaakt van het verder toekomstig beloop. De totaaluitkomst daarvan laat, hoofdzakelijk als gevolg van de als voorlopige aanname opgenomen 'reserve opbrengst Essent-aandelen' een toenemend beloop zien. Als resultaat van de geplande mutaties zal de totaalomvang van de gemeentelijke reservepositie eind 2010 in totaal circa € 157,0 mln. bedragen. De analyse van het beloop tot ultimo 2010 luidt als volgt.

Analyse beloop reserves en voorzieningen 2008-2010 (bedragen x € 1 mln.)										
Omschrijving/jaar	Stand 2008	Index +	bij +	af -	Stand 2009	Index +	bij +	af -	Stand 2010	
Beloop reservepositie	140,2	1,4	89,9	59,6	171,9	3,0	8,3	26,2	157,0	

Opbrengst Essent-aandelen

De groei van het totale reservebestand in 2009 wordt, als aangegeven, veroorzaakt door de opbrengst van de verkoop van de Essent-aandelen. Wij zijn er, zoals elders reeds aangegeven, van uit gegaan dat de transactie, ondanks nog bestaande onzekerheden, voor 1 januari 2010 zijn beslag zal hebben gekregen en dat daaruit voor Assen een opbrengst wordt verkregen van circa € 38 mln. Over besteding/bestemming van deze middelen zal, zoals afgesproken, vooraf met uw raad afstemming plaatsvinden. Bij het opstellen van de begroting 2010 zijn wij er als aanname vanuit gegaan dat de middelen in afwachting daarvan voorlopig in ieder geval in een voor dit doel in te stellen reserve worden geparkeerd.

Achtergronden beloop reservepositie

De in 2010 gecalculerde afname van de reserves en voorzieningen met € 14,2 mln., wordt veroorzaakt door een samenspel van factoren en ontwikkelingen. Enerzijds is dat de jaarlijkse versterking van de reserves met in totaal € 3,2 mln. in verband met het op waarde houden (indexatie). Anderzijds zal er in 2010 naar raming per saldo circa € 17,4 mln. meer aan de reserves worden onttrokken dan er aan zal worden toegevoegd. De onttrekkingen vinden zowel plaats ten behoeve van de lopende exploitatie (waaronder de grondexploitatie) als voor de kostendekking van (grote) projecten.

De belangrijkste onderdelen hiervan zijn de voor 2010 op basis van de uitvoering van het CP ingeplande onttrekking aan de algemene reserve (laatste tranche van € 1,2 mln.) en verder aan de reserves locatiegebonden subsidies (€ 1,4 mln.), de reserve Straten en wegen (€ 1,7 mln.), de reserve Grote Projecten (€ 2,1 mln.), de Wmo-reserve (€ 0,9 mln.) en de algemene reserve Grondbedrijf (€ 12,2 mln.). Voor het overige is sprake van jaarlijks terugkerende inzet van reservemiddelen voor diverse doeleinden.

Bij het opstellen van de begroting en de budgetten daarbinnen hebben wij geen rekening gehouden met mogelijke extra voeding en/of versterking van specifieke reserves en/of voorzieningen anders dan door indexatie of op basis van bestaande afspraken en uitgangspunten; in voorkomend geval is hiervoor voorafgaande besluitvorming noodzakelijk. Voor wat betreft de indexatie geldt dat hierover in het kader van de maatregelen met betrekking tot het sluitend maken van de begroting 2010 separaat zal worden besloten. Wij verwijzen hiervoor naar hierover opgenomen voorstellen in hoofdstuk 4 van de begroting.

6.6.4. Opbouw en samenstelling reservepositie

De reservepositie van Assen kan als 'degeelijk' worden gekwalificeerd. De inventarisatie hierna geeft op hoofdlijn een beeld van en inzicht in, opbouw en samenstelling van de gemeentelijke reserves en/of voorzieningen. De gecalculeerde stand van de reserves per 1 januari 2010 van € 172 mln., vormt daarvoor de basis.

Indeling reserves en voorzieningen; gecalculeerd 1-1-2010 (bedragen x € 1.000)			
Categorie	Stand 01-01-2010	Totaal Per categorie	Opmerkingen
Algemene reserves			
▪ Algemene reserve; algemeen	7.346		Buffer minimaal € 100 per inwoner
▪ Algemene reserve; belegging Revolving Fund	839		Bestuurlijke keus; vrij inzetbaar
▪ Algemene/Weerstandsreserve Grondbedrijf	46.566		Buffer minimaal 10% boekwaarde gronden
▪ Reserve opbrengst aandelen Essen	40.953		Deels benodigd voor compensatie dividend
Totaal algemene reserves		95.704	
Bestemmingsreserves			
Vaste amortisatie t.g.v. begroting			
▪ Bouwfonds	6.238		Kostendeckking nieuwbouwprojecten
▪ BCF	2.079		Idem BCF effecten
▪ Reserve dekking groenonderhoud	136		Loopt in 2011
		8.453	
Kostendeckking investeringsprojecten (STIP)			
▪ Reserve Grote Projecten	5.525		Bestemd voor cofinanciering projecten
▪ Reserve Weiersstraat	21.951		Bestemd voor kostendeckking exploitatie CKA
▪ Reserve Parkeergarages	3.255		Bouwen exploitatie parkeergarages
▪ Reserve openlucht zwembad	4.482		Realisatie openluchtbad
		35.213	
Kostendeckking specifieke taken			
▪ Straten en wegen	2.019		Bestemd voor beheer en onderhoud
▪ Locatie gebonden subsidies	813		Langman-gelden
▪ Verkeersmaatregelen	152		Idem voor projecten
▪ Bestemmingsplannen	199		Inloop achterstanden
▪ Onderwijs	4.759		Diverse onderwijsdoeleinden
▪ Sport en spel	800		Speelvoorzieningen oudere jeugd
▪ Duurzaamheid	1.292		Uitwerking duurzaamheidsbeleid
▪ Wet Maatschappelijke Ondersteuning	3.685		Risicoafdekking openeindregeling
▪ BWS	1.949		Afwikkeling lopende verplichtingen
▪ Vluchtelingen/asielzoekers	71		Risicoafdekking openeindregeling
▪ Stadsverfraaiing	107		-
▪ Gebiedsgericht Werken	55		Nieuw
Totaal bestemmingsreserves		15.901	
Totaal Reserves		155.271	
Voorzieningen			
▪ FPU, pensioen en frictie	2.211		Verplichting personeel, bestuur ICO
▪ Onderhoud gebouwen	3.348		Instandhouding gemeentelijke panden
▪ Desintegratie	587		Afwikkeling liquidatie GR-afvalinzameling
▪ Riolering	2.060		Uitvoering Rioolbeheersplan
▪ Stadsontwikkeling	-295		Stadsvernieuwing/verkeersmaatregelen
▪ Afvalstoffenheffing	-9		Egalisatie/verrekening met tarief
▪ Onderwijs	2.229		Afwikkeling verplichtingen
▪ Werk en inkomen	4.040		Verplichtingen Wwb/ESF/ROC
▪ Zorg, welzijn en sport	2.452		Verplichtingen MO/SO/Sport
▪ Overig	6		-
Totaal voorzieningen		16.629	
Totaal reserves en voorzieningen		171.900	

Vrije beschikbaarheid

Uit het overzicht wordt duidelijk dat de 'vrije ruimte' binnen het totaal van de reserves en voorzieningen, gelet op gemaakte afspraken over de bestemming en de toekomstige besteding van de middelen beperkt is. Alleen als andere bestuurlijke keuzes worden gemaakt en andere prioriteiten worden gesteld, of in het geval van calamiteiten kunnen middelen vrij worden gemaakt die inzetbaar zijn voor andere doeleinden. Ook de in de algemene reserves beschikbare middelen zijn niet zonder meer vrij inzetbaar.

- Voor de algemene reserve algemene dienst geldt de minimaal als buffer voor risicoafdekking aan te houden veiligheidsmarge, vastgesteld op € 100 per inwoner.
- De algemene reserve Grondbedrijf is bestemd op basis van daaromtrent gemaakte keuzes bestemd voor kostendekking en risicoafdekking in het kader van de grondexploitatie.
- Van de uit verkoop van de Essent-aandelen te verkrijgen opbrengst dient minimaal 50% te worden vastgelegd voor het compenseren van de inkomstenderving dient ontstaat door het verlies van het Essent-dividend.

Indexatie.

De gemeentelijke bestemmingsreserves worden op basis van gemaakte afspraken jaarlijks op waarde gehouden door zogenaamde 'indexatie'. Voor 2010 is de index, gelet op de lage inflatieverwachtingen in basis vastgesteld op 1%. De algemene reserve en de voorzieningen worden niet (meer) geïndexeerd. De middelen vastliggend in zogenaamde 'voorzieningen' zijn hetzij bestemd voor bekostiging van reeds aangevane verplichtingen, dan wel voor afdekking van lopende risico's en/of besteding van geormerkte middelen van derden (rijk, provincie c.a.). De noodzakelijke omvang van voorzieningen wordt op basis van de achterliggende verplichtingen vast- en/of bijgesteld. Het totaal van de voorzieningen bedraagt per 1/1/2010 naar verwachting € 16,6 mln.

6.6.5. Algemene reserves

Assen kent een tweetal zogenaamde algemene reserves, i.c. die van de Algemene Dienst en die welke is ingesteld in het kader van de gemeentelijke grondexploitatie.

Algemene reserve Algemene Dienst

De werkelijke stand van de algemene reserve Algemene Dienst bedroeg eind 2008 in totaal € 8,8 mln. Van deze middelen lag op dat moment nog € 0,8 mln. vast in de vorm van een externe belegging, i.c. in het zogenaamde Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten. De daar belegde middelen zijn, in de vorm van een zogenaamde revolving fund, bestemd voor verstrekken van gemeentelijke 'startersleningen'. De feitelijk beschikbare algemene reserve bedroeg dus € 8,0 mln.

Belooft algemene reserve Algemene Dienst 2008-2010 (bedragen x € 1 mln.)									
Omschrijving/stand	Ultimo 2008	Rente +	Bij +	Af -	Ultimo 2009	Rente +	Bij +	Af -	Ultimo 2010
algemene reserve	8,0	-	6,5	7,2	7,3	-	-	- 1,2	6,1

Bijzondere aandachtspunten

Voor juiste beeldvorming de volgende opmerkingen ten aanzien van omvang en het gecalculerde beloop van de algemene reserve:

- Op basis van het dekkingsplan Collegeprogramma 2006-2010 staat voor het jaar 2010 een beslag op de algemene reserve in de planning van in totaal € 1,2mln.
- Verder beslag op de algemene reserve voor uitvoering van nieuwe beleidsintensiveringen is niet gebudgetteerd.
- De kans is reëel aanwezig dat de algemene reserve in 2010 en 2011 moet worden ingezet voor het sluitend maken van de betreffende jaarbegrotingen. Hier hebben wij in de stand hiervoor nog geen rekening mee gehouden (zie voor toelichting en feitelijke invulling hoofdstuk 4).
- De als weerstandscapaciteit binnen de algemene reserve aan te houden buffer is in 2008 geëvalueerd en bepaald op minimaal € 100 per inwoner. De op basis van deze parameter aan te houden buffer bedraagt op basis van het in de begroting 2010 gehanteerde inwoneraantal thans circa € 6,7 à € 7,0 mln.
- De per 1 januari 2010 gecalculerde stand van de reserve ad € 7,3 mln. voldoet nog net aan deze norm; eind 2010 is dit echter niet meer het geval en is sprake van overschrijding van de norm.

- Verwachting is dat de min of meer vanzelfsprekende voeding van de algemene reserve uit positieve rekeningsoverschotten, zoals dat in de afgelopen jaren steeds het geval was, als gevolg van de sterk veranderde economische omstandigheden zal ontbreken.
- Als uitvloeisel van de ruimtescheppende maatregelen wordt vanaf 2004 geen rente meer aan de algemene reserve toegevoegd.

Prognose van het verloop 2010-2013

Met in achtneming van voorgaande uitgangspunten ziet de prognose voor het beloop van de algemene reserve 2010-2013 er als volgt uit:

Geprognosticeerd beloop algemene reserve 2009-2013 (bedragen x € 1 mln.)					
Omschrijving/jaar	2009	2010	2011	2012	2013
Beginstand	8,0	7,3	6,1	6,1	6,1
▪ Toevoegingen	6,5	-	p.m.	p.m.	p.m.
▪ Onttrekkingen	-7,2	-1,2	p.m.	p.m.	p.m.
Eindstand	7,3	6,1	6,1	6,1	6,1
▪ Buffer € 100 per inwoner	6,6	6,7	6,8	6,9	7,0
Vrije ruimte	0,7	-0,6	-0,7	-0,8	-0,9

De veiligheidslimiet voor risicoafdekking

De in de algemene reserve aan te houden ondergrens is bepaald op minimaal € 100 per inwoner en ligt daarmee in de huidige planperiode tussen € 6,6 en € 7,0 mln. Die grens wordt op basis van reeds vastliggend beslag in de loop van 2010 overschreden. Dat betekent dat op basis van de huidige vooruitzichten de komende jaren geen vrije ruimte in de reserve beschikbaar is. Sterker nog de aan te houden veiligheidslimiet wordt met € 0,5 à € 1,0 mln. overschreden. Als deze ontwikkeling bewaarheid wordt en zich voortzet wordt aanvulling van de reserve vanuit de algemene middelen ten behoeve van toekomstige risicoafdekking noodzakelijk.

Met het oog op het toekomstig beloop is het goed er op te wijzen dat door het krappere worden van de financiële middelen en de economische crisis de kans op substantiële voeding van de algemene reserve vanuit rekeningsoverschotten afneemt. Met het oog daarop is een afdoende financiële veiligheidsmarge noodzakelijk. De algemene reserve van de algemene dienst is daartoe het eerst en meest aangewezen instrument. De in de periode 2009-2013 te verwachten rekeningsresultaten zijn in het beloop hiervoor voorlopig 'p.m.' geraamd.

Algemene reserve/weerstandsvermogen grondexploitatie

Voor risicoafdekking binnen de grondexploitatie zijn eveneens een algemene reserve en een weerstandsreserve beschikbaar. De gecalculerde stand hiervan bedraagt ultimo 2009 respectievelijk € 34,7 mln. en € 14,2 mln. De in het kader van de grondexploitatie minimaal aan te houden buffer voor risicoafdekking is in Assen vastgesteld op 10% van de boekwaarde van de voorraden gronden.

Voor een nadere toelichting op de financiële positie van het Grondbedrijf en het op basis daarvan voor de korte en middellange termijn verwachte beloop van de algemene reserve en het vrij beschikbaar vermogen wordt in dit verband verder verwezen naar de paragraaf 'Grondbeleid' opgenomen in hoofdstuk 6 van de begroting.

6.6.6. Reserves met vaste jaarlijkse 'uitputting'

Betreft reserves die een, in tijd gezien, gelijkmatige spreiding van lasten c.q. dekking van (project)kosten tot doel hebben. Vanuit met het oog daarop destijds uit diverse bronnen opgespaarde middelen zijn bestemmingsreserves gevormd, die op basis van een vooraf vastgestelde systematiek ten gunste van de exploitatie worden 'uitgeput'. Het voor andere doeleinden uitnemen van middelen uit deze reserves en/of wijzigen van de afgesproken systematiek en looptijd, heeft direct gevolg voor de gemeentelijke exploitatie en de uitkomst van de begroting.

Reserves die op dit moment tot deze categorie behoren zijn het 'bouwfonds nieuwbouw Stadhuis', de 'reserve BCF' en de 'reserve groenonderhoud'. De gezamenlijke omvang ervan bedraagt begin 2010 € 8,4 mln. Het totaal van de jaarlijkse onttrekkingen aan de reserves dat ten gunste van de begroting komt is voor 2010 geraamd op € 1,5 mln.

De jaarlijkse onttrekking aan de 'reserve groenonderhoud' eindigt in 2010. De laatste onttrekking aan de bestemmingsreserve BCF staat voor 2017 in de planning. Het beslag op deze laatste reserve kent een in de tijd gezien afnemend beloop. De laatste onttrekking aan het 'bouwfonds nieuw stadhuis' vindt plaats in 2035.

Vanaf het moment van ingebruikname van het Cultureel Kwartier valt ook de 'reserve Weiersstraat' onder deze groep van reserves. Immers in het kader van het dekkingsplan CKA is besloten om deze reserve jaarlijks en volgens een vooraf vastgesteld beloop in te zetten ten gunste van de exploitatie van het nieuwe theater.

6.6.7. Reserves en voorzieningen ten behoeve van beheer en onderhoud

Het betreft reserves en/of voorzieningen ten behoeve van het straten- en wegenonderhoud, de stedelijke vernieuwing, het parkeren, het rioolbeheer en het onderhoud van gemeentelijke eigendommen. Inzet van de in deze reserves beschikbare middelen vindt plaats op basis van vooraf vast te stellen onderhoudsplannen en/of uitvoeringsprogramma's. In de paragraaf 'Onderhoud Kapitaalgoederen' worden beleid en beheer ten aanzien van de instandhouding van de gemeentelijke kapitaalgoederen nader uiteen gezet.

De hiervoor genoemde reserves en voorzieningen dienen ter ondersteuning en uitvoering van dat beleid. Zij hebben of tijdelijke reservering van niet bestede delen van jaarbudgetten dan wel kostenegalitatie met het oog op in de tijd evenwichtige spreiding van (onderhouds-)lasten tot doel. Een van de aanbevelingen uit de doorlichting reservepositie betreft de verdere onderbouwing van de benodigde omvang van de onderhouds- en beheersreserves met adequate en actuele onderhouds- en beheersplanningen. Waar nodig zal hieraan in 2010 verder invulling worden gegeven.

Ons beleid ten aanzien van stand en voeding van de reserves is gericht op voorkoming van tekorten en/of op een in de tijd gezien sluitend beloop. Een tekortsituatie is in principe niet toegestaan. Als die situatie zich onverhoopt zou voordoen, dient het tekort van tijdelijke aard te zijn. In dat geval dient op basis van een meerjarig uitvoeringsprogramma de zekerheid te bestaan dat het tekort binnen redelijke termijn weer zal worden ingelopen. Een tekortsituatie doet zich in 2010 in de calculatie per 1 januari 2011 bij geen van deze reserves of voorzieningen voor.

6.6.8. Reserve Grote Projecten

De Reserve Grote Projecten hebben wij ingesteld met het oog op de medebekostiging van eenmalige groot-schalige gemeentelijke investeringsprojecten. De voeding van de reserve is tot dusverre steeds op ad hoc basis geregeld. Naast de initiële storting in het reserve van ruim € 9 mln. heeft voeding vanaf de instelling plaatsgevonden vanuit rekeningsoverschotten. De laatste voeding uit dien hoofde betreft de bijdrage vanuit het positieve rekeningsresultaat 2008 van € 36.000mln. In verband met andere beleidsprioriteiten en -keuzes heeft vanuit het positieve rekeningsresultaat 2007 geen storting plaatsgevonden. Verder wordt de reserve in beginsel jaarlijks versterkt met rente (5,5%). In het kader van de beleidsbepaling 2009 en het in dat verband vastgestelde dekkingsplan hebben wij hiervan uit budgettaire overwegingen echter afgezien.

In het kader van de beleidsbepaling voor de lopende bestuursperiode hebben wij, op basis van een onderliggend investeringsplan, afspraken gemaakt over (extra) voeding van de Reserve Grote Projecten. Op basis van die afspraken zou de reserve in deze bestuursperiode in totaal met € 6,8 mln. worden versterkt. Uitgangspunt daarin is een sluitende stand van de reserve grote projecten aan het eind van deze bestuursperiode. De extra voeding van deze reserve komt als volgt tot stand:

Voedingsbron voor versterking RGP 2007-2011	Voeding * mln. €
- 50% rekeningsresultaat 2006/2007/2008 (bestendige lijn)	2,2
- 50% rekeningsresultaten 2009/2010	p.m.
- eenmalig taakstellend uit de begroting 2007	0,5
- inzet algemene reserve algemene dekking vierde tranche van € 1 mln.	1,0
- inzet algemene reserve (gedeelte revolving fund)	2,3
- inzet algemene reserve Grondbedrijf	0,8
Totaal	6,8

Het bij ongewijzigd beleid voorziene beloop van de Reserve Grote Projecten tot ultimo 2010 ziet er op basis van de aannames in de begroting 2010 als volgt uit.

Beloop Reserve Grote Projecten 2009-2010 (bedragen x € 1 mln.)									
Omschrijving/stand	Ultimo 2008	Rente +	Bij +	Af -	Ultimo 2009	Rente +	Bij +	Af -	Ultimo 2010
Reserve Grote Projecten	6,6	-	-	1,1	5,5	0,4	0,8	2,1	4,6

De in 2009 en 2010 zichtbaar gemaakte onttrekkingen aan de reserve van € 3,2 mln. hebben in hoofdzaak betrekking op de in die jaren gerealiseerde respectievelijk geplande kostendekking van de projecten aansluiting N373/N371, de uitvoering van het fietsbeleidsplan, (bijdrage) op- en afrit A28 openbaar vervoer Kloosterveen en de aanpassing van de bushaltes.

Als uitvloeisel van gemaakte afspraken over de extra voeding wordt de Reserve Grote Projecten in 2010 nog met € 0,8 mln. extra versterkt. Het gaat hierbij om de aan het begin van de bestuursperiode afgesproken eenmalige bijdrage vanuit het Grondbedrijf. Beoogde voeding vanuit mogelijke positieve rekeningsresultaten in de periode 2009-2010 is op dit moment, mede als gevolg van de economische crisis, uiterst onzeker geworden. De aan het begin van de bestuursperiode uit die bron veronderstelde voeding voor de reserve is daardoor verre van vanzelfsprekendheid geworden. Het is niet uitgesloten dat hiervoor andere oplossingen gezocht zullen moeten worden.

Geplande inzet middelen Reserve Grote Projecten (bedragen x € 1 mln.)						
Project/jaar	t/m 2007	2008	2009	2010	2011 e.v.	Totaal
Verdubbeling wegvak Peelo-Zuid/bajonet	10,3	0,6	-	-	-	10,9
Europaweg-West	0,5	4,7	0,1	-	-	5,3
Blauwe As	1,0	-	-	-	-	1,0
Bijdrage verdubbeling N33/Assen-Zuid	-	-	-	0,1	4,1	4,2
Fietsbeleidsplan	0,3	0,6	0,5	0,8	0,3	2,5
Vaart NZ/ZZ westelijke hoofdentree	0,1	-	-	-	-	0,1
Verbreiding de Haar/Haarweg	-	0,8	-	-	-	0,8
Aansluiting N373/N371	-	-	0,2	0,2	4,1	4,5
Op- en afrit A28 Kloosterveen (OV)	-	-	-	0,8	0,7	1,5
Aanpassing bushaltes	-	-	0,2	0,2	-	0,4
Herinrichting Singelstructuur	-	-	-	-	2,4	2,4
Totale gerealiseerde/geplande besteding	12,2	6,7	1,0	2,1	11,6	33,6

Naar verwachting zal op basis van het nu voorliggende bestedingsplan en het geplande tempo van realisatie van de tot het plan behorende projecten aan het eind van deze bestuursperiode sprake zijn van een sluitende stand van de reserve. Als aangegeven is in het beeld hiervoor nog geen rekening gehouden met mogelijke additionele voeding van de reserve vanuit mogelijke positieve rekeningsresultaten in 2009 en 2010. Positieve uitkomsten daarvan zijn onzeker geworden. Over dekking van de projectkosten die na 2010 moeten worden gemaakt zullen in het kader van de beleidsinvulling 2011-2014 nadere afspraken moeten worden gemaakt. Hierin is op dit moment nog niet voorzien.

Voor wat betreft de dekking van het gemeentelijk aandeel/cofinanciering van de projecten die onderdeel uitmaken van de 'FlorijsAs' is bij de vaststelling van de begroting 2009 afgesproken dat die kosten onderdeel (gaan) vormen van de betreffende gebiedsontwikkelingen binnen het Grondbedrijf en dus in principe ook binnen het Grondbedrijf zullen worden gedekt.

6.6.9. Bestemmingsreserves sport en spel, openluchtwembad en duurzaamheid

In het kader van de bestemming van het rekeningsresultaat 2007 is besloten om een aanzienlijke extra financiële impuls i.c. van € 7,5 mln. te geven aan de realisatie/uitvoering van een aantal specifieke speerpunten uit het lopende Collegeprogramma. Het ging daarbij meer in het bijzonder om de realisatie van sport en spelvoorzieningen voor jongeren, de verdere invulling van het gemeentelijk duurzaamheidsbeleid en de realisatie en exploitatie van een nieuw openluchtwembad in de gemeente. Beschikbaarstelling van middelen voor dit laatste doel heeft plaatsgevonden op initiatief van uw raad.

Belooft Reserve Grote Projecten 2009-2010 (bedragen x € 1 mln.).									
Omschrijving/stand	Ultimo 2008	Rente +	Bij +	Af -	Ultimo 2009	Rente +	Bij +	Af -	Ultimo 2010
Reserve openluchtbad	4,5	-	-	p.m.	4,5	p.m.	-	p.m.	4,5
Reserve duurzaamheid	2,0	-	-	0,7	1,3	p.m.	p.m.	1,3	-
Reserve sport en spel	1,0	-	-	0,2	0,8	p.m.	p.m.	p.m.	0,8
Totaal	7,5	-	-	0,9	6,6	p.m.	p.m.	1,3	5,3

Praktische financiële invulling van de beoogde beleidsintensivering heeft plaatsgevonden door middel van de instelling van een drietal nieuwe bestemmingsreserves i.c. de reserve 'duurzaamheid' met een voeding van € 2,0 mln. de reserve 'sport en spel' met een voeding van € 1,0 mln. en de reserve 'nieuw openluchtzwembad' ter grootte van € 4,5 mln.

Inmiddels zijn in overleg met uw raad afspraken gemaakt en besluiten genomen over de concrete invulling van de betreffende middelen. De reserves worden in beginsel jaarlijks geïndexeerd om ze op waarde te houden. De reserve voor het nieuwe openluchtbad wordt conform de besluitvorming bij de Voorjaarsnota 2009 tijdelijk ingezet voor mede bekostiging van de uitgaven in het kader van de nota 'sport en bewegen'. Een deel i.c. € 0,2 mln. van de reserve voor nieuwe speelvoorzieningen is afgezonderd in een voorziening voor het beheer en onderhoud ervan.

6.7. Stedelijk investeringsplan, STIP

6.7.1. Doel

In Assen is de vorige bestuursperiode gestart met de voorbereiding en uitvoering van een omvangrijk pakket investeringsprojecten, dat er onder meer op is gericht om de bereikbaarheid van de stad, de verkeersinfrastructuur in de stad, de kwaliteit van de onderwijshuisvesting, van sportvoorzieningen en andere onderdelen van het voorzieningenniveau op peil te houden, te verbeteren en/of uit te breiden. Ook het Cultureel Kwartier en de centrumvoorzieningen Kloosterveste horen in die rij thuis. Voor de nabije toekomst hebben wij de realisatie van de FlorijnAs en daar onderdeel van uitmakende deelprojecten ook nadrukkelijk in beeld.

Een aantal van de projecten waarmee in de vorige en de lopende bestuursperiode is gestart is inmiddels gereed en/of in uitvoering; andere projecten zijn in voorbereiding. Voorbeelden daarvan zijn onder andere de verbetering van het wegvak Peelo, de tweede hoofdontsluiting Kloosterveen/Europaweg-West, het bevaarbaar maken van de Vaart en de herinrichting van de Groningerstraat.

Realisatie van de beoogde voorzieningen gaat gepaard met omvangrijke investeringen. De projectinventarisatie die hierna is opgenomen geeft een totaal aan bruto investering aan van € 450 mln. In het kader van detoetsing en het zekerstellen van de financiële haalbaarheid zijn/worden voor elk in dit verband relevante investeringsproject afzonderlijk afspraken en keuzes gemaakt, gericht op het verkrijgen en behouden van een sluitend financieel dekingsplan. Het plan gaat naast de benodigde inzet van eigen middelen (onder andere via de Reserve Grote Projecten) uit van een substantiële inbreng van derden. Verder zijn intern kaders vastgesteld waaraan voldaan dient te worden voordat tot daadwerkelijke uitvoering van de projecten kan worden overgegaan.

Via het stedelijk investeringsplan hebben wij de in dit verband voor de korte en de middellange termijn aan de orde zijnde investeringen samengebracht en volgen wij de voortgang ervan op hoofdlijn. Het betreft voor een deel projecten die vanuit het oogpunt van cofinanciering zijn gekoppeld aan de Reserve Grote Projecten en afhankelijk zijn van de voeding en de besteding van de in de reserve aanwezige middelen.

In de lopende bestuursperiode zetten wij het stedelijk investeringsplan verder in als instrument voor het plannen en volgen van de voortgang, kosten en dekking van investeringen en projecten. Besluitvorming over realisatie, beschikbaarstelling van middelen en dekking vindt altijd plaats op basis van afzonderlijke project- en raadsvoorstellen. In deze periode nieuw op te pakken investeringen worden toegevoegd; gerealiseerde investeringen worden afgevoerd. Einddoel is een actueel gemeentelijk investeringsplan waarin naast de groot-schalige investeringen ook de andere gemeentelijke investeringen worden opgenomen en in samenhang met de begrotingspositie en de meerjarenprognose op voortgang en kosten worden gevolgd en bewaakt. Dit tevens met het doel beter inzicht te krijgen in de omvang van de benodigde begrotingsruimte en financieringsmiddelen en het tempo waarin deze beschikbaar moeten komen.

Via de gemeenterapportages en indien nodig via de Voorjaars- en/of Najaarsnota, rapporteren wij over de actuele stand van zaken, mogelijke knelpunten en oplossingen. Deze lijn zetten wij voort in 2010. Op deze plaats in de begroting volstaan wij met benoemen van relevante beleidsafspraken en de presentatie van het overzicht met de voor de lopende bestuursperiode van belang zijnde investeringen.

6.7.2. Algemene beleidslijn en gemaakte afspraken

Voor wat betreft de uitvoering van de investeringen uit het stedelijk investeringsprogramma gelden de volgende financiële beleidsafspraken:

- Een sluitend financieel 'investeringsplan'; geen extra beroep op de incidentele en/of structurele algemene middelen anders dan in het bestaande dekingsplan aangegeven.
- Voordat wij tot uitvoering overgaan hebben wij dekking van de projectkosten geregeld en is deze door uw raad geautoriseerd.
- Vooraf hebben wij zekerheid over de verkrijging van de in het dekingsplan geraamde projectsubsidies en/of bijdragen van derden.
- Vooraf hebben wij vastgesteld dat geplande eigen dekkingmiddelen beschikbaar en toereikend zijn.
- Tijdig, voor de start van de uitvoering, worden kredietvoorstellen met dekkingplan ter besluitvorming aan uw raad voorgelegd.

Voor het oplossen van financiële knelpunten in de bekostiging van een project geldt de volgende lijn:

- Wij gaan onveranderd uit van de oorspronkelijke voor de betrokken projecten vastgestelde financiële uitgangspunten en randvoorwaarden; kostenraming en afgesproken dekkingsopties blijven taakstellend aan de afzonderlijke projecten gekoppeld.
- Zo nodig kijken wij opnieuw naar het kwaliteitsniveau van projecten waarbij gebruik wordt gemaakt van keuzemogelijkheden die daarin besloten liggen.
- Onze aandacht is primair gericht op die projecten die onontkoombaar zijn en om die reden zonder meer in deze bestuursperiode aan bod moeten komen.
- Zo nodig zullen wij de prioriteit van andere projecten opnieuw bezien en/of uitvoering ervan temporiseren.
- Voor het maken van de afwegingen, zoals hiervoor bedoeld, stellen wij per project risicoanalyses op.

6.7.3. Overzicht projecten

Hieronder het overzicht met de belangrijkste in voorbereiding en/of in uitvoering zijnde investeringsprojecten uit het gemeentelijk investeringsplan. Oude projecten, dat wil zeggen projecten die eerder op de lijst stonden, maar inmiddels zijn afgerond, hebben wij niet meer opgenomen. Bij de rubricering van de projecten hebben wij, daar waar dat relevant is, aansluiting gezocht bij de hoofdthema's van de FlorijnAs.

Overzicht investeringen (bedragen x € 1.000)

Projecten/investeringen	Bruto- Investing	Gepland beloop uitgaven	
		t/m 2010	na 2010
FlorijnAs-Assen-Zuid*			
Meerkosten fly-over aansluiting A28/N33	12.900	-	12.900
Station Assen-Zuid inclusief tunnel	23.400	-	23.400
Aansluiting N33/station Assen-Zuid	9.200	-	9.200
Aansluiting A28 op toeristisch recreatieve zone /De-woord	12.500	-	12.500
Ontsluiting recreatieve zone/doorkoppeling Balkenweg	5.000	-	5.000
Bijdrage verdubbeling aansluiting N33-Assen zuid	6.250	100	6.150
FlorijnAs-Stationsgebied/Stadsbedrijvenpark*			
Stationsplein Assen centraal inclusief kruispunt	8.000	200	7.800
Aansluiting stationsplein op centrum	2.500	-	2.500
Stationsgebied fly-over Overcingellaan/nieuwbouw	60.500	-	60.500
Verdubbeling Noord-Zuid As	9.900	-	9.900
Verbinding Vaart – Havenkanaal (2 ^e fase Blauwe As)	38.000	-	38.000
Ontsluiting Messchenveld	7.500	-	7.500
Infrastructuur en overige projecten			
Aansluiting N373/N371	8.100	-	8.100
Fietsprogramma 2007-2010	1.231	1.231	-
Fietsroute Assen-Smilde	500	500	-
Dynamische infovoorziening parkeren	2.250	2.250	-
Verbeteringsmaatregelen openbaar vervoer	800	800	-
Op- en afrit A28 voor openbaar vervoer	1.500	750	750
Openbaar gebied Erfgoedkwartier	3.697	2.197	1.500
Parkeergarage Citadel	14.600	14.600	-
Additionele Bijdrage Regiofonds 2006-2009	2.272	2.272	p.m.
Vervangingsinvesteringen riolering 2009-2010	9.066	8.071	995
Vervangingsplan openbare verlichting	3.893	593	3.300
Milieu educatief centrum	2.700	300	2.400
Brandweerkazerne(s)	p.m.	p.m.	p.m.
Duikteam investeringen	p.m.	p.m.	p.m.
Onderwijs			
Huisvestingsprogramma's 2008-2009	1.358	1.358	-
Huisvestingsprogramma 2010	p.m.	p.m.	-
Openbaar basisonderwijs	4.793	3.283	1.510
Bijzonder basisonderwijs	3.810	3.810	-

Projecten/investeringen	Bruto- Investering	Gepland beloop uitgaven	
		t/m 2010	na 2010
Versterking speciaal onderwijs	4.000	-	4.000
Voortgezet onderwijs: Pro Assen	5.883	4.392	951
Voortgezet onderwijs; DNC en VvG (basis)	30.000	-	30.000
Idem; intensivering en versnelling	p.m.	p.m.	p.m.
Kwaliteitsimpuls; onderwijskundige vernieuwing	895	895	-
Inrichtingskredieten diverse scholen	100	100	-
Gymzaal Assen-Oost	1.000	-	1.000
Multifunctionele accommodaties	43.253	22.693	20.560
Cultuur			
Cultureel kwartier	80.000	50.000	30.000
Sport			
Sporthal Stadsbroek	3.500	2.000	1.500
Buitensportaccommodaties	1.000	1.000	-
Wielersportaccommodaties	2.000	-	2.000
Kloosterveste			
Centrumvoorzieningen	18.685	18.685	-
Totaal investeringen	446.536	142.620	303.916

In het overzicht hebben wij per investeringsproject de bruto investeringen opgenomen, voor zover die ten tijde van de opstelling van de begroting bekend waren. Geplande inzet van eigen dekkingsmiddelen en/of door subsidiëring en cofinanciering, hebben wij hier niet zichtbaar gemaakt.

Inzet van eigen middelen is voorwaarde voor dekking van de projectkosten. Naast begrotingsruimte hebben wij binnen algemene reserve en bestemmingsreserves de nodige ruimte voor dekking van projectkosten gereserveerd. Voor wat betreft de bestemmingsreserves gaat het met name om de Reserve Grote Projecten, de reserve Weiersstraat en de diverse beheersreserves. Ook binnen de gemeentelijke grondexploitaties is in een aantal gevallen financiële ruimte voor dekking van projectkosten beschikbaar en ingepland.

Over de dekking van de toegezegde bijdrage in de kosten van de verdubbeling van de N33/Assen-Zuid zijn in het kader van de beleidsbepaling 2007-2010 en de daarvan onderdeel uitmakende afspraken over versterking van de Reserve Grote Projecten afspraken gemaakt.

Projecten die hiervoor onder de noemer FlorijnAs zijn opgenomen kan dekking voor een belangrijke deel plaatsvinden vanuit de zogenaamde ZZL -gelden. De cofinanciering van ons gemeentelijk aandeel in de projecten vindt in beginsel plaats vanuit de grondexploitaties waartoe de betreffende projecten behoren. Hierover hebben wij bij de begroting 2009 principeafspraken gemaakt. Of dit ook daadwerkelijk mogelijk is, hangt af van meerdere factoren.

Cofinanciering c.q. het beschikbaar komen van gelden van derden is en blijft cruciaal voor de financiële haalbaarheid van de investeringsopgaaf. Ambtelijke en bestuurlijke inspanningen zijn en blijven gericht op het aanboren en het zo optimaal mogelijk benutten van de in dat kader beschikbare mogelijkheden en bronnen. Dat zijn onder andere het Kompas, het Regiofonds, de SNN, subsidies in het kader van de zogenaamde BIRK-regeling en de Gebundelde Doeluitkering (GDU).

Specifiek voor wat betreft de realisatie van de FlorijnAs c.a. is het tijdig en in voldoende mate beschikbaar komen van de zogenaamde ZZL-gelden, van groot belang. Vanuit een aantal bronnen en voor een aantal projecten hebben wij inmiddels subsidie ontvangen c.q. zijn toezeggingen in die richting gedaan. Voor andere projecten zijn de vooruitzichten positief; dit betekent echter nog niet dat beoogde externe financiële ondersteuning inmiddels ook op alle onderdelen daadwerkelijk zeker is gesteld; verwachtingen op dit punt variëren van 'toegezegd' tot 'mogelijk'. Hierin liggen risico's vanuit de financiële haalbaarheid van de achterliggende projecten.

6.8. Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

6.8.1. Algemene beleidslijn

'Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen' zijn aanspraken op toekomstige uitkeringen van zittende en voormalige bestuurders, van het thans in dienst zijnde personeel en van het gemeentelijk personeel dat de gemeentelijke dienst inmiddels heeft verlaten. Op grond van artikel 9 van het Burgerlijk Wetboek moeten voor deze aanspraken financiële voorzieningen worden getroffen. In verband met de bijzondere positie van de overheden (de zogenaamde eigenheid) is hierop in het kader van het BBV voor gemeenten een uitzondering gemaakt. De uitzondering houdt in dat:

- Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een vergelijkbaar volume als reguliere last in de begroting worden opgenomen en in de rekening worden verantwoord.
- Hierover jaarlijks een beschouwing wordt opgenomen in de toelichting op de begroting/jaarrekening (art. 20.2 BBV).
- Gemeenten als resultaat daarvan geen bijzondere financiële voorzieningen behoeven te treffen (art. 44.3 BBV).

6.8.2. Wachtgelden/pensioenen voormalige gemeenteambtenaren.

Op grond van de voor het gemeentelijk personeel geldende rechtspositionele regelingen en/of afspraken is zijn voor het voormalig gemeentelijk personeel een de volgende 4 categorieën te onderscheiden.

Wachtgelduitkeringen

Dit betreft de wachtgeldverplichtingen aan ambtenaren die voor 2003 ontslag hebben gekregen om redenen anders dan reorganisatie. Voor afdekking van wachtgelduitkeringen hebben wij een budget van € 137.000 in de begroting 2010 opgenomen.

Werkloosheidswet

Sinds 2003 valt het gemeentelijk personeel onder de Werkloosheidswet. Net als bij de wachtgeldregeling blijven gemeenten ook onder de nieuwe regeling zogenaamde 'eigen risicodragers'. De financiële effecten zijn afhankelijk van instroom in de regeling. Op basis van lopende verplichtingen is voor dit doel in de begroting 2010 een budget geraamd van € 253.000 structureel. Vanaf 2009 is de inhouding van de zogenaamde pseudo WW-premie voor gemeenten komen te vervallen. Daarmee is ook de dekking voor onze WW-verplichtingen weggevallen.

Uitvoering 55⁺- en 57⁺-regeling

In verband met de versoering en afschaffing van bestaande regelingen voor vervroegde uitdiensttreding en met het oog op realisatie van de in het kader van de ruimtescheppende maatregelen afgesproken personeelsreductie, hebben wij aan ons personeel de mogelijkheid geboden om met gebruikmaking van bestaande faciliteiten versneld uit dienst te treden. Deze bestonden uit het toepassen van de reguliere gemeentelijke FPU-regelingen, waar nodig aangevuld met de 55⁺-regelingen uit de Reorganisatieleidraad. De verplichtingen voortvloeiend uit de reguliere FPU-uitkering worden gedekt uit het hiervoor in de begroting opgenomen budget (zie hierna).

Voor dekking van de kosten en verplichtingen die voortvloeien uit de '55⁺-regeling' hebben wij destijds een speciale voorziening getroffen van € 2,4 mln. (conante waarde). De omvang van deze voorziening wordt jaarlijks herbeoordeeld en zo nodig bijgesteld. Ultimo 2008 bedroeg de stand van de voorziening € 1.450.000. Om de voorziening op termijn op peil te houden dient deze in 2010 met € 71.000 te worden geïndexeerd/versterkt. De op de voorzieningen drukkende verplichtingen lopen in 2015 af.

gemeentelijke FPU-plus

Betreft in CAO-gemeenten afgesproken gemeentelijke toeslag op de reguliere FPU-regeling. Omvang en beloop van financiële verplichtingen zijn afhankelijk van leeftijdsopbouw van het personeel en het beroep dat op de regeling wordt gedaan. In de jaarbegroting wordt een vast budget geraamd dat jaarlijks wordt geïndexeerd op basis van de loonindex. Afhankelijk van de feitelijke instroom vindt zo nodig bijstelling van het budget plaats. In de begroting 2010 is voor lastendekking van de FPU-plusregeling een budget beschikbaar

van € 273.000 structureel. Als gevolg van versoering/afschaffing van de FPU-regelingen zal het beslag op het budget de komende jaren geleidelijk afnemen.

6.8.3. Wachtgelden/pensioenen voormalige wethouders

In dit kader zijn de volgende rechtspositionele regelingen van belang.

Wachtgeldrechten en -uitkeringen voormalige collegeleden

Betreft hier op basis van de Wet Appa toegekende wachtgelduitkeringen aan voormalige collegeleden. Omvang en beloop van de uitkeringen zijn afhankelijk van door betrokkenen opgebouwde rechten. In de begroting 2010 hebben wij het totaal van deze wachtgelduitkeringen geraamd op € 293.000. Het budget is tenopzichte van 2009 geactualiseerd en aangepast aan de voor 2010 voorziene loonontwikkeling. Bij ongewijzigde omvang en samenstelling van het bestand, zal sprake zijn van een geleidelijke afname van financiële verplichtingen. Omvang van mogelijke nieuwe wachtgeldaanspraken is niet vooraf in te schatten. In voorkomend geval zullen wij de voor dit doel in de begroting op te nemen budgetten op de gebruikelijke wijze aan de veranderde omstandigheden aanpassen. Voor dekking van mogelijke toekomstige verplichtingen in verband met overlijden, hebben wij een overlijdensrisicoverzekering afgesloten.

Waardeoverdracht opgebouwde pensioenrechten

Op basis van de Wet Appa bestaat voor wethouders de mogelijkheid tot waardeoverdracht van door hen als wethouder opgebouwde pensioenaanspraken. De omvang van de opgebouwde pensioenrechten is afhankelijk van de tijdsduur dat betrokkene zijn wethouderschap heeft uitgeoefend. De mate waarin en het moment waarop van de mogelijkheid tot waardeoverdracht gebruik wordt gemaakt, zijn niet vooraf in te plannen. De omvang van de lopende pensioenaanspraken wordt jaarlijks geïnventariseerd. De actuariële waarde van de opgebouwde pensioenrechten van de zittende en oud-wethouders bedroeg ultimo 2008 € 1.010.000. Voor risicoafdekking in dit verband is een overeenkomstige voorziening beschikbaar.

6.8.4. Rechtspositionele regelingen gemeentelijk personeel

Op grond van de voor het gemeentelijk personeel geldende rechtspositionele regelingen en/of afspraken is hierin een viertal categorieën te onderscheiden.

Opgebouwde vakantiegeldrechten

Het betreft vakantiegeldrechten die in de loop van het jaar door/voor het personeel worden opgebouwd en in de maand mei worden uitbetaald. Deze lasten worden jaarlijks in de salaris-/gemeentebegroting opgenomen. Formeel geredeneerd zou het bedrag aan opgebouwde rechten over de periode juni tot en met december als verplichting via de balans naar het daaropvolgende jaar moeten worden overgeboekt. Materieel gezien heeft het volgen van deze gedragslijn echter geen betekenis en leidt tot onnodige administratieve handelingen. De totale ruimte die in 2010 in de begroting voor uitbetaling van vakantiegeld is opgenomen bedraagt circa € 3,0 mln.

Opgebouwde rechten eindejaarsuitkering

Betreft opgebouwde rechten in verband met de jaarlijkse gemeentelijke eindejaarsuitkering. Deze uitkering bedraagt op dit moment 5% van het bruto ambtelijke salaris. De totale ruimte die met het oog daarop in de begroting 2010 is opgenomen bedraagt circa € 1,9 mh.

Rechten in verband met opbouw leeftijdsverlof

Sinds de versoering van de regelingen voor vervroegd uit dienst treden ontvangt het gemeentelijk personeel jaarlijks een financiële tegemoetkoming die naar keuze van de werknemer kan worden ingezet voor opbouw van leeftijdsverlof. De regeling geldt alleen voor het personeel dat geen rechten meer kan doen gelden op de FPU-regeling. De hoogte van de uitkering voor leeftijdsverlof bedraagt 1,5 % van het brutoloon. De totale ruimte die voor dit doel in de begroting 2010 is opgenomen bedraagt bij benadering € 0,5 à 0,6 mln.

Tegemoetkoming aanvullende verzekering voormalig IZA-verzekerden

Gemeentelijk personeel dat voorheen voor haar ziektekosten bij het IZA was verzekerd heeft sinds de inwerkingtreding van het nieuwe ziektekostenstelsel recht op een tegemoetkoming in de meerkosten van een door hen afgesloten aanvullende ziektekostenverzekering. De hoogte van de tegemoetkoming is afhankelijk van de inschaling van het betreffende personeelslid. De tegemoetkoming wordt jaarlijks in december aan het personeel uitbetaald. Het voor dit doel in de begroting 2010 opgenomen budget bedraagt circa € 0,1 mln.

Persoonsgebonden budget personeel

In het kader van de secundaire arbeidsvoorwaarden heeft het personeel dat in dienst is van de gemeente Assen jaarlijks recht op een zogenaamde 'persoonsgebonden budget'. Dit budget bedraagt € 375 per fte. In de begroting is voor dit doel een totaalbudget geraamd van ruim € 0,2 mln. In het begrotingsjaar niet gebruikte delen van dit budget blijven in een volgend jaar beschikbaar voor verdere besteding beschikbaar.

6.8.5. Spaarverlof

De mogelijkheid tot opbouw van langdurig spaarverlof is per 1 januari 2006 vervallen. De tot dan door medewerkers opgebouwde rechten zijn gerespecteerd. Voor de financiële verplichtingen samenhangend met de opgebouwde rechten, zijn in de lopende bedrijfsvoering ingepast. Principe was ook dat hiervoor door tijdelijk hogere productiviteit binnen de bestaande bedrijfsvoering ruimte/dekking vrij zou komen.

6.9. Middeleninzet Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

6.9.1. Samenhangende presentatie middeleninzet Wmo

Uw raad heeft verzocht om een meer samenhangende begrotingspresentatie van de jaarlijkse middeleninzet die is verbonden aan de uitvoering van de onder de Wmo vallende gemeentelijke taken. Wij hebben u toegezegd hierin ingaande de begroting 2010 te zullen voorzien.

Wij hebben gekozen voor het opnemen een cijferpresentatie in Hoofdstuk 7, de financiële toelichting van de programmabegroting. De structuur en indeling van de begroting zijn verder niet aangepast. In de Cijferopstelling die hierna volgt presenteren wij het totaal van de middeleninzet in de Wmo in onderlinge samenhang. Het gaat daarbij om de budgetten die in 2009 en 2010 beschikbaar zijn voor uitvoering van de taken en activiteiten in het kader van de uitvoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning. De Wmo is breed van strekking. Om die reden hebben wij gekozen voor een presentatie die aansluit bij de beleidsdoelen, activiteiten en budgetten die direct in verband staan met het door u vastgestelde beleidsplan 'Meedoen en Meetellen'.

6.9.2. Toelichting

Met de Wet Maatschappelijke Ondersteuning die op 1 januari 2007 is ingevoerd, zijn de volgende wetten vervangen en/of erbij gekomen:

- Welzijnswet.
- Wet voorzieningen gehandicapten (Wvg).
- Een deel uit de Awbz en de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (Oggz).

Het belangrijkste uitgangspunt van de Wmo is dat met de bundeling van wetten integraal beleid mogelijk is. Dit integrale beleid wordt weergegeven door middel van de negen prestatievelden en deze zijn zodanig ruim geformuleerd dat in feite een groot deel van het gemeentelijke beleid onder de Wmo valt. Om dit te voorkomen is met de beleidsnota 'Meedoen en Meetellen' een begrenzing aangegeven door middel van vier speerpunten:

1. *Assenaren voor elkaar (prestatievelden 1 en 4)*
2. *Jeugdpreventie (prestatieveld 2)*
3. *Ondersteuning bij zelfredzaamheid (prestatievelden 3, 5 en 6)*
4. *Opvang van kwetsbare mensen (prestatievelden 7, 8 en 9)*

Alle oude en nieuwe Wmo producten zijn verdeeld over de diverse programma's en beleidsproducten. Om u een totaaloverzicht te geven van de besteding aan Wmo gerelateerde activiteiten zijn de Wmo producten uit de programmabegroting vertaald naar de 4 thema's uit het Wmo beleidsplan:

Ad 1. Assenaren voor elkaar (prestatievelden 1 en 4)

Welzijnswerk (SB)
Vrijwilligerswerk (SB)
Sportbeleid (SB)
Mantelzorg (SB)

Ad 2. Jeugdpreventie (prestatieveld 2)

Lokaal jeugdbeleid (SB)
Gezondheidszorg, deelproduct Jeugdgezondheidszorg (SO)

Ad 3. Ondersteuning bij zelfredzaamheid (prestatievelden 3, 5 en 6)

Ouderenbeleid (SO)
Minderhedenbeleid (SB)
Gezondheidsbeleid (SO)
Maatschappelijke dienstverlening (SB)
Uitvoering maatschappelijke ondersteuning (SBA)

Ad 4. Opvang van kwetsbare mensen ((prestatievelden 7, 8 en 9)
Maatschappelijke Opvang (SB)

6.9.3. Financieel overzicht Wmo-gerelateerde activiteiten

Beleidsproducten/beheersproduct	Begroting 2009			Begroting 2010		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Welzijnswerk	4.359	588	3.771	4.121	597	3.524
Vrijwilligerswerk	531	0	531	391	0	391
Sport	6.337	2.039	4.298	5.921	1.517	4.404
Uitvoering maatschappelijke ondersteuning/mantelzorg*	213	0	213	313	0	313
Beleid maatschappelijke ondersteuning	257	0	257	273	0	273
<i>subtotaal</i>	<i>11.697</i>	<i>2.627</i>	<i>9.070</i>	<i>11.019</i>	<i>2.114</i>	<i>8.905</i>
Lokaal jeugdbeleid	1.512	123	1.389	2.891	1.443	1.448
Gezondheidszorg/Jeugdgezondheidszorg	1.155	883	272	1.083	845	238
<i>subtotaal</i>	<i>2.667</i>	<i>1.006</i>	<i>1.661</i>	<i>3.974</i>	<i>2.288</i>	<i>1.686</i>
Ouderenbeleid	597	35	562	616	36	580
Minderhedenbeleid	316	0	316	334	-18	352
Gezondheidszorg/lokaal gezondheidsbeleid	87	0	87	84	0	84
Maatschappelijke dienstverlening	1.000	0	1.000	1.061	0	1.061
Uitvoering maatschappelijke ondersteuning (excl. Mantelzorg)*	9.773	565	9.208	9.567	565	9.002
<i>subtotaal</i>	<i>11.773</i>	<i>600</i>	<i>11.173</i>	<i>11.662</i>	<i>583</i>	<i>11.079</i>
Maatschappelijke opvang	3.682	0	3.682	3.795	0	3.795
<i>subtotaal</i>	<i>3.682</i>	<i>0</i>	<i>3.682</i>	<i>3.795</i>	<i>0</i>	<i>3.795</i>
			25.586			25.465
mutatie reserves			-412			-1.019
			25.174			24.446
Gerichte wmo middelen in gemeentefonds*			-6.473			-6.337
Compensatie bezuinigen Awbz						PM
			18.701			18.109

Ad * Deze regels hebben betrekking op de gerichte Wmo middelen die worden ontvangen in het Gemeentefonds. Zij hebben betrekking op uitvoering maatschappelijke ondersteuning.

6.9.4. Reserve Wmo

De Wmo-reserve is gevormd vanuit de oude WVG-reserve en heeft als bestemming het opvangen van de fluctuaties in de individuele verstrekkingen. Jaarlijks wordt het overschot/tekort op het product Wmo-uitvoering afgewikkeld via de reserve. De reserve bedroeg begin 2009 € 4.016.516 (na toevoeging resultaat 2008) en wordt in 2009 onder andere ingezet ter dekking van de lasten van de servicebus, de nota mantelzorg en de nota gezondheidszorg (totaal € 412.000). Naarverwachting bedraagt de reserve begin 2010, na toevoeging van het resultaat 2009, circa € 5.000.000. De verwachte onttrekking voor het jaar 2010 is € 1.019.000 ter dekking van de voorstellen nieuw beleid 2009.

Ondertekening

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Assen,
in de openbare vergadering van 2 en 5 november 2009.

, voorzitter

, griffier

Bijlage I) Kerngegevens: geschatte gegevens per 1 januari 2010

<i>Sociale structuur</i>		2009	2010		
Aantal inwoners		66.369	67.150		
Leeftijdsopbouw bevolking					
- van 0-19 jaar		16.857	17.055		
- van 20-64 jaar		39794	40.262		
- van 65 jaar en ouder		9.718	9.832		
Aantal periodieke bijstandsgerechtigden:					
- Wwb		1.325	1.425		
Aantal uitkeringsgerechtigden ingevolge:					
- Ioaw/Ioaz		30	30		
Aantal geplaatste personen in sociale werkvoorziening					
<i>Fysieke structuur</i>		2009	2010		
Oppervlakte gemeente in (ha)		8.348	8.348		
- binnenwater		151	151		
- historische stads- of dorpskernen		11	11		
Aantal woonruimten		33.275	33.675		
- woningen		29.220	29.620		
- recreatiewoningen		77	77		
- bijzondere capaciteit		3.978	3.978		
Lengte van de wegen (in km)		460	474		
- wegen buiten de bebouwde kom		91	87		
- wegen binnen de bebouwde kom		369	387		
Lengte recreatieve fiets-, ruiter- en wandelpaden (in km.)		28	30		
Lengte waterwegen (in km.)		8,5	9		
Openbaar groen (in ha.):					
- bossen en natuurterreinen		805	845		
- begraafplaatsen		26	26		
- recreatierreinen		105	105		
- plantsoenen		428	432		
- sportterreinen		52	52		
- natuureducatieve elementen (kinderboerderij)		27	27		
<i>Financiële structuur</i>		Totaal (€ 1.000)		Per inwoner (€)	
		2009	2010	2009	2010
Totaal uitgaven		232.439	230.632	3.502	3.435
Totaal inkomsten		232.463	224.103	3.503	3.337
Begrotingsresultaat		24	- 6.529	0	- 97
Opbrengst belastingen		10.819	11.275	163	168
waarvan:					
- onroerendezaakbelastingen		10.555	10.995	159	164
- precario		79	80	1	1
- toeristenbelasting		185	200	3	3
Overige heffingen		19.895	19.811	300	295
waarvan:					
- leges burgerzaken		931	891	14	13
- leges bijzondere wetten		35	36	1	1
- parkeergelden		3.092	3.169	47	47
- marktgeden		128	128	2	2
- begraafrechten		599	580	9	9
- afvalstoffenheffing (huishoudens)		7.221	7.309	109	109
- rioolrecht		5.514	5.823	83	87
- bouwleges		2.375	1.875	36	28
Uitkering Gemeentefonds		67.316	71.391	1.014	1.063
Vaste schuld totaal		52.273	60.932	788	907
Investerings totaal		190.349	207.656	2.868	3.092
Reserves en voorzieningen		140.197	169.330	2.112	2.522
waarvan:					
- algemene reserve		8.831	49.140	133	732
- algemene reserve Grondbedrijf		48.876	46.566	736	693
- bestemmingsreserves		59.512	57.197	897	852
- voorzieningen		22.978	16.427	346	245

Bijlage II) Bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's hoofdstuk 5

- 1) Landelijke VNG-Benchmark Publieksbalie (jaarlijks vanaf 2005)*
- 2) Meting in kader van project Deregulering, nulmeting 2008, vervolgmeting 2009.
- 3) Project 'waar staat je gemeente', nulmeting 2008, vervolgmeting 2010.
- 4) Project 'identiteit en imago'. nulmeting 2007, vervolgmeting 2009.
- 5) Jaarverslag Algemene Commissie Bezwaarschriften 2007, gemeente Assen.
- 6) Jaarverslag klachtafhandeling 2007, gemeente Assen.
- 7) Onbekend
- 8) Leefbaarheidsmonitor met ingang van 2009.
- 9) Distributie planologisch onderzoek (DPO).
- 10) 9+9=1, Onderzoek naar leefbaarheid en veiligheid in de gemeente Assen.
- 11) Accountantsverslag 2006 voor de gemeenteraad van gemeente Assen, PricewaterhouseCoopers accountants.
- 12) Financiële verkenningen 2008 - De financiële positie van de Drentse gemeenten in 2008, provincie Drenthe.
- 13) Gemeentebegrotingen en Jaarverslagen uit de periode 2006-2008, gemeente Assen.
- 14) Circulaires Gemeentefonds Ministerie van Binnenlandse Zaken.
- 15) Nulmeting IBOR 2008. Voor de wijken en de bedrijventerreinen is afgesproken dat de onderhoudskwaliteit op basisniveau moet liggen, dat komt overeen met een rapportcijfer van 5,5 tot 7,4.
- 16) Monitoring bezoekers en beleving recreatiegebied Baggelhuizen 2008 tot en met 2010
- 17) Rapportages van de uitvoerders en ketenpartners aan de gemeente Assen.
- 18) Gemeentelijke registratie. Getallen voor volgende jaren zijn niet vooraf aan te geven, er wordt gehandeld als zich problemen voordoen.
- 19) Gemeentelijke (basis-)administratie/registratie, gemeente Assen.
- 20) Centraal bureau voor de Statistiek.
- 21) Jaarrekening en begroting Bibliotheek.
- 22) Meerjarenraming Cultureel kwartier, gemeente Assen.
- 23) Rapportage ICO.
- 24) Onderzoek naar dienstverlening ISD.
- 25) Onderzoek naar dienstverlening GKB (nog op te stellen).
- 26) Onderzoek naar dienstverlening Alescon (nog op te stellen).
- 27) CWI Noord Nederland. (* Cijfers voor Assen ontbreken).
- 28) Registratie en begroting ISD.
- 29) Registratie en begroting Alescon.
- 30) Registratie en begroting GKB.
- 31) Rapportages van makelaars
- 32) Rapportages van de afdeling publieksbalie, gemeente Assen.
- 33) Jaarverslag 2008 theater de kolk
- 34) Jaarverslag ICO 2008
- 88) Bron niet vermeld.
- 99) Indicator nog te ontwikkelen en/of nulmeting nog uit te voeren

Bijlage III) Afkortingen

ADB	Antidiscriminatiebureau
AMT	Algemeen Management Team
APPA	Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
AMW	Algemeen maatschappelijk werk
Awbz	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
B&W	college van burgemeester en wethouders
BAG	Basisadministratie adressen en gebouwen
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en gemeenten
BCF	btw-Compensatiefonds
BIRK	Budget Investerings Ruimtelijke Kwaliteit
BKV	Beeldende kunst en vormgeving
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOR	Beheer Openbare Ruimte
BOS	Buurt, Onderwijs en Sport
BSI	Breedtesportimpuls
BSN	Burger servicenummer
btw	Omzetbelasting, Belasting over de Toegevoegde Waarde
BWS	Besluit Woninggebonden Subsidies
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
CBK	Centrum beeldende kunst
CEP	Centraal economisch plan
CIZ	Centrum indicatiestelling zorg
Digi-D	Digitale Identiteit
ECB	Europese centrale bank
EDR	European Data Register
EMU	Europese Monetaire Unie
ESF	Europees Sociaal Fonds
RGP	Reserve Grote Projecten
FMA	Multifunctionele accommodatie
fte	Fulltime-equivalent
FWI	Fonds Werk en inkomen
GBA	gemeentelijke basisadministratie
GFT	Groente, fruit en tuinafval
GDU	Gebundelde doeluitkering
Gemrap	gemeentelijke rapportage
GGD	gemeentelijke, gemeenschappelijke of gewestelijke gezondheidsdienst
GHOR	Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen
GIS	Geografisch informatiesysteem
GKB	Gemeenschappelijke Kredietbank
GOA	gemeentelijk Onderwijsachterstandenbeleid
GRP	gemeentelijk Rioleringsplan
GVVP	gemeentelijk Verkeer- en Vervoersplan
hbo	Hoger beroepsonderwijs
HRM	Human resource management
IBOR	Integraal beheer openbare ruimte
ICO	Instituut culturele ontwikkeling, centrum voor kunst en cultuur
Ioaw	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
Ioaz	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
KGA	Klein gevaarlijk afval
IPO	Interprovinciaal overleg
ISD	Intergemeentelijke Sociale Dienst
ISV	Investerings Stedelijke Vernieuwing
IZA	Intergemeentelijke ziektekostenverzekering ambtenaren

KAR	Korte afstand radio
K2	Klant en Kwaliteit
KCC	Klant contactcentrum
LEAO	Lager economisch en administratief onderwijs
mbo	Middelbaar beroepsonderwijs
MJP	Meerjarenprognose, meerjarenplan
MO	Maatschappelijk ondernemen of Maatschappelijke opvang
NOM	Investerings- en ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland
OBO	Openbaar basis onderwijs
Oggz	Openbare geestelijke gezondheidszorg
Ozb	Onroerende zaak belasting
PBC	Provinciale bibliotheek centrale
POP	Provinciaal Omgevingsplan
RBD	Regionale Brandweer Drenthe
RMC	Regionaal Meld- en Coördinatiepunt voortijdig schoolverlaten
SNN	Samenwerkingsverband Noord Nederland
SPA	Stichting peuterspeelzaal Assen
RF	restfractie
RSM	Ruimtescheppende maatregel
STIP	Stedelijk investeringsplan
RWS	rijkswaterstaat
SVD	Stichting Vluchtelingenhulp Drenthe
SWS	Wet sociale werkvoorziening
TROP	Toeristisch Recreatief Ontwikkelingsplan
VB	Verslavingsbeleid
VDG	Vereniging Drentse gemeenten
VETAG	Vehicle tagging
VNG	Vereniging van Nederlandse gemeenten
VNN	Verslavingszorg noord Nederland
VRI	Verkeers regel installatie
VVE	Voor- en Vroegschoolse Educatie
VVN	Veilig verkeer Nederland
W&I	Werk en inkomen
Welzo	Welzijn voor ouderen
WKPB	Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen
WLK	Wijkvereniging leefbaar Kloosterveen
Wik	Wet inkomensvoorzieningen kunstenaars
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
Woz	Wet Waardering Onroerende Zaken
Wsw	Wet sociale werkvoorziening
Wvg	Wet voorziening gehandicapten
Wwb	Wet werk en bijstand
ZMOLK	Zeer moeilijk lerende kinderen
ZZL	Zuiderzeelijn